

آزمون خیلی سبز؛ یک آزمون استراتژیک

آزمون آزمایشی خیلی سبز
پایه دوازدهم
سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

رشته انسانی
مرحله ششم
۱۴۰۴/مهر/۲۵

دفترچه شماره یک

ماده امتحانی	ردیف و آمار	تعداد سوال	از شماره	با شماره	مدت پاسخگویی	نمره	پایه
فیزیک و آمار	۲۰	۱	۱	۲۰	۳۰ دقیقه	۳۰	دهم
شیمی و آمار	۳۰	۱	۲۱	۳۰	۳۰ دقیقه	۳۰	پانزدهم
علوم اجتماعی	۱۵	۱۵	۳۵	۵۰	۳۰ دقیقه	۳۰	دهم
زبان فارسی	۱۵	۱۵	۶۵	۸۰	۳۰ دقیقه	۳۰	دهم
مجموع	۱۵	۱۵	۶۶	۸۰	۳۰ دقیقه	۳۰	دهم
تاریخ	۱۵	۱۵	۸۰	۹۵	۳۰ دقیقه	۳۰	دهم
ریاضی و آمار	۱۵	۱۵	۹۵	۱۱۰	۳۰ دقیقه	۳۰	پانزدهم
زبان و ادبیات فارسی	۱۵	۱۵	۱۱۰	۱۲۵	۳۰ دقیقه	۳۰	پانزدهم
علوم اجتماعی	۱۵	۱۵	۱۲۵	۱۴۰	۳۰ دقیقه	۳۰	پانزدهم
زبان فارسی	۱۵	۱۵	۱۴۰	۱۵۵	۳۰ دقیقه	۳۰	پانزدهم
مجموع	۱۵	۱۵	۱۵۵	۱۷۰	۳۰ دقیقه	۳۰	پانزدهم

مشروع مجدد در ۱۴۰۵
شروع مجدد در ۱۴۰۵

مشروع مجدد در ۱۴۰۵
شروع مجدد در ۱۴۰۵

مشروع مجدد در ۱۴۰۵
شروع مجدد در ۱۴۰۵

این آزمون نمره منفی دارد.
استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.
دفترچه سوالات آزمون های خیلی سبز از همه نظر (تعداد سوال، زمان پاسخگویی، نوع چیدمان سوالات، سطح سوالات، آسانی، قدرت سوالات، تعداد کلمات و تعداد جای خالی، محل انجام محاسبات و...) در ضمیمه هر برگه سوالات دفترچه سوالات کمتر سرسری طراحی می شود.

مشارکت محتوایی آزمون: فاطمه آکاتانور
سرپرست محتوایی آزمون: مریم صالحی
مبانی آئینه - صفحات نهایی - جنبه نوکن
مبانی جهانی - آخرین نسخه جدیدتر

مسئول دروس - گریتشگر
علی شهبانی
بهنام کبانی
مصداق‌هایمباران
سمن زاهدی

QR Code: Azmore.konkur.in

مثل کنکورترین آزمون آزمایشی

دفترچه سوالات آزمون‌های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال‌ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه‌ها، نوع صفحه آرای، فونت سوالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و...) در شبیه‌ترین حالت به دفترچه سوالات کنکور سراسری طراحی می‌شود.

مرحله ۶ دوازدهم تجربی | زیست‌شناسی

صفحه ۲

- ۱- در بخشی از کتاب درسی، آزمایشات دانشمندی در سه مرحله کلی آورده شده است که به بحث‌ها و پژوهش‌های چندساله درباره ماهیت ماده ژنتیک خاتمه داد. در هر مرحله‌ای از این آزمایشات که از پروتئازها استفاده شد، کدام مورد زیر مشاهده می‌شود؟
  - (۱) عدم تجزیه ماده وراثتی
  - (۲) انتقال صفت بین یاخته‌های زنده
  - (۳) عدم استفاده از گریزانه (سانتریفیوژ)
  - (۴) قرارگیری باکتری‌ها در چهار ظرف متمایز
- ۲- کدام ویژگی، درباره هیچ‌یک از کاتالیزورهای زیستی فعال در یاخته‌های کبدی انسان صادق نیست؟
  - (۱) در طی شرکت در واکنش‌های شیمیایی مصرف می‌شوند.
  - (۲) پس از قرارگرفتن مواد سمی در جایگاه فعال آن‌ها، به فعالیت صحیحشان ادامه می‌دهند.
  - (۳) با اثر بر یک نوع پیش‌ماده خاص، قادر به تولید چند نوع فرآورده مختلف در درون یاخته می‌باشند.
  - (۴) بدون نیاز به شکل‌گیری جایگاه فعال در نتیجه تشکیل ساختار سوم پروتئینی، به انجام واکنش‌های شیمیایی می‌پردازند.
- ۳- کدام مورد برای تکمیل عبارت زیر، مناسب است؟
«فقط یکی از آنزیم‌های شرکت‌کننده در فرایند همانندسازی دنا که بلافاصله بعد از تشکیل دوراهی همانندسازی، فعالیت خود را آغاز می‌کند،.....»
  - (۱) مارپیچ دنا و دو رشته آن را از هم باز می‌کند
  - (۲) در ساخت یک رشته دنا در مقابل رشته الگو نقش دارد
  - (۳) بین گروه فسفات و گروه هیدروکسیل، پیوند اشتراکی می‌سازد
  - (۴) فاقد توانایی شکستن پیوند اشتراکی در فعالیت بسیارازی خود است
- ۴- با توجه به اطلاعات کتاب درسی درباره انواع نوکلئیک اسیدهای دورشته‌ای در یاخته‌های مورولا، نوکلئیک اسیدی که ساختار حلقوی دارد نسبت به نوکلئیک اسیدی که ساختار خطی دارد، چه مشخصه‌ای دارند؟ (در نظر بگیرید هر یک در زمان مشابهی همانندسازی می‌شوند.)
  - (۱) توسط تعداد غشای کم‌تری محصور شده است.
  - (۲) همانندسازی را در جهات بیشتری انجام می‌دهد.
  - (۳) تعداد دوراهی‌های همانندسازی بیشتری دارد.
  - (۴) برای تکثیر آن، مقدار نوکلئوتیدهای آزاد کم‌تری مصرف می‌شود.
- ۵- کدام مورد، در خصوص آزمایشات یا نتایج کارهای گریفیت، نادرست است؟
  - (۱) در یکی از آزمایشات خود، علی‌رغم استفاده از باکتری‌های زنده بدون پوشینه، سبب مرگ موش شد.
  - (۲) در یکی از آزمایشات خود، علی‌رغم تزریق باکتری‌های زنده به موش، شاهد زنده ماندن موش بود.
  - (۳) در یکی از آزمایشات خود، باکتری‌های پوشینه‌دار زنده را در محلی غیر از خون موش‌های مرده مشاهده کرد.
  - (۴) در یکی از آزمایشات خود، بدون پی‌بردن به ماهیت ماده ژنتیک، نحوه انتقال آن بین یاخته‌های زنده را متوجه شد.
- ۶- کدام عبارت در خصوص پیوندهایی که در ساختار «عامل اصلی انتقال صفات وراثتی» حضور دارند، نادرست است؟
  - (۱) پیوندی که بین قندهای دو نوکلئوتید مجاور برقرار است،
  - (۲) پیوندی که بین قندهای دو نوکلئوتید مجاور برقرار است،

Green Page

- سؤال‌هایی که با توجه به تمرین‌ها و مثال‌های کتاب درسی و سؤال‌های امتحان‌های نهایی برگزار شده، تو آزمون خیلی سبز براتون شبیه‌سازی شدن، البته سؤال‌های خاص امتحان نهایی؛ همون سؤال‌هایی که تضمین می‌کنه ۲۰ بگیری
- (سبک و نوع نگارش سؤال‌ها مشابهت دقیق با امتحان‌های نهایی دارن)
- تقریباً تو هر آزمون، برای هر درس ۲ یا ۳ تا سؤال شبیه‌ساز نهایی (Green Page) داریم.
- رنگ زمینه صفحه پاسخنامه این سؤال‌ها سبزرنگه به همین دلیل معروفن به (Green page)

فیزیک

۶۲ هر میکروقرن، تقریباً چند دقیقه است؟

۵ / ۲۶ (۱)
۵۲ / ۶ (۳)

۸ / ۷۶ (۲)
۸۷ / ۶ (۴)

پاسخ: گزینه ۳

تبدیل یکای زنجیره‌ای: برای تبدیل یکای یک کمیت به یکاهای دیگر، از روش تبدیل یکای زنجیره‌ای استفاده می‌کنیم. برای نمونه، برای این که ببینیم ۲۰ in معادل چند cm است، به صورت زیر عمل می‌کنیم:

الف) ابتدا تساوی بین دو یکا را می‌نویسیم، تا کسر تبدیل مناسب به دست آید:

$$\frac{2/54 \text{ cm}}{1 \text{ in}} = 1 \quad \text{یا} \quad \frac{1 \text{ in}}{2/54 \text{ cm}} = 1$$

ب) سپس به کمک کسر تبدیل مناسب، تبدیل یکای زنجیره‌ای را می‌نویسیم:

$$20 \text{ in} = 20 \cdot \text{in} \times \frac{2/54 \text{ cm}}{1 \text{ in}} = 50/8 \text{ cm}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ از روش تبدیل یکای زنجیره‌ای استفاده می‌کنیم:

$$\frac{دقیقه}{ساعت} \times \frac{۲۴}{روز} \times \frac{۳۶۵}{سال} \times \frac{۱۰۰}{قرن} \times \frac{۱۰^{-۶}}{میکروقرن} = \frac{۱}{میکروقرن}$$

$$دقیقه = ۱ \times \frac{۱}{ساعت} \times \frac{۲۴}{روز} \times \frac{۳۶۵}{سال} \times \frac{۱۰۰}{قرن} \times \frac{۱۰^{-۶}}{میکروقرن} = ۵۲/۵۶ = ۵۲/۶$$

کتاب درسی

الف) هر میکروقرن، تقریباً چند دقیقه است؟

تمرین (۱) - تمرین ۶ پایان فصل صفحه ۱۹ کتاب درسی

پایین صفحه پاسخنامه این سؤال‌ها، سؤال اصلی که تو امتحان نهایی اومده (یا تمرین و مثال کتاب) با ذکر آدرسش نوشته شده.

Red Page

- برای این که با سبک سؤال‌های کنکور خیلی دقیق آشنا بشین؛ خیلی سبز تو هر آزمون برای هر درس ۲ یا ۳ تا از سؤال‌های کنکور رو شبیه‌سازی می‌کنه.
- همیشه سعی میشه که این مدل شبیه‌سازی‌ها از بین (سؤال‌های کنکور) که معمولاً تکرار میشن انجام بشه
- توی پاسخنامه صفحه مربوط به پاسخ این سؤال‌ها رنگ زمینه قرمز داره به خاطر همین بهش می‌گیم (Red page)
- اگه دقت کنید می‌بینید که سبک و مدل این سؤال‌های شبیه‌سازی شده دقیقاً مثل همون سؤال کنکوره

فیزیک

۴۵ معادله سرعت - زمان متحرکی که در امتداد محور x حرکت می‌کند، در SI به صورت $v = t^2 - 4t + 5$ است. شتاب متوسط این متحرک از مبدأ زمان تا لحظه‌ای که سرعت آن به $\vec{v} = (1 \text{ m/s})\vec{i}$ می‌رسد، بر حسب متر بر مربع ثانیه کدام است؟

(۱) $4\vec{i}$
 (۲) $-4\vec{i}$
 (۳) $2\vec{i}$
 (۴) $-2\vec{i}$

پاسخ: گزینه ۴

Hint سرعت در مبدأ زمان (v_0) و لحظه t_1 که بردار سرعت در آن لحظه برابر $\vec{v}_1 = (1 \text{ m/s})\vec{i}$ است را به دست آورید و سپس از رابطه $\vec{a}_{av} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t}$ خواسته سؤال را حساب کنید.

بردار شتاب متوسط متحرک از رابطه زیر به دست می‌آید:

($\vec{v}$): بردار سرعت متحرک (m/s)
 t: زمان (s)

گام اول: سرعت متحرک در مبدأ زمان را به دست می‌آوریم:

$$v_0 = (0)^2 - 4(0) + 5 = 5 \text{ m/s}$$

گام دوم: اکنون لحظه‌ای را که سرعت متحرک ۱ m/s است، محاسبه می‌کنیم:

$$v = t^2 - 4t + 5 = 1 \Rightarrow t^2 - 4t + 4 = 0 \Rightarrow (t-2)^2 = 0 \Rightarrow t = 2 \text{ s}$$

گام سوم: بردار شتاب متوسط متحرک را در بازه زمانی ۰ تا ۲ ثانیه به دست می‌آوریم:

$$\vec{a}_{av} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t} = \frac{v_{2s} - v_0}{2 - 0} = \frac{(1-5)\vec{i}}{2} = (-2 \text{ m/s}^2)\vec{i}$$

پاسخ خیلی تشریحی

معادله سرعت - زمان متحرکی در SI به صورت $v = 2t^2 - 8$ است. شتاب متوسط آن در ۲ ثانیه دوم چند متر بر مربع ثانیه است؟

(سؤال ۴۸ کنکور ریاضی ۱۳۰۴ - نوبت اول)

(۱) ۱۸
 (۲) ۱۲
 (۳) ۸
 (۴) ۴

سؤال اصلی کنکور که این سؤال از درشش شبیه‌سازی شده رو می‌تونن پایین صفحه پاسخنامه ببینید.

Purple Page

- مرسومه که هر سال سؤال‌های یکی دو تادرس توکنکور سراسری سخت‌تر (یا خاص‌تر) طراحی میشن
- مثلاً کنکور سال ۱۴۰۴ تو رشته ریاضی و تجربی درس‌های ریاضی و شیمی اینجوری بودن و برای رشته انسانی این اتفاق برای علوم و فنون و فلسفه (کمی هم جغرافیا) افتاده بود.
- خیلی سبز این مدل سؤال‌های خاص رو هم تو هر آزمون شبیه‌سازی می‌کنه (۱ یا ۲ سؤال برای هر درس)
- صفحه پاسخ هر کدوم از این سؤال‌ها رنگ زمینه بنفش داره.
- Purple Page برای همه درس‌ها نیست و فقط برای درس‌هایی که سؤال خاص‌تر (یا سخت‌تر) تو کنکور همون سال داشتن از این مدل شبیه‌سازی‌ها داریم.

مشابه کنکور ۱۴۰۴

ریاضی ۱۱۴ تابع f ثابت و تابع g همانی است. اگر $6x = 2f(2x-1) + 3g(2x+1)$ باشد، حاصل $\left(\frac{g}{f}\right)(3)$ کدام است؟

$\frac{1}{2}$ (۱)
 2 (۳)
 $-\frac{1}{2}$ (۲)
 -2 (۴)

پاسخ: گزینه ۴

گام اول: ضابطه تابع f را $f(x) = c$ و ضابطه تابع g را $g(x) = x$ در نظر می‌گیریم. حالا طبق رابطه مفروض داریم:

$$2c + 3(2x+1) = 6x \Rightarrow 6x + 2c + 3 = 6x$$

برای این که تساوی بالا همواره برقرار باشد، لازم است $2c + 3$ برابر صفر باشد:

$$c = -\frac{3}{2}$$

گام دوم: یعنی $f(x) = -\frac{3}{2}$ است و داریم:

$$\left(\frac{g}{f}\right)(3) = \frac{g(3)}{f(3)} = \frac{3}{-\frac{3}{2}} = -2$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اگر f تابعی همانی و g تابع ثابت بوده و $g(3x) + 2f(3+x) = 3 + 2x$ باشد، مقدار $\frac{f(-1)}{g(4)}$ کدام است؟

(سؤال ۱۱۶ کنکور تهرمی ۱۳۰۴ - نوبت دوم)

$\frac{1}{4}$ (۱)
 $-\frac{1}{4}$ (۳)
 $\frac{1}{3}$ (۲)
 $-\frac{1}{3}$ (۴)

سؤال اصلی کنکور که این سؤال با توجه به اون شبیه‌سازی شده هم پایین صفحه پاسخنامه سؤال آورده شده که بتونی بلافاصله بعد از حل کردنش سؤال اصلی کنکور رو هم ببینی و این مدل سؤال خاص رو دقیقاً به ذهن بسپری.

پاسخنامه‌های برای تکمیل یادگیری

- پاسخنامه خیلی سبز فقط یک پاسخنامه معمولی نیست، بلکه به مسیره؛ به مسیر فکر شده و مرحله به مرحله برای تکمیل یادگیری.
- هر سؤال و پاسخ رو تو به صفحه میاریم که دسترسی به هر سؤال راحت‌تر باشه.

گاهی وقت‌ها دلیل اینکه نتونستی به جواب برسی اینه که صورت سؤال رو خوب متوجه نشدی، **تعبیر سؤال** (که دقیقاً رو قسمت خاص فهم سؤال نوشته می‌شه) به فهم دقیق سؤال کمک می‌کنه.

صورت سؤال رو دوباره اینجا میاره که حین بررسی پاسخنامه صورت سؤال هم دم دست باشه.

زیست‌شناسی

۱۶ شکل زیر، ترسیمی ساده مربوط به یکی از انواع الگوهای پیشنهادی برای همانندسازی دنا است. کد به این شکل، درست بیان شده است؟ (فرض کنید تمام نوکلئوتیدهای دنا A معمولی هستند، در فرآیند همانندسازی حفاظتی را برابر با یک رشته پلی‌نوکلئوتیدی در نظر بگیرید.)

(۱) شکستن پیوند اشتراکی در این الگو تنها به واسطه فعالیت نوکلئازی دنباسپاراز محتمل است.

(۲) در این الگو برخلاف الگوی تأییدشده توسط مزلسون و استال، تغییر ساختار رشته الگو محتمل نیست.

(۳) به دنبال ۲ دور همانندسازی دنا B با این الگو و در شرایطی مشابه با آزمایش مزلسون و استال، تشکیل نوار در میانه لوله محتمل است.

(۴) در پی ۴ دور همانندسازی دنا C با این الگو و در محیط دارای ^{15}N ، فقط یک نوار در لوله تشکیل می‌شود.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: زیست دوازدهم - فصل ۱ - طرح‌های همانندسازی

شکل، نشان‌دهنده طرح همانندسازی حفاظتی است، چراکه در آن، هر دو رشته دنا اولیه به صورت دست‌نخورده باقی مانده، وارد یکی از یاخته‌های حاصل می‌شوند. دو رشته دنا جدید هم، با هم، وارد یاخته دیگر می‌شوند. از طرفی، دارای نیتروژن ۱۴ هستند و دنا C هم فقط دارای نیتروژن ۱۵ است.

حفاظتی: هر دو رشته دنا قبلی (اولیه) به صورت دست‌نخورده باقی مانده، وارد یکی از یاخته‌های حاصل از تقسیم می‌شوند، دو رشته دنا اولیه به صورت دست‌نخورده در یکی از یاخته‌ها حفظ شده است.

نیمه‌حفاظتی: در این طرح در هر یاخته یکی از دو رشته دنا مربوط به دنا اولیه است و رشته دیگر با نوکلئوتیدهای جدید ساخته شده است، چون در هر یاخته حاصل، فقط یکی از دو رشته دنا قبلی وجود دارد.

غیرحفاظتی (پراکنده): هر کدام از رشته‌های دناهای حاصل، قطعاتی از رشته قبلی و صورت پراکنده در خود دارند.

طرح‌های پیشنهادی همانندسازی دنا

اگر دنا با نیتروژن ۱۵ (دنا C)، یک بار در محیط دارای نیتروژن ۱۵ به روش حفاظتی همانندسازی شود، در دنا با نوکلئوتیدهای حاوی نیتروژن ۱۵ ایجاد می‌شود. اگر این دو دنا جدید دوباره به صورت حفاظتی همانندسازی دنا C انجام می‌دهند، پس در نهایت، فقط یک نوار در سانتیفریوژ ایجاد می‌شود که دناهای بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): طی همانندسازی دنا، هنگام اضافه شدن هر نوکلئوتید سه فسفات به انتهای رشته پلی‌نوکلئوتیدی در طی فعالیت بسپاراز، دوتا از فسفات‌های آن از نوکلئوتید جدا می‌شوند. طی فعالیت نوکلئازی د فسفودی‌استر برای رفع اشتباه شکسته می‌شود. پس هم طی همانندسازی دنا (فعالیت بسپارازی) و هم طی دنباسپاراز شکستن پیوند اشتراکی رخ می‌دهد.

اگر همانندسازی دنا در آزمایش‌های مزلسون و استال با الگوی حفاظتی ممکن باشد، به ازای هر دور همانندسازی تشکیل شده دارای چگالی سبک یا سنگین هستند و در لوله آزمایش هیچ‌گاه دنا با چگالی متوسط تشکیل

هدف اصلی این مدل پاسخنامه اینه که فقط پاسخنامه رو نخونی و رد بشی بلکه مرحله به مرحله بهت کمک بکنه خودت سؤال رو حل کنی. **Hint** به اشاره دقیقیه برای اینکه بدونی برای جواب دادن به این سؤال از کجا شروع کنی و چیکار کنی.

دزنی Box به درسنامه کامل در عین حال جمع‌وجوره برای یادآوری درسنامه مربوط به اون سؤال. اگه تا این مرحله هنوز به جواب نرسیدی درس باکس کمک می‌کنه به یادآوری و تلاش مجدد برای حل سؤال.

پاسخ خیلی تشریحی به پاسخنامه خیلی خیلی تشریحی که هم پاسخ درست رو کامل تشریح می‌کنه و هم تکتک گزینه‌ها رو بررسی می‌کنه. معمولاً این پاسخنامه گام به گام و برای اینکه با خوندن گام اول دوباره سعی کنی ادامه راه حل رو خودت پیدا کنی.

نکته نکته‌های خیلی خاص (کنکوری)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موارد (ب) و (ت) درست‌اند.

بررسی موارد:

(الف) یون‌ها با قرارگیری در مدار الکتریکی به سوی قطب‌های ناهمنام خود حرکت می‌کنند، نه قطب‌های همنام!

(ب) گرافیت، رسانای الکترونی است و دو مادهٔ دیگر، رسانای جریان برق نیستند.

(ت) ترکیب‌های یونی در حالت جامد، رسانای جریان برق نیستند؛ زیرا یون‌ها در حالت جامد نمی‌توانند آزادانه جابه‌جا شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: برای این‌که نمودار سهمی پایین‌تر از خط قرار گیرد باید $(-2, 3)$ مجموعهٔ جواب‌های نامعادلهٔ زیر باشد:

$$b < 2ax + 4b \Rightarrow x^2 - 3ax - 5b < 0$$

گام دوم: با توجه به تعیین علامت عبارت درجه ۲، می‌توان نتیجه گرفت که $x = 3$ و $x = -2$ جواب

$$x^2 - 3ax - 5b = 0 \text{ هستند، در نتیجه:}$$

$$\begin{cases} 9a - 5b = 0 \\ 6a - 5b = 0 \end{cases} \xrightarrow[\text{کم می‌کنیم.}]{\text{بالایی را از پایینی}} \begin{cases} 9a - 5b = 0 \\ -3a = 0 \end{cases} \Rightarrow a = \frac{1}{3}, b = \frac{6}{5}$$

$$\frac{1}{3} \times \frac{6}{5} = \frac{2}{5} = 0.4$$

می‌تونستی برای مشخص کردن a و b از S و P استفاده کنی.

$$3a = 1 \Rightarrow a = \frac{1}{3}$$

$$6a - 5b = -6 \Rightarrow b = \frac{6}{5}$$

په‌چور دیگه

گول نخوری ✖ سعی کردیم اشتباهات

متدوالی که تو هر سؤال اتفاق می‌افته رو تحت عنوان گول نخوری برای هر سؤال بیاریم.

این قراره بهت کمک کنه که تو دام سؤال‌ها نیفتی و بعد از به مدتی دام سؤال‌ها رو بشناسی.

په‌چور دیگه

اگر سؤال رو درست حل کردی، به راه حل متفاوت هم اینجا ببین.

په‌چور دیگه نگاه کردن به هر سؤال کمک زیادی به بالا بردن سرعت حل تست‌ها می‌کنه.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: از جدول تعیین علامت استفاده می‌کنیم؛ زیرا دامنهٔ تابع f مجموعهٔ جواب‌های نامعادلهٔ $\frac{1-2x}{\sqrt{[x]-1}} \geq 0$ است

$$\frac{1-2x}{\sqrt{[x]-1}} \geq 0$$

و بر اساس روابط درس‌بکس، جدول تعیین علامت عبارت $\sqrt{[x]-1}$ را می‌نویسیم:

$\frac{1}{2}$			
+	-	-	-
-	-	+	-
-	+	-	-

گام دوم: حالا جدول هم‌زمان این دو عبارت را داریم:

$\frac{1}{2}$			
+	-	-	-
-	-	+	-
-	+	-	-

با توجه به جدول بالا، مجموعهٔ جواب‌های نامعادلهٔ $\frac{1-2x}{\sqrt{[x]-1}} \geq 0$ که همان دامنهٔ تابع f است، بازهٔ $(\frac{1}{2}, 1)$ خواهد هیچ عدد صحیحی را شامل نمی‌شود.

اگر $x \in \mathbb{Z}$ ، آن‌گاه $[x] = x$ و ضابطهٔ تابع f به صورت $f(x) = \sqrt{x-1}$ خواهد شد که غیر قابل قبول است؛ پس شامل هیچ عدد صحیحی نیست.

تیزبازی

تیزبازی

حتی اگر یکی دوتا سؤال رو بتونی سر جلسه آزمون (مخصوصاً کنکور) سریع و خاص حل کنی علاوه بر ذخیره کردن زمان از نظر روحی هم خیلی خیلی بهت کمک می‌کنه. تیزبازی به آیتم جذابه برای یاد گرفتن و تمرین کردن حل سؤال‌ها باروش‌های تند و تیز.

شکل‌نامه

شکل‌نامه

شکل‌های کتاب تو بعضی از درس‌ها (مخصوصاً زیست‌شناسی) خیلی خیلی مهمه. موشکافی شکل‌های مهم کتاب درسی رو اینجا ببین.

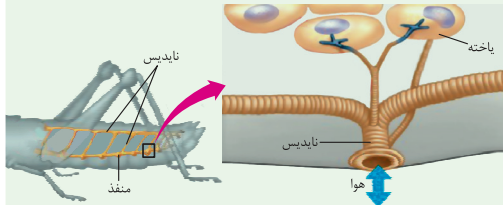
مشاوره

مشاوره

اهمیت تست‌ها توی کنکور، پرتکرار بودنشون و توضیحات تخصصی به طراح حرفه‌ای رو توی مشاوره هر تست دقیق بخون.

۱) قطر نایدیس‌ها با میزان انشعابات آن‌ها، رابطه عکس دارد؛ یعنی هر چه قدر از بخش‌های ابتدایی به سمت انت می‌رویم، قطر کاهش می‌یابد.

۲) جهت جریان هوا درون نایدیس‌ها دوطرفه است.

۳) از یک نایدیس می‌تواند انشعاباتی با قطر متفاوت جدا شود. این انشعابات می‌توانند به بخش‌های مختلف بدن بروند، گ به سمت منافذ تنفسی دیگر می‌روند تا با انشعابات آن‌ها یکی شوند، گروهی هم می‌توانند بروند و انشعابات پایانی نایدیس

۴) در مجاورت هر یاخته، ممکن است بیش از یک انشعاب پایانی وجود داشته باشد.

درون سیتوپلاسم کروموزوم کمکی نیز حضور دارد و از نظر تعداد جایگاه آغاز همانندسازی و یک یا دو همانند اغلب پروکاریوت‌ها است.

(الف) ساختاری متشکل از دو رشتهٔ موازی است که در جهتی خاص حول محور فرضی پیچیده شده‌اند.

(ب) در یک نقطهٔ ویژه از دنا، فرایند همانندسازی، آغاز شده و با رسیدن مجدد به آن پایان می‌یابد.

(ج) مشابه دنا، کمکی، از طریق بخش مشترکی به غشای یاخته اتصال می‌یابد.

(د) تعداد ساختارهای λ شکل آن حین همانندسازی کم‌تر از دنا، اصلی آغازیان است.

(۲) «الف»، «ب» و «د»

(۱) «الف» و «د»

(۴) «الف»، «ب»، «ج» و «د»

(۳) «ب»، «ج» و «د»

مشاوره تو یکی از سؤال‌های کنکور که تپ مشابهی با سؤال ما داشت، یکی از موارد تو همهٔ گزینه‌ها تکرار شده بود (مثل مورد (د) تو اینجا) خب این یعنی این گزینه درسته و لازم نیست بخونیش، پس با خیالت راحت برو سراغ بقیهٔ گزینه‌ها و زمانت رو save کن.

این همه آیتم توی پاسخنامه به خاطر اینه که هر کسی متناسب با نیاز خودش از اون بهره‌مند بشه.

مثلاً کسی که به به سؤال جواب درست داده فقط می‌تونه په‌چور دیگه یا تیزبازی سؤال رو ببینه نه همه پاسخنامه رو.

آزمون آزمایشی خیلی سبز

پایه دوازدهم

مرحله نوزدهم

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

۱۲/ تیر/ ۱۴۰۵

دفترچه شماره یک

پایه

مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخگویی	دوازدهم	یازدهم	دهم
ریاضی و آمار	۲۰	۱	۲۰	۳۰ دقیقه	کل کتاب صفحه ۱ تا ۱۰۴	-	-
زبان و ادبیات فارسی	۳۰	۲۱	۵۰	۳۰ دقیقه	کل کتاب صفحه ۱۰ تا ۱۲۲	-	-
علوم اجتماعی	۱۵	۵۱	۶۵	۱۵ دقیقه	کل کتاب صفحه ۱ تا ۱۱۵	-	-
مجموع	۶۵ سؤال			۷۵ دقیقه		-	

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
ریاضی و آمار	علی شهبابی کارشناس علمی: میثم حصارکی	علی شهبابی
زبان و ادبیات فارسی	محمدعلی دولتخواهی - علی شجاع - بهنام کیانی شاهوندی حسینعلی موسی زاده کارشناس علمی: طاهره موسی زاده	بهنام کیانی شاهوندی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی کارشناس علمی: سید هانی رکن الدینی	محمدابراهیم مازنی

داوطلب گرامی، به علت این که بودجه بندی این آزمون، از مباحث پایه دوازدهم است، در این آزمون، درس «روان شناسی» نداریم، بنابراین در پاسخ برگ از سوال ۶۶ تا ۸۰ را خالی بگذارید.

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاچانپور

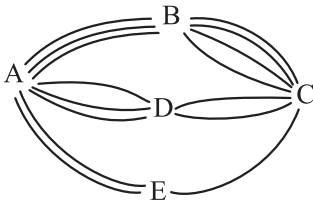
این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفترچه سؤالات آزمون های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه ها، نوع صفحه آرایی، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و ...) در شبیه ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می شود.

۱- بین پنج شهر A، B، C، D و E مطابق شکل زیر راه‌هایی وجود دارد که همه دوطرفه‌اند. مشخص کنید به چند طریق می‌توان از شهر D بدون عبور از شهر E به شهر A مسافرت کرد؟

(۱) ۲۰

(۲) ۲۵

(۳) ۲۷

(۴) ۳۰

۲- می‌خواهیم از بین ۵ دانش‌آموز پایه یازدهم و ۶ دانش‌آموز پایه دوازدهم افرادی را انتخاب کنیم و یک تیم ۶ نفره والیبال تشکیل دهیم. به چند طریق می‌توانیم این تیم را تشکیل بدهیم؛ هرگاه بخواهیم حداقل ۴ نفر از اعضای تیم، دانش‌آموز پایه دوازدهم باشند؟

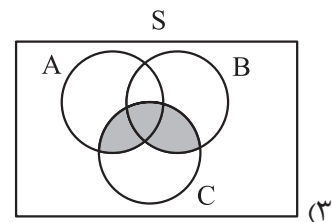
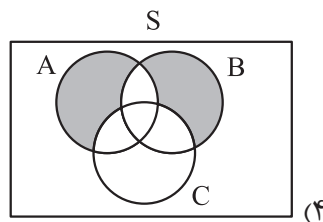
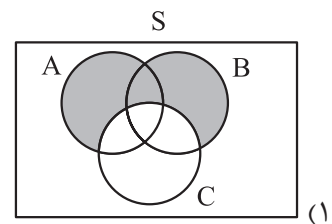
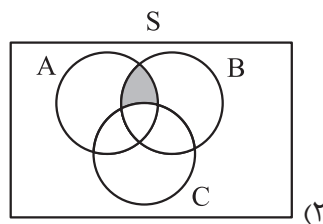
(۲) ۱۷۱

(۱) ۱۶۶

(۴) ۱۸۱

(۳) ۱۷۶

۳- کدام گزینه، نمایش درست «پیشامدهای A یا B رخ دهند، ولی پیشامد C رخ ندهد» است؟

۴- هر یک از اعداد فرد طبیعی کوچک‌تر از ۲۰ را روی یک کارت می‌نویسیم و پس از مخلوط کردن کارت‌ها به طور تصادفی یک کارت را برمی‌داریم. اگر پیشامدهای A و B به صورت زیر تعریف شوند، احتمال وقوع پیشامد $A - B$ کدام است؟
پیشامد A که در آن عدد روی کارت مضرب ۳ باشد، پیشامد B که در آن عدد روی کارت، مجذور کامل باشد.

(۴) ۰/۴

(۳) ۰/۳

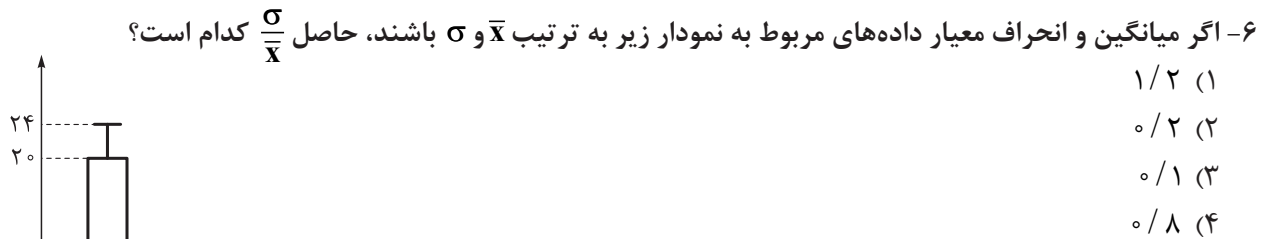
(۲) ۰/۲

(۱) ۰/۱

۵- از کیسه‌ای که شامل ۵ مهره آبی و ۳ مهره قرمز است، ۲ مهره به طور تصادفی برمی‌داریم. احتمال این که هر دو مهره از یک رنگ باشند، کدام است؟

(۴) $\frac{15}{28}$ (۳) $\frac{3}{7}$ (۲) $\frac{13}{28}$ (۱) $\frac{1}{2}$

محل انجام محاسبات

(۱) $1/2$

(۲) $0/2$

(۳) $0/1$

(۴) $0/8$

۷- با توجه به دنباله‌های $a_n = 2^{n-1}$ ، $b_n = \frac{(-1)^n}{n+1}$ و $c_n = \frac{n}{n+3}$ ، حاصل $a_n \times c_n \times b_n$ کدام است؟

(۱) $-\frac{1}{2}$

(۲) $\frac{1}{2}$

(۳) -1

(۴) 1

۸- در دنباله با رابطه بازگشتی $a_{n+1} = \begin{cases} \frac{1}{2} a_n & \text{زوج } n \\ 3a_n + 1 & \text{فرد } n \end{cases}$ ، اگر $a_1 = 25$ باشد، مقدار a_n کدام است؟

(۱) 111

(۲) 113

(۳) 115

(۴) 117

۹- کدام گزینه، رابطه بازگشتی یک دنباله حسابی را نشان می‌دهد؟

(۱) $a_{n+1} = \frac{2}{a_n}$

(۲) $a_{n+1} = a_n + 6$

(۳) $a_{n+1} = 2a_n + 1$

(۴) $a_{n+1} - a_n = n$

۱۰- سه عدد x ، y و z را به گونه‌ای میان اعداد ۲۲ و ۳۰ قرار می‌دهیم که ۵ عدد حاصل، یک دنباله حسابی تشکیل دهند.

اگر $x > y > z$ باشد، مجموع ارقام عدد z کدام است؟

(۱) 10

(۲) 8

(۳) 6

(۴) 9

۱۱- یک چاه کن، چاه اول را به عمق ۳۰ متر حفر می‌کند. بعدش چاه دوم را به عمق ۲۹ متر و چاه سوم را به عمق ۲۸ متر حفر می‌کند. عمق هر چاه نسبت به چاه قبلی یک متر کم‌تر می‌شود و تعداد چاه‌ها ۱۸ تا است. اگر چاه کن در هر روز بتواند

۳ متر چاه حفر کند، کل این کار را در چند روز انجام می‌دهد؟

(۱) 108

(۲) 114

(۳) 120

(۴) 129

۱۲- مجموع چهل جمله اول اعداد طبیعی فرد کدام است؟

(۱) 20^2

(۲) 21^2

(۳) 40^2

(۴) 41^2

۱۳- دنباله هندسی $\dots, \frac{1}{20}, \frac{1}{10}, \frac{1}{5}, \dots$ یک دنباله ..... و جمله هفتم آن برابر با ..... است.

(۱) افزایشی، $\frac{1}{160}$

(۲) افزایشی، $\frac{1}{320}$

(۳) کاهشی، $\frac{1}{160}$

(۴) کاهشی، $\frac{1}{320}$

محل انجام محاسبات

۱۴- اگر $x+5$ ، $x+2$ و x سه جمله متوالی یک دنباله هندسی باشند، مقدار x کدام است؟

- (۱) ۲ (۲) ۵ (۳) ۳ (۴) ۴

۱۵- بین دو عدد ۳ و ۲۴، دو واسطه هندسی می‌نویسیم. مجموع این دو عدد کدام است؟

- (۱) ۱۵ (۲) ۱۶ (۳) ۱۸ (۴) ۲۰

۱۶- نخستین جمله یک دنباله هندسی ۱۵۳۶ و نسبت مشترک این دنباله هندسی $\frac{1}{3}$ است. مجموع جملات این دنباله

از ۱۵۳۶ تا عدد ۶ کدام است؟

- (۱) ۳۰۶۶ (۲) ۳۱۹۲ (۳) ۳۲۴۸ (۴) ۳۴۰۲

۱۷- حاصل عبارت $\sqrt[4]{(-3)^4} + \sqrt[5]{(-\frac{1}{3})^5}$ کدام است؟

- (۱) $\frac{1}{3}$ (۲) $-\frac{1}{3}$ (۳) $\frac{17}{3}$ (۴) $-\frac{17}{3}$

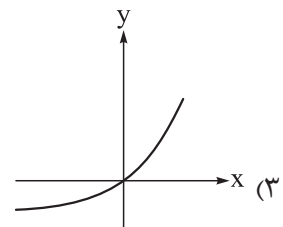
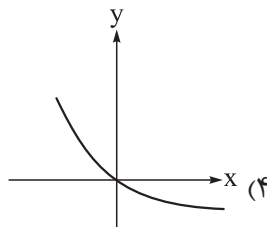
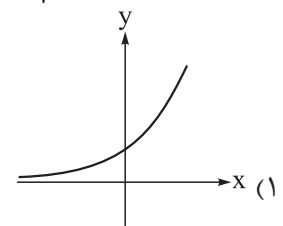
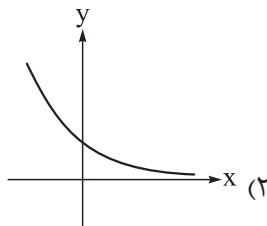
۱۸- حاصل عبارت $\frac{24^{\frac{1}{2}} \times (1/5)^{\frac{1}{2}}}{(2^{-6})^{-\frac{1}{3}}}$ کدام است؟

- (۱) ۲۴ (۲) $3\sqrt{2}$ (۳) ۳ (۴) $1/5$

۱۹- مقدار x در تساوی $(4^x)^3 = \frac{1}{8^4}$ کدام است؟

- (۱) ۲ (۲) -۲ (۳) $\frac{1}{2}$ (۴) $-\frac{1}{2}$

۲۰- نمودار تابع نمایی $y = (\frac{7}{3})^x$ کدام است؟

محل انجام محاسبات

- ۲۱- عبارات‌های زیر به ترتیب به کدام شاعران دورهٔ بیداری مربوط می‌شوند؟
 الف) مهم‌ترین اثر او نمایش‌نامهٔ منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم» است.
 ب) از نمونه‌های اشعار انتقادی او شعر «ای قلم» است.
 ج) او از شعرهای غربی، ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده است؛ قطعهٔ «قلب مادر» یکی از آن نمونه‌هاست.
 (۱) فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی - ایرج‌میرزا
 (۲) میرزادهٔ عشقی - محمدتقی بهار - عارف قزوینی
 (۳) میرزادهٔ عشقی - سید اشرف‌الدین گیلانی - ایرج‌میرزا
 (۴) فرخی یزدی - سید اشرف‌الدین گیلانی - عارف قزوینی
- ۲۲- عبارات‌های زیر به ترتیب دربارهٔ کدام نویسندگان دورهٔ بیداری هستند؟
 الف) از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود.
 ب) اولین کسی است که در ایران به نوشتن نمایش‌نامهٔ فارسی پرداخت.
 ج) عبارات کوتاه او گاه موزون و مسجع‌اند، او احیاکنندهٔ نثر فارسی است.
 (۱) علی‌اکبر دهخدا - میرزا حسن خان بدیع - ناظم‌الاسلام کرمانی
 (۲) ملک‌الشعرا بهار - میرزا حسن خان بدیع - قائم‌مقام فراهانی
 (۳) ملک‌الشعرا بهار - میرزا آقا تبریزی - ناظم‌الاسلام کرمانی
 (۴) علی‌اکبر دهخدا - میرزا آقا تبریزی - قائم‌مقام فراهانی
- ۲۳- کدام گزینه از ویژگی‌های زبانی نثر دورهٔ بیداری نیست؟
 (۱) در نثر این دوره، واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا کم‌تر می‌شود.
 (۲) بسیاری از لغات انگلیسی، ترکی، فرانسوی و ... به نثر فارسی وارد می‌شود.
 (۳) عبارات‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها افزایش می‌یابد.
 (۴) در ساختار و ترکیب دستوری کلام، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر می‌شود.
- ۲۴- در کدام بیت، هیچ‌کدام از درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری مشهود نیست؟
 (۱) گریه را به مستی بهانه کردم   شکوه‌ها ز دست زمانه کردم
 (۲) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی   دست خود ز جان شستم از برای آزادی
 (۳) گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم   خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم؟
 (۴) از خون جوانان وطن لاله دمیده   از ماتم سرو قدشان، سرو خمیده
- ۲۵- کدام‌یک از چهار جملهٔ مشخص‌شده دربارهٔ «علی اسفندیاری» نادرست است؟
 «او در سال ۱۳۰۱ ه. ش. منظومهٔ «افسانه» را منتشر کرد که بیانیهٔ شعر نو است. (۱) ویژگی‌هایی مثل تغییر در آوردن جایگاه قافیه، نگاه نو و نگرش عاطفی به واقعیات ملموس، سیر آزاد تخیل و نزدیکی به ادبیات نمایشی از مهم‌ترین ویژگی‌های «افسانه» است. (۲) جریان نوگرایی شعری نیما با سرایش «ققنوس» در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد. (۳) او در «ققنوس» تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از عصر صفوی آغاز شده و به افسانهٔ او رسیده بود، تکامل بخشید. (۴)»

(۱) جملهٔ ۱   (۲) جملهٔ ۲   (۳) جملهٔ ۳   (۴) جملهٔ ۴

۲۶- نام پدیدآورندگان آثار در کدام گزینه کاملاً درست است؟

- ۱) (زمستان: مهدی اخوان ثالث) (سگ ولگرد: صادق چوبک) (دستور زبان عشق: قیصر امین پور)
- ۲) (مدیر مدرسه: جلال آل احمد) (همسایه‌ها: احمد محمود) (مهاجر کوچک: محمدرضا سرشار)
- ۳) (آخر شاهنامه: مهدی اخوان ثالث) (چشم‌هایش: بزرگ علوی) (کشتی پهلو گرفته: علی مؤذنی)
- ۴) (دهکدهٔ پرمال: امین فقیری) (سفر ششم: جلال آل احمد) (آتش خاموش: سیمین دانشور)

۲۷- از موارد زیر چند مورد مربوط به ویژگی‌های زبانی شعر دورهٔ انقلاب اسلامی است؟

- الف) لغات و ترکیبات امروزی و جدید وارد شعر شده است.
- ب) باستان‌گرایی و علاقهٔ فراوان به استفاده از واژه‌های کهن در زبان شعر این دوره محسوس است.
- ج) دست شاعر برای استفاده از همهٔ واژه‌ها باز است.
- د) آشنایی‌زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع و بی‌سابقه یکی از مشخصه‌های شعر این دوره است.
- ه) زبان و واژگان شعری در قصاید این دوره به سبک خراسانی نزدیک است.

- ۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۲۸- در متن زیر همهٔ ویژگی‌های سبکی نثر دورهٔ انقلاب اسلامی آشکار هستند؛ به جز .....

«لباس نظامی به تننان برازنده بود، شکیل‌تر از همیشه که کت و شلوار می‌پوشیدید. وقتی یقینم شد که خودتانید، نزدیک بود بی‌اختیار به سویتان خیز بردارم و فریاد بزنم: آقای موسوی! من موحدی‌ام، شاگرد شما.»

- ۱) ساده‌نویسی که در دوره‌های پیش شروع شده بود، در این دوره نیز ادامه یافت
- ۲) گرایش به برخی قالب‌ها مانند خاطره، قطعهٔ ادبی، سفرنامه و شرح حال رایج شد
- ۳) بسیاری از واژه‌ها، کنایات و اصطلاحات عامیانه وارد نثر داستانی این دوره شده‌اند
- ۴) از مضامین نثر این دوره می‌توان به استقبال از شهادت و فرهنگ ایثار و دفاع از وطن اشاره کرد

۲۹- نام سرایندهٔ چند بیت درست است؟

الف) ســـــراپا اگـــــر زرد و پژمرده‌ایم	ولی دل به پاییز نسپرده‌ایم
(قیصر امین پور)	
ب) باز امشب ای ستارهٔ تابان نیامدی	باز ای سپیدهٔ شب هجران نیامدی
(شهریار)	
ج) در آن سرای که زن نیست، انس و شفقت نیست	در آن وجود دل مرده، مرده است روان
	(پروین اعتصامی)
د) من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید	قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید
	(عارف قزوینی)
ه) هوای خود چو نهادم، رضای او چو گزیدم	جهان و هر چه در او، جز به کام خویش ندیدم
	(صبای کاشانی)
و) جنگ ننگ است در شریعت من	جز پی پاس دین و حفظ وطن
	(ادیب‌الممالک فراهانی)

- ۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

۳۰- آرایه‌های تمام گزینه‌ها درست هستند؛ به جز .....

- (۱) مکن گریه بر گور مقتول دوست
 قل الحمد لله که مقبول اوست
 (تلمیح - تناسب)
- (۲) گر هزار است بلبل این باغ
 همه را نغمه و ترانه یکی است
 (ایهام - تضمین)
- (۳) افروختن و سوختن و جامه‌درییدن
 پروانه ز من شمع ز من گل ز من آموخت
 (لف و نشر - کنایه)
- (۴) داغ عطر یاس زهرا زیر ماه
 می‌چکاند اشک حیدر را به چاه
 (تلمیح - جناس ناهمسان)

۳۱- آرایه‌های «لف و نشر - متناقض‌نما - تضمین - تلمیح» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شود؟

- (الف) شده انتظارم از حد، چه شود ز در در آیی؟
 ز دو دیده خون‌فشانم ز غمت شب جدایی
- (ب) ای پریشان‌گوی مسکین، پرده دیگر کن
 پور داستان جان ز چاه نابردار درنخواهد برد
- (ج) اگر ز خلق ملامت و گر ز کرده ندامت
 کشیدم، از تو کشیدم، شنیدم، از تو شنیدم
- (د) گوش ترخمی کو کز ما نظر نپوشد؟
 دست غریب یعنی فریاد بی‌صداییم
- (۱) «ج» - «د» - «الف» - «ب»
 (۲) «الف» - «د» - «ج» - «ب»
- (۳) «ب» - «د» - «ج» - «الف»
 (۴) «ج» - «ب» - «د» - «الف»

۳۲- در کدام بیت هر سه آرایه «متناقض‌نما - تضمین - کنایه» مشهود است؟

- (۱) آب آتش‌فروز، عشق آمد
 آتش آب‌سوز، عشق آمد
- (۲) این‌که گاهی می‌زدم بر آب و آتش خویش را
 روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع
- (۳) گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند
 جرمش این بود اسرار هویدا می‌کرد
- (۴) حافظ از جور تو، حاشا که بگرداند روی
 من از آن روز که در بند توام آزادم
- ۳۳- آرایه‌های «تناقض - لَف و نشر مرتب - تضاد - تضمین - تلمیح - لَف و نشر مشوش» به ترتیب در کدام ابیات وجود دارد؟

- (الف) گفتمی به غم بنشین یا از سر جان برخیز
 فرمان برمت جانا، بنشینم و برخیزم
- (ب) خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم
 کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی
- (ج) میان بلبل و پروانه فرق بسیار است
 کجا به رتبه کردار می‌رسد گفتار
- (د) چنان با زاهد و میخواره می‌جوشم که بعد از من
 ز خاک من یکی مسجد یکی میخانه می‌سازد
- (ه) غیر عریانی لباسی نیست تا پوشد کسی
 از خجالت چون صدا در خویش پنهانیم ما
- (و) همچو فرهاد بود کوهکنی پیشه ما
 کوه ما سینه ما، ناخن ما تیشه ما
- (۱) «ه» - «ج» - «الف» - «د» - «و» - «ب»
 (۲) «الف» - «د» - «ه» - «ب» - «و» - «ج»
- (۳) «ه» - «د» - «الف» - «ب» - «و» - «ج»
 (۴) «الف» - «ج» - «ه» - «ب» - «و» - «د»

۳۴- آرایه‌های «تلمیح - حس آمیزی - مراعات‌نظیر - جناس - کنایه» همگی در کدام گزینه یافت می‌شود؟

- (۱) در آینه دوباره نمایان شد/ با ابر گیسوانش در باد/ باز آن سرود سرخ أنا الحق / ورد زبان اوست.
- (۲) زمین را از آسمان نثار است و آسمان را از زمین غبار.
- (۳) سخن میان دو دشمن چنان گوی که اگر دوست گردند، شرم‌زده نباشی.
- (۴) پس بهتر است درز بگیری / این پاره پوره پیره / بی‌بوی بی‌خاصیت را.

۳۵- با توجه به آرایه‌های «ایهام - اسلوب معادله - حسن تعلیل - ایهام تناسب - اغراق» ابیات زیر را مرتب کنید.

الف) به سرو گفت کسی میوه‌ای نمی‌آری	جواب داد که آزادگان تهیدستند
ب) دلم گرفته از این روزها دلم تنگ است	میان ما و رسیدن هزار فرسنگ است
ج) خانه زندان است و تنهایی ضلال	هر که چون سعدی گلستانیش نیست
د) سعدی از سرزنش خلق نترسد هیئات	غرقه در نیل چه اندیشه کند باران را
ه) چنان سایه گسترده بر عالمی	که زالی نیندیشد از رستمی
- (۱) ج، د، ب، ه، الف
(۲) ه، د، الف، ج، ب
(۳) ج، د، الف، ه، ب
(۴) ه، ب، د، ج، الف

۳۶- با توجه به آرایه‌های داخل کمانک، همه گزینده‌ها درست هستند؛ به جز .....

۱) عجب نیست بر خاک اگر گل شکفت	که چندین گل‌اندام در خاک خفت
۲) چون شب‌نم اوفتاده بدم پیش آفتاب	مهرم به جان رسید و به عیوق بر شدم
۳) فکر شنبه تلخ دارد جمعه اطفال را	عشرت امروز بی اندیشه فردا خوش است
۴) ما گرچه مرد تلخ‌شنیدن نه‌ایم؛ لیک	تلخی که از زبان تو آید، شنیدنی است
- (کنایه - حسن تعلیل)
(ایهام - تناسب)
(اسلوب معادله - مجاز)
(ایهام تناسب - حس آمیزی)

۳۷- کدام گزینده همه آرایه‌های «ایهام تناسب - جناس - تشبیه - مراعات‌نظیر» را دارد؟

۱) چندین که برش‌مردم از ماجرای عشقت	اندوه دل نگفتم الا یک از هزاران
۲) گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد	اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شدم
۳) روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد	زان زمان جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما
۴) چون جام شفق موج زند خون به دل من	با این همه دور از تو مرا چهره زردی است

۳۸- کدام بیت «اسلوب معادله» ندارد؛ اما «حس آمیزی، جناس، مجاز و تناسب» دارد؟

۱) بوی دهن تو از چمن می‌شنوم	رنگ تو ز لاله و سمن می‌شنوم
۲) خمیده‌پشت از آن گشتند پیران جهان‌دیده	که اندر خاک می‌جویند ایام جوانی را
۳) بر لب کوه جنون خنده شیرین بهار	نقش زخمی است که از تیشه فرهاد شکفت
۴) نیست پروا تلخکامان را ز تلخی‌های عشق	آب دریا در مذاق ماهی دریا خوش است

۳۹- کدام یک از ابیات زیر در «وزن ناهمسان» سروده شده است؟

۱) عارضش باغی دهانش غنچه‌ای	بل بهشتی در میانش کوثری
۲) تا دل به مه‌رت داده‌ام در بحر فکر افتاده‌ام	چون در نماز استاده‌ام گویی به محراب اندری
۳) من از جفای زمان بلبلا نخفتم دوش	تو را چه بود که تا صبح می‌خروشیدی
۴) قلم بر بی‌دلان گفتمی نخواهم راند و هم راندی	جفا بر عاشقان گفتمی نخواهم کرد و هم کردی

۴۰- وزن کدام یک از ابیات زیر را می‌توان به دو صورت متفاوت دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (۱) من ای صبار ره رفتن به کوی دوست ندانم
 (۲) دیگر نمی‌دانم طریق از دست رفتم چون غریق
 (۳) موجب فریاد ما خصم نداند که چیست
 (۴) دیدی که وفا به جا نیاوردی
- ۴۱- در کدام گزینه، اختیار وزنی «ابدال» وجود ندارد؟

- (۱) هر که در بهشت را گوید وا شود چه سان
 (۲) بادیه نمی‌بایدم فارغم از دُرد و صاف
 (۳) گفتم گل را که خار کیست ز پیشش بران
 (۴) حضور هر دو جهان فرش آستان کسی است
- ۴۲- بیت زیر «فاقد» کدام اختیار شاعری است؟

- «دام شب آمد جان‌های خلایق بر بود
 (۱) ابدال
 (۲) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن
 (۳) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن
 (۴) قلب

۴۳- کدام مصراع‌های زیر به ترتیب در بحرهای «زمل» و «هزج» سروده شده‌اند؟

- (الف) دلم همراه شمع نیمه‌جان می‌سوخت
 (ب) ناله من رخنه کی کند به دل سنگ؟
 (ج) باد می‌آمد به قصد برگ‌ریزان
 (د) لاله لبخند من پرپر شد و بر باد رفت
 (ه) خدا را ماهتابا! چهره بفروز

- (۱) «ه - ج» - «الف - ب»
 (۲) «ج - ب - د» - «ه»
 (۳) «ج - د» - «ه - الف»
 (۴) «الف - د - ج» - «ه»

۴۴- در شعر نیمایی زیر شاعر چند بار از اختیار ابدال استفاده کرده است؟

- «به رودخانه بیندیش / که آسمان را در خویش می‌برد سیال / تو پاک‌جانی اما / هوای شهر پلید است»
- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۴۵- کدام بیت «فاقد» اختیار زبانی است؟

- (۱) بلب‌لب سماع بر گل بستان همی‌کند
 (۲) پرسید که چونی ز غم و درد جدایی
 (۳) نه هاونم که بنالم به کوفتی از یار
 (۴) حاصل عمر صرف شد در طلب وصال تو

۴۶- در کدام بیت هر دو نوع اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت بلند و کوتاه» آمده است؟

- (۱) من چو به آخرت روم رفته به داغ دوستی
 (۲) این همه نیش می‌خورد سعدی و پیش می‌رود
 (۳) خرم آن روز که باز آیی و سعدی گوید
 (۴) هندوی چشم مبیناد رخ ترک تو باز
- (۱) من بر گل شقایق رخسار می‌کنم
 (۲) گفتم نه چنانم که توان گفت که چونم
 (۳) چو دیگ بر سر آتش نشان که بنشینم
 (۴) با همه سعی اگر به خود، ره ندهی چه حاصلم

۴۷- مفهوم کدام بیت در مقابل آن نادرست است؟

- (۱) در پیشگاه اهل خرد نیست محترم
 (۲) انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی
 (۳) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد
 (۴) آن کسی را که در این مُلک، سلیمان کردیم
- هرکس که فکر جامعه را محترم نداشت: تعلیم و تربیت جدید
 چون فرّخی موافق ثابت قدم نداشت: دادخواهی
 ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است: بیگانه‌ستیزی
 مَلّت امروز یقین کرد که او اهرمن است: بیداری جامعه

۴۸- ویژگی‌های فکری شعر عصر بیداری در همهٔ ابیات زیر، مشهود است؛ به جز .....

- (۱) مُلک را ز آزادی فکر و قلم، قوّت فزای
 (۲) سعی فرما تا به قانون افکنی بنیان کار
 (۳) مُلک را لشگر نگه دارد ز قصد دشمنان
 (۴) در ره فرهنگ و آیین وطن غفلت مورز
- خامهٔ آزاد، نافذتر ز نوک خنجر است
 شه که از قانون بپیچد سر سزای کیفر است
 مُلک بی‌لشگر همانا قصر بی بام و در است
 مُلک بی‌فرهنگ و بی‌آیین، درختی بی‌بر است

۴۹- همهٔ مفاهیم داده‌شده از سرودهٔ زیر دریافت می‌شود؛ به جز .....

«می‌تراود مهتاب / می‌درخشد شب تاب / نیست یک دم شکند خواب به چشم کس و لیک / غم این خفتهٔ چند / خواب
 در چشم ترم می‌شکند ...»

- (۱) غفلت‌زدگی مردم
 (۲) وجود روزنه‌های امید
 (۳) یأس و ناامیدی مردم
 (۴) هشیاری و نگرانی شاعر

۵۰- کدام بیت، «فاقد» مضمون سرودهٔ زیر است؟

«چون درختی در صمیم سرد و بی‌ابر زمستانی / هر چه برگم بود و بارم بود / هر چه از فرّ بلوغ گرم تابستان و میراث
 بهارم بود / هر چه یاد و یادگارم بود / ریخته است ...»

- (۱) چون باغ خزان‌دیده ز پیرایه فتادم
 (۲) تن چو با برگ است روز و شب، از آن
 (۳) حیف از آن نخل ثمرپرور که ریخت
 (۴) من آن خزان‌زده برگم که باغبان طبیعت
- زین شاخهٔ پرگل که ز گلخانهٔ من رفت
 شاخ جان در برگ‌ریز است و خزان
 برگ و بارش ناگه از دم‌سردی باد خزان
 برون فکند ز گلشن به جرم چهرهٔ زردم

۵۱- در ارتباط با مفاهیم «دانش عمومی» و «دانش علمی»، موارد خواسته شده به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

● نسبت میان دانش عمومی و دانش علمی

● شیوه حل تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی

● تعامل میان دانش عمومی و دانش علمی

(۱) کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد. - گاهی با رهاکردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر حل می‌شوند. - دیدگاهی که دانش عمومی را برتر از دانش علمی می‌داند، معتقد است دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند.

(۲) کسی که دانش عمومی دارد، آسیب‌ها و اشکالات دانش علمی را شناسایی می‌کند. - با طرح ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی، کنترل می‌شوند. - دیدگاهی که دانش علمی را برتر از دانش عمومی می‌داند، معتقد است دانش علمی از راه حس و تجربه کسب می‌شود.

(۳) افرادی که دانش علمی دارند، از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع می‌کنند. - گاهی با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند. - دیدگاهی که دانش عمومی را برتر از دانش علمی می‌داند، معتقد است دانش‌ها خلق و بازسازی واقعیت نیستند.

(۴) افرادی که دانش عمومی دارند، به تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزایند. - با رهاکردن هویت دنیوی جهان متجدد حل می‌شوند. - دیدگاهی که دانش علمی را برتر از دانش عمومی می‌داند، معتقد است دانش عمومی، حاصل از زندگی افراد است.

۵۲- موارد مرتبط با گزینه‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

● عامل شکل‌گیری علوم اجتماعی

● علت دشواری پیش‌بینی در علوم اجتماعی و انسانی

● توضیح تأثیر اجتماعات بر زندگی انسان‌ها

● پیامد وجود ابعاد مختلف در زندگی اجتماعی انسان‌ها

(۱) مطالعه علمی اجتماعات انسانی مختلف - تنوع پدیده‌های اجتماعی - پیش‌بینی آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی - تقسیم جامعه‌شناسی براساس موضوع آن

(۲) بررسی چگونگی اثرگذاری انسان‌ها بر پدیده‌های اجتماعی - ارادی بودن کنش آدمیان - فهم معانی کنش انسانی - برخورداری از فرصت‌های زندگی در اجتماعات

(۳) مطالعه علمی اجتماعات انسانی مختلف - آگاهانه بودن کنش‌های انسان‌ها - کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی - شکل‌گیری شاخه‌های مختلف در علوم اجتماعی

(۴) بررسی چگونگی اثرگذاری انسان‌ها بر پدیده‌های اجتماعی - نظم پیچیده قواعد جهان اجتماعی - شناخت پدیده‌های اجتماعی - شکل‌گیری دانش‌های مختلف در علوم اجتماعی

۵۳- هر یک از موارد و عبارت‌های زیر، نشان‌دهنده کدام نوع علم یا دانش است؟

● به انسان‌ها کمک می‌کند که از طبیعت و فناوری حاصل از آن به شیوه صحیح استفاده کنند.

● ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی، باید در گشودن مرزهای این نوع دانش به روی جهانیان، مشارکت داشته باشد.

● جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از این نوع دانش دارند.

● افرادی که روش علوم انسانی و اجتماعی را متفاوت می‌دانند، روش علم مردم‌شناسی را مشابه این علم می‌دانند.

(۱) علوم تجربی - دانش انسانی - دانش اجتماعی - علوم اجتماعی

(۲) علوم طبیعی - دانش عمومی - دانش تجربی - علوم غیرتجربی

(۳) علوم انسانی - دانش اجتماعی - دانش عمومی - علوم انسانی

(۴) علوم اجتماعی - دانش علمی - دانش علمی - علوم طبیعی

۵۴- علت، تعریف و پیامد موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- افزایش حجم قواعد و قوانین نظارتی و ابزارهای کنترل کننده
- توضیح تغییرات یک پدیده به کمک تغییرات پدیده‌های دیگر
- یکسان دانستن نظم طبیعت و جامعه

(۱) پیش‌بینی رفتار دیگران با تهدید و تطمیع - هم‌تغییری - مسلط ساختن انسان بر جامعه به جای تسلط جامعه بر انسان
(۲) توضیح نظم بر اساس مناسبات بیرونی - هم‌تغییری - استفاده از دانش‌های ابزاری برای شناخت جامعه و پدیده‌های اجتماعی

(۳) پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی - تبیین - مسیر یکسان جوامع در حرکت به سوی پیشرفت و توسعه
(۴) ناتوانی از جلب مشارکت افراد بر اساس رضایت - تبیین - تقلیل انسان‌ها به پیچ‌ومهره‌های نظم اجتماعی در جامعه

۵۵- کدام گزینه، فرایند عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری را به درستی نشان می‌دهد؟

(۱) تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی - گرفتن شور زندگی از انسان‌ها - توجه به کنش اجتماعی توسط برخی جامعه‌شناسان - مطالعه زندگی اجتماعی با تأکید بر آگاهی و معنا

(۲) حذف اراده، خلاقیت و ارزش از زندگی اجتماعی - توجه به آگاهی و معناداری کنش اجتماعی - محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف رفتارها و خصوصیات قابل مشاهده - توجه به پدیده‌های اجتماعی

(۳) نادیده گرفتن معنای کنش - افول معانی - ضرورت همراهی همدلانه با کنشگران برای فهم معانی مورد نظر آنان - مطالعه زندگی اجتماعی انسان با تأکید بر آگاهی و معنا

(۴) تأکید بیش از اندازه بر کنش اجتماعی - حذف آگاهی و معناداری از زندگی اجتماعی انسان - سلب شور زندگی از انسان‌ها - مطالعه کنش اجتماعی انسان‌ها با تأکید بر ارادی بودن و هدف‌دار بودن آن

۵۶- در بررسی یک پدیده اجتماعی مانند «تکدی‌گری»، هر یک از موارد زیر، نشان‌دهنده کدام روش کیفی پژوهش است؟

- پژوهشگری ماه‌ها در میان خرده‌فروشان بازار تهران زندگی کرد تا بفهمد چه طور برای بقا با هم رقابت یا همکاری می‌کنند.
- تحقیقی جامع روی یک خانواده خاص در حاشیه شهر، نشان می‌دهد که چگونه بیکاری پدر، فرزندان را به سوی تکدی‌گری سوق می‌دهد.

• بررسی یک مؤسسه خیریه که به متکدیان کمک می‌کند، جزئیات نحوه عملکرد، چالش‌ها و موفقیت‌های آن‌ها را آشکار می‌سازد.

• محققی با پوشیدن لباس متکدیان در خیابان‌ها حاضر شد تا جزئیات زندگی و تعاملات روزمره آن‌ها را از نزدیک لمس کند.

(۱) مطالعه موردی - مطالعه موردی - قوم‌نگاری - قوم‌نگاری

(۲) قوم‌نگاری - مطالعه موردی - مطالعه موردی - قوم‌نگاری

(۳) قوم‌نگاری - قوم‌نگاری - قوم‌نگاری - مطالعه موردی

(۴) مطالعه موردی - قوم‌نگاری - مطالعه موردی - مطالعه موردی

۵۷- در کدام گزینه، ارتباط عبارات ستون سمت راست با مفاهیم ستون سمت چپ به درستی بیان شده است؟

مفاهیم	عبارات
(الف) ارزش‌زدایی	(۱) نادیده‌گرفتن عمق و پیچیدگی پدیده‌های اجتماعی برای دستیابی به چرایی وقوع آن‌ها
(ب) هویت‌زدایی	(۲) نگاه کردن به پدیده‌های آشنا از دید فردی غریبه برای شناخت نظم اجتماعی
(ج) معنازدایی	(۳) سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها مانند هنر و ارتباطات
(د) آشنایی‌زدایی	(۴) انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی و مذهبی و پدید آمدن اخلاق‌گریزی
(ه) خلاقیت‌زدایی	

(۱) ۱ ← ب/۲ ← د/۳ ← ه/۴ ← الف

(۲) ۱ ← ب/۲ ← د/۳ ← ج/۴ ← الف

(۳) ۱ ← ب/۲ ← د/۳ ← ج/۴ ← الف

(۴) ۱ ← ب/۲ ← د/۳ ← ج/۴ ← الف

۵۸- رویکرد جامعه‌شناسی انتقادی، چه موضعی در قبال داوری ارزش‌های سیاسی و اجتماعی دارد؟

- (۱) یافتن راهی برای داوری علمی درباره ارزش‌های اجتماعی به‌ویژه در عرصه قدرت و سیاست را ضروری می‌داند و دست‌شستن از این آرمان بزرگ را مرگ سیاست و بن‌بست زندگی انسان معرفی می‌کند.
- (۲) صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند و نمی‌تواند برای مقایسه آن‌ها با یکدیگر و تشخیص درست از غلط یا خوب از بد، ملاک و معیاری به دست آورد.
- (۳) با منحصر کردن علم به علوم تجربی که صرفاً موضوعات مادی را مطالعه می‌کند، ارزش‌های انسانی از جمله ارزش‌های سیاسی را که تماماً غیرمحسوس هستند، قابل مطالعه علمی نمی‌داند.
- (۴) ملاک و معیاری برای داوری علمی درباره همه لایه‌های قدرت، سیاست و ارزش‌های سیاسی به دست نمی‌دهد؛ به همین دلیل انسان‌ها را در برابر وضعیت موجود، منفعل و مجبور می‌سازد.

۵۹- چه تعداد از تفاوت‌های زیر، به ترتیب «تفاوت اسمی»، «تفاوت رتبه‌ای» و «نابرابری اجتماعی» هستند؟ (یک گروه از تفاوت‌ها می‌توانند در دو دسته قرار گیرند).

- تفاوت‌های ژنتیکی مثل رنگ پوست و رنگ چشم
- تفاوت‌های زیستی مثل هورمون‌ها و ژن‌ها
- تفاوت‌های شناختی مثل ظرفیت حافظه و میزان خلاقیت
- تفاوت‌های فرهنگی مثل دین و سبک زندگی
- تفاوت‌های اقتصادی مانند سطح درآمد و دسترسی به منابع
- تفاوت‌های مربوط به عقاید مانند اعتقاد به ابعاد ماورائی

- (۱) دو - سه - دو
(۲) دو - دو - سه
(۳) سه - سه - دو
(۴) چهار - دو - یک

۶۰- هر یک از موارد زیر، در کدام قسمت نمودار قرار می‌گیرند؟

- کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن‌ها
- قدرت کنترل جامعه از طریق نظم اجتماعی
- نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها
- معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی

جامعه‌شناسی انتقادی	جامعه‌شناسی تفسیری	جامعه‌شناسی تبیینی	رویکرد معیار
«ج»	«ب»	«الف»	چه چیزی را مطالعه می‌کند؟
«و»	«ه»	«د»	چگونه مطالعه می‌کند؟
«ط»	«ح»	«ز»	به دنبال چیست؟

- (۱) ج - ط - ه - ح
(۲) ب - ز - و - د
(۳) ج - ز - ه - ح
(۴) ب - ج - الف - د

۶۱- یکی از شاخه‌های منشعب از رویکرد تفسیری، راه‌هایی از علم را در بیرون از علم جست‌وجو می‌کند؛ در این جریان:

- (۱) اعتقاد بر این است که قدرت با درست و غلط دانستن و خوب و بد کردن امور، سلطه‌گری می‌کند.
- (۲) علم چراغی است که تاریکی‌ها را روشن می‌کند و به عنوان ابزاری، موانع را از پیش روی انسان برمی‌دارد.
- (۳) اعتقاد بر این است که آن‌چه تا امروز به عنوان دانش جهان‌شمول مطرح بود، صرفاً ابزاری برای سرکوب بوده است.
- (۴) بشر هیچ‌گاه در مقابل سرکوبی که از طریق دانش اعمال می‌شود، حساس نبوده و همواره به آن تن داده است.

۶۲- پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب کدام است؟

- تصور جامعه به عنوان واقعیتی بیرونی در جامعه‌شناسی تبیینی، چه پیامدی به همراه دارد؟
- کدام یک، مرتبط با نظریه کمونیستی نسبت به نابرابری اجتماعی نیست؟
- سپرده‌شدن سرنوشت ارزش‌ها به مناسبات قدرت و ثروت، نتیجه چیست؟

(۱) برجسته کردن تفاوت‌های جامعه با طبیعت - نقش مالکیت خصوصی در برقراری روابط ظالمانه میان انسان‌ها - ناتوانی در ارائه ملاک برای داوری

(۲) ناتوانی در ایجاد تغییری بنیادین در جامعه - تأثیر نداشتن انسان‌ها در شکل‌گیری و تداوم قشربندی اجتماعی - تحقق داوری ارزش‌ها بیرون از دایره علم

(۳) یکسان‌انگاری طبیعت و جامعه - نقش روابط سلطه‌جویانه انسان‌ها در شکل‌گیری نابرابری اجتماعی - ریشه‌داشتن جامعه‌شناسی تفسیری در رویکرد تبیینی

(۴) ناتوانی در تطبیق و سازگارشدهن با نظم اجتماعی - برقراری عدالت با توزیع برابر ثروت میان مردم - ظرفیت افشاگری و رهایی‌بخشی برای جامعه‌شناسی

۶۳- عبارتهای صحیح درباره «علم مدنی فارابی» و «ظرفیت‌های علوم اجتماعی مورد نظر او» به ترتیب کدام است؟

(۱) علم مدنی، علم اجتماعی فارابی و زیرمجموعه علوم انسانی است - رویکرد فارابی، محافظه‌کارانه است و جامعه‌شناسی او همانند جامعه‌شناسی ابن خلدون انتقادی است.

(۲) ملاک فارابی برای تقسیم‌بندی جوامع، حقیقت و عدالت است - به تبیین یعنی علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد.

(۳) فارابی با نگاهی انتقادی، جوامع زمان خود را فاضله یا جاهله می‌داند - درباره هنجارها و نحوه زندگی کنشگران سخن می‌گوید و در این زمینه رویکردی تجویزی دارد.

(۴) او با توجه به جوامع زمان خود و جوامع زمان گذشته و با استدلال عقلی، جوامع را به انواعی تقسیم کرده است - به توصیف و فهم ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.

۶۴- اگر پژوهشگری بخواهد براساس مبانی علوم اجتماعی در جهان اسلام یک مسئله اجتماعی را بررسی کند، کدام روش با این مبانی سازگارتر است؟

(۱) ابتدا داده‌های تجربی درباره مسئله را گردآوری می‌کند، سپس با تحلیل عقلی و بهره‌گیری از آموزه‌های وحیانی، وضعیت موجود جامعه را ارزیابی می‌کند.

(۲) برای حفظ استقلال علمی، به داده‌های آماری و مشاهدات تجربی تکیه می‌کند و از هرگونه استفاده از عقل فلسفی یا مبانی منطقی و استدلالی خودداری می‌کند.

(۳) برای شناخت مسئله، به جای استناد به داده‌های تجربی، به متون دینی مراجعه می‌کند و تجربه اجتماعی و تحلیل عقلی را چندان در این زمینه راهگشا نمی‌داند.

(۴) معیار تحلیل خود را ارزش‌ها و سنت‌های تاریخی جامعه قرار می‌دهد و عقلانیت علمی را وابسته و برآمده از فرهنگ و کنش‌های اجتماعی همان جامعه می‌داند.

۶۵- هر یک از مثال‌های زیر، از کارکردهای کدام عقل است؟

- اثبات امتناع اجتماع نقیضین برای نشان دادن این که یک گزاره نمی‌تواند هم‌زمان صادق یا کاذب باشد.
- داوری اخلاقی درباره این که استفاده از هوش مصنوعی برای نظارت بر شهروندان، نقض آزادی و اخلاق است.
- بررسی معنای نمادین پوشیدن لباس سیاه در مراسم عزاداری که در نهایت به معنادهی فعالیت انسان می‌انجامد.
- تحلیل داده‌های کلان شبکه‌های اجتماعی با این هدف که به عوامل مؤثر بر گسترش شایعات در زمان بحران پی ببریم.

(۱) عقل نظری - عقل انتقادی - عقل تفسیری - عقل تفسیری

(۲) عقل عملی - عقل انتقادی - عقل نظری - عقل ابزاری

(۳) عقل نظری - عقل عملی - عقل تفسیری - عقل ابزاری

(۴) عقل عملی - عقل عملی - عقل نظری - عقل تفسیری

پاسخنامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه
شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی؛
نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسان ها با ما به اشتراک بگذارید.

آزمون‌های تشریحی خیلی سبز

۵ مرحله در طول سال

آزمون

شبیه‌سازی کامل امتحان نهایی

- منطبق بر بارم‌بندی آموزش و پرورش
- تشابه کامل فرم برگه سوال، پاسخبرگ، کلید، پاسخنامه و حتی فونت سوال‌ها با امتحان نهایی
- پوشش همه مطالب و انواع سوالات
- ارائه یک یا دو تست عینا مشابه امتحان نهایی
- هم‌سطح با دشواری سوالات امتحان نهایی

پاسخنامه‌های خیلی تشریحی

- ارائه پاسخ کامل و مرحله به مرحله
- محتوای یاددهنده شامل درسنامه
- ارائه نکات کلیدی هر سوال

تصحیح کاملا مکانیزه

- تصحیح کاملا حرفه‌ای توسط دو مصحح
- تصحیح سوم در صورت اختلاف نظر دو مصحح قبل
- تصحیح به صورت بررسی یک سوال برای گروهی از دانش‌آموزان
- امکان کامنت‌گذاری مصحح در فرایند تصحیح
- امکان درخواست تصحیح مجدد در پنل ثبت اعتراض

کارنامه‌های بسیار کاربردی

- کارنامه تحلیلی و مقایسه‌ای
- نمره به تفکیک سوال
- کارنامه مبحثی

آزمون آزمایشی خیلی سبز

پایه دوازدهم

مرحله نوزدهم

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

۱۲/ تیر/ ۱۴۰۵

دفترچه شماره دو

پایه

پایه	دوم	یازدهم	دوازدهم	مدت پاسخگویی	تا شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
-	-	-	کل کتاب صفحه ۱ تا ۸۳	۲۰ دقیقه	۱۰۰	۸۱	۲۰	زبان عربی
-	-	-	کل کتاب صفحه ۲ تا ۱۶۳	۲۰ دقیقه	۱۱۳	۱۰۱	۱۳	تاریخ
-	-	-	کل کتاب صفحه ۱ تا ۱۱۵		۱۲۵	۱۱۴	۱۲	جغرافیا
-	-	-	کل کتاب صفحه ۱ تا ۱۱۱	۲۰ دقیقه	۱۴۵	۱۲۶	۲۰	فلسفه و منطق
-	-	-	-	۶۰ دقیقه	۶۵ سؤال		-	مجموع

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
زبان عربی	کیارش پورمهدی - آریا ذوقی - زهرا فرزانه - خالد مشیرپناهی کارشناس علمی: سمیه جغتایی	موسی کاظم‌غلامی
تاریخ	حبیبه محبی کارشناس علمی: کیان کیانی دوست واقع	حبیبه محبی
جغرافیا	سعید بهروزی فر - علیرضا حسن طهرانی - الهه ریاحی نسب کارشناس علمی: حبیبه محبی	علیرضا حسن طهرانی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - علی کشوری کارشناس علمی: محمد آقاصالح	علی اکبر آخوندی

داوطلب گرامی، به علت این که بودجه بندی این آزمون، از مباحث پایه دوازدهم است، در این آزمون، درس «اقتصاد» نداریم، بنابراین در پاسخ برگ از سوال ۱۴۶ تا ۱۶۰ را خالی بگذارید.

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاجانیور

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفترچه سؤالات آزمون های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه ها، نوع صفحه آرایی، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و ...) در شبیه ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می شود.

• عَيْنِ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ فِي التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۸۱ - ۸۹):

۸۱- ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِي﴾:

- (۱) پروردگار من! مرا و دودمانم را نماز گزار قرار بده، پروردگارا دعایمان را قبول کن!
- (۲) پروردگارم! مرا و فرزندان مرا برپای دارندگان نماز گردان، ای پروردگار ما، دعایمان را بپذیر!
- (۳) پروردگارا! من و فرزندانم را از به جا آورندگان نماز قرار ده، پروردگارا دعایمان را قبول نمای!
- (۴) پروردگارا! مرا و فرزندانم را به پادارنده نماز قرار ده، پروردگارا دعایمان را بپذیر!

۸۲- «خَيْرَ النَّبِيِّ الشِّمَاءِ بَيْنَ الْإِقَامَةِ مَعَهُ مُعَزَّزَةً أَوْ الْعُودَةِ إِلَى قَوْمِهَا رَاضِيَةً فَهِيَ اخْتَارَتْ قَوْمَهَا وَ أُعْتِقَتْ!»:

- (۱) پیامبر به شیما میان ماندن همراه او عزتمندانه یا برگشتن با رضایت به سوی قومش اختیار داد، پس او قومش را برگزید و آزاد شد!
- (۲) پیغمبر شیما را مختار گذاشت میان اقامت همراه عزت با او یا بازگشتن رضایتمندانه نزد قومش، پس او قومش را انتخاب کرد، پس رهایش کردند!
- (۳) پیامبر میان اقامت کردن همراه او با عزت یا برگشتن به سوی قومش با خشنودی، شیما را مختار گذاشته بود، اما او قومش را انتخاب کرد و آزاد شد!
- (۴) پیغمبر به شیما اختیار داد که همراه او عزتمندانه اقامت کند یا با خشنودی نزد قومش برگردد، پس او قومش را برگزید تا رها شود!

۸۳- «هُوَ لَاءِ الْمُذْنِبُونَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الظُّلْمِ فَيَسْقُطُونَ يَوْمَ الْبَعْثِ نَادِمِينَ: يَا لَيْتَنَا كُنَّا تَرَابًا!»:

- (۱) اینها گناهکارانی هستند که برای ستمگری می شتابند، پس در روز قیامت با پشیمانی خواهند گفت: ای کاش خاک بودیم!
- (۲) این گناهکاران، کسانی هستند که در ظلم شتاب می ورزند، پس روز قیامت پشیمان شده، خواهند گفت: ای کاش خاک شویم!
- (۳) این گناهکارانی که در ستمگری شتاب می کنند، روز قیامت با پشیمانی خواهند گفت: ای کاش ما خاک بودیم!
- (۴) این گناهکاران که در ظلم خویش شتاب می ورزند، روز قیامت، پشیمان خواهند گفت: ای کاش ما خاک شویم!

۸۴- «وَاصِلَ نُوْبِلِ سَعِيهِ مُوَاصِلَةً حَتَّى قَدَرَ عَلَى اخْتِرَاعِ الدِّيْنَامِيْتِ وَ وَصَلَ إِلَى مَا أَرَادَ فَابْتِكَارُهُ أَوْصَلَهُ إِلَى الْغَنَى!»: نوبل ...

- (۱) تلاش خود را بی تردید ادامه داد تا این که توانست دینامیت را اختراع کند و به چیزی که خواسته بود رسید و با ابتکارش به ثروت دست یافت!
- (۲) تلاش خویش را بی وقفه ادامه داد تا قادر بر اختراع دینامیت شود و به آنچه اراده کند، برسد، پس ابتکارش، او را به بی نیازی رساند!
- (۳) به کوشش خود بدون تردید ادامه داد تا این که توانست دینامیت را اختراع کند و به آنچه خواسته بود رسید، پس ابتکارش او را به بی نیازی رسانید!
- (۴) بدون تردید با ادامه دادن تلاش خود قادر بر اختراع دینامیت شد و به هر آنچه خواسته بود دست یافت، پس با نوآوری اش او به توانگری رسید!

۸۵- «ما أظلمَ من يقومُ بنشاطاتٍ مُخرَبةٍ تُؤدِّي إلى اختلالِ التَّوازنِ في البيئة التي نعيشُ فيها!»:

- ۱) چه قدر ظالم است، هر که به فعالیت‌های مخرب می‌پردازد، زیرا که منجر به اختلال تعادل در محیط زیستی می‌شود که در آن زیست می‌کنیم!
- ۲) چه ستمگر است کسی که به فعالیت‌های تخریب‌گرایانه‌ای می‌پردازد که سبب مختل کردن توازن در محیط زیست می‌شود حال آن‌که در آن زندگی می‌کنیم!
- ۳) کسی که به فعالیت‌های تخریب‌گرایانه‌ای اقدام می‌کند که منجر به اختلال توازن در محیط زیستی که در آن زندگی می‌کنیم، می‌شود، چه قدر ستمگر است!
- ۴) چه قدر ظالم است هر که به فعالیت‌های مخربی اقدام کند که منجر به اختلال تعادل در محیط زیستی شد که در آن زندگی می‌کنیم!

۸۶- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- ۱) لا يفخر المرءُ جهلاً بالنَّسبِ فإنَّه يفوز بأعمالٍ يُحسِنُها! انسان نابخردانه به دودمان افتخار نمی‌کند، زیرا او با کارهای نیکویی که انجام می‌دهد، رستگار می‌شود!
- ۲) ليت جوائز نوبل تُعطى من يفيد البشرية في مجالات محدَّدة! کاش جایزه‌های نوبل را به کسی بدهند که به بشریت در زمینه‌های مشخص شده سود برساند!
- ۳) كلَّ الأعين ستصبح باكية يوم القيامة إلا عيناً تُعَصَّ عن محارم الله! همه چشم‌ها روز قیامت گریان خواهند شد جز چشمی که از حرام‌های خدا بر هم نهاده می‌شود!
- ۴) قد غرني طول الأمل فأجالس العلماء للانتباه من نوم الغفلة مجالسة! در ازای آرزو مرا فریب داده است، پس برای بیدار شدن از خواب غفلت با عالمان همنشینی خواهم کرد!

۸۷- عَيْنُ الخُطَا:

- ۱) أعينوني بوع و اجتهاد و عفة و سداد! مرا با پارسایی و تلاش و پاکدامنی و درستی یاری کردند!
- ۲) قال الخبير للمزارع أنه لم يراقب عن حقله مراقبةً صحيحة! کارشناس به کشاورز گفت که او به درستی از مزرعه‌اش مراقبت نکرده است!
- ۳) يا مجيب الدعوات إحميني و احمِ بلادِي من شرور الحادثات! ای اجابت‌کننده دعاهای من و سرزمینم را از پیشامدهای ناگوار نگاهداری کن!
- ۴) ليذكر المؤمن اسم الله عند الطَّعام لأنَّ فيه بركة! مؤمن هنگام غذا نام خدا را باید ذکر کند، زیرا در آن برکت است!

۸۸- «پیامبر(ص) ناراحت شد، زیرا دختر باخوشحالی نزد پدرش رفت ولی پدر او را نبوسید!» عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- ۱) حزن النَّبِيِّ (ص) لأنَّ البنت ذهبت إلى الأب فرحةً و لكنَّ والدها لم يقبلها!
- ۲) حزن النَّبِيِّ (ص) حزن لذهاب البنت إلى أبيها و هي فرحة و لكنَّ الوالد ما قبله!
- ۳) انزعج النَّبِيُّ (ص) لأنَّ الفتاة راح نحو الأب فرحةً و لكنَّ الوالد لا يقبلها!
- ۴) انزعج النَّبِيُّ (ص) لأنَّ الفتاة راحت نحو أبيها فرحةً و لكنَّ الوالد لم يقبلها!

۸۹- عَيْنُ الخُطَا عن مفهوم العبارات:

- ۱) «أكبر الحمق الإغراق في المدح و الذم!»: عیب کسان ننگر و احسان خویش/ دیده فرو بر به گریبان خویش
- ۲) «و ما الحياة الدنيا إلا لعب و لهو!»: دنیا همه هیچ و اهل دنیا همه هیچ/ ای هیچ برای هیچ بر هیچ مپیچ!
- ۳) «لا يوجد أحدٌ كاملٌ إلا الله!»: حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج/ فکر معقول بفرما گل بی‌خار کجاست!
- ۴) «شرف المرء بالعلم لا بالأصل و النَّسب!»: دانش است آب زندگانی مرد/ خنک آن کاب زندگانی بخورد

• اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٩٠ - ٩٢) بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

في الطَّبيعَةِ موادٌّ و مَناعَتٌ مُفيدَةٌ لِلإنسانِ جِداً مِثْلَ الذَّهَبِ و الفِضَّةِ و الماءِ و النَّفْطِ. لا شَكَّ أَنَّ النَّفْطَ مِنْ أَثْمَنِ الثَّرَوَاتِ الطَّبيعِيَّةِ الَّتِي حَصَلَ عَلَيْهَا الإنسانُ حَتَّى الآنَ، و لِهَذَا سُمِّيَتْ هَذِهِ المادَّةُ القِيَمَةُ في القُرُونِ الأَخيرةِ بِالذَّهَبِ الأَسودِ. تَوَصَّلَ الإنسانُ مِنْذُ القَرْنِ التَّاسِعِ عَشَرَ المِيلادِيِّ إلى كَميَّاتٍ كَثيرةٍ مِنَ النَّفْطِ على أَثرِ حَفْرِ الأَبارِ في مَناطِقٍ مُختلفةٍ مِنَ العالَمِ و اسْتِخراجِ هَذَا المانِعِ مِنْها. إِنَّ أَوَّلَ بئرِ النَّفْطِ أُحْدِثَ في أمِريْكا سَنَةَ ١٨٥٩ المِيلادِيِّ، و في إِيْرانِ حُفِرَتْ بئرٌ في مَدِينَةِ مَسْجِدِ سَلِيْمانِ لأَوَّلَ مَرَّةٍ في سَنَةِ ١٢٨٧ السُّمُسيَّةِ. لِلنَّفْطِ أَثْرٌ كَبيرٌ في اِقْتِصادِ العالَمِ و يُسْتَعْمَلُ في أَكْثَرِ الصَّناعاتِ و الفنونِ مِثْلَ توليدِ الطَّاقةِ و الأقمِشَةِ (جَمْعُ «قِماشٍ») و الأَدويةِ و حَرَكَةِ السَّيَّاراتِ و غيرها و لِهَذَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَقولَ: إنَّ يَرْتَفِعُ أو يَنْزِلُ ثَمَنُ النَّفْطِ يُؤَثِّرُ على جَميعِ شُؤُونِ البِلادِ الاِقْتِصادِيَّةِ.

٩٠- متى حصل الإنسان على مقادير كثيرة من النفط؟

(١) حينما سُمِّيت هذه المادة بالذهب الأسود!

(٢) بعد أن حُفرت في العالم آبار النفط!

(٣) عندما أُحْدِثت بئرٌ في مدينة مسجد سليمان!

(٤) منذ القرن الذي صنع الإنسان فيه السيَّارات!

٩١- عَيِّن الصَّحيحَ:

(١) أَوَّلُ بئرِ النَّفْطِ الَّذِي نَعْرِفُها حُفِرَتْ في مَسْجِدِ سَلِيْمانِ!

(٢) سُمِّيَ النَّفْطُ بِالذَّهَبِ الأَسودِ لِمِثابَهَةِ أُسْلُوبِ اسْتِخراجِهِ بِالذَّهَبِ!

(٣) حَصَلَ الإنسانُ على النَّفْطِ في القَرْنِ العَشْرينِ!

(٤) يَمْكَنُ لِسَعْرِ النَّفْطِ أَنْ يُؤَثِّرَ على سَعْرِ الكِهرباءِ!

٩٢- عَيِّن الخُطأَ:

(١) لِلنَّفْطِ دَوْرٌ عَظِيمٌ في اِقْتِصادِ العالَمِ و لا يُسْتَعْمَلُ إِلاَّ في توليدِ الطَّاقةِ!

(٢) يَتَأَثَّرُ سَعْرُ الذَّهَبِ الأَسودِ بِالتَّحَوُّلاتِ السَّياسِيَّةِ و الاِقْتِصادِيَّةِ!

(٣) حُفِرَ أَوَّلُ بئرِ النَّفْطِ في إِيْرانِ في أوائلِ القَرْنِ الثَّالِثِ عَشَرَ السُّمُسيِّ!

(٤) في القَرْنِ الحالِيِّ تُصَدَّرُ بَعْضُ الدُّولِ كَميَّاتٍ كَبيرةٍ مِنَ النَّفْطِ!

• عَيِّن الخُطأَ في الإعرابِ و التَّحليلِ الصَّرْفِيِّ: (٩٣ - ٩٤)

٩٣- «مُفيدَةٌ - أَثْمَنٌ - سُمِّيَتْ - تَوَصَّلَ»:

(١) مُفيدَةٌ: اسمٌ - مفردٌ مؤنَّثٌ - اسمُ فاعلٍ مِنْ فِعْلِ مَزِيدٍ ثَلَاثِيٍّ - مَعْرَبٌ - نَكْرَةٌ/ صِفَةٌ و مَرْفُوعٌ بِالتَّبَعِيَّةِ

(٢) أَثْمَنٌ: مفردٌ مذكَّرٌ - اسمُ تَفْضِيلٍ على وَزْنِ «أَفْعَلٌ» - مَعْرَبٌ/ مَجْرُورٌ بِحَرْفِ الجَرِّ

(٣) سُمِّيَتْ: فِعْلٌ ماضٍ - لِلغائِبِ المَوْثُوثِ - مَزِيدٍ ثَلَاثِيٍّ - مَجْهولٌ/ فِعْلٌ و نائِبٌ فاعلُهُ «هَذِهِ»

(٤) تَوَصَّلَ: فِعْلٌ ماضٍ - مَزِيدٍ ثَلَاثِيٍّ (مِنْ بابِ «تَفْعِيلٌ») - لَازِمٌ - مَعْلُومٌ/ فِعْلٌ و مَع فاعلُهُ جُمْلَةٌ فَعْلِيَّةٌ

٩٤- «الأَسودُ - السَّيَّاراتُ - هَذِهِ - يُؤَثِّرُ»:

(١) الأَسودُ: اسمٌ - مفردٌ مذكَّرٌ - اسمُ تَفْضِيلٍ (مَوْثُوثُهُ «سَوادٌ») - مَعْرِفَةٌ - مَعْرَبٌ/ صِفَةٌ و مَجْرُورٌ بِالكِسرَةِ

(٢) السَّيَّاراتُ: جَمْعُ سَالمٍ لِلْمَوْثُوثِ (مَفْرَدُهُ: سَيَّارَةٌ) - اسمُ مِبالِغَةٍ - مَعْرَفٌ بِأَلٍ - مَعْرَبٌ/ مِضافٌ إِلَيْهِ و مَجْرُورٌ

(٣) هَذِهِ: اسمُ الإِشارةِ - لِلْمَوْثُوثِ القَرِيبَةِ أو لِمَجْمَعٍ غَيرِ عاقِلٍ - مَعْرِفَةٌ - مَبْنِيٌّ/ نائِبٌ الفاعلِ و في محلِّ الرِّفْعِ

(٤) يُؤَثِّرُ: فِعْلٌ مِضارِعٌ - لِلْمَفْرَدِ المَذْكَرِ - مَزِيدٍ ثَلَاثِيٍّ (مِنْ مِصدرِ «تَأثيرٌ») - مَعْرَبٌ/ فِعْلٌ و مَع فاعلُهُ جُمْلَةٌ فَعْلِيَّةٌ

• عین الجواب الصحیح للأسئلة التالية (٩٥ - ١٠٠):

٩٥- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (١) هُوَ خَيْرٌهَا بَيْنَ الإِقَامَةِ مُعَزَّزَةً أَوْ العَوْدَةِ سَالِمَةً رَاضِيَةً!
- (٢) إِنَّ لِكُلِّ مَأْمُومٍ إِمَامًا يَتَّقِدِي بِهِ وَ يَسْتَضِيءُ بِنُورِ عِلْمِهِ!
- (٣) تَلَوْتُ الهَوَاءِ مِنَ العَوَامِلِ الَّتِي تُسَبِّبُ أمْطَارًا حَمْضِيَّةً!
- (٤) يُوجَدُ نُوعٌ مِنَ الأَسْمَاكِ فِي إفْرِيقِيَا يُسْتَرُّ نَفْسَهُ عِنْدَ الجَفَافِ!

٩٦- عین الصحیح (في عمل الحروف المشبهة بالفعل):

- (١) إَعْلَمُوا أَنَّ حَوَائِجَ النَّاسِ إِلَيْكُمْ مِنْ نَعَمِ اللَّهِ عَلَيْكُمْ!
- (٢) هَذَا التَّمْرِينُ سَهْلٌ وَ لَكِنَّ أَكْثَرَ التَّلَامِيذِ خَائِفِينَ!
- (٣) لَيْتَ فَصَلَ الرَّبِيعِ طَوِيلٌ، إِنَّهُ قَصِيرٌ جَدًّا!
- (٤) كَأَنَّ إِرْضَاءَ جَمِيعِ النَّاسِ غَايَةٌ لَا تُدْرَكُ!

٩٧- عین الصحیح عن «لا» النافية للجنس:

- (١) لَا شَيْءٌ أَحْسَنُ مِنَ العَفْوِ عِنْدَ القُدْرَةِ!
- (٢) لَا سَوْءَ أَسْوَأَ مِنَ الكَذْبِ فِي حَيَاةِ الإِنْسَانِ!
- (٣) يَا وَلَدِي، لَا الفَقْرَ أَشَدُّ مِنَ الجَهْلِ فَاجْتَنِبْ مِنْهُ!
- (٤) أَجَابَ المَدِيرُ: اليَوْمَ لَا طَالِبَ حَاضِرٌ فِي المَدْرَسَةِ!

٩٨- عین عبارة ما جاءت فيها الحال:

- (١) شَاهَدْنَا مُهَنْدِسِينَ مُبْتَسِمِينَ فَهَمَّ مَشْغُولُونَ بِالعَمَلِ!
- (٢) عَمَّالٌ ذَلِكَ المَصْنَعِ الكَبِيرِ كَانُوا يُعَامِلُونَنَا مُبْتَسِمِينَ!
- (٣) يَبْقَى المَحْسَنُ حَيًّا وَ إِنْ نُقِلَ إِلَى مَنَازِلِ الأَمْوَاتِ!
- (٤) رَأَيْتُ أَخِي الفَّلَاحَ وَ هُوَ جَالِسٌ بَيْنَ أَشْجَارِ الرُّمَّانِ!

٩٩- عین المستثنى المؤكّد:

- (١) لَا تَعْلَمُ زَمِيلَاتِي اللُّغَةَ الفَرَنْسِيَّةَ إِلَّا عَطِيَّةً!
- (٢) مَا حَلَّ الطَّلَّابُ بَعْدَ تَدْرِيسِ المَعْلَمِ إِلَّا مَسْأَلَةً!
- (٣) مَا إِشْتَرَتِ وَالدَّتِي فَكَاهَةً مِنَ السُّوقِ إِلَّا الأَنَانَاسَ!
- (٤) مَا قَرَأَ أَخِي هَذَا الكِتَابَ التَّارِيخِيَّ إِلَّا مَصَادِرَهُ!

١٠٠- عین المنادى يختلف نوعه:

- (١) أَيُّهَا الفَتِيَّةُ، احْمَلُوا هَذِهِ البِضَائِعَ إِلَى مَخْزَنِ المَتَجَرِّ!
- (٢) يَا إِخْوَانِي، إَعْمَلُوا بِنِصَائِحِ مُدْرَسِكُمْ فِي الصَّفِّ!
- (٣) يَا صَدِيقِ، عَلَيْكَ بِكَسْبِ العُلُومِ النَّافِعَةِ!
- (٤) يَا تَلَامِيذَ المَدْرَسَةِ، صَفُوفُكُمْ جَاهِزَةٌ، تَفَضَّلُوا!

۱۰۱- در دوره معاصر و به ویژه عصر قاجار، مورخان ایرانی با چه رویکردی کتاب‌هایی در موضوع تاریخ نوشته‌اند؟

- (۱) رویکرد جدید از جنبه بینش
(۲) رویکرد سنتی و جدید
(۳) رویکرد صرفاً جدید از جنبه روش
(۴) رویکرد صرفاً سنتی

۱۰۲- شماره‌های (۱) و (۲) مشخص شده بر روی نقشه، قسمت‌هایی از خاک ایران هستند. این نواحی طبق کدام قرارداد

و عهدنامه در دوره قاجار از ایران جدا شدند؟

- (۱) شماره (۱)، عهدنامه گلستان - شماره (۲)، عهدنامه پاریس
(۲) شماره (۲)، عهدنامه آخال - شماره (۱)، عهدنامه گلداسمیت
(۳) شماره (۲)، عهدنامه آخال - شماره (۱)، عهدنامه گلستان
(۴) شماره (۱)، عهدنامه گلستان - شماره (۲)، عهدنامه گلداسمیت

۱۰۳- کدام مورد درباره پیامدهای مهم انقلاب صنعتی در کشورهای اروپایی درست است؟

- (الف) نارضایتی اجتماعی و آلودگی زیست‌محیطی
(ب) گسترش استعمار و غارت کشورهای آسیایی و آفریقایی
(ج) به وجود آمدن فاصله طبقاتی و گسترش بی‌رویه شهرها
(د) افزایش استثمار و بهره‌کشی از کارگران در داخل اروپا
(۱) «الف» - «ب»   (۲) «ج» - «د»   (۳) «ب» - «د»   (۴) «ب» - «ج»

۱۰۴- کدام مورد به ترتیب درباره اهداف امیرکبیر و میرزا حسن رشیده از تأسیس مراکز آموزشی جدید درست بیان شده است؟

- (الف) آموزش علوم مختلف و فنون جدید به دانشجویان ایرانی در داخل و خارج از کشور
(ب) نظارت بر محتوا و روش‌های تدریس اساتید
(ج) فراهم آوردن زمینه سوادآموزی به فرزندان تمام قشرهای جامعه
(د) فراهم آوردن زمینه تحصیل برای دانش‌آموزان مایل به ادامه تحصیل با توانایی مالی
(۱) «ب» - «ج»   (۲) «الف» - «د»   (۳) «الف» - «ب»   (۴) «ب» - «د»

۱۰۵- کدام مورد درباره حمایت علما و مراجع تقلید نجف و نقش آن‌ها در مقاطع مختلف تاریخی درست است؟

- (الف) حمایت از ستارخان و باقرخان در تبریز در دوران استبداد صغیر
(ب) اعتراض به اعمال نفوذ غرب‌گرایان در نهضت مشروطه و انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیه
(ج) اعتراض به فرصت‌طلبی یی‌رم‌خان ارمنی در تشکیل دادگاه فرمایشی و محاکمه شیخ فضل‌الله نوری
(د) تأیید تصویب‌نامه اصل دوم متمم قانون اساسی با تلاش‌های شیخ فضل‌الله نوری
(۱) «الف» - «ب»   (۲) «الف» - «د»   (۳) «ج» - «د»   (۴) «ب» - «د»

۱۰۶- رابطه علت و معلولی در کدام یک از گزینه‌های زیر رعایت شده است؟

- (۱) انقلاب اکتبر ۱۹۱۷م ← تقویت معترضان توسط دولت آلمان
- (۲) کاهش قدرت امپراتوری عثمانی ← تشکیل اتفاق سه‌گانه
- (۳) تشکیل جامعه ملل ← ورود آمریکا به جنگ جهانی اول
- (۴) انقلاب صنعتی و تولید سلاح‌های پیشرفته ← گسترش استعمار در جهان

۱۰۷- در کدام مورد تغییرات ایجاد شده توسط رضاشاه مربوط به شیوه اداره کشور است؟

- (۱) افزایش تعداد وزارتخانه‌ها - ساماندهی نهادهای آموزشی - احداث خط راه‌آهن سراسری
- (۲) انباشت سرمایه شخصی - ساماندهی ادارات دولتی و دادگستری - ایجاد ارتش منظم
- (۳) افزایش تعداد وزارتخانه‌ها - ساماندهی ثبت احوال و اسناد - اصلاحات در ادارات دولتی و دادگستری
- (۴) یک‌شکل کردن لباس‌ها - افزایش تعداد وزارتخانه‌ها - ممنوع کردن فعالیت نهادهای آموزشی

۱۰۸- کدام مورد درباره مقایسه وضعیت سیاسی ژاپن بین دو جنگ جهانی (۱) و پس از جنگ جهانی دوم (۲) درست است؟

- (۱) در (۲) قانون اساسی جدید به تقویت دموکراسی پرداخت و در (۱) به جامعه ملل ملحق شد.
- (۲) در (۱) به چین لشکرکشی کردند و با آلمان و ایتالیا دولت‌های محور را شکل دادند و در (۲) قدرت سیاسی را از اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی خارج کردند و به نمایندگان منتخب سپردند.
- (۳) در (۱) نظامیان هدایت سیاست داخلی و خارجی را در اختیار گرفتند و در (۲) به همراه آلمان و ایتالیا کشورهای محور را شکل دادند.
- (۴) در (۲) قدرت سیاسی در اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی قرار گرفت و در (۱) به کشورهای همسایه از جمله چین حمله کرد.

۱۰۹- در کدام مورد علل مخالفت نمایندگان عضو جبهه ملی با قرارداد الحاقی به درستی بیان شده است؟

الف) نادیده گرفتن حقوق مادی مردم ایران

ب) نقض حاکمیت ملی و استقلال کشور

ج) اختلاف دامنه‌دار درباره نحوه عملکرد

د) کاهش سهم ایران از قرارداد نفت و مشتقات آن

(۱) «ب» - «ج» (۲) «الف» - «ب»

(۳) «ب» - «د» (۴) «ج» - «د»

۱۱۰- در کدام یک از گزینه‌های زیر ارتباط تاریخی مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) پس از سرکوب تظاهرات آبان ۱۳۵۷، با برقراری حکومت نظامی از سرعت انقلاب کاست ← ازهاری
- (۲) با شعار آشتی ملی به نخست‌وزیری منصوب شد ← آموزگار
- (۳) اصلاحات ارضی در این دوره پیگیری شد ← اسدالله علم
- (۴) آخرین نخست‌وزیر پهلوی و از اعضای جبهه ملی ← شاپور بختیار

۱۱۱- کدام مورد درباره اهداف تشکیل نهاد جهاد سازندگی درست است؟

- الف) دستگیری سران جنایتکار رژیم پهلوی
 ب) پاسداری از آرمان‌ها و دستاوردهای انقلاب اسلامی
 ج) عمران، آبادی و رفع فقر
 د) رفع محرومیت از روستاها

- ۱) «الف» - «ج»
 ۲) «ب» - «د»
 ۳) «الف» - «ب»
 ۴) «ج» - «د»

۱۱۲- کدام مورد درباره اهداف صدام از جنگ تحمیلی بر ایران درست است؟

- ۱) اختلاف‌افکنی و تفرقه میان اقوام ایرانی - جلوگیری از انتشار افکار کمونیستی میان مردم عراق - جدایی خوزستان از ایران
 ۲) رسیدن به رهبری جهان عرب - جدایی جزایر سه‌گانه - ایفای نقش ژاندارمی در منطقه
 ۳) تضعیف و نابودی اسلام - حاکمیت بر آبراه هرمز - جلوگیری از افکار انقلابی
 ۴) رسیدن به رهبری جهان اسلام و جلوگیری از انتشار افکار انقلابی در میان مردم جهان - تضعیف نهادها و نظام جمهوری اسلامی

۱۱۳- کدام مورد درباره عوامل فروپاشی شوروی در ۱۹۹۱ م. درست است؟

- ۱) رقابت تنگاتنگ با آمریکا در زمینه‌های صنعتی، علمی، توسعه تکنولوژی و فناوری جاسوسی
 ۲) رقابت و تنش مکرر با آمریکا و جنگ‌های نیابتی با حمایت رسانه‌های داخلی
 ۳) اصرار بر جذب متحدین بیشتر و ایجاد پیمان‌های سیاسی و نظامی ناتو و ورشو
 ۴) افزایش اعتراضات مردمی در پی مشکلات سیاسی و اقتصادی در اتحاد جماهیر شوروی و حمایت دستگاه رسانه‌ای بلوک غرب با دامن‌زدن به آن

۱۱۴- در رابطه با مفهوم «مقر» و «موقعیت»، کدام عبارات صحیح است؟

الف) معمولاً هسته اولیه شهرها و روستاها بافت تاریخی آنها است.

ب) امروزه برنامه‌ریزان شهری به حفاظت از موقعیت روستاها و شهرها توجه می‌کنند.

ج) قلعه‌های دفاعی و بازارهای محلی می‌تواند از عوامل شکل‌گیری هسته اولیه شهرها باشد.

د) دسترسی به دریا یا شبکه ارتباطی خط آهن باعث ایجاد یک مقر مناسب است.

(۱) «الف» - «ج»

(۲) «ب» - «د»

(۳) «الف» - «د»

(۴) «ب» - «ج»

۱۱۵- یک شرکت هواپیمایی در حال برنامه‌ریزی برای یک سفر از دبی به نیویورک است. با توجه به تصویر و توضیحات زیر،

کدام گزینه درست است؟

الف) زمان حرکت از دبی، ۱۰ صبح و طول مدت سفر حدود ۱۴ ساعت خواهد بود.

ب) دبی حدوداً در ۵۰ درجه شرقی و نیویورک حدوداً در ۷۰ درجه غربی است.

(۱) در جهت به مشکل نخوردن در دوره اقامت در نیویورک، بهتر است مسافران هنگام رسیدن به مقصد، ساعت خود را حدود ۸ ساعت به عقب بکشند.

(۲) با توجه به هم‌جهت‌بودن حرکت هواپیما و جهت چرخش زمین به دور خورشید، در زمان رسیدن هواپیما به مقصد، کماکان ساعت واقعی، ۱۰ صبح خواهد بود.

(۳) در پایان سفر، ساعتی که به وقت دبی تنظیم شده باشد، حدود ساعت ۱۸ بعدازظهر و ساعتی که به وقت نیویورک تنظیم شده باشد حدود ۱۶ بعدازظهر خواهد بود.

(۴) به دلیل عبور مسیر از روی نصف‌النهار مبدأ، نیاز است مسافران علاوه بر تنظیم ساعت خود، تقویم را هم یک روز به عقب ببرند.

۱۱۶- با توجه به موارد، کدام گزینه عبارت صحیحی را بیان می‌کند؟

الف) در شهرهای بزرگ بر اثر مهاجرت، مشاغل غیررسمی رشد کرده است.

ب) در برخی از شهرهای بزرگ جهان تعداد افراد کارتن‌خواب رو به افزایش است.

(۱) رعایت‌نشدن عدالت اجتماعی در توزیع خدمات تأمین اجتماعی، علتی برای «ب» و «الف» مصداقی برای اسکان غیررسمی می‌باشد.

(۲) رعایت‌نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها، علتی برای «ب» و «الف» مصداقی برای وندالیسم شهری است.

(۳) مورد «ب» شکلی از اسکان غیررسمی است که در حاشیه شهرها به وجود می‌آید.

(۴) رعایت‌نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها، علتی برای «ب» و برخلاف «الف» می‌باشد.

۱۱۷- کدام عبارت در مورد مبلمان شهری نادرست است؟

- (۱) صاحب‌نظران معتقدند که در طراحی مبلمان شهری باید فرهنگ و هنر بومی و ملی تقویت گردد.
- (۲) مبلمان شهری مفهومی گسترده است و تابلوهای راهنمایی رانندگی و آگهی‌ها هم جزئی از آن است.
- (۳) طراحی خط بساواپی مخصوص عبور نابینایان و رمپ عبور ویلچر از مصادیق این مفهوم است.
- (۴) هر چه جمعیت یک شهر یا یک منطقه بیشتر شود، توجه به مبلمان شهری نیز باید بیشتر شود.
- ۱۱۸- ماتریس «الف» و «ب» به ترتیب مرتبط با «طول مسیرها» و «تعداد نقاط» موجود بین ۳ شهر است. با توجه به این ماتریس، پاسخ سؤال‌های زیر در کدام گزینه آورده شده است؟

جمع مسیر (کیلومتر)	شهران	شهرزیا	نوشهر	«الف»
۲۹۰	۲۴۰	۵۰	۰	نوشهر
۸۱۰	۷۶۰	۰	۵۰	شهرزیا
۱,۰۰۰	۰	۷۶۰	۲۴۰	شهران

جمع تعداد نقاط	شهران	شهرزیا	نوشهر	«ب»
۹	۵	۴	۰	نوشهر
۱۰	۶	۰	۴	شهرزیا
۸	۰	۶	۲	شهران

- (الف) مطلوب‌ترین دسترسی، مربوط به کدام شهر است؟ چرا؟
- (ب) احتمال وجود ترافیک در کدام مسیر بیشتر است؟ چرا؟
- (ج) اگر کوتاه‌ترین مسیر بین نوشهر با شهران و شهرزیا، به ترتیب ۲۰۰ و ۱۲۵ کیلومتر باشد، میزان انحراف کدام مسیر بیشتر است؟

- (۱) شهرزیا - تعداد نقاط بالایی که در مسیرهای این شهر وجود دارد، با افزایش ارتباطات این شهر، قابلیت دسترسی مطلوب‌تری برای آن به وجود آورده است. / شهران - شهرزیا - به دلیل تعداد نقاط بیشتری که بر سر راه این دو شهر قرار دارد. / نوشهر به شهرزیا
- (۲) شهرزیا - تعداد نقاط بالایی که در مسیرهای این شهر وجود دارد، با افزایش ارتباطات این شهر، قابلیت دسترسی مطلوب‌تری برای آن به وجود آورده است. / شهران - شهرزیا - به دلیل طولانی‌تر بودن مسیر میان این دو شهر. / نوشهر به شهرزیا
- (۳) نوشهر - مجموع تعداد نقاطی که در مسیرهای این شهر وجود دارد، از سایر شهرها کم‌تر و مجموع طول مسیرها کوتاه‌تر است. / شهران - شهرزیا - به دلیل طولانی‌تر بودن مسیر میان این دو شهر. / نوشهر به شهران
- (۴) نوشهر - مجموع تعداد نقاطی که در مسیرهای این شهر وجود دارد، از سایر شهرها کم‌تر و مجموع طول مسیرها کوتاه‌تر است. / شهران - شهرزیا - به دلیل تعداد نقاط بیشتری که بر سر راه این دو شهر قرار دارد. / نوشهر به شهران

۱۱۹- کدام‌یک از موارد زیر با سامانه اطلاعات جغرافیایی و قابلیت‌های آن مطابقت دارد؟

- (الف) در مرحله پردازش اطلاعات با توجه به اهداف کاربر به صورت رقومی کدبندی می‌شوند.
- (ب) سامانه اطلاعات جغرافیایی قابلیت پیدا کردن ارتباط منطقی و ریاضی بین انواع اطلاعات را دارد.
- (ج) با توجه به اهداف کاربران نتایج در قالب یک لایه کلی ارائه داده می‌شوند.
- (د) تحلیل فضایی و مدل‌سازی در مرحله دوم سامانه اطلاعات جغرافیایی انجام می‌شود.

(۱) «الف» - «ب»

(۲) «الف» - «ج»

(۳) «ب» - «د»

(۴) «ج» - «د»

۱۲۰- کدام گزینه به علت وقوع عبارت زیر به درستی اشاره دارد؟

«عصر اکتشافات جغرافیایی در قرن ۱۵ و ۱۶ میلادی بود که در آن اروپاییان سرزمین‌های جدید را کشف کردند.»

(۱) وقوع انقلاب صنعتی و تولید دستگاه‌های مجهز به موتور بخار

(۲) پیشرفت در دریانوردی و ساخت کشتی‌های پیشرفته

(۳) کشف و استخراج نفت و استفاده از آن به جای زغال‌سنگ

(۴) استعمار و استفاده از مستعمره‌های خود برای پیشرفت اقتصادی

۱۲۱- با توجه به موارد زیر کدام گزینه عبارت صحیحی را بیان می‌کند؟

(الف) هزینه‌ی احداث آن در نواحی کوهستانی و مرتفع زیاد برآورد می‌شود.

(ب) از نظر دسترسی به نقاط مختلف انعطاف‌پذیری بالایی دارد.

(ج) متداول‌ترین شیوه‌ی حمل‌ونقل که در تمامی قاره‌ها رایج است.

(د) بیشترین امنیت سفر را در میان انواع روش‌های حمل‌ونقل دارد.

(۱) مورد «الف» همانند «د» و برخلاف «ب» با حمل‌ونقل ریلی مطابقت دارد.

(۲) مورد «ب» همانند «ج» و برخلاف «الف» با حمل‌ونقل جاده‌ای مطابقت دارد.

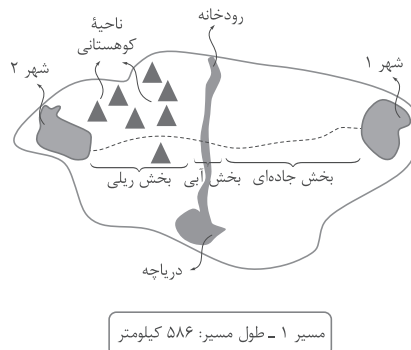
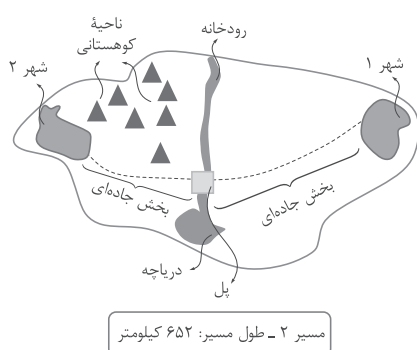
(۳) مورد «الف» همانند «ب» و برخلاف «ج» با حمل‌ونقل هوایی مطابقت دارد.

(۴) مورد «د» همانند «ج» و برخلاف «ب» با حمل‌ونقل جاده‌ای مطابقت دارد.

۱۲۲- برای اتصال دوشهر به یکدیگر با فاصله‌ی مستقیم ۵۵ کیلومتری، دو مسیر مختلف پیشنهاد شده است. با توجه به این دو مسیر:

(الف) کدام مسیر بهینه و منطقی به نظر نمی‌رسد؟ چرا؟

(ب) ارتباط میان «شاخص انحراف مسیر» و «میزان مصرف سوخت» چگونه است؟

(۱) مسیر ۲ - میزان مصرف سوخت در حمل‌ونقل جاده‌ای زیاد است. / ارتباط خاصی میان این دو وجود ندارد. - افزایش شاخص انحراف باعث افزایش هزینه‌ی احداث مسیر می‌شود.

(۲) مسیر ۱ - استفاده از حمل‌ونقل آبی برای عبور از عرض رودخانه منطقی نیست. / مستقیم - افزایش شاخص انحراف باعث کاهش مصرف سوخت می‌شود.

(۳) مسیر ۲ - انحراف مسیر بسیار زیاد است. / مستقیم - افزایش شاخص انحراف باعث افزایش مصرف سوخت می‌شود.

(۴) مسیر ۱ - هزینه‌ی بالای احداث خطوط راه‌آهن در نواحی کوهستانی / ارتباط خاصی میان این دو وجود ندارد. - افزایش طول مسیر باعث افزایش مصرف سوخت می‌شود.

۱۲۳- در صورتی که سرانه‌ی کاربری فضای سبز یک شهر ۳ متر مربع برای هر نفر باشد و جمعیت آن شهر ۲۰,۰۰۰ نفر

باشد، مساحت این شهر چه اندازه است؟

(۲) ۶ کیلومتر مربع

(۱) ۰/۰۳ کیلومتر مربع

(۴) ۳ کیلومتر مربع

(۳) ۰/۰۶ کیلومتر مربع

۱۲۴- با توجه به تصویر، پاسخ پرسش‌های زیر، در کدام گزینه آورده شده است؟

الف) میزان ترافیک مسیر ۳ (شهر «ج» به پایتخت) بیشتر است یا مسیر ۲ (شهر «ب» به پایتخت)؟ چرا؟

ب) ناحیه X چه پدیده‌ای می‌تواند باشد؟ چه تأثیری بر مسیر ۱ داشته است؟

ج) اگر فاصله مستقیم شهر «د» تا پایتخت ۵۸۰ کیلومتر و شاخص انحراف مسیر «۴»، ۱۲۵٪ باشد، طول مسیر ۴ چند کیلومتر است؟

۱) مسیر ۲ - طول مسیر ۲ طولانی‌تر است و این موضوع باعث تأخیر زمانی بیشتر خواهد شد. / کوهستان یا دریاچه - انحراف مسیر / ۴۶۴ کیلومتر

۲) مسیر ۳ - در مسیر ۳، یک نقطه (شهر) دیگر در میانه مسیر وجود دارد که تراکم رفت‌وآمد و تأخیر زمانی را بیشتر می‌کند. / کوهستان یا دریاچه - انحراف مسیر / ۷۲۵ کیلومتر

۳) مسیر ۲ - طول مسیر ۲ طولانی‌تر است و این موضوع باعث تأخیر زمانی بیشتر خواهد شد. / زمین‌های پست و هموار - هزینه‌ی احداث آن را بیشتر کرده است. / ۴۶۴ کیلومتر

۴) مسیر ۳ - در مسیر ۳، یک نقطه (شهر) دیگر در میانه مسیر وجود دارد که تراکم رفت‌وآمد و تأخیر زمانی را بیشتر می‌کند. / زمین‌های پست و هموار - هزینه‌ی احداث آن را بیشتر کرده است. / ۷۲۵ کیلومتر

۱۲۵- در کدام گزینه به ترتیب مصداقی صحیح برای تصاویر زیر ارائه داده است؟

د	ج	ب	الف
بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت و نقش مهم در تجارت جهانی	توکیو - یوکاهاما	افزایش جمعیت مادرشهر + گسترش حومه	اصفهان و مشهد

۱) کلان‌شهر - منطقه مادرشهری - مگالاپلیس - جهان‌شهر

۲) منطقه مادرشهری - کلان‌شهر - جهان‌شهر - مگالاپلیس

۳) جهان‌شهر - مگالاپلیس - منطقه مادرشهری - کلان‌شهر

۴) مگالاپلیس - جهان‌شهر - منطقه مادرشهری - کلان‌شهر

۱۲۶- اگر وجود و ماهیت را مغایر ندانیم، کدام گزینه لزوماً قابل قبول نیست؟

- (۱) همه چیز باید موجود شود و واجب‌الوجود شود.
- (۲) حمل وجود بر هر موضوعی، ذاتی و بی‌نیاز از دلیل خواهد شد.
- (۳) همه ماهیات عین یکدیگر می‌شوند و هیچ تفاوتی میان آن‌ها نخواهد بود.
- (۴) امور فرضی و تخیلی دیگر معنایی نخواهند داشت و همه چیز واقعی خواهد بود.

۱۲۷- حمل «ممتنع‌الوجود» بر «مربع سه ضلعی» از نظر نسبت‌های سه‌گانه مشابه کدام حمل است؟

- (۱) مربع بر مستطیل
- (۲) ممکن‌الوجود بالذات بر ممکن‌الوجود بالغير
- (۳) یگانه بر غنی بالذات
- (۴) چوبی بر میز

۱۲۸- کدام گزینه نشان‌دهنده یکی از نتایج اصل سنخیت میان علت و معلول است؟

- (۱) میان وجود یک ماهواره و عدم آن، حالت دیگری وجود ندارد.
- (۲) میان وزن و سرعت پرتاب ماهواره به فضا، ارتباط و پیوستگی وجود دارد.
- (۳) اگر تمام شرایط پرتاب ماهواره فراهم باشد، قطعاً ماهواره به فضا پرتاب می‌شود.
- (۴) با توجه به زاویه پرتاب ماهواره و سرعت آن، قابل پیش‌بینی است که ماهواره در کدام مدار قرار می‌گیرد.

۱۲۹- کدام گزینه فقط نشان‌دهنده دیدگاه همه تجربه‌گرایان در باب علیت است؟

- (۱) تکرار و توالی پدیده‌ها با حس و تجربه درک می‌شود.
- (۲) با مشاهده تکرار و توالی پدیده‌ها می‌توان به علیت پی برد.
- (۳) علیت باید با حس و تجربه درک شود، نه هیچ راه دیگری.
- (۴) درک علیت یک امر فطری، اما وابسته به عقل و خرد انسان است.

۱۳۰- موارد بیان‌شده در کدام گزینه، به ترتیب بیانگر نفی غایت‌مندی جهان و نفی وجوب علی و معلولی است؟

- (۱) رنگ پوست خرس قطبی به طور اتفاقی با محیط سازگار شده است. - پیدایش جهان اتفاقی بوده است.
- (۲) امکان دارد پس از خروج از منزل دچار تصادف و سانحه رانندگی شویم. - پیدایش جهان اتفاقی بوده است.
- (۳) رنگ پوست خرس قطبی به طور اتفاقی با محیط سازگار شده است. - امکان دارد به طور اتفاقی از ابر، سنگ بیارد.
- (۴) امکان دارد پس از خروج از منزل دچار تصادف و سانحه رانندگی شویم. - امکان دارد به طور اتفاقی از ابر، سنگ بیارد.

۱۳۱- چه عاملی سبب شد که بسیاری از تجربه‌گرایان علی‌رغم نداشتن استدلال برای اثبات وجود خدا، او را انکار نکنند؟

- (۱) غلبه جریان‌های دینی و مذهبی بر جامعه
- (۲) فشار کلیسا و پیروان آن‌ها بر فلاسفه تجربه‌گرا
- (۳) احساس نیاز درونی انسان به خدا
- (۴) تکیه به برهان نظم

۱۳۲- نقد هیوم به برهان نظم در کدام گزینه بهتر به تصویر درآمده است؟

- (۱) برهان نظم نتوانسته وجود پروردگار و آفریدگاری حکیم را اثبات کند.
- (۲) برهان نظم علی‌رغم نشان‌دادن وجودی ناظم و مدبر، اما اثبات نکرده که این وجود، همان خدا است.
- (۳) این برهان نمی‌تواند وجود یک محرک بلاتحرك را در سلسله حرکت‌های عالم طبیعت نشان دهد.
- (۴) برهان نظم نتوانسته یک وجود ازلی و ابدی را اثبات کند، اما نتوانسته نشان دهد این موجود بی‌نیاز از علت است.

۱۳۳- با توجه به رساله عشق ابن سینا، کدام گزینه درست است؟

- (۱) عشق را حتی برای پرندگان و چرندگان هم می‌توان در نظر گرفت.
- (۲) نتیجه بهره‌مندی از عشق الهی، گرایش فطری به خوبی‌ها و بیزاری از بدی‌ها است.
- (۳) ابن سینا وجود هر یک از ممکنات را محل ادراک و بهره‌مندی از جاذبه عشق الهی می‌داند.
- (۴) تعریف ابن سینا از عشق با معیار احساس تعهد و مسئولیت نسبت به یک موجود متعالی در ارتباط است.

۱۳۴- با توجه به مقدمات مطرح شده توسط ابن سینا در برهان وجوب و امکان، کدام گزینه را می توان به عنوان نتیجه آن پذیرفت؟

- (۱) واجب الوجود بر دو قسم است، بالذات و بالغير.
  - (۲) جهان هستی دارای یک علت غیر معلول است که همان خدا است.
  - (۳) خداوند به عنوان وجود بی نیاز و رافع نیاز اشیا جهان موجود است.
  - (۴) موجودات پیرامون ما ذاتاً امکان وجود دارند و در صورت فراهم شدن علت برایشان موجود می شوند.
- ۱۳۵- کدام مورد از کارکردهای عقل عملی با توجه به نظر ارسطو است؟

- (۱) رعایت حقوق شهروندی
- (۲) ادراک روز و شب
- (۳) یک چیز نمی تواند هم باشد هم نباشد.
- (۴) عقل انسان ابزار شناخت است.

۱۳۶- کدام گزینه در رابطه با عقول درست است؟

- (۱) راه دستیابی آن ها به حقایق اشیا، شهود است.
  - (۲) موجودات عقلانی نمی توانند از استدلال بهره مند شوند.
  - (۳) قطعاً در قید زمان و مکان نیستند، اما شاید از ابزارهای مادی استفاده کنند.
  - (۴) بیانگر کاربرد عقل در معنای معرفت شناسانه و مورد قبول عموم مردم هستند.
- ۱۳۷- هر کدام از موارد زیر به ترتیب با کدام یک از مراحل رشد عقل انسان به نظر فلاسفه مسلمان، در ارتباط است؟

• داشتن تسلط و ابتکار در بازی فوتبال

• برای کودک بودن با نبودن توپ متفاوت است.

- (۱) عقل بالمستفاد - عقل بالفعل
  - (۲) عقل فعال - عقل بالقوه
  - (۳) عقل بالمستفاد - عقل بالملکه
  - (۴) عقل بالفعل - عقل هیولانی
- ۱۳۸- عقیده حکمای مشاء مبنی بر این که حکمت، وجود را آن چنان که هست بررسی می کند، با دیدگاه کدام فیلسوف در تضاد است؟

- (۱) کانت
- (۲) دکارت
- (۳) کنت
- (۴) بیکن

۱۳۹- کدام گزینه را نمی توان به عنوان یکی از ویژگی های رئیس مدینه فاضله از نظر فارابی دانست؟

- (۱) در جهت نیل به سعادت حقیقی حرکت می کند.
- (۲) دارای روحی بزرگ و سرشتی عالی است.
- (۳) اتصال پیوسته به عالم بالا دارد.
- (۴) به عالی ترین درجات تعقل رسیده است.

۱۴۰- با توجه به طبیعت شناسی ابن سینا، کدام گزینه درست نیست؟

- (۱) طبع کل عالم هستی موجب حرکات و تغییرات در آن می شود.
- (۲) اشیا به واسطه طبع و ذات خود، رسیدن به کمال و خیر مطلوب را تجربه می کنند.
- (۳) آن چه موجب به نظر رسیدن شر و بدی در عالم می شود داشتن نگاه جزئی به آن است.
- (۴) برای مطالعه طبیعت باید علاوه بر مطالعه روابط میان پدیده ها، به رابطه پدیده ها با ماوراء هم پرداخت.

۱۴۱- کدام مورد توضیح مناسبی برای جهان میانی به نظر شیخ اشراق است؟

- (۱) محل خدا و فرشتگان مقرب است.
- (۲) میان مشرق کامل و مغرب است و پایین ترین درجه نور است.
- (۳) آمیخته ای از نور و ظلمت است.
- (۴) هیچ بهره ای از نور ندارد.

۱۴۲- مقدمات استدلال ملاصدرا برای اثبات وحدت وجود، در کدام گزینه بیان شده است؟

- (۱) اصالت وجود و اشتراک وجود
- (۲) اصالت وجود و اعتباری بودن ماهیت
- (۳) مراتب وجود و اشتراک وجود
- (۴) مراتب وجود و اعتباری بودن ماهیت

۱۴۳- از موارد مطروح در بخش سوم کتاب اسفار ملاصدرا، کدام است؟

(۱) ادراک قوانین کلی و عام حاکم بر هستی

(۲) ادراک خالقیت خدا و برنامه‌ریزی امور توسط خدا

(۳) ادراک نفس و حقیقت انسان

(۴) درک وحدانیت خدا

۱۴۴- تمام موارد زیر از منابع حکمت متعالیه محسوب می‌شوند، به جز .....

(۱) عرفان اسلامی به خصوص اندیشه‌های محی‌الدین عربی

(۲) فلسفه غرب به خصوص اندیشه‌های دکارت و کانت

(۳) حکمت مشاء به خصوص اندیشه‌های ابن سینا

(۴) قرآن و احادیث رسول خدا (ص) و ائمه اطهار (علیهم‌السلام)

۱۴۵- حاصل مذاکرات علامه طباطبایی و هانری کربن در کدام کتاب آمده است؟

(۱) اصول فلسفه و روش رئالیسم

(۲) رسالت تشیع

(۴) بدایة‌الحکمه

(۳) مصباح‌الهدایه

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه
شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی؛
نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

پاسخ نامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله نوزدهم

پایه دوازدهم

۱۲/ تیر/ ۱۴۰۵

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهبابی
زبان و ادبیات فارسی	محمدعلی دولتخواهی - علی شجاع - بهنام کیانی شاهوندی - یعقوب کیانی - حسینعلی موسی زاده
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی
زبان عربی	کیارش پورمهدی - آریا ذوقی - زهرا فرزانه - خالد مشیرپناهی
تاریخ	حبیبه محبی
جغرافیا	سعید بهروزی فر - الهه ریاحی نسب - علیرضا حسن طهرانی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - علی کشوری

نام درس	مستول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامه	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهبابی	علی شهبابی	علی شهبابی	میثم حصارکی	منصور زرکش زهرا جالینوسی مریم نظری
زبان و ادبیات فارسی	بهنام کیانی	بهنام کیانی شاهوندی	بهنام کیانی شاهوندی	طاهره موسی زاده	محمد روحانی مریم عبدی مژده میرزایی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی کاظم داوری	سید هانی رکن الدینی	علی سلوکی پرنیا سیاه زاده سعید ستوده مهر
زبان عربی	موسی کاظم غلامی	موسی کاظم غلامی	آریا ذوقی	سمیه جغتایی	مریم آقایی پروانه حسینی فرد سمانه ریحانی
تاریخ	حبیبه محبی	حبیبه محبی	حبیبه محبی	کیان کیانی دوست واقع	سعید بهروزی فر وجیهه صادقی مالواجردی بهروز یحیی
جغرافیا	علیرضا حسن طهرانی	علیرضا حسن طهرانی	علیرضا حسن طهرانی	حبیبه محبی	سعید بهروزی فر وجیهه صادقی مالواجردی بهروز یحیی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	محمد آقاصالح	محمد مهدی بادامه سحر محمدزاده سالیانی محمد آقاصالح

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاجانپور

آزمون آزمائشی خیلی سبز

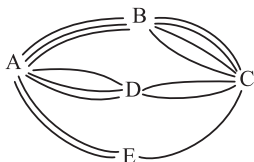
مینا کریمزاده - حبیبہ محبی - مژدہ میرزایی

تیم اجرایی و تألیف آزمون

سرپرست تولید	الناز علی یاریزاده
ویراستاران فنی	نیلوفر اعتمادی - نیوشا پیمان - زهرا صفری الهه صفری - فاطمہ علی اکبری - محیا غنی فرد نادرہ ناز آوری - ساعدہ نمازی
رسام	ندا فخاری سارا گنجی آزادپور
صفحه آرای	صدف امام - مریم حسینزاده سپیدہ سخائی - الہام سہرابی - طاہرہ صادق نژاد ماندہ صبری - نیلوفر فرخجستہ - فاطمہ قیاسوند مہدیہ گل پور - دریا لطفی

۱ بین پنج شهر A, B, C, D و E مطابق شکل زیر راه‌هایی وجود دارد که همه دوطرفه‌اند. مشخص کنید به چند طریق می‌توان از شهر D بدون عبور از شهر E به شهر A مسافرت کرد؟

۲۰ (۱)

۲۵ (۲)

۲۷ (۳)

۳۰ (۴)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

گام اول: به دو شکل می‌توانیم از D به A برویم و از E عبور نکنیم:

• مسیر مستقیم D به A: که ۳ حالت دارد.

• مسیر $A \leftarrow B \leftarrow C \leftarrow D$:

$$\frac{2}{C \text{ به } D} \times \frac{4}{B \text{ به } C} \times \frac{3}{A \text{ به } B} = 24$$

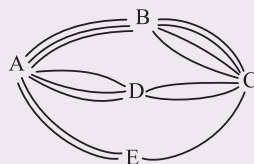
گام دوم: تعداد کل مسیرها برابر است با:

$$3 + 24 = 27$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بین پنج شهر A, B, C, D, E مطابق شکل زیر راه‌هایی وجود دارد که همه دوطرفه‌اند. مشخص کنید به چند طریق می‌توان:

(ریاضی و آمار (۳) - تمرین ۲ صفحه ۱۰ کتاب درسی)

الف) از شهر A به شهر C مسافرت کرد؟

ب) از شهر A به شهر C و از طریق شهر B مسافرت رفت و برگشت انجام داد؟

پ) از شهر D بدون عبور از شهر E به شهر A مسافرت کرد؟

می خواهیم از بین ۵ دانش آموز پایه یازدهم و ۶ دانش آموز پایه دوازدهم افرادی را انتخاب کنیم و یک تیم ۶ نفره والیبال تشکیل دهیم. به چند طریق می توانیم این تیم را تشکیل بدهیم؛ هرگاه بخواهیم حداقل ۴ نفر از اعضای تیم، دانش آموز پایه دوازدهم باشند؟

۱۸۱ (۴)

۱۷۶ (۳)

۱۷۱ (۲)

۱۶۶ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: باید ۴ یا ۵ یا ۶ نفر از پایه دوازدهم باشند. سه حالت داریم:

● ۴ تا دوازدهمی و ۲ تا یازدهمی انتخاب شوند:

$$\binom{6}{4} \times \binom{5}{2} = \frac{6!}{4!2!} \times \frac{5 \times 4}{2} = 15 \times 10 = 150$$

● ۵ تا دوازدهمی و ۱ تا یازدهمی انتخاب شوند:

$$\binom{6}{5} \times \binom{5}{1} = 6 \times 5 = 30$$

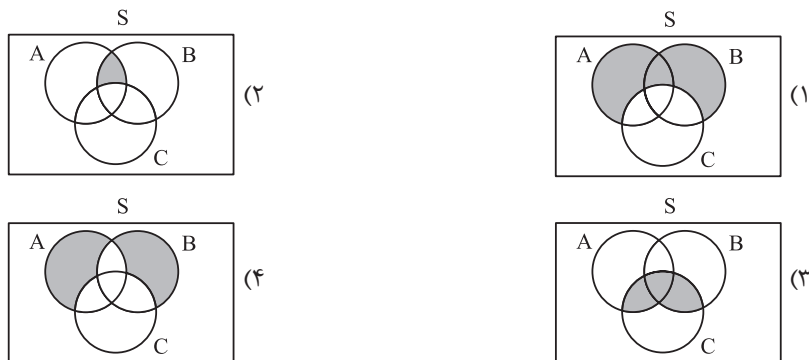
● ۶ تا دوازدهمی انتخاب شوند:

$$\binom{6}{6} = 1$$

گام دوم: تعداد کل حالات برابر است با:

$$150 + 30 + 1 = 181$$

۳ کدام گزینه، نمایش درست «پیشامدهای A یا B رخ دهند، ولی پیشامد C رخ ندهد» است؟

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبمش: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۲

اعمال روی پیشامدها

درس Box

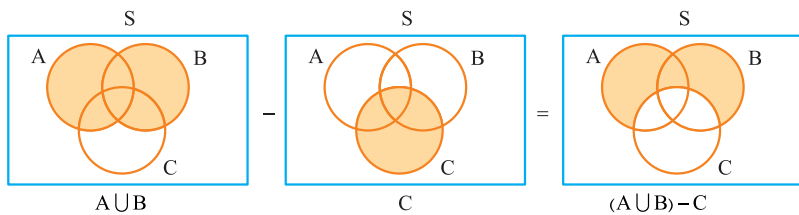
نمودار ون	توضیح	نماد ریاضی
	رخ ندهد A	A'
	A یا B رخ دهد. (حداقل یکی)	$A \cup B$
	A و B رخ دهند. (هر دو)	$A \cap B$
	A رخ دهد، ولی B رخ ندهد. (فقط A رخ دهد)	$A - B$
	دقیقاً یکی از دو پیشامد A یا B رخ دهد.	$(A - B) \cup (B - A)$ $(A \cup B) - (A \cap B)$

گام اول: جمله فارسی را به زبان ریاضی می‌نویسیم:

پیشامدهای A یا B رخ دهند، ولی پیشامد C رخ ندهد. $\xrightarrow{\text{تبدیل به ریاضی}} (A \cup B) - C$

$\underbrace{\hspace{10em}}_{-C}$ $\underbrace{\hspace{10em}}_{A \cup B}$

گام دوم: روی نمودار مشخص می‌کنیم:

هر یک از اعداد فرد طبیعی کوچک‌تر از 20 را روی یک کارت می‌نویسیم و پس از مخلوط کردن کارت‌ها به طور تصادفی یک کارت را برمی‌داریم. اگر پیشامدهای A و B به صورت زیر تعریف شوند، احتمال وقوع پیشامد $A - B$ کدام است؟

پیشامد A که در آن عدد روی کارت مضرب 3 باشد، پیشامد B که در آن عدد روی کارت، مجذور کامل باشد.

$0/1$ (۱) $0/2$ (۲) $0/3$ (۳) $0/4$ (۴)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: اعداد فرد طبیعی کوچک‌تر از 20 را می‌نویسیم:

$$S = \{1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19\} \xrightarrow{\text{پس}} n(S) = 10$$

گام دوم: پیشامدهای A و B را می‌نویسیم:

$$A = \{3, 9, 15\}$$

$$B = \{1, 9\}$$

گام سوم: پیشامد $A - B$ را می‌نویسیم:

$$A - B = \{3, 15\} \xrightarrow{\text{پس}} n(A - B) = 2$$

گام چهارم: در نتیجه:

$$P(A - B) = \frac{n(A - B)}{n(S)} = \frac{2}{10} = 0/2$$

هر یک از اعداد فرد طبیعی کوچک‌تر از 20 را روی یک کارت می‌نویسیم و پس از مخلوط کردن کارت‌ها به طور تصادفی یک کارت را برمی‌داریم؛ مطلوب است تعیین:

(ریاضی و آمار (۳) - تمرین ۳ صفحه ۲۵ کتاب درسی)

الف) فضای نمونه این آزمایش تصادفی

ب) پیشامد A که در آن عدد روی کارت مضرب 3 باشد.

پ) پیشامد B که در آن عدد روی کارت، مجذور کامل باشد.

ت) پیشامدهای $A \cap B$ و $A - B$ را با اعضا مشخص کنید.

۵

از کیسه‌ای که شامل ۵ مهره آبی و ۳ مهره قرمز است، ۲ مهره به طور تصادفی برمی‌داریم. احتمال این که هر دو مهره از یک رنگ باشند، کدام است؟

$$\frac{15}{28} \text{ (۴)}$$

$$\frac{3}{7} \text{ (۳)}$$

$$\frac{13}{28} \text{ (۲)}$$

$$\frac{1}{2} \text{ (۱)}$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: از بین $5 + 3 = 8$ مهره، باید ۲ مهره انتخاب کنیم:

$$n(S) = \binom{8}{2} = \frac{8 \times 7}{2} = 28$$

گام دوم: برای آن که هر ۲ مهره از یک رنگ باشند، باید هر ۲ مهره آبی یا هر ۲ مهره قرمز باشند:

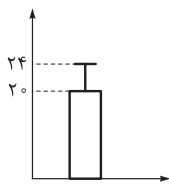
$$n(A) = \binom{5}{2} + \binom{3}{2} = \frac{5 \times 4}{2} + 3 = 10 + 3 = 13$$

گام سوم: پس:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{13}{28}$$

از کیسه‌ای که شامل ۴ مهره آبی و ۳ مهره قرمز است، ۲ مهره به طور تصادفی برمی‌داریم. احتمال این که هر دو مهره از یک رنگ باشند را به دست آورید.
(سؤال ۷ امتحان نوبتی فرداد ۱۴۰۴)

۶ اگر میانگین و انحراف معیار داده‌های مربوط به نمودار زیر به ترتیب $\bar{x}$ و σ باشند، حاصل $\frac{\sigma}{\bar{x}}$ کدام است؟

۱) $1/2$

۲) $0/2$

۳) $0/1$

۴) $0/8$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۳

نمودار میانگین - انحراف معیار

درس‌نویس Box

۱	برای چه داده‌هایی استفاده می‌شود؟	برای داده‌هایی که بینشان داده دورافتاده نداریم.
۲	جزئیات روی نمودار	<p>ارتفاع مستطیل = میانگین داده‌ها طول میله خطا = انحراف معیار داده‌ها</p>

گام اول: ارتفاع مستطیل، همان میانگین است:

$$\bar{x} = 20$$

گام دوم: طول میله، همان انحراف معیار است:

$$\sigma = 24 - 20 = 4$$

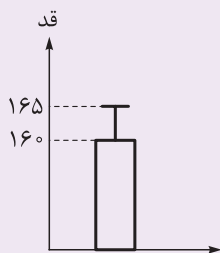
گام سوم: پس:

$$\frac{\sigma}{\bar{x}} = \frac{4}{20} = \frac{2}{10} = 0/2$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نمودار زیر مربوط به قد دانش‌آموزان یک دبیرستان است. با توجه به نمودار، میانگین و انحراف معیار را مشخص کنید.

(سوال ۷ امتحان نوبتی شهریور ۱۴۰۳)

با توجه به دنباله‌های $a_n = 2^{n-1}$ ، $b_n = \frac{(-1)^n}{n+1}$ و $c_n = \frac{n}{n+3}$ حاصل $a_f \times c_\delta \times b_9$ کدام است؟ ۷

۱ (۴)

-۱ (۳)

 $\frac{1}{2}$ (۲) $-\frac{1}{2}$ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: مقادیر a_f ، b_9 و c_δ را حساب می‌کنیم:

$$a_n = 2^{n-1} \xrightarrow{n=f} a_f = 2^{f-1} = 2^3 = 8$$

$$b_n = \frac{(-1)^n}{n+1} \xrightarrow{n=9} b_9 = \frac{(-1)^9}{9+1} = -\frac{1}{10}$$

$$c_n = \frac{n}{n+3} \xrightarrow{n=\delta} c_\delta = \frac{\delta}{\delta+3} = \frac{\delta}{8}$$

گام دوم: خواسته سؤال:

$$a_f \times c_\delta \times b_9 = 8 \times \frac{\delta}{8} \times \frac{-1}{10} = -\frac{1}{10}$$

با توجه به دنباله‌های $a_n = 2^n$ ، $b_n = n^2 + 1$ و $c_n = \frac{n-1}{3}$ حاصل عبارت $a_f - b_1 + c_f$ را به دست آورید.

(سؤال ۱۰ امتحان نوبی شهریور ۱۴۰۳)

در دنباله با رابطه بازگشتی $a_{n+1} = \begin{cases} \frac{1}{2}a_n & \text{زوج } n \\ 3a_n + 1 & \text{فرد } n \end{cases}$ اگر $a_1 = 25$ باشد، مقدار a_4 کدام است؟

۱۱۷ (۴)

۱۱۵ (۳)

۱۱۳ (۲)

۱۱۱ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبمش: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جای n ، اعداد ۱، ۲ و ۳ را قرار می‌دهیم:

گام اول:

$$\bullet n = 1 \xrightarrow[\text{ضابطه پایین}]{\text{فرد } n} a_{n+1} = 3a_n + 1 \xrightarrow{n=1} a_2 = 3a_1 + 1 = 3(25) + 1 = 76$$

گام دوم:

$$\bullet n = 2 \xrightarrow[\text{ضابطه بالا}]{\text{زوج } n} a_{n+1} = \frac{1}{2}a_n \xrightarrow{n=2} a_3 = \frac{1}{2} \times a_2 = \frac{1}{2} \times 76 = 38$$

گام سوم:

$$\bullet n = 3 \xrightarrow[\text{ضابطه پایین}]{\text{فرد } n} a_{n+1} = 3a_n + 1 \xrightarrow{n=3} a_4 = 3a_3 + 1 = 3(38) + 1 = 115$$

شش جمله اول دنباله بازگشتی $a_{n+1} = \begin{cases} \frac{1}{2}a_n & \text{زوج } n \\ 3a_n + 1 & \text{فرد } n \end{cases}$ را برای هر کدام از حالت‌های زیر بنویسید.

(ریاضی و آمار (۳) - تمرین ۱ صفحه ۵۹ کتاب درسی)

الف) $a_1 = 11$

ب) $a_1 = 25$

۹

کدام گزینه، رابطه بازگشتی یک دنباله حسابی را نشان می‌دهد؟

$$a_{n+1} = a_n + 6 \quad (۲)$$

$$a_{n+1} = \frac{2}{a_n} \quad (۱)$$

$$a_{n+1} - a_n = n \quad (۴)$$

$$a_{n+1} = 2a_n + 1 \quad (۳)$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲ - درس ۲

درسی Box

رابطه بازگشتی به شکل $a_{n+1} = a_n + d$ ، مربوط به یک دنباله حسابی با اختلاف مشترک d است.رابطه بازگشتی یک دنباله حسابی به شکل $a_{n+1} = a_n + d$ است.اگر جای d بنویسیم ۶، به $a_{n+1} = a_n + 6$ می‌رسیم، پس مربوط به دنباله حسابی است.
گزینه (۲)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با نوشتن جملات رابطه‌های بازگشتی، مشخص کنید کدام یک دنباله حسابی است.

(ریاضی و آمار (۳) - تمرین ۱ صفحه ۱ کتاب درسی)

الف) $a_{n+1} = \frac{1}{a_n}$ $a_1 = 2$

ب) $a_{n+1} = a_n + 5$ $a_1 = -1$

ج) $a_{n+1} = 5a_n + 1$ $a_1 = -1$

د) $a_{n+1} - a_n = n$

۱۰ سه عدد x , y و z را به گونه‌ای میان اعداد ۲۲ و ۳۰ قرار می‌دهیم که ۵ عدد حاصل، یک دنباله حسابی تشکیل دهند. اگر $x > y > z$ باشد، مجموع ارقام عدد z کدام است؟

۹ (۴)

۶ (۳)

۸ (۲)

۱۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲ - درس ۲

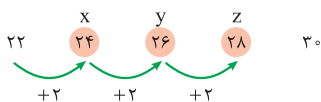
کارتس Box

اگر بین دو عدد a و b ، k واسطه حسابی درج کنیم اختلاف مشترک از رابطه $d = \frac{b-a}{k+1}$ به دست می‌آید.

گام اول: بین دو عدد $a = ۲۲$ و $b = ۳۰$ ، می‌خواهیم $k = ۳$ واسطه حسابی درج کنیم، پس:

$$d = \frac{b-a}{k+1} = \frac{30-22}{3+1} = \frac{8}{4} = 2$$

گام دوم: واسطه‌ها را می‌نویسیم:

گام سوم: مجموع ارقام عدد $z = ۲۸$ برابر با $۱۰ = ۸ + ۲$ است.

براساس رابطه به دست آمده در مسئله ۶، سه عدد را به گونه‌ای میان اعداد ۱۰ و ۱۸ قرار دهید که یک دنباله حسابی تشکیل دهد. (ریاضی و آمار (۳) - تمرین ۷ صفحه ۱۷ کتاب درسی)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

یک چاه کن، چاه اول را به عمق ۳۰ متر حفر می کند. بعدش چاه دوم را به عمق ۲۹ متر و چاه سوم را به عمق ۲۸ متر حفر می کند. عمق هر چاه نسبت به چاه قبلی یک متر کم تر می شود و تعداد چاهها ۱۸ تا است. اگر چاه کن در هر روز بتواند ۳ متر چاه حفر کند، کل این کار را در چند روز انجام می دهد؟

۱۲۹ (۴)

۱۲۰ (۳)

۱۱۴ (۲)

۱۰۸ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲ - درس ۲

درتس Box

مجموع n جمله اول یک دنباله حسابی از دو رابطه زیر قابل محاسبه است:

$$\bullet S_n = \frac{n}{2}(a_1 + a_n)$$

$$\bullet S_n = \frac{n}{2}[2a_1 + (n-1)d]$$

گام اول: عمق چاهها به صورت زیر است:

$$\overbrace{30, 29, 28, \dots}^{18 \text{ تا}}$$

-۱   -۱

اعداد بالا، تشکیل یک دنباله حسابی با $a_1 = 30$ ، $d = -1$ و $n = 18$ می دهند.

گام دوم: مجموعشان را حساب می کنیم:

$$S_n = \frac{n}{2}[2a_1 + (n-1)d] \Rightarrow S_{18} = \frac{18}{2}[2(30) + (18-1)(-1)] = 9[60 - 17] = 9 \times 43$$

گام سوم: چاه کن در هر روز می تواند ۳ متر چاه حفر کند، پس:

$$\text{کل زمان} = \frac{\text{مجموع عمق چاهها}}{3} = \frac{9 \times 43}{3} = 129$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در یک منطقه، مقنی پس از حفر چاه در عمق ۳۰ متری سطح زمین، به آب زیرزمینی دست یافته و در این عمق شروع به حفر کانال قنات کرده است. با توجه به شیب ثابت زمین و حفر چاههای کمکی در فاصلههای یکسان از هم، عمق میله اول ۲۹/۵ متر و میله دوم ۲۹ متر بوده و به همین ترتیب، عمق میلهها کاهش یافته است. اگر عمق آخرین میله ۱/۵ متر باشد، این مقنی در مجموع چند چاه حفر کرده است؟

(ریاضی و آمار (۳) - تمرین صفحه ۶۵ کتاب درسی)

۱۳

دنباله هندسی ...، $\frac{1}{3}$ ، $\frac{1}{10}$ ، $\frac{1}{5}$ ، یک دنباله ..... و جمله هفتم آن برابر با ..... است.

- (۱) افزایشی، $\frac{1}{16}$ (۲) افزایشی، $\frac{1}{32}$
 (۳) کاهش، $\frac{1}{16}$ (۴) کاهش، $\frac{1}{32}$

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۱

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جمله n ام دنباله هندسی با جمله اول a_1 و نسبت مشترک r ، از رابطه $a_n = a_1 \times r^{n-1}$ به دست می‌آید.

گام اول: جملات دنباله در حال کم شدن هستند ($\frac{1}{3} > \frac{1}{10} > \frac{1}{5}$)، پس دنباله، کاهش است.

گام دوم: نسبت مشترک را حساب می‌کنیم:

$$r = \frac{a_2}{a_1} = \frac{\frac{1}{10}}{\frac{1}{5}} \xrightarrow[\text{نزدیک در نزدیک}]{\text{دور در دور}} \frac{1 \times 5}{10 \times 1} = \frac{5}{10} = \frac{1}{2}$$

گام سوم: با داشتن $a_1 = \frac{1}{5}$ و $r = \frac{1}{2}$ ، جمله هفتم را به دست می‌آوریم:

$$a_7 = a_1 \times r^6 = \frac{1}{5} \times \left(\frac{1}{2}\right)^6 = \frac{1}{5} \times \frac{1}{64} = \frac{1}{320}$$

(سؤال ۱۳ امتحان نوبتی شهریور ۱۴۰۴)

با توجه به دنباله هندسی ...، $\frac{1}{3}$ ، $\frac{1}{6}$ ، $\frac{1}{12}$ ، به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

الف) آیا دنباله، افزایشی است؟

ب) جمله ششم دنباله را با استفاده از فرمول بنویسید.

۱۴

اگر $x+5$ ، $x+2$ و x سه جمله متوالی یک دنباله هندسی باشند، مقدار x کدام است؟

۴ (۴)

۳ (۳)

۵ (۲)

۲ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۱

درتس Box

$$b^2 = a \times c$$

اگر a ، b و c سه جمله متوالی یک دنباله هندسی باشند، آن وقت:گام اول: اعداد $x+5$ ، $x+2$ و x ، سه جمله متوالی دنباله هندسی اند، پس:

$$(x+2)^2 = (x+5) \times x \Rightarrow \text{سومی} \times \text{اولی} = (\text{وسطی})^2$$

گام دوم: عبارت سمت چپ تساوی را با اتحاد مربع باز می‌کنیم و عبارت سمت راست تساوی را با پخش کردن ساده می‌کنیم:

$$(x+2)^2 = x \times (x+5) \Rightarrow x^2 + 4x + 4 = x^2 + 5x \Rightarrow 4 = 5x - 4x \Rightarrow x = 4$$

اتحاد مربع

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اگر $x+3$ و $x+2$ و x سه جمله متوالی یک دنباله هندسی باشند، مقدار x را به دست آورید.

(ریاضی و آمار (۳) - تمرین ۳ صفحه ۸۳ کتاب درسی)

۱۵

بین دو عدد ۳ و ۲۴، دو واسطه هندسی می‌نویسیم. مجموع این دو عدد کدام است؟

۲۰ (۴)

۱۸ (۳)

۱۶ (۲)

۱۵ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

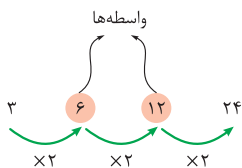
زیرمبمبث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۱

درتس Box

اگر بین دو عدد a و b ، k واسطه هندسی درج کنیم، نسبت مشترک از رابطه $r^{k+1} = \frac{b}{a}$ به دست می‌آید.گام اول: بین دو عدد $a = 3$ و $b = 24$ ، می‌خواهیم $k = 2$ واسطه هندسی درج کنیم، پس:

$$r^{k+1} = \frac{b}{a} \Rightarrow r^{2+1} = \frac{24}{3} \Rightarrow r^3 = 8 \Rightarrow r^3 = 2^3 \Rightarrow r = 2$$

گام دوم: واسطه‌ها را می‌نویسیم:

مجموع واسطه‌ها برابر است با:

$$6 + 12 = 18$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۱۴ امتحان نوبتی شهریور ۱۴۰۳)

بین دو عدد ۲ و ۱۶ دو واسطه هندسی بنویسید.

۱۶

نخستین جمله یک دنباله هندسی ۱۵۳۶ و نسبت مشترک این دنباله هندسی $\frac{1}{2}$ است. مجموع جملات این دنباله از ۱۵۳۶ تا عدد ۶ کدام است؟

۳۴۰۲ (۴)

۳۲۴۸ (۳)

۳۱۹۲ (۲)

۳۰۶۶ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبدا: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۱

درس Box

مجموع n جمله اول دنباله هندسی از رابطه $S_n = \frac{a_1(1-r^n)}{1-r}$ به دست می آید.

گام اول: با داشتن $a_1 = 1536$ ، $a_n = 6$ و $r = \frac{1}{2}$ به کمک جمله عمومی، تعداد جملات را پیدا می کنیم:

$$a_n = a_1 \times r^{n-1} \Rightarrow 6 = 1536 \times \left(\frac{1}{2}\right)^{n-1} \xrightarrow[\text{در مخرج ۶ می رود}]{1536 \text{ می رود}} \frac{6}{1536} = \left(\frac{1}{2}\right)^{n-1}$$

گام دوم: دو طرف را معکوس می کنیم:

$$\frac{1536}{6} = \left(\frac{2}{1}\right)^{n-1} \Rightarrow 256 = 2^{n-1}$$

گام سوم: جای ۲۵۶ می نویسیم 2^8 :

$$2^8 = 2^{n-1} \xrightarrow{\text{حذف پایهها}} 8 = n-1 \Rightarrow n = 9$$

گام چهارم: مجموع ۹ جمله اول دنباله را حساب می کنیم:

$$S_n = \frac{a_1(1-r^n)}{1-r} \Rightarrow S_9 = \frac{1536(1-(\frac{1}{2})^9)}{1-\frac{1}{2}} = \frac{1536(1-\frac{1}{512})}{\frac{1}{2}}$$

$$= \frac{1536 \times \frac{511}{512}}{\frac{1}{2}} = \frac{3 \times 511}{\frac{1}{2}} = 3 \times 511 \times 2 = 6 \times 511 = 3066$$

نخستین جمله یک دنباله هندسی ۱۵۳۶ و نسبت مشترک این دنباله هندسی $\frac{1}{2}$ است. کدام جمله دنباله برابر ۶ است؟ مجموع جملات این دنباله از ۱۵۳۶ تا عدد ۶ را به دست آورید. (ریاضی و آمار (۳) - تمرین ۱۱ صفحه ۸۴ کتاب درسی)

۱۷ حاصل عبارت $\sqrt[4]{(-3)^4} + \sqrt[5]{(-\frac{1}{3})^5}$ کدام است؟

$$-\frac{17}{3} \quad (4)$$

$$\frac{17}{3} \quad (3)$$

$$-\frac{1}{3} \quad (2)$$

$$\frac{1}{3} \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۲

درس Box

(۱) اگر n فرد باشد، آن گاه:

$$\sqrt[n]{x^n} = x$$

اگر n زوج باشد، آن گاه:

$$\sqrt[n]{x^n} = |x|$$

(۲)

$$|x| = \begin{cases} x & x \geq 0 \\ -x & x < 0 \end{cases}$$

گام اول: حاصل هر دو عبارت رادیکالی را ساده تر می نویسیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\sqrt[4]{(-3)^4} \xrightarrow{\text{زوج 4}} |-3| = 3$$

$$\sqrt[5]{(-\frac{1}{3})^5} \xrightarrow{\text{فرد 5}} -\frac{1}{3}$$

گام دوم: پس:

$$\text{عبارت کل} = 3 + (-\frac{1}{3}) = \frac{9}{3} - \frac{1}{3} = \frac{8}{3}$$

۱۸ حاصل عبارت $\frac{24^{\frac{1}{2}} \times (1/5)^{\frac{1}{2}}}{(2^{-6})^{-\frac{1}{3}}}$ کدام است؟

۱/۵ (۴)

۳ (۳)

 $3\sqrt{2}$ (۲)

۲۴ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبمبث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۲

صورت و مخرج را جداگانه ساده می‌کنیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● پایه‌ها را ضرب می‌کنیم. $\frac{24^{\frac{1}{2}} \times (1/5)^{\frac{1}{2}}}{(2^{-6})^{-\frac{1}{3}}} = \frac{(24 \times 1/5)^{\frac{1}{2}}}{(2^{-6 \times -\frac{1}{3}})^{\frac{1}{2}}} = \frac{(24 \times \frac{1}{5})^{\frac{1}{2}}}{(2^2)^{\frac{1}{2}}} = \frac{36^{\frac{1}{2}}}{(6^2)^{\frac{1}{2}}} = \frac{(2 \times 3)^{\frac{1}{2}}}{6^{\frac{1}{2}}} = 6^1 = 6$

● توان‌ها ضرب می‌شوند $\frac{(2^{-6 \times -\frac{1}{3}})^{\frac{1}{2}}}{(2^2)^{\frac{1}{2}}} = \frac{2^{(-6 \times -\frac{1}{3})}}{2^2} = 2^2 = 4$

پس:

$$\text{کل عبارت} = \frac{\text{صورت}}{\text{مخرج}} = \frac{6}{4} = \frac{3}{2} = 1/5$$

(سؤال ۱۵ امتحان نوبتی فرداد ۱۴۰۴)

حاصل هر یک از عبارت‌های زیر را به ساده‌ترین صورت ممکن بنویسید:

الف) $75^{\frac{1}{5}} \times 75^{\frac{4}{5}}$

ب) $(2^{-6})^{-\frac{1}{3}}$

پ) $24^{\frac{1}{2}} \times (1/5)^{\frac{1}{2}}$

مقدار x در تساوی $(4^x)^3 = \frac{1}{8^4}$ کدام است؟

$-\frac{1}{2} (4)$

$\frac{1}{2} (3)$

$-2 (2)$

$2 (1)$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: در سمت چپ تساوی، توان‌ها را در هم ضرب می‌کنیم:

$$(4^x)^3 = \frac{1}{8^4} \Rightarrow 4^{3x} = \frac{1}{8^4}$$

گام دوم: جای ۴ و ۸ به ترتیب 2^2 و 2^3 می‌نویسیم:

$$(2^2)^{3x} = \frac{1}{(2^3)^4}$$

گام سوم: توان‌ها ضرب می‌شوند:

$$2^{(2 \times 3x)} = \frac{1}{2^{(3 \times 4)}} \Rightarrow 2^{6x} = \frac{1}{2^{12}}$$

گام چهارم: جای $\frac{1}{a}$ می‌توانیم بنویسیم a^{-1} ، پس جای $\frac{1}{2^{12}}$ می‌نویسیم 2^{-12} :

$$2^{6x} = 2^{-12}$$

گام پنجم: پایه‌ها برابرند، پس توان‌ها باید برابر باشند:

$$6x = -12 \Rightarrow x = -\frac{12}{6} = -2$$

(ریاضی و آمار (۳) - تمرین ۳ صفحه ۹۳ کتاب درسی)

در هر یک از تساوی‌های زیر، مقدار x را مشخص کنید.

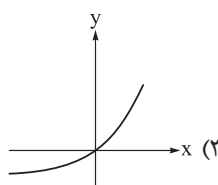
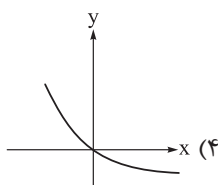
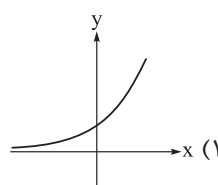
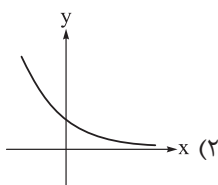
$$8^x \times 9^5 = 72^5$$

$$(0/36)^4 \times (0/36)^x \times (0/36)^{-6} = (0/36)^7$$

$$(3^x)^6 = \frac{1}{3^2}$$

$$\frac{x^5 \times 15^3}{3^2 \times 3^5 \times 3} = 5^8$$

۲۰ نمودار تابع نمایی $y = (\frac{7}{3})^x$ کدام است؟

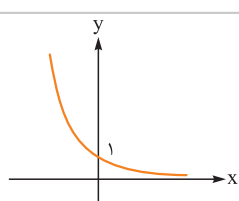
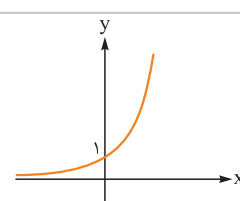

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبست: ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۳

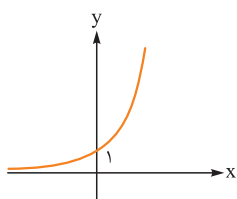
نمودار تابع نمایی $y = a^x$

درس Box

$0 < a < 1$	$a > 1$	نمودار
		
کاهشی	افزایشی	افزایشی یا کاهشی
$\mathbb{R}$		دامنه
$\mathbb{R}^+$ یا $y > 0$		برد

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: عدد $\frac{7}{3}$ از یک بزرگتر است.

گام دوم: پس نمودار $y = (\frac{7}{3})^x$ مثل شکل زیر است:

(سؤال ۱۷ امتحان نوبتی شهریور ۱۴۰۳)

نمودار تابع نمایی $y = (\frac{5}{4})^x$ را در دستگاه مختصات رسم کنید.

عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام شاعران دوره بیداری مربوط می‌شوند؟

(الف) مهم‌ترین اثر او نمایش‌نامه منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم» است.

(ب) از نمونه‌های اشعار انتقادی او شعر «ای قلم» است.

(ج) او از شعرهای غربی، ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده است؛ قطعه «قلب مادر» یکی از آن نمونه‌هاست.

(۱) فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی - ایرج‌میرزا

(۲) میرزاده عشقی - محمدتقی بهار - عارف قزوینی

(۳) میرزاده عشقی - سید اشرف‌الدین گیلانی - ایرج‌میرزا

(۴) فرخی یزدی - سید اشرف‌الدین گیلانی - عارف قزوینی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

کرتی Box

معرفی شاعران دوره بیداری

نام	آثار و توضیحات
محمدتقی بهار (ملک الشعرا)	<ul style="list-style-type: none"> علاوه بر آشنایی عمیق با زبان فارسی و ادبیات کهن، از مسائل روز جامعه نیز آگاهی داشت و این شناخت و توانمندی را در خدمت آزادی و وطن‌خواهی درآورد. در سبک خراسانی با زبانی حماسی شعر می‌سرود. علاوه بر تحقیق و تدریس در دانشگاه، در حوزه سیاست و روزنامه‌نویسی نیز فعالیت داشت. آثار: تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران، سبک‌شناسی، تاریخ تطور نظم فارسی، دیوان اشعار و تصحیح‌های ارزشمند و مقالات علمی. نمونه شعر: من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید / قسم برده به باغی و دل‌م شاد کنید
ادیب‌الممالک فراهانی	<ul style="list-style-type: none"> میرزا محمدصادق امیری فراهانی از جانب مظفرالدین‌شاه به ادیب‌الممالک ملقب شد. فعالیت اصلی‌اش روزنامه‌نگاری بود و سردبیری روزنامه مجلس را بر عهده داشت. شعر ادیب از زندگی سیاسی او جدا نبود و دیوان او شامل قصاید، ترجیع‌بندها و مسط‌هایی است که بسیاری از حوادث و اوضاع آن روزگار را بیان می‌کنند. در قصیده بیشتر از قالب‌های دیگر طبع آزمایی کرده و مضامین وطنی، سیاسی و اجتماعی در شعرش آشکارتر است. نمونه شعر: جنگ ننگ است در شریعت من / جز پی پاس دین و حفظ وطن
سید اشرف‌الدین گیلانی	<ul style="list-style-type: none"> به نسیم شمال مشهور بود. توانست با شعرهای ساده و عامیانه‌اش در میان مردم جایگاه مناسبی پیدا کند. شعرهای او که به زبان ساده و طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن در روزنامه «نسیم شمال» به چاپ می‌رسید، در بیداری مردم بسیار مؤثر بود. نمونه شعر انتقادی: غلغلی انداختی در شهر تهران ای قلم / خوش حمایت می‌کنی از شرع قرآن ای قلم
ایرج‌میرزا	<ul style="list-style-type: none"> در به‌کارگیری تعبیرات عامیانه و آفریدن اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. در طنز، هجو و هزل چیره‌دست بود. در شعر وی اگرچه اندیشه‌های نوگرایانه وجود دارد، ولی جایگاه خانوادگی (از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار) و تفکرات شخصی او، مانع از آن می‌شود که در ردیف شاعران آزادی‌خواه مشروطه قرار گیرد. از شعرهای غربی ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده است که در نوع خود ابتکاری محسوب می‌شود. نمونه ترجمه منظوم (قلب مادر): داد معشوقه به عاشق پیغام / که کند مادر تو با من جنگ

<ul style="list-style-type: none"> ● شاعر وطنی و از موسیقی دانان بزرگ عهد مشروطیت بود. ● عرصه هنر وی تصنیف‌ها و ترانه‌های میهنی بود که در برانگیختن مردم و آزادی‌خواهی، نقش بسیار مؤثری داشت. ● شعرش ساده و دور از پیچیدگی بود و مضامین وطن‌دوستی و ستیز با نادانی را با آوازی زیبا و پرشور می‌خواند. ● سوز و شوری که در شعر عارف نمایان است، نشان از دردمندی و عشق او به میهن است. <p>نمونه شعر: از خون جوانان وطن لاله دمیده از ماتم سرو قدشان سرو خمیده</p>	<p>عارف قزوینی</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● از شاعران شاخص این دوره است که او را به سبب آزادی‌خواهی، به زندان انداختند. ● تحت تأثیر مسعود سعد و سعدی بود. آشنایی با سعدی طبع او را شکوفا ساخت. ● در دوره هفتم مجلس نماینده مردم یزد شد؛ ولی دست از اندیشه‌های پرشور آزادی‌خواهانه و وطن‌دوستانه برنداشت و در نهایت جانش را در راه آزادی فدا کرد. <p>نمونه شعر: آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی دست خود ز جان شستم از برای آزادی</p>	<p>فرّخی یزدی</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● شاعر، روزنامه‌نگار، نمایش‌نامه‌نویس و نظریه‌پرداز دوره مشروطیت بود. ● در روزنامه‌اش «قرن بیستم» به افشاگری اعمال پلید و مقاصد شوم رجال خائن زمان پرداخت. ● به دلیل جسارت و بی‌پروایی در بیان اندیشه‌های سیاسی، اجتماعی و وطن‌پرستانه‌اش، پیش از آن که به اوج شکوفایی برسد به دست رضاخان ترور شد. ● مهم‌ترین اثر عشقی نمایش‌نامه منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم» است. <p>نمونه شعر: گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم؟</p>	<p>میرزاده عشقی</p>

پاسخ خیلی تشریحی ✓

میرزاده عشقی: مهم‌ترین اثر او نمایش‌نامه منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم» است. سید اشرف‌الدین گیلانی: از نمونه‌های اشعار انتقادی او شعر «ای قلم» است. ایرج‌میرزا: او از شعرهای غربی، ترجمه‌هایی منظوم پدید آورده است؛ قطعه «قلب مادر» یکی از آن نمونه‌هاست.

عبارت‌های زیر به ترتیب درباره کدام نویسندگان دوره بیداری هستند؟
الف) از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود.

ب) اولین کسی است که در ایران به نوشتن نمایش‌نامه فارسی پرداخت.

ج) عبارات کوتاه او گاه موزون و مسجع‌اند، او احیاکننده نثر فارسی است.

۱) علی‌اکبر دهخدا - میرزا حسن‌خان بدیع - ناظم‌الاسلام کرمانی

۲) ملک‌الشعرا بهار - میرزا حسن‌خان بدیع - قائم‌مقام فراهانی

۳) ملک‌الشعرا بهار - میرزا آقا تبریزی - ناظم‌الاسلام کرمانی

۴) علی‌اکبر دهخدا - میرزا آقا تبریزی - قائم‌مقام فراهانی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

درسی Box

نام	توضیحات
قائم‌مقام فراهانی	<ul style="list-style-type: none"> از معروف‌ترین نویسندگان و سیاستمداران بزرگ این دوره که علاوه بر خدمات و اقدامات بزرگ سیاسی، در ادبیات نیز بسیار مؤثر بود. قبل از وی سبک نویسندگان فارسی با تکلف و تصنع همراه بود. او با تغییر سبک نگارش، تکلف را در نثر از بین برد. مسائل عصر را با کاربرد زبان و اصطلاحات رایج و آمیخته به شعر و ضرب‌المثل‌های لطیف، به سبک گلستان سعدی نوشت و موجب اقبال عامه به نثر گردید. عبارات کوتاه او نیز گاه موزون و مسجع‌اند. قائم‌مقام، احیاکننده نثر فارسی است و «منشآت» مهم‌ترین اثر اوست.
علامه علی‌اکبر دهخدا	<ul style="list-style-type: none"> از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود. با روزنامه صور اسرافیل همکاری داشت و مجموعه نوشته‌های طنزآمیز سیاسی و اجتماعی او با عنوان «چرند و پرند» در آن روزنامه منتشر می‌شد. دهخدا بعدها در استانبول روزنامه «سروش» را منتشر کرد. او در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت به کار رفت، نقش مؤثری داشت. حاصل پژوهش‌های او در فرهنگ‌نویسی، کتاب «لغت‌نامه» است که مفصل‌ترین کتاب لغت زبان فارسی محسوب می‌شود؛ «امثال و حکم» از دیگر آثار ارزشمند اوست.
میرزا آقا تبریزی	<ul style="list-style-type: none"> اولین کسی که در ایران به نوشتن نمایش‌نامه فارسی پرداخت، میرزا آقا تبریزی بود که چند نمایش‌نامه کوتاه تألیف کرد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

علی‌اکبر دهخدا: از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود.

میرزا آقا تبریزی: اولین کسی است که در ایران به نوشتن نمایش‌نامه فارسی پرداخت.

قائم‌مقام فراهانی: عبارات کوتاه او گاه موزون و مسجع‌اند، او احیاکننده نثر فارسی است.

کدام گزینه از ویژگی‌های زبانی نثر دوره بیداری نیست؟

- (۱) در نثر این دوره، واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا کم‌تر می‌شود.
- (۲) بسیاری از لغات انگلیسی، ترکی، فرانسوی و ... به نثر فارسی وارد می‌شود.
- (۳) عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها افزایش می‌یابد.
- (۴) در ساختار و ترکیب دستوری کلام، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴

درسی Box

ویژگی‌های زبانی نثر در دوره بیداری

در نثر این دوره، واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا کم‌تر می‌شود.
به دلایل گوناگون بسیاری از لغات انگلیسی، ترکی، فرانسوی و ... به نثر فارسی وارد می‌شود.
برخلاف نثر دوره‌های پیش، عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهش آشکار می‌یابد.
نثر این دوره ساده و قابل فهم است.
در ساختار و ترکیب دستوری کلام نیز جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر می‌شود.

در نثر دوره بیداری، عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهش آشکار می‌یابد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام بیت، هیچ کدام از درون مایه‌های شعر عصر بیداری مشهود نیست؟

- (۱) گریه را به مستی بهانه کردم
شکوه‌ها ز دست زمانه کردم
(۲) آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی
دست خود ز جان شستم از برای آزادی
(۳) گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم
خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم؟
(۴) از خون جوانان وطن لاله دمیده
از ماتم سرو قدشان، سرو خمیده

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبند: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴

درسی Box

ویژگی‌های فکری شعر دوره بیداری

تحوّل درون مایه	درون مایه شعر مشروطه، همراه با تغییرات زمانه، تحول چشمگیری داشت و به موازات حضور مردم در سیاست و اجتماع، مضامین و اندیشه‌های تازه به شعر وارد شد.
تغییر نگرش شاعران	نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و از کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر کرد.
تغییر مضامین شعر	مضامین کلی و ذهنی، مسائل اخلاقی، عارفانه‌سرایي و غزل‌گویی کارایی خود را از دست داد و مضامین سیاسی، اجتماعی و وطنی رونق یافت.
شاخص‌ترین درون مایه‌ها	آزادی، وطن، قانون، تعلیم و تربیت جدید، توجه به مردم، دانش‌ها و فنون نوین

در این بیت از تصنیف عارف قزوینی هیچ کدام از درون مایه‌های شعر عصر بیداری مشهود نیست. البته این سروده، یک تصنیف اجتماعی محسوب می‌شود؛ اما در این بیت واژه‌ای که بیانگر درون مایه‌های شعر این دوره باشد، دیده نمی‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): درون مایه «آزادی»

گزینه (۳): درون مایه «وطن»

گزینه (۴): درون مایه «وطن» و «توجه به مردم»

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ویژگی‌های «فکری» سبک دوره بازگشت و بیداری در همه بیت‌ها مشهود است به جز .....

(سؤال ۶ - امتحان نوبتی دی ماه ۱۴۰۳)

- الف) دلا خموشی چرا؟ چو خم نجوشی چرا؟
ب) شو منفجر ای دل زمانه
ج) در پیشگاه اهل خرد نیست محترم
د) من از آن روز که در بند توأم آزادم
- برون شد از پرده راز، تو پرده پوشی چرا؟
وان آتش خود نهفته میسند
هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت
پادشاهم که به دست تو اسیر افتادم

کدام یک از چهار جمله مشخص شده درباره «علی اسفندیاری» نادرست است؟

«او در سال ۱۳۰۱ ه. ش. منظومه «افسانه» را منتشر کرد که بیانیه شعر نو است. (۱) ویژگی‌هایی مثل تغییر در آوردن جایگاه قافیه، نگاه نو و نگرش عاطفی به واقعیات ملموس، سیر آزاد تخیل و نزدیکی به ادبیات نمایشی از مهم‌ترین ویژگی‌های «افسانه» است. (۲) جریان نوگرایی شعری نیما با سرایش «ققنوس» در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد. (۳) او در «ققنوس» تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از عصر صفوی آغاز شده و به افسانه او رسیده بود، تکامل بخشید. (۴)»

(۱) جمله ۱	(۲) جمله ۲
(۳) جمله ۳	(۴) جمله ۴

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۷

درس‌Box

نیما، بنیان‌گذار شعر نو، از کسانی است که کوشید تا شعر را به هنجار نثر و سادگی نزدیک کند و در قالب، زبان و مضمون آن تغییراتی ایجاد کند. نیما در این مسیر از واژگان روزمره، عامیانه و نو بهره برد و از نوآوری و به کار گرفتن ترکیب‌های تازه بهره‌مند شد. او در سال ۱۳۰۱ ه. ش. منظومه «افسانه» را منتشر کرد که به عنوان بیانیه شعر نو است و چنین آغاز می‌شود:

در شب تیره دیوانه‌ای کاو
دل به رنگی گریزان سپرده
در دره سرد و خلوت نشسته
همچو ساقه گیاهی فسرده
می‌کند داستانی غم‌آور ...

ویژگی‌هایی مثل تغییر در آوردن جایگاه قافیه، نگاه نو و نگرش عاطفی به واقعیات ملموس، سیر آزاد تخیل، نزدیکی به ادبیات نمایشی، از مهم‌ترین ویژگی‌های این شعر نیما است.

جریان نوگرایی شعری نیما با سرایش ققنوس در سال ۱۳۱۶ تثبیت شد. نیما در سال‌های ۱۳۰۱ تا ۱۳۱۶ چارچوب و طرح کار خود را به بهترین شکل ممکن تدوین کرد. همین با برنامه بودن است که کار نیما را از دیگر نوگرایان متمایز می‌کند. او در «ققنوس» تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از مشروطه آغاز شده و به افسانه او رسیده بود، تکامل بخشید. نیما را به خاطر این نوآوری، «پدر شعر نو» دانسته‌اند.

نیما در «ققنوس» تغییراتی در اصول و ضوابط شعر سنتی ایجاد کرد و تجدیدی را که از مشروطه آغاز شده و به افسانه او رسیده بود، تکامل بخشید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۲۶ نام پدیدآورندگان آثار در کدام گزینه کاملاً درست است؟

- (۱) زمستان: مهدی اخوان ثالث (سگ ولگرد: صادق چوبک) (دستور زبان عشق: قیصر امین پور)
- (۲) مدیر مدرسه: جلال آل احمد (همسایه‌ها: احمد محمود) (مهاجر کوچک: محمدرضا سرشار)
- (۳) آخر شاهنامه: مهدی اخوان ثالث (چشم‌هایش: بزرگ علوی) (کشتی پهلوگرفته: علی مؤذنی)
- (۴) دهکده پرملال: امین فقیری (سفر ششم: جلال آل احمد) (آتش خاموش: سیمین دانشور)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۷

درسی Box

شاعران و نویسندگان دوره معاصر و انقلاب اسلامی و آثار آنها

محمدحسین بهجت (شهریار)	منظومه «حیدربابایه سلام»
علی اسفندیاری (نیما یوشیج)	افسانه (بیانیه شعر نو) / ققنوس
مهدی اخوان ثالث (م.امید)	آخر شاهنامه / زمستان / از این اوستا
مشفق کاظمی	تهران مخوف
سید محمدعلی جمالزاده	یکی بود، یکی نبود / راه آب‌نامه / تلخ و شیرین
حسن مقدم	جعفرخان از فرنگ برگشته
صادق هدایت	سگ ولگرد
بزرگ علوی	چشم‌هایش
صادق چوبک	تنگسیر
جلال آل احمد	مدیر مدرسه / زیارت / دید و بازدید / سه‌تار / خسی در میقات / ارزیابی شتابزده
سیمین دانشور	آتش خاموش / سووشون / شهری چون بهشت
احمد محمود	همسایه‌ها / مدار صفر درجه / زمین سوخته
علی محمد افغانی	شوهر آهوخانم
هوشنگ گلشیری	بزه گمشده راعی / آینه‌های درددار
امین فقیری	دهکده پرملال
زین‌العابدین مراغه‌ای	سیاحت‌نامه ابراهیم‌بیگ
قیصر امین پور	شعر: در کوچه آفتاب / تنفس صبح / آینه‌های ناگهان / ظهر روز دهم / دستور زبان عشق نثر: طوفان در پرانتز / بی‌بال پریدن / سنت و نوآوری در شعر معاصر
علی موسوی گرم‌رودی	صدای سبز / خواب ارغوانی / برآشتن گیسوی تاک / گوشواره عرش
سلیمان هراتی	از آسمان سبز / از این ستاره، تا آن ستاره / دری به خانه خورشید
محمود دولت‌آبادی	روزگار سپری‌شده مردم سالخورده
اسماعیل فصیح	زمستان ۶۲
محمدرضا سرشار (رضارهدگذر)	اگه بابا بمیره / مهاجر کوچک
علی مؤذنی	ظهور / سفر ششم / ملاقات در شب آفتابی / دلاویزتر از سبز
سید مهدی شجاعی	فیلم‌نامه: بدوک داستان: ضیافت / جای پای خون / کشتی پهلوگرفته / دو کبوتر، دو پنجره، یک پرواز

آثاری که پدیدآورندگان آنها به غلط نوشته شده است:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): سگ ولگرد: صادق هدایت

گزینه (۳): کشتی پهلوگرفته: سید مهدی شجاعی

گزینه (۴): سفر ششم: علی مؤذنی

(سؤال ۵ - امتحان نوبتی فردامه ۱۴۰۳)

نام پدیدآورندگان آثار زیر در کدام گزیننه به درستی ذکر نشده است؟

الف) راه آب‌نامه: جمال‌زاده / آتش خاموش: سیمین دانشور / زمین سوخته: سید مهدی شجاعی
ب) دستور زبان عشق: قیصر امین‌پور / خواب ارغوانی: موسوی گرمارودی / سفر ششم: علی مؤذنی

۲۷

از موارد زیر چند مورد مربوط به ویژگی‌های زبانی شعر دوره انقلاب اسلامی است؟
الف) لغات و ترکیبات امروزی و جدید وارد شعر شده است.

ب) باستان‌گرایی و علاقه فراوان به استفاده از واژه‌های کهن در زبان شعر این دوره محسوس است.

ج) دست شاعر برای استفاده از همه واژه‌ها باز است.

د) آشنایی‌زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع و بی‌سابقه یکی از مشخصه‌های شعر این دوره است.

ه) زبان و واژگان شعری در قصاید این دوره به سبک خراسانی نزدیک است.

۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱۰

درسی Box

دوره معاصر	۱) لغات و ترکیبات امروزی و جدید وارد شعر شده است. ۲) دست شاعر برای استفاده از همه واژه‌ها باز است. ۳) سادگی و روانی زبان شعر و جمله‌بندی‌های ساده در شعر معاصر کاملاً چشمگیر است.
دوره انقلاب اسلامی	۱) زبان و واژگان شعری در قصاید دوره انقلاب به سبک خراسانی نزدیک است. ۲) واژگان متناسب با دین، جبهه و جنگ، شهادت، ایثار و وطن‌دوستی در شعر و نثر این دوره بیشتر شد. ۳) باستان‌گرایی و علاقه فراوان به استفاده از واژه‌های کهن در زبان شعر این دوره محسوس است. ۴) آشنایی‌زدایی زبانی و روی آوردن به ترکیب‌های بدیع و بی‌سابقه یکی از مشخصه‌های دیگر شعر این دوره است که در نتیجه روی آوردن به مفاهیم انتزاعی حاصل شده است.

ویژگی‌های زبانی شعر

از موارد ذکر شده در صورت سؤال، موارد «ب»، «د» و «ه» مربوط به ویژگی‌های زبانی شعر دوره انقلاب اسلامی و موارد «الف» و «ج» مربوط به ویژگی‌های زبانی شعر دوره معاصر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در متن زیر همه ویژگی‌های سبکی نثر دوره انقلاب اسلامی آشکار هستند؛ به جز ..... .

«لباس نظامی به تنتان برازنده بود، شکیل تر از همیشه که کت و شلوار می پوشیدید. وقتی یقینم شد که خودتانید، نزدیک بود بی اختیار به سویتان خیز بردارم و فریاد بزنم: آقای موسوی! من موخدی ام، شاگرد شما.»

(۱) ساده نویسی که در دوره‌های پیش شروع شده بود، در این دوره نیز ادامه یافت

(۲) گرایش به برخی قالب‌ها مانند خاطره، قطعه ادبی، سفرنامه و شرح حال رایج شد

(۳) بسیاری از واژه‌ها، کنایات و اصطلاحات عامیانه وارد نثر داستانی این دوره شده‌اند

(۴) از مضامین نثر این دوره می توان به استقبال از شهادت و فرهنگ ایثار و دفاع از وطن اشاره کرد

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱۰

ویژگی ذکر شده در گزینه (۳) از ویژگی‌های ادبی نثر دوره معاصر تا انقلاب اسلامی است. هم‌چنین در این متن از واژه‌ها، کنایات و اصطلاحات عامیانه استفاده نشده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): متن صورت سؤال زبانی «ساده» دارد.

گزینه (۲): این متن در «قالب خاطره» نوشته شده است.

گزینه (۴): مضمون این متن «دفاع از وطن و فرهنگ ایثار و شهادت» است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نام سراینده چند بیت درست است؟ ۲۹

مشاوره در امتحانات نهایی و در سؤالات کنکور از سراینده اشعاری که در متن درس‌های تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی آمده‌اند، سؤال طرح می‌شود.

ولی دل به پاییز نسپردیم (قیصر امین‌پور)	الف) سـراپا اگـر زرد و پژمرده‌ایم		
باز ای سپیده شب هجران نیامدی (شهریار)	ب) باز امشب ای ستاره تابان نیامدی		
در آن وجود دل مرده، مرده است روان (پروین اعتصامی)	ج) در آن سرای که زن نیست، انس و شفقت نیست		
قفسم برده به باغی و دلم شاد کنیدی (عارف قزوینی)	د) من نگویم که مرا از قفس آزاد کنیدی		
جهان و هر چه در او، جز به کام خویش ندیدم (صبای کاشانی)	ه) هوای خود چو نهادم، رضای او چو گزیدم		
جز پی پاس دین و حفظ وطن (ادیب‌الممالک فراهانی)	و) جنگ ننگ است در شریعت من		
دو (۴)	سه (۳)	چهار (۲)	پنج (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۱، ۷ و ۱۰

سراینده بیت‌های «د» و «ه» به ترتیب «محمدتقی بهار (ملک‌الشعرا)» و «نشاط اصفهانی» هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۰. آرایه‌های تمام گزینه‌ها درست هستند؛ به جز .....

- (۱) مکن گریه بر گور مقتول دوست
قل الحمد لله که مقبول اوست
(تلمیح - تناسب)
- (۲) گر هزار است بلبل این باغ
همه را نغمه و ترانه یکی است
(ایهام - تضمین)
- (۳) افروختن و سوختن و جامه‌دریدن
پروانه ز من شمع ز من گل ز من آموخت
(لف و نشر - کنایه)
- (۴) داغ عطر یاس زهرا زیر ماه
می‌چکاند اشک حیدر را به چاه
(تلمیح - جناس ناهمسان)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: علوم و فنون دوازدهم - درس‌های ۳، ۶، ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه ۲ (واژه «هزار» دارای دو معنی (۱ - عدد ۱۰۰۰ و ۲ - بلبل) می‌باشد که معنی بلبل در این بیت مد نظر نیست و با واژگان باغ و ترانه و نغمه، ایهام تناسب ساخته است. در این بیت تضمین وجود ندارد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: عبارت «قل الحمد لله» در این بیت آرایه تلمیح ساخته است. (اشاره به خواندن سوره حمد بر سر گور) - میان واژگان «گور، گریه، مقتول و الحمد» تناسب معنایی ایجاد شده است.

گزینه ۳: لَفّ ۱ (افروختن)، لَفّ ۲ (سوختن)، لَفّ ۳ (جامه‌دریدن)، نشر ۱ (پروانه)، نشر ۲ (شمع)، نشر ۳ (گل) - کنایه: جامه‌دریدن، کنایه از شکفتن و شور و هیجان داشتن.

گزینه ۴: این بیت تلمیح دارد به شهادت حضرت زهرا (س) - میان واژگان چاه و ماه جناس ناقص اختلافی وجود دارد.

آرایه‌های «لفّ و نشر - متناقض‌نما - تضمین - تلمیح» به ترتیب در کدام ابیات یافت می‌شود؟

الف) شده انتظارم از حد، چه شود ز در آیی؟	ز دو دیده خون‌فشانم ز غمت شب جدایی
ب) ای پریشان‌گوی مسکین، پرده دیگر کن	پور داستان جان ز چاه نابرا در نخواهد برد
ج) اگر ز خلق ملامت و گر ز کرده ندامت	کشیدم، از تو کشیدم، شنیدم، از تو شنیدم
د) گوش ترخمی کو کز ما نظر نپوشد؟	دست غریق یعنی فریاد بی‌صدایم
- ۱) «ج» - «د» - «الف» - «ب»
 ۲) «الف» - «د» - «ج» - «ب»
 ۳) «ب» - «د» - «ج» - «الف»
 ۴) «ج» - «ب» - «د» - «الف»

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۶

لفّ و نشر مشوش در بیت «ج»: لَفّ ۱ (ملامت)، لَفّ ۲ (ندامت)، نشر ۱ (کشیدم)، نشر ۲ (شنیدم) / رد گزینه‌های (۲) و (۳) متناقض‌نما در بیت «د»: فریاد بی‌صدا داشتن در این بیت موجب ایجاد تناقض شده است. تضمین در بیت «الف»: در این بیت هاتف اصفهانی مصراع دوم از فخرالدین عراقی را تضمین کرده است. تلمیح در بیت «ب»: این بیت به داستان رستم و برادرش اشاره دارد. با تشخیص وجود «تضمین» در بیت «الف» می‌توانید به جواب برسید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تیزبازی

تضمین را در سروده زیر مشخص کنید؛ هاتف اصفهانی در این سروده، شعر کدام شاعر را تضمین کرده است؟

(سوال ۱۹ - امتحان نهایی فرادماه ۱۴۰۳)

مَه من نقاب بگشا ز جمال کبرایبی
 که بُتان فروگذارند اساس خودنمایی
 شده انتظارم از حد چه شود ز در آیی
 ز دو دیده خون‌فشانم ز غمت شب جدایی
 چه کنم که هست این‌ها گل باغ آشنایی

در کدام بیت هر سه آرایه «متناقض نما - تضمین - کنایه» مشهود است؟

آب آتش فروز، عشق آمد	آتش آبسوز، عشق آمد
این که گاهی می زدم بر آب و آتش خویش را	روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع
گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند	جرمش این بود اسرار هویدا می کرد
حافظ از جور تو، حاشا که بگرداند روی	من از آن روز که در بند توام آزادم

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبند: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس های ۳ و ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

متناقض نما: آزادبودن در حالی که اسیر است موجب ایجاد متناقض نما شده است.

تضمین: در این بیت، حافظ کل مصراع دوم را تضمین از سعدی کرده است.

روی گرداندن: کنایه از سرپیچیدن، نافرمانی کردن، پشت کردن

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): آب آتش فروز و آتش آبسوز (متناقض نما) / تضمین: ندارد. / کنایه: ندارد.

گزینه (۲): تضمین: ندارد. / متناقض نما: ندارد. / بر آب و آتش زدن: کنایه از نهایت سعی و تلاش را کردن.

گزینه (۳): هیچ کدام از آرایه های صورت سؤال را ندارد.

آرایه‌های «تناقض - لف و نشر مرتب - تضاد - تضمین - تلمیح - لف و نشر مشوش» به ترتیب در کدام ابیات وجود دارد؟

- الف) گفتی به غمم بنشین یا از سر جان برخیز
 ب) خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم
 ج) میان بلبل و پروانه فرق بسیار است
 د) چنان با زاهد و میخواره می‌جوشم که بعد از من
 ه) غیر عربانی لباسی نیست تا پوشد کسی
 و) همچو فرهاد بود کوهکنی پیشه ما
- ۱) «ه» - «ج» - «الف» - «د» - «و» - «ب»
 ۲) «الف» - «د» - «ه» - «ب» - «و» - «ج»
 ۳) «ه» - «د» - «الف» - «ب» - «و» - «ج»
 ۴) «الف» - «ج» - «ه» - «ب» - «و» - «د»

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- متناقض‌نما در بیت «ه»: عبارت «غیر عربانی لباسی نیست» موجب ایجاد پارادوکس شده است. / رد گزینه‌های (۲) و (۴)
 لف و نشر مرتب در بیت «د»: لف ۱ (زاهد)، لف ۲ (میخواره)، نشر ۱ (مسجد)، نشر ۲ (میخانه) / رد گزینه‌های (۱) و (۴)
 تضاد در بیت «الف»: بنشین و برخیز، بنشینم و برخیزم / رد گزینه‌های (۲) و (۴)
 تضمین در بیت «ب»: در این بیت در بخشی از مصراع دوم از شعر رودکی تضمین شده است. / رد گزینه (۱)
 تلمیح در بیت «و»: اشاره به داستان کوهکنی فرهاد
 لف و نشر مشوش در بیت «ج»: لف ۱ (بلبل)، لف ۲ (پروانه)، نشر ۱ (کردار)، نشر ۲ (گفتار)

- ۳۴ آرایه‌های «تلمیح - حس آمیزی - مراعات‌نظیر - جناس - کنایه» همگی در کدام گزینه یافت می‌شود؟
- (۱) در آینه دوباره نمایان شد/ با ابر گیسوانش در باد/ باز آن سرود سرخ انا الحق/ ورد زبان اوست.
  - (۲) زمین را از آسمان نثار است و آسمان را از زمین غبار.
  - (۳) سخن میان دو دشمن چنان گوی که اگر دوست گردند، شرمزده نباشی.
  - (۴) پس بهتر است درز بگیری/ این پاره پوره پیرهن/ بی‌بوی بی‌خاصیت را.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تلمیح: اشاره به داستان منصور حلاج/ حس آمیزی: سرود سرخ/ تناسب معنایی: باد، ابر/ جناس: باد و باز/ کنایه: ورد زبان بودن: کنایه از دائم در مورد چیزی حرف زدن.
بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۲): تناسب معنایی: زمین و آسمان/ تلمیح: ندارد./ جناس: ندارد./ کنایه: ندارد./ حس آمیزی: ندارد.
گزینه (۳): تلمیح: ندارد./ جناس: ندارد./ حس آمیزی: ندارد./ تناسب: دشمن و دوست/ کنایه: شرمزده کنایه از خجالت‌زده.
گزینه (۴): تلمیح: اشاره به داستان یوسف پیامبر (ع)/ حس آمیزی: ندارد./ کنایه: ندارد./ تناسب: درز، پاره و پوره و پیرهن.

۳۵

با توجه به آرایه‌های «ایهام - اسلوب معادله - حسن تعلیل - ایهام تناسب - اغراق» ابیات زیر را مرتب کنید.

الف) به سرو گفت کسی میوه‌ای نمی‌آری
 ب) دلم گرفته از این روزها دلم تنگ است
 ج) خانه زندان است و تنهایی ضلال
 د) سعدی از سرزنش خلق نترسد هیهات
 ه) چنان سایه گسترد بر عالمی

۱) ج، د، ب، ه الف

۲) ه د، الف، ج، ب

۳) ج، د، الف، ه ب

۴) ه ب، د، ج، الف

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۹ و ۱۲

کرتی Box

حسن تعلیل: آوردن علت ادبی و زیبا؛ اما غیرعلمی. پس در بیت حتماً باید علتی وجود داشته باشد و غیرعلمی هم باشد. در حسن تعلیل کلماتی که بیانگر علت هستند وجود دارند؛ مانند: از آن، زان رو، زان سبب، چون، تا، که و ...

الف) به سرو گفت کسی میوه‌ای نمی‌آری / جواب داد که آزادگان تهیدستند - حسن تعلیل: سرو به این دلیل میوه‌ای ندارد که آزاده است.

ب) دلم گرفته از این روزها دلم تنگ است / میان ما و رسیدن هزار فرسنگ است - اغراق: هزار فرسنگ فاصله رسیدن است.

ج) خانه زندان است و تنهایی ضلال / هر که چون سعدی گلستانیش نیست - ایهام: گلستان با دو معنی «نام کتاب سعدی» و «باغ گل» ایهام دارد.

د) سعدی از سرزنش خلق نترسد هیهات / غرقه در نیل چه اندیشه کند باران را - اسلوب معادله: مصراع دوم یک مثل یا مثالی برای تأیید مصراع نخست است.

ه) چنان سایه گسترد بر عالمی / که زالی نیندیشد از رستمی - ایهام تناسب: «زال» به معنی پیر و سفید مو است و در معنی نام پدر رستم (که در این جا مد نظر شاعر نیست) با کلمه رستم ایهام تناسب دارد.

اگر ایهام را در «ج» و حسن تعلیل را در «الف» تشخیص دادید به پاسخ نهایی می‌رسید.

تیزبازی

با توجه به آرایه‌های داخل کمانک، همه گزینه‌ها درست هستند؛ به جز .....

- (۱) عجب نیست بر خاک اگر گل شکفت / که چندین گل‌اندام در خاک خفت
(حسن تعلیل - کنایه)
- (۲) چون شبنم اوفتاده بدم پیش آفتاب / مهرم به جان رسید و به عیوق بر شدم
(ایهام - تناسب)
- (۳) فکر شنبه تلخ دارد جمعه اطفال را / عشرت امروز بی اندیشه فردا خوش است
(اسلوب معادله - مجاز)
- (۴) ما گرچه مرد تلخ‌شنیدن نه‌ایم؛ لیک / تلخی که از زبان تو آید، شنیدنی است
(ایهام تناسب - حس آمیزی)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۹ و ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): عجب نیست بر خاک اگر گل شکفت/ که چندین گل‌اندام در خاک خفت (حسن تعلیل: به این دلیل از خاک گل می‌روید که انسان‌های مانند گل در زمین فرورفته‌اند - کنایه: گل‌اندام کنایه از زیبارو و در خاک خفت کنایه از مردن)
- گزینه (۲): چون شبنم اوفتاده بدم پیش آفتاب/ مهرم به جان رسید و به عیوق بر شدم (ایهام: مهر با دو معنی خورشید و محبت - تناسب: مهر، آفتاب و عیوق)
- گزینه (۳): فکر شنبه تلخ دارد جمعه اطفال را/ عشرت امروز بی اندیشه فردا خوش است (اسلوب معادله: مصراع نخست مثالی برای تأیید مصراع دوم است. - مجاز: فردا مجاز از آینده و امروز مجاز از حال)
- گزینه (۴): ما گرچه مرد تلخ‌شنیدن نه‌ایم؛ لیک/ تلخی که از زبان تو آید، شنیدنی است (ایهام تناسب: ندارد - حس آمیزی: ترکیب تلخی (چشایی) و شنیدن (شنوایی) حس آمیزی ایجاد کرده است.)

در اسلوب معادله می‌توان بین دو مصراع «همان طوری که» گذاشت یا جای دو مصراع را عوض کرد.

۳۷

کدام گزینه همه آرایه‌های «ایهام تناسب - جناس - تشبیه - مراعات‌نظیر» را دارد؟

- (۱) چندین که برشمردم از ماجرای عشقت / اندوه دل نگفتم الا یک از هزاران
 (۲) گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد / اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شدم
 (۳) روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد / زان زمان جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما
 (۴) چون جام شفق موج زند خون به دل من / با این همه دور از تو مرا چهره زردی است

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

آرایه‌های گزینه (۲):

ایهام تناسب: روی به معنی «چهره» است و با معنی «فلز روی» با مس و زر تناسب دارد. / جناس: زر - زرد، زرد - کرد / تشبیه: اکسیر عشق، زر شدم / تناسب (مراعات‌نظیر): مس و زر بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): چندین که برشمردم از ماجرای عشقت / اندوه دل نگفتم الا یک از هزاران: اغراق دارد. / تناسب: یک، هزار

گزینه (۳): روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد / زان زمان جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما: ایهام تناسب: «آیت» به معنی نشانه است و در معنی «آیه قرآن» با واژه‌های «کشف» و «تفسیر» تناسب دارد. / مراعات‌نظیر: آیت، کشف، تفسیر

گزینه (۴): چون جام شفق موج زند خون به دل من / با این همه دور از تو مرا چهره زردی است: ایهام: دور از تو ← (۱) از تو دور باد، (۲) به خاطر دوری از تو / تشبیه: جام شفق

ایهام کلمه یا عبارتی است که هم‌زمان دو یا چند معنی درست داشته باشد و همه معانی مدنظر شاعر باشند؛ اما در ایهام تناسب تنها یک معنی مورد نظر شاعر است و معنی دیگر آن با کلمه یا کلمات دیگر، تناسب دارد.

کدام بیت «اسلوب معادله» ندارد؛ اما «حس آمیزی، جناس، مجاز و تناسب» دارد؟

رنگ تو ز لاله و سمن می‌شنوم	(۱) بوی دهن تو از چمن می‌شنوم
که اندر خاک می‌جویند ایام جوانی را	(۲) خمیده پشت از آن گشتند پیران جهان دیده
نقش زخمی است که از تیشه فرهاد شکفت	(۳) بر لب کوه جنون خنده شیرین بهار
آب دریا در مذاق ماهی دریا خوش است	(۴) نیست پروا تلخکامان را ز تلخی‌های عشق

مشاوره ابتدا با نداشتن اسلوب معادله برخی از گزینه‌ها را رد کنید؛ سپس به دنبال حس آمیزی و جناس و دیگر آرایه‌ها باشید.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۱۲

در بیت گزینه (۱): اسلوب معادله وجود ندارد. حس آمیزی: بو شنیدن - رنگ شنیدن / جناس: چمن، سمن / مجاز: چمن مجاز از گل‌ها و سبزه‌ها است. تناسب: چمن، لاله، سمن.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): اسلوب معادله ندارد. خاک: مجاز از زمین / تناسب: خمیده پشت، پیران

گزینه (۳): اسلوب معادله ندارد. حس آمیزی: خنده شیرین / تناسب: کوه، تیشه، نقش، فرهاد

گزینه (۴): اسلوب معادله دارد. حس آمیزی: تلخی‌های عشق / تناسب: ماهی، دریا

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۹ کدام یک از ابیات زیر در «وزن ناهمسان» سروده شده است؟

- (۱) عارضش باغی دهانش غنچه‌ای
بل بهشتی در میانش کوثری
- (۲) تا دل به مه‌رت داده‌ام در بحر فکر افتاده‌ام
چون در نماز استاده‌ام گویی به محراب اندری
- (۳) من از جفای زمان بلبلا نخفتم دوش
تو را چه بود که تا صبح می‌خروشیدی
- (۴) قلم بر بی‌دلان گفتمی نخواهم راند و هم راندی
جفا بر عاشقان گفتمی نخواهم کرد و هم کردی

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبند: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

تقطیع هجایی و وزن بیت:

م	تَز	جَ	فا	ی	رَ	مان	بُل	بُ	لا	نَ	حُف	تَم	دوش
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	U
تُ	را	چ	بو	د	ک	تا	صِب	ح	می	خُ	رو	شی	دی
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	U
مفاعیلن			فعلاتن			مفاعیلن			فعلن (فعلن)				
(ناهمسان)													

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

عا	رِ	صَش	با	غی	دَ	ها	تَش	عُن	چ	ای
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
بَل	بِ	هَش	تی	دَر	مِ	یا	تَش	کو	تَ	ری
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
فاعلاتن			فاعلاتن			فاعلن				
(همسان)										

گزینه (۲):

تا	دل	بِ	مه	رَت	دا	دِ	عَم	دَر	بِح	رِ	فِک	رُف	تا	دِ	عَم
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
چُن	دَر	نَ	ما	زِس	تا	دِ	عَم	گو	یِ	بِ	مِج	را	بَن	دَ	ری
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
مستفعلن				مستفعلن				مستفعلن				مستفعلن			
(همسان)															

گزینه (۴):

قَ	لَم	بِر	بِی	دِ	لان	گُف	تی	نَ	خا	هَم	ران	دُ	هَم	ران	دی
U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
جَ	فا	بر	عا	ش	قان	گُف	تی	نَ	خا	هَم	کر	دُ	هَم	گر	دی
U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			
(همسان)															

رکن پایانی مصراع می‌تواند یک یا دو هجا کم‌تر از ارکان قبلی داشته باشد و از آنجا که مشتق از همان ارکان است، کماکان از پایه‌های آوایی همسان به‌شمار می‌آید. مثلاً، «فَعولن فَعولن فعل» وزنی همسان است. از آنجا که «فَعَل» یا «ل» به یک هجای بلند نیاز دارد تا به فَعولن بدل گردد.

حذف هجای آخر

فَعولن (/ - U) ← فَعو (- U) = فَعَل (- U)

۴۰ وزن کدامیک از ابیات زیر را می‌توان به دو صورت متفاوت دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (۱) من ای صباره رفتن به کوی دوست ندانم
تو می‌روی به سلامت، سلام من برسانی
- (۲) دیگر نمی‌دانم طریق از دست رفتم چون غریق
آنک دهانت چون عقیق از بس که خونم می‌خوری
- (۳) موجب فریاد ما خصم نداند که چیست
چارهٔ مجروح عشق نیست به جز خاموشی
- (۴) دیدی که وفا به جا نیاوردی
رفتگی و خلاف دوستی کردی

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبند: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

تقطیع هجایی و وزن بیت گزینهٔ (۴):

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دی	دی	ک	وَ	فا	پ	جا	نَ	یا	وَر	دی
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-
رَف	تِی	ئِی	خ	لا	ف	دو	س	تِی	گَر	دی
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-
مفعول			مفاعِلن				مفاعِلن (ناهمسان)			

یا « - - / U - U - / U U - - - »: مستفعل فاعلات مفعولن « (ناهمسان)

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱):

م	نِی	ص	با	ر	ه	رَف	تَن	پ	کوی	ی	دو	سَت	نَ	دا	نَم
-	U	-	U	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
تُ	می	رَ	وی	پ	سَن	لا	مَت	سَن	لا	م	مَن	پ	رَ	سا	نی
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	U	-	U	U	-	-
مفاعِلن				فاعِلاتن				مفاعِلن				فاعِلاتن (همسان)			

گزینهٔ (۲):

دی	گَر	نَ	می	دا	نَم	طَ	ری	قَز	دَس	ت	رَف	نَم	چُن	عَ	ریق
-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
آ	تک	دَ	ها	نَت	چُن	عَ	قی	قَز	بَس	ک	خو	نَم	می	حُ	ری
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
مستفعلن				مستفعلن				مستفعلن				مستفعلن (همسان)			

گزینهٔ (۳):

مو	چ	پ	قَر	یا	د	ما	خَص	م	نَ	دا	نَد	ک	چِست		
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U		
چا	ر	ی	مَج	رو	ح	عشق	نِی	سَت	پ	جُز	خا	مُ	شی		
-	U	U	-	-	U	-	U	U	-	U	-	U	-		
مفتعلن				فاعِلن				مفتعلن				فاعِلن (همسان دولختی)			

در کدام گزینه، اختیار وزنی «ابدال» وجود ندارد؟

- ۱) هر که در بهشت را گوید و شود چه سان
 ۲) باده نمی‌بایدم فارغم از دُرد و صاف
 ۳) گفتم گل را که خار کیست ز پیشش بران
 ۴) حضور هر دو جهان فرش آستان کسی است
- لطف نما و باز کن بند قبا که هم‌چنین
 تشنه خونِ خودم آمد وقتِ مصاف
 گفت بسی کرد او گرد عذارم طواف
 که زرنگار سرایش ز روی همچو زر است

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبند: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸

درس‌Box

اختیار وزنی «ابدال»:

شاعر می‌تواند به جای دو هجای کوتاه (UU) یک هجای بلند (-) بیاورد.

این اختیار اغلب در رکن‌های زیر دیده می‌شود:

فعلاتن ← مفعولن / مفتعلن ← مفعولن / مستفعل ← مفعولن / مفاعل ← مفعولن

فعلات ← مفعول / فعلن ← فعلن

تقطیع هجایی و وزن بیت:

خُ	ضو	رِ	هَر	دُ	خَ	هَان	قَر	شِ	آ	س	تَا	نِ	کَ	سیست
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
ک	زَر	نِ	گَا	رِ	سَ	رَا	تِش	زِ	رَو	ی	هَم	جَ	زَ	رست
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
مفاعلن				فعلاتن				مفاعلن				فعلن		

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

هَر	ک	دَ	رِ	پَ	هَش	ت	رَا	گُو	یَد	وَا	شَ	وَد	جَ	سَان
-	U	U	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-
لُط	ف	نِ	مَا	وُ	بَا	ز	گُن	بَن	دِ قَ	بَا	ک	هَم	جَ	نِین
-	U	U	-	U	-	U	-	-	UU	-	U	-	U	-
مفتعلن				مفاعلن				مفتعلن (مفعولن)				مفاعلن		

اختیار وزنی ابدال: در رکن سوم مصراع اول، رکن مفعولن به جای مفتعلن آمده است. هجای دهم (بَد) بلند است و در برابر دو هجای کوتاه دهم و یازدهم (دِ قَ) مصراع دوم آمده است.

اختیار وزنی تغییر کمیت مصوت کوتاه: کسره اضافه در هجای چهارم مصراع اول

گزینه (۲):

بَا	دِ	نَ	مِی	بَا	تِی	دَم	فَا	رِ	غَ	مَز	دُر	دُ	صَاف
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	-
تِش	نِ	یِ	خُو	نِ	خُ	دَم	ءَا	مَد	وَق	تِ	مَ	صَاف	
-	U	U	-	-	U	-	-	-	-	-	-	U	-
مفتعلن				فاعلن				مفتعلن (مفعولن)				فاعلن	

اختیار وزنی ابدال: در رکن سوم مصراع دوم شاعر به جای رکن مفتعلن رکن مفعولن به کار برده است و هجای بلند نهم (مَد) را در برابر دو هجای کوتاه نهم و دهم (رِ / غَ) مصراع اول آورده است.

اختیار زبانی تغییر کمیت مصوت کوتاه: کسره اضافه در هجای پنجم و یازدهم مصراع دوم بلند تلفظ می‌شود.

گزینه (۳):

رَکُن	بِ	شِش	پِی	زِ	سِت	کِی	خَار	کِ	رَا	کُل	تَم	کُف
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	-	-
وَا	طَ	رَم	ذَا	عِ	دِ	گِر	ءو	د	گِر	سِی	ت بَ	کُف
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	UU	-
فاعلن			مفتعلن			فاعلن			مفتعلن (مفعولن)			

اختیار وزنی ابدال: در رکن اول مصراع اول شاعر به جای رکن مفتعلن از رکن مفعولن استفاده کرده است و هجای بلند دوم (نَم) را در برابر دو هجای کوتاه دوم و سوم (ت بَ) مصراع دوم آورده است.

بیت زیر «فاقد» کدام اختیار شاعری است؟

- «دام شب آمد جان‌های خلائق بر بود»
 (۱) ابدال
 (۲) بلندبودن هجای پایان مصراع
 (۳) آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن
 (۴) قلب

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸

درس‌Box

اختیار وزنی قلب:

شاعر می‌تواند «-U» را به جای «U-» و برعکس به کار ببرد. این اختیار بیشتر در دو رکن «مفاعِلن» و «مفتعلن» رخ می‌دهد.

کیست که پیغام من به شهر شروان برد
 مفتعلن فاعلن مفاعِلن فاعلن
 یک خبر از من بدان مرد سخندان برد
 مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن

تقطیع هجایی و وزن و اختیارات شاعری بیت:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دام	م	شب	ء	مد	جان	ها	ی	خ	لا	یق	پ	ر	بود
-	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-	U	U	-
چُن	د	ل	مُر	غ	دَ	ران	دا	م	ت	پی	ه	م	شب
-	U	-	-	UU	-	-	U	U	-	-	U	U	-
فعلاتن (فاعلاتن)				فعلاتن / مفعولن			فعلاتن			فعلن			

اختیارات وزنی:

- اختیار وزنی ابدال: در رکن دوم مصراع اول، شاعر رکن مفعولن را به جای رکن فعلاتن به کار برده است.
- اختیار وزنی بلندبودن هجای پایان مصراع: هجای پایانی مصراع اول (بود) کشیده است که بلند محسوب می‌شود.
- اختیار وزنی آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول هر دو مصراع.

کدام مصراع‌های زیر به ترتیب در بحرهای «زمل» و «هزج» سروده شده‌اند؟

الف) دلم همراه شمع نیمه‌جان می‌سوخت

ب) ناله من رخنه کی کند به دل سنگ؟

ج) باد می‌آمد به قصد برگ‌ریزان

د) لاله لبخند من پرپر شد و بر باد رفت

ه) خدا را ماهتابا! چهره بفروز

۱) «ه - ج» - «الف - ب»

۲) «ج - ب - د» - «ه»

۳) «ج - د» - «ه - الف»

۴) «الف - د - ج» - «ه»

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تقطیع هجایی و وزن مصراع‌های گزینه (۳):

«ج»:

با	د	می	ءا	مَد	پ	قَص	دِ	بَر	گ	ری	زان
-	U	-	-	-	U	-	U	-	U	-	-
فاعلاتن			فاعلاتن				فاعلاتن (زمل مسدس سالم)				

«د»:

لا	ل	ی	آب	خَن	دِ	مَن	پَر	پَر	شُ	دُ	بَر	با	د	رَفَت
-	U	U	-	-	U	-	-	-	U	U	-	-	U	-
فاعلاتن			فاعلاتن			فاعلاتن			فاعلاتن (رمل مثنی محذوف)					

«ه»:

خُ	دا	را	ما	ه	تا	با	چِه	رِ	یَف	روز
U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-
مفاعیلن			مفاعیلن				مفاعیلن (هزج مسدس محذوف)			

«الف»:

دِ	آم	هَم	را	ه	سَم	ع	نِی	مِ	جان	می	سوخت
U	-	-	-	U	-	U	-	U	-	-	-
مفاعیلن			مفاعیلن				مفاعیلن (هزج مسدس سالم)				

«ب»:

نا	لِ	یِ	مَن	رِخ	نِ	کِی	کُ	نَد	پِ	دِ	لِ	سَنگ
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	U	-
مفتعلن			فاعلاتن				مفتعلن					

در شعر نیمایی زیر شاعر چند بار از اختیار ابدال استفاده کرده است؟

«به رودخانه بیندیش / که آسمان را در خویش می‌برد سیال / تو پاک جانی اما / هوای شهر بلید است»

- (۱) یک
(۲) دو
(۳) سه
(۴) چهار

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

شاعر سه مرتبه از ابدال استفاده کرده است:

(۱) در هجای پنجم مصراع دوم

(۲) در هجای دوازدهم مصراع دوم

(۳) در هجای پنجم مصراع سوم

تقطیع هجایی و وزن مصراع‌ها:

بِ	ر	و	د	خا	ن	بِ	ی	ن	دیش
U	-	U	-	U	U	U	-	-	-
مفاعِلن					فَعْلانن				

ک	ا	س	مان	را	دَر	خِی	ش	می	بَ	زَد	تسی	یال
U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-	-
مفاعِلن			مفعولن = فَعْلانن		مفاعِلن			فَعْلن				

تُ	پا	ک	جا	نی	ام	ما
U	-	U	-	-	-	-
مفاعِلن			مفعولن = فَعْلانن			

ة	وا	ی	شَه	ر	پَ	لی	دست
U	-	U	-	U	U	-	-
مفاعِلن				فَعْلانن			

کدام بیت «فاقد» اختیار زبانی است؟

- (۱) بلبل سماع بر گل بستان همی کند
 (۲) پرسید که چونی ز غم و درد جدایی
 (۳) نه هاونم که بنالم به کوفتی از یار
 (۴) حاصل عمر صرف شد در طلب وصال تو
- من بر گل شقایق رخسار می‌کنم
 گفتم نه چنانم که توان گفت که چونم
 چو دیگ بر سر آتش نشان که بنشینم
 با همه سعی اگر به خود، ره ندهی چه حاصلم

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵

درس‌Box

اختیارات زبانی:

(۱) حذف همزه: گاهی شاعر بنا به ضرورت وزن، از این اختیار استفاده می‌کند.

مثال دیرگاه است کزین جام هلالی مستم

دیرا گا/ هست/ ک/ زین/ جا/ م/ ها/ لا/ لی/ مس/ ا/ تم

(۲) بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه: شاعر می‌تواند مصوت کوتاه بین دو کلمه و یا آخر کلمه را بلند تلفظ کند. یعنی مصوت کوتاه را در خواندن تا حدی امتداد دهد که هجای کوتاه به بلند تبدیل شود. [U ← -]
 ضمه عطف نیز می‌تواند بلند تلفظ شود.

مثال گر رود دیده و عقل و خرد و جان تو مرو

گر	ر	ود	دی	د	و	عق	ل	خ	ر	د	جان	ت	م	رو
-	U	-	-	U	-	-	-	U	U	-	U	U	U	-

(۳) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند: اگر مصوت‌های «ی» و «و» آخر کلمه باشند و پس از آنان مصوت دیگری بیاید که برای خواندن احتیاج به «ی» یا همزه میانجی باشد، این مصوت‌ها می‌توانند کوتاه تلفظ شوند.

دوش	عز	مس	جد	سو	ی	می	خا	ن	ا	قد	پی	ر	ما
U-	-	-	-	U-	-	-	-	U	-	-	-	U	-
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن

کلمات تک‌هجایی مختوم به مصوت بلند «و» هیچ‌گاه نمی‌توانند کوتاه تلفظ شوند، به‌جز در یک واژه و آن هم «سو» است. سو ← س
 مصوت بلند «ی» در کلماتی مثل «خیال، صوفیان، بیا و ...» کوتاه تلفظ می‌شود و اختیاری ندارد.

بیا ← بی یا ✓ بیا ← بی یا *

تقطیع هجایی و وزن بیت:

ن	ها	و	تم	ک	ب	نا	لم	ب	کو	ف	تی	عز	یار
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-
ج	دی	گ	بر	س	ر	ا	ش	ن	شان	ک	بن	شی	تم
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-
مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن	مفاعلتن

فاقد اختیار زبانی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

علوم و فنون ادبی

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

بُل	بُل	سَن	مَا	ع	بَر	گ	لِ	بُس	تَان	هَـ	مِی	گُ	نَد
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
مَن	بَر	گُ	لِ	شَن	قَا	ی	قِ	رُخ	سَا	ر	مِی	گُ	نَم
-	-	U	U	-	U	U	-	-	-	U	-	U	-
مفعول			فاعلات			مفاعیل			فاعلن (مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل)				

اختیار زبانی:

بلند تلفظ کردن کسره اضافه در هجای چهارم مصراع دوم

گزینه (۲):

پُر	سِی	د	کِ	چو	نِی	زِ	عَ	مُ	دَر	دِ	جِ	دَا	بِی
-	-	U	U	-	-	U	U	U	-	U	U	-	-
گُف	نَم	نَ	چِ	نَا	نَم	کِ	تَ	وَان	گفت	کِ	چو	نَم	-
-	-	U	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
مستفعل			مستفعل			مستفعل			مستفعل			مُستَف	

اختیار زبانی:

بلند تلفظ کردن ضمه عطف در هجای نهم مصراع اول

گزینه (۴):

حَا	صِی	لِ	عُم	ر	صِر	ف	سُد	دَر	طَ	لَ	بِ	وِ	صَا	لِ	تُ
-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	U	U	-	U	-
بَا	هَـ	مِ	سَع	تِی	گَر	بِ	خُد	زَه	نَ	دَ	هَی	جِ	حَا	صِی	نَم
-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
مفتعلن				مفاعلن				مفتعلن				مفاعلن			

اختیارات زبانی:

(۱) بلند تلفظ کردن کسره اضافه در هجای دوازدهم مصراع اول

(۲) حذف همزه در هجای پنجم مصراع دوم

۴۶ در کدام بیت هر دو نوع اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت بلند و کوتاه» آمده است؟

- (۱) من چو به آخرت روم رفته به داغ دوستی
 (۲) این همه نیش می خورد سعدی و پیش می رود
 (۳) خرم آن روز که باز آیی و سعدی گوید
 (۴) هندوی چشم مبیناد رخ ترک تو باز
- داروی دوستی بود هر چه بروید از گلم
 خون برود در این میان گر تو تویی و من منم
 آمدی وه که چه مشتاق و پریشان بودم
 گر به چین سر زلفت به خطا می نگرم

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبند: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵

تقطیع هجایی و بررسی اختیارات زبانی بیت گزینه (۴):

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هن	دو	ی	چش	م	م	بی	نا	د	ر	خ	تُر	ک	ت	باز
-	-	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
گر	پ	جی	ن	س	ر	زُل	فَت	پ	خ	طا	می	ن	گ	رَم
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعلن		

اختیارات زبانی:

(۱) تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه و کوتاه به بلند در هجای دوم و سوم مصراع اول

(۲) تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه به بلند در هجای یازدهم مصراع اول

(۳) تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه به بلند در هجای چهارم مصراع دوم

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

مَن	جُ	پ	ء	خ	رَت	رَ	وَم	زَف	ت	پ	دا	غ	دو	س	تی
-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
دا	رو	ی	دو	س	تی	بُ	وَد	هر	چ	پ	رو	ی	دز	گ	لَم
-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
مفتعلن				مفاعن				مفتعلن				مفاعن			

اختیارات زبانی:

(۱) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «و» در هجای دوم مصراع دوم

(۲) حذف همزه در هجای چهاردهم مصراع دوم

گزینه (۲):

این	هَ	م	نِب	ش	می	خُ	رَد	سَع	دی	ی	پِ	ش	می	رَ	وَد
-	U	U	-	U	-	U	-	-	-	U	-	U	-	U	-
خون	پ	رَ	وَد	دَ	رین	م	یان	گر	ت	ت	ی	ی	مَن	م	نَم
-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
مفتعلن				مفاعن				مفتعلن				مفاعن			

اختیارات زبانی:

(۱) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «ی» در هجای دهم مصراع اول

(۲) حذف همزه در هجای ششم مصراع دوم

گزینه (۳):

خُر	رَ	مان	رو	ز	کِ	با	زا	بی	ئ	سَع	دی	گو	ید
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-
ء	م	دی	وَه	کِ	چ	مَش	تا	قُ	پ	ری	شان	بو	دم
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-
فاعلاتن			فعلاتن			فعلاتن			فعلن (فعلن)				

اختیارات زبانی:

- (۱) حذف همزه در هجای دوم و هجای هشتم مصراع اول
- (۲) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «ی» در هجای نهم مصراع اول

۴۷

مفهوم کدام بیت در مقابل آن نادرست است؟

- هر کس که فکر جامعه را محترم نداشت: تعلیم و تربیت جدید
چون فرّخی موافق ثابت‌قدم نداشت: دادخواهی
ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است: بیگانه‌ستیزی
ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است: بیداری جامعه
- (۱) در پیشگاه اهل خرد نیست محترم
(۲) انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی
(۳) خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد
(۴) آن کسی را که در این مُلک، سلیمان کردیم

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه (۱)، سفارش به «محترم‌داشتن فکر جامعه»، مفهوم «توجه به مردم» و «دموکراسی» را در بر دارد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): از استواری و ثبات قدم شاعر در راه «انصاف» و «عدل» و به بیان دیگر، از «دادخواهی» شاعر سخن می‌گوید.

گزینه (۳): بیانگر «بیگانه‌ستیزی» و «مبارزه با استثمار اجانب و کشورهای بیگانه» است.

گزینه (۴): به «بیداری و آگاهی جامعه» در دوران سلطنت محمدعلی‌شاه و استبداد او اشاره دارد و می‌گوید: آن کسی را که در این سرزمین (مانند حضرت سلیمان (ع)) به پادشاهی رساندیم؛ مردم امروز به این نتیجه و آگاهی رسیده‌اند که او اهریمن است و باید با او مبارزه کرد و سلطنت را از او پس گرفت.

۴۸

ویژگی‌های فکری شعر عصر بیداری در همهٔ ابیات زیر، مشهود است؛ به جز .....

۱) مُلک را ز آزادی فکر و قلم، قوّت فزای	خامهٔ آزاد، نافذتر ز نوک خنجر است
۲) سعی فرما تا به قانون افکنی بنیان کار	شه که از قانون بیچد سر سزای کیفر است
۳) مُلک را لشگر نگه دارد ز قصد دشمنان	مُلک بی‌لشگر همانا قصر بی بام و در است
۴) در ره فرهنگ و آیین وطن غفلت مورز	مُلک بی‌فرهنگ و بی‌آیین، درختی بی‌بر است

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبداً، علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینهٔ (۳) از «لشگر» و «لشگراری»، سخن گفته که از درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

درون‌مایهٔ گزینهٔ (۱) «آزادی فکر، بیان و قلم» است.

درون‌مایهٔ گزینهٔ (۲) «قانون» و «قانون‌گرایی» است.

درون‌مایهٔ گزینهٔ (۴) پرداختن به «فرهنگ و آیین وطن» است.

علاوه بر درون‌مایه‌های ذکرشده در بالا، «توجه به مردم»، «تعلیم و تربیت جدید» و «دانش‌ها و فنون نوین» از درون‌مایه‌های رایج شعر عصر بیداری به‌شمار می‌روند.

۴۹

همهٔ مفاهیم داده‌شده از سرودهٔ زیر دریافت می‌شود؛ به جز .....

«می‌تراود مهتاب / می‌درخشد شب‌تاب / نیست یک دم شکنند خواب به چشم کس و لیک / غم این خفتهٔ چند / خواب

در چشم ترم می‌شکنند ...»

(۱) غفلت‌زدگی مردم

(۳) یأس و ناامیدی مردم

(۲) وجود روزنه‌های امید

(۴) هشیاری و نگرانی شاعر

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱۱

غفلت‌زدگی مردم از عبارت «این خفتهٔ چند»، وجود روزنه‌های امید از عبارات «می‌تراود مهتاب / می‌درخشد شب‌تاب» و هشیاری و نگرانی شاعر از عبارت «خواب در چشم ترم می‌شکنند» دریافت می‌شود؛ اما مفهوم «یأس و ناامیدی مردم» در متن وجود ندارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام بیت، «فاقد» مضمون سروده زیر است؟

«چون درختی در صمیم سرد و بی‌ابر زمستانی / هر چه برگم بود و بارم بود / هر چه از فز بلوغ گرم تابستان و میراث

بهارم بود / هر چه یاد و یادگارم بود / ریخته است ...»

(۱) چون باغ خزان دیده ز پیرایه فتادم

(۲) تن چو با برگ است روز و شب، از آن

(۳) حیف از آن نخل ثمرپرور که ریخت

(۴) من آن خزان زده برگم که باغبان طبیعت

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱۱

شاعر در سروده صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) خود را به باغ و درختی خزان زده و خشک و بی برگ و بار مانند می‌کند؛ ولی بیت گزینه (۲) می‌گوید: وقتی روز و شب به تن و خواسته‌های جسمانی پرداخته شود، جان، بی‌برگ و پژمرده می‌گردد.

هرچند در بیت گزینه (۲) نیز مانند دیگر ابیات، واژه‌هایی چون «برگ»، «برگ‌ریز» و «خزان» به کار رفته است، نباید ظاهر واژه‌ها ما را بفریبد؛ باید به معنی و مفهوم و قلمرو فکری ابیات، توجه داشته باشیم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

در ارتباط با مفاهیم «دانش عمومی» و «دانش علمی»، موارد خواسته‌شده به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- نسبت میان دانش عمومی و دانش علمی
- شیوه حل تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی
- تعامل میان دانش عمومی و دانش علمی

۱) کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد. - گاهی با رهاکردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر حل می‌شوند. - دیدگاهی که دانش عمومی را برتر از دانش علمی می‌داند، معتقد است دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند.

۲) کسی که دانش عمومی دارد، آسیب‌ها و اشکالات دانش علمی را شناسایی می‌کند. - با طرح ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی، کنترل می‌شوند. - دیدگاهی که دانش علمی را برتر از دانش عمومی می‌داند، معتقد است دانش علمی از راه حس و تجربه کسب می‌شود.

۳) افرادی که دانش علمی دارند، از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع می‌کنند. - گاهی با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند. - دیدگاهی که دانش عمومی را برتر از دانش علمی می‌داند، معتقد است دانش‌ها خلق و بازسازی واقعیت نیستند.

۴) افرادی که دانش عمومی دارند، به تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزایند. - با رهاکردن هویت دنیوی جهان متجدد حل می‌شوند. - دیدگاهی که دانش علمی را برتر از دانش عمومی می‌داند، معتقد است دانش عمومی، حاصل از زندگی افراد است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ۱) به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد.
- کسی که دانش علمی دارد ۲) آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند.
  - ۳) قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند. (رد گزینه‌های ۲) و ۴)
  - تعارض‌های میان دانش عمومی و دانش علمی، گاهی با رهاکردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر و گاهی با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند.
  - دیدگاهی که دانش عمومی را برتر از دانش علمی می‌داند (دیدگاه دوم)، معتقد است دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند، بلکه خلق و بازسازی آن هستند که انسان‌ها برای سامان دادن به زندگی خود تولید می‌کنند. (رد گزینه ۳)

موارد مرتبط با گزینه‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- عامل شکل‌گیری علوم اجتماعی
  - علت دشواری پیش‌بینی در علوم اجتماعی و انسانی
  - توضیح تأثیر اجتماعات بر زندگی انسان‌ها
  - پیامد وجود ابعاد مختلف در زندگی اجتماعی انسان‌ها
- (۱) مطالعه علمی اجتماعات انسانی مختلف - تنوع پدیده‌های اجتماعی - پیش‌بینی آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی - تقسیم جامعه‌شناسی براساس موضوع آن
- (۲) بررسی چگونگی اثرگذاری انسان‌ها بر پدیده‌های اجتماعی - ارادی بودن کنش آدمیان - فهم معانی کنش انسانی - برخورداری از فرصت‌های زندگی در اجتماعات
- (۳) مطالعه علمی اجتماعات انسانی مختلف - آگاهانه بودن کنش‌های انسان‌ها - کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی - شکل‌گیری شاخه‌های مختلف در علوم اجتماعی
- (۴) بررسی چگونگی اثرگذاری انسان‌ها بر پدیده‌های اجتماعی - نظم پیچیده قواعد جهان اجتماعی - شناخت پدیده‌های اجتماعی - شکل‌گیری دانش‌های مختلف در علوم اجتماعی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ما انسان‌ها، متأثر از اجتماعاتی هستیم که خود پدید می‌آوریم؛ مطالعه علمی این اجتماعات، به شکل‌گیری علوم اجتماعی انجامید.
- به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی، پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است.
- دانشمندان علوم اجتماعی تلاش می‌کنند نظم و قواعد جهان اجتماعی را کشف کنند. آن‌ها با کشف این قواعد، می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند.
- زندگی اجتماعی انسان به دلیل این‌که ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... دارد، شاخه‌ها و دانش‌های اجتماعی متفاوتی (در علوم اجتماعی) پدید آورده است.

هر یک از موارد و عبارات‌های زیر، نشان‌دهنده کدام نوع علم یا دانش است؟

- به انسان‌ها کمک می‌کند که از طبیعت و فناوری حاصل از آن به شیوه صحیح استفاده کنند.
- ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی، باید در گشودن مرزهای این نوع دانش به روی جهانیان، مشارکت داشته باشد.
- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از این نوع دانش دارند.
- افرادی که روش علوم انسانی و اجتماعی را متفاوت می‌دانند، روش علم مردم‌شناسی را مشابه این علم می‌دانند.

(۱) علوم تجربی - دانش انسانی - دانش اجتماعی - علوم اجتماعی

(۲) علوم طبیعی - دانش عمومی - دانش تجربی - علوم غیرتجربی

(۳) علوم انسانی - دانش اجتماعی - دانش عمومی - علوم انسانی

(۴) علوم اجتماعی - دانش علمی - دانش علمی - علوم طبیعی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- علوم اجتماعی، درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند که از طبیعت و علوم طبیعی (و فناوری حاصل از آن) به شیوه صحیح استفاده کنند.
- ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی)، باید به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید و در گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان، مشارکت داشته باشد.
- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.
- برخی اندیشمندان موضوع علوم انسانی و علوم اجتماعی را همان امور انسانی و یکسان می‌دانند، ولی روش آن دو را متفاوت می‌دانند. این دسته، روش علوم اجتماعی (یعنی جمعیت‌شناسی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی و ...) را همان روش علوم طبیعی یعنی روش تجربی می‌دانند.

علت، تعریف و پیامد موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- افزایش حجم قواعد و قوانین نظارتی و ابزارهای کنترل‌کننده
- توضیح تغییرات یک پدیده به کمک تغییرات پدیده‌ای دیگر
- یکسان‌دانستن نظم طبیعت و جامعه

- (۱) پیش‌بینی رفتار دیگران با تهدید و تضمین - هم‌تغییری - مسلط ساختن انسان بر جامعه به جای تسلط جامعه بر انسان
 (۲) توضیح نظم براساس مناسبات بیرونی - هم‌تغییری - استفاده از دانش‌های ابزاری برای شناخت جامعه و پدیده‌های اجتماعی
 (۳) پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی - تبیین - مسیر یکسان جوامع در حرکت به سوی پیشرفت و توسعه
 (۴) ناتوانی از جلب مشارکت افراد براساس رضایت - تبیین - تقلیل انسان‌ها به پیچ‌ومهره‌های نظم اجتماعی در جامعه

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- جوامعی که نظم اجتماعی را براساس مناسبات بیرونی توضیح می‌دهند (علت)، هر روز باید بر حجم قواعد و قوانین نظارتی، نیروها و ابزارهای کنترل‌کننده خود بیفزایند. (پیامد) (رد گزینه (۳))
- گاهی تغییر در یک پدیده اجتماعی، با تغییر در پدیده دیگر همراه است؛ این دو پدیده را هم‌تغییر می‌گویند. یعنی می‌توان تغییرات یکی از آن‌ها را به کمک تغییرات دیگری توضیح داد. (رد گزینه (۴))
- اگر جامعه را همچون طبیعت تصور کنیم و آن‌ها را یکسان بدانیم (علت)، در آن صورت فقط می‌توانیم از دانش ابزاری خود استفاده کنیم و جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم. در این صورت جامعه بر انسان مسلط می‌شود، نه برعکس. (رد گزینه (۱))

کدام گزینه، فرایند عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری را به درستی نشان می‌دهد؟

(۱) تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی - گرفتن شور زندگی از انسان‌ها - توجه به کنش اجتماعی توسط برخی جامعه‌شناسان - مطالعه زندگی اجتماعی با تأکید بر آگاهی و معنا

(۲) حذف اراده، خلاقیت و ارزش از زندگی اجتماعی - توجه به آگاهی و معناداری کنش اجتماعی - محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف رفتارها و خصوصیات قابل مشاهده - توجه به پدیده‌های اجتماعی

(۳) نادیده گرفتن معنای کنش - افول معانی - ضرورت همراهی همدلانه با کنشگران برای فهم معانی مورد نظر آنان - مطالعه زندگی اجتماعی انسان با تأکید بر آگاهی و معنا

(۴) تأکید بیش از اندازه بر کنش اجتماعی - حذف آگاهی و معناداری از زندگی اجتماعی انسان - سلب شور زندگی از انسان‌ها - مطالعه کنش اجتماعی انسان‌ها با تأکید بر ارادی بودن و هدف‌دار بودن آن

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی (۱)، به حذف اراده و خلاقیت، ارزش و اخلاق و آگاهی و معنا از زندگی اجتماعی می‌انجامد (۲) و شور زندگی را از انسان می‌گیرد (۳)، برای جلوگیری از بروز چنین پیامدهایی، کنش اجتماعی (و آگاهی و معناداری آن) مورد توجه برخی جامعه‌شناسان قرار گرفت (۴) و زندگی اجتماعی انسان با تأکید بر آگاهی و معنا مطالعه شد (۵)؛ همین نگاه مسیر را برای عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری هموار ساخت (۶).

- در بررسی یک پدیده اجتماعی مانند «تکدی‌گری»، هر یک از موارد زیر، نشان‌دهنده کدام روش کیفی پژوهش است؟
- پژوهشگری ماه‌ها در میان خرده‌فروشان بازار تهران زندگی کرد تا بفهمد چه‌طور برای بقا با هم رقابت یا همکاری می‌کنند.
  - تحقیقی جامع روی یک خانواده خاص در حاشیه شهر، نشان می‌دهد که چگونه بیکاری پدر، فرزندان را به سوی تکدی‌گری سوق می‌دهد.
  - بررسی یک مؤسسه خیریه که به متکدیان کمک می‌کند، جزئیات نحوه عملکرد، چالش‌ها و موفقیت‌های آن‌ها را آشکار می‌سازد.
  - محققی با پوشیدن لباس متکدیان در خیابان‌ها حاضر شد تا جزئیات زندگی و تعاملات روزمره آن‌ها را از نزدیک لمس کند.

- ۱) مطالعه موردی - مطالعه موردی - قوم‌نگاری - قوم‌نگاری
- ۲) قوم‌نگاری - مطالعه موردی - مطالعه موردی - قوم‌نگاری
- ۳) قوم‌نگاری - قوم‌نگاری - قوم‌نگاری - مطالعه موردی
- ۴) مطالعه موردی - قوم‌نگاری - مطالعه موردی - مطالعه موردی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۵

عبارت‌های اول و چهارم: با توجه به این که محقق با گروهی که قصد تحقیق درباره آن‌ها را دارد، زندگی کرده است (مشاهده مشارکتی)، بیانگر روش قوم‌نگاری هستند.

عبارت‌های دوم و سوم: با توجه به این که تمامی ابعاد پدیده تکدی‌گری مورد بررسی قرار گرفته است تا عمق پنهان و منحصر به فرد بودن آن روشن شود، بیانگر روش مطالعه موردی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

از میان موضوعات زیر یک مورد را انتخاب کنید و با راهنمایی دبیر خود و با استفاده از روش‌های کیفی درباره مسئله یا موضوعی مرتبط با آن تحقیق کنید:

زنگ تفریح، مدارس غیرانتفاعی، کلاس‌های کنکور، هواداری از یک تیم ورزشی، زندگی فرد معتاد به مواد مخدر، تکدی‌گری، الگوهای دوست‌یابی، افت تحصیلی، کودکان کار، بدحجابی، مزایا و معایب شبکه‌های اجتماعی

(جامعه‌شناسی (۳) - تحقیق کنید - صفحه ۵۲ کتاب درسی)

در کدام گزینه، ارتباط عبارات ستون سمت راست با مفاهیم ستون سمت چپ به درستی بیان شده است؟ **۵۷**

مفاهیم	عبارات
(الف) ارزش‌زدایی	(۱) نادیده‌گرفتن عمق و پیچیدگی پدیده‌های اجتماعی برای دستیابی به چرایی وقوع آنها
(ب) هویت‌زدایی	(۲) نگاه کردن به پدیده‌های آشنا از دید فردی غریبه برای شناخت نظم اجتماعی
(ج) معنای‌زدایی	(۳) سرکوب روحیهٔ خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها مانند هنر و ارتباطات
(د) آشنایی‌زدایی	(۴) انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی و مذهبی و پدید آمدن اخلاق‌گریزی
(ه) خلاقیت‌زدایی	

(۱) ۱ ← ب / ۲ ← د / ۳ ← ه / ۴ ← الف

(۲) ۱ ← ج / ۲ ← الف / ۳ ← ه / ۴ ← ب

(۳) ۱ ← ب / ۲ ← د / ۳ ← ج / ۴ ← الف

(۴) ۱ ← ج / ۲ ← الف / ۳ ← د / ۴ ← ب

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۳، ۴ و ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ۱ ← برخی رویکردها برای دستیابی به پاسخ‌های ساده و کاملاً قابل پیش‌بینی دربارهٔ چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی، پیچیدگی و عمق این پدیده‌ها را نادیده می‌گیرند و از پدیده‌های اجتماعی و انسانی هویت‌زدایی می‌کنند. «ب»
- ۲ ← جامعه‌شناسان برای شناختن نظم اجتماعی، از امور آشنا و مأنوس، آشنایی‌زدایی می‌کنند؛ یعنی از دید یک فرد غریبه به موضوعات آشنا و روزمرهٔ اطراف خود نگاه می‌کنند و در کنار بی‌نظمی، نظم را می‌شناسند. «د»
- ۳ ← تأکید بر نظم و ساختارهای اجتماعی، موجب سرکوب روحیهٔ خلاق انسان‌ها (خلاقیت‌زدایی) در بسیاری عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه می‌شود. «ه»
- ۴ ← کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی و مذهبی (ارزش‌زدایی)، دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند. «الف»

رویکرد جامعه‌شناسی انتقادی، چه موضعی در قبال داوری ارزش‌های سیاسی و اجتماعی دارد؟

- (۱) یافتن راهی برای داوری علمی دربارهٔ ارزش‌های اجتماعی به‌ویژه در عرصهٔ قدرت و سیاست را ضروری می‌داند
- (۲) صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند و نمی‌تواند برای مقایسهٔ آن‌ها با یکدیگر و تشخیص درست از غلط یا خوب از بد، ملاک و معیاری به دست آورد.
- (۳) با منحصرکردن علم به علوم تجربی که صرفاً موضوعات مادی را مطالعه می‌کند، ارزش‌های انسانی از جمله ارزش‌های سیاسی را که تماماً غیرمحسوس هستند، قابل مطالعهٔ علمی نمی‌داند.
- (۴) ملاک و معیاری برای داوری علمی دربارهٔ همهٔ لایه‌های قدرت، سیاست و ارزش‌های سیاسی به دست نمی‌دهد؛ به همین دلیل انسان‌ها را در برابر وضعیت موجود، منفعل و مجبور می‌سازد.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۶

جامعه‌شناسی انتقادی، یافتن راهی برای داوری علمی را ضروری می‌داند؛ این رویکرد، معتقد است رویکردهای تبیینی و تفسیری، ملاک و معیاری برای داوری علمی دربارهٔ همهٔ لایه‌های قدرت، سیاست و ارزش‌های سیاسی به دست نمی‌دهند؛ به همین دلیل جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند که این دو رویکرد محافظه‌کارند و نه تنها هیچ راهکاری برای بهتر ساختن وضعیت موجود ندارند، بلکه انسان‌ها را در برابر وضعیت موجود، منفعل و مجبور می‌سازند (رد گزینهٔ (۴)). گزینه‌های (۲) و (۳)، به ترتیب مربوط به رویکردهای تفسیری و تبیینی هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چه تعداد از تفاوت‌های زیر، به ترتیب «تفاوت اسمی»، «تفاوت رتبه‌ای» و «نابرابری اجتماعی» هستند؟ (یک گروه از تفاوت‌ها می‌توانند در دو دسته قرار گیرند.)

- تفاوت‌های ژنتیکی مثل رنگ پوست و رنگ چشم
- تفاوت‌های زیستی مثل هورمون‌ها و ژن‌ها
- تفاوت‌های شناختی مثل ظرفیت حافظه و میزان خلاقیت
- تفاوت‌های فرهنگی مثل دین و سبک زندگی
- تفاوت‌های اقتصادی مانند سطح درآمد و دسترسی به منابع
- تفاوت‌های مربوط به عقاید مانند اعتقاد به ابعاد ماورائی

- (۱) دو - سه - دو
(۲) دو - دو - سه
(۳) سه - سه - دو
(۴) چهار - دو - یک

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- تفاوت‌های اسمی: (۱) تفاوت‌های ژنتیکی، (۲) تفاوت‌های زیستی، (۳) تفاوت‌های فرهنگی، (۴) تفاوت‌های مربوط به عقاید
  - تفاوت‌های رتبه‌ای: (۱) تفاوت‌های شناختی مثل حافظه و خلاقیت، (۲) تفاوت‌های اقتصادی مانند درآمد
  - تفاوت‌های رتبه‌ای اجتماعی (نابرابری اجتماعی): تفاوت‌های اقتصادی مانند درآمد
- توجه داشته باشید که برخی تفاوت‌های رتبه‌ای، اجتماعی هستند و برخی طبیعی هستند. در شمارش، تفاوت‌های اقتصادی را هم در تفاوت‌های رتبه‌ای و هم در نابرابری‌های اجتماعی حساب می‌کنیم.

۶۰. هر یک از موارد زیر، در کدام قسمت نمودار قرار می‌گیرند؟

- کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن‌ها
- قدرت کنترل جامعه از طریق نظم اجتماعی
- نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها
- معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی

جامعه‌شناسی انتقادی	جامعه‌شناسی تفسیری	جامعه‌شناسی تبیینی	رویکرد معیار
«ج»	«ب»	«الف»	چه چیزی را مطالعه می‌کند؟
«و»	«ه»	«د»	چگونه مطالعه می‌کند؟
«ط»	«ح»	«ز»	به دنبال چیست؟

۲) ب - ز - و - د

۱) ج - ط - ه - ح

۴) ب - ج - الف - د

۳) ج - ز - ه - ح

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۳، ۵، ۷ و ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- کنش اجتماعی و پیامدهای آن ← موضوع رویکرد انتقادی «ج»
- قدرت کنترل جامعه از طریق نظم اجتماعی ← هدف رویکرد تبیینی «ز»
- نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها ← روش رویکرد تفسیری «ه»
- معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی ← هدف رویکرد تفسیری «ح»

با توجه به مطالبی که در درس‌های گذشته آموختید جدول زیر را تکمیل کنید و بر این اساس سه نوع جامعه‌شناسی تبیینی، تفسیری و انتقادی را با هم مقایسه کنید.

(جامعه‌شناسی (۳) - مقایسه کنید - صفحه ۹۱ کتاب درسی)

انتقادی	تفسیری	تبیینی	نوع معیار
			چه چیزی را مطالعه می‌کند؟ (موضوع)
			چگونه مطالعه می‌کند؟ (روش)
			چه هدفی را دنبال می‌کند؟ (هدف)

یکی از شاخه‌های منشعب از رویکرد تفسیری، راه‌هایی از علم را در بیرون از علم جست‌وجو می‌کند؛ در این جریان: (۱) اعتقاد بر این است که قدرت با درست و غلط دانستن و خوب و بد کردن امور، سلطه‌گری می‌کند. (۲) علم چراغی است که تاریکی‌ها را روشن می‌کند و به عنوان ابزاری، موانع را از پیش روی انسان برمی‌دارد. (۳) اعتقاد بر این است که آن‌چه تا امروز به عنوان دانش جهان‌شمول مطرح بود، صرفاً ابزاری برای سرکوب بوده است. (۴) بشر هیچ‌گاه در مقابل سرکوبی که از طریق دانش اعمال می‌شود، حساس نبوده و همواره به آن تن داده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

از منظر این رویکرد (رویکرد نسبی‌گرا)، آن‌چه تا امروز به نام علم و دانش جهان‌شمول مطرح بود، صرفاً ابزار عده‌ای برای سرکوب عده دیگری بوده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): این رویکرد معتقد است که «علم» با درست و غلط دانستن سلطه‌گری می‌کند، نه قدرت.

گزینه (۲): مطابق با این رویکرد، علم چراغ و راهنمای انسان نیست، بلکه عامل سرکوب است.

گزینه (۴): بشر همواره به سرکوبی که از طریق قدرت و ثروت صورت می‌گرفت حساس بوده و اکنون متوجه سرکوبی است که به وسیله دانش اعمال می‌شود و به آن تن نمی‌دهد.

پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب کدام است؟

- تصور جامعه به عنوان واقعیتی بیرونی در جامعه‌شناسی تبیینی، چه پیامدی به همراه دارد؟
  - کدام‌یک، مرتبط با نظریهٔ کمونیستی نسبت به نابرابری اجتماعی نیست؟
  - سپرده‌شدن سرنوشت ارزش‌ها به مناسبات قدرت و ثروت، نتیجهٔ چیست؟
- ۱) برجسته‌کردن تفاوت‌های جامعه با طبیعت - نقش مالکیت خصوصی در برقراری روابط ظالمانه میان انسان‌ها - ناتوانی در ارائهٔ ملاک برای داوری
  - ۲) ناتوانی در ایجاد تغییری بنیادین در جامعه - تأثیرنداشتن انسان‌ها در شکل‌گیری و تداوم قشربندی اجتماعی - تحقق داوری ارزش‌ها بیرون از دایرهٔ علم
  - ۳) یکسان‌انگاری طبیعت و جامعه - نقش روابط سلطه‌جویانهٔ انسان‌ها در شکل‌گیری نابرابری اجتماعی - ریشه‌داشتن جامعه‌شناسی تفسیری در رویکرد تبیینی
  - ۴) ناتوانی در تطبیق و سازگارشدن با نظم اجتماعی - برقراری عدالت با توزیع برابر ثروت میان مردم - ظرفیت افشاگری و رهایی‌بخشی برای جامعه‌شناسی

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۳، ۷ و ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- تصور جامعه به عنوان واقعیتی بیرونی، موجب می‌شود انسان نتواند تغییرات بنیادینی در جامعه به وجود آورد.
- در رویکرد کمونیستی، نابرابری اجتماعی نتیجهٔ روابط انسان‌هاست و انسان‌ها در ایجاد، تداوم و تغییر آن‌ها تأثیر دارند.
- جامعه‌شناسی انتقادی نمی‌خواهد به این وضعیت تن دهد که داوری ارزش‌ها، بیرون از دایرهٔ علم صورت گیرد؛ زیرا در آن صورت سرنوشت ارزش‌ها به مناسبات قدرت و ثروت سپرده می‌شود.

عبارت‌های صحیح درباره «علم مدنی فارابی» و «ظرفیت‌های علوم اجتماعی مورد نظر او» به ترتیب کدام است؟

- (۱) علم مدنی، علم اجتماعی فارابی و زیرمجموعه علوم انسانی است - رویکرد فارابی، محافظه‌کارانه است و جامعه‌شناسی او همانند جامعه‌شناسی ابن خلدون انتقادی است.
- (۲) ملاک فارابی برای تقسیم‌بندی جوامع، حقیقت و عدالت است - به تبیین علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد.
- (۳) فارابی با نگاهی انتقادی، جوامع زمان خود را فاضله یا جاهله می‌داند - درباره هنجارها و نحوه زندگی کنشگران سخن می‌گوید و در این زمینه رویکردی تجویزی دارد.
- (۴) او با توجه به جوامع زمان خود و جوامع زمان گذشته و با استدلال عقلی، جوامع را به انواعی تقسیم کرده است - به توصیف و فهم ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۹

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): درست - نادرست (فارابی با رویکرد انتقادی (نه محافظه‌کارانه) به جامعه خود و دیگر جوامع می‌پردازد. همچنین جامعه‌شناسی او برخلاف رویکرد ابن خلدون، انتقادی است.)
- گزینه (۲): نادرست (ملاک فارابی برای تقسیم‌بندی جوامع، نوع علم، اندیشه، فرهنگ و رفتار آن‌هاست.) - درست
- گزینه (۳): نادرست (فارابی جوامع زمان خود را فاسقه یا ضاله (از انواع جوامع جاهلی می‌داند)) - درست

۶۴

اگر پژوهشگری بخواهد براساس مبانی علوم اجتماعی در جهان اسلام یک مسئله اجتماعی را بررسی کند، کدام روش با این مبانی سازگارتر است؟

- ۱) ابتدا داده‌های تجربی درباره مسئله را گردآوری می‌کند، سپس با تحلیل عقلی و بهره‌گیری از آموزه‌های وحیانی، وضعیت موجود جامعه را ارزیابی می‌کند.
- ۲) برای حفظ استقلال علمی، به داده‌های آماری و مشاهدات تجربی تکیه می‌کند و از هرگونه استفاده از عقل فلسفی یا مبانی منطقی و استدلالی خودداری می‌کند.
- ۳) برای شناخت مسئله، به جای استناد به داده‌های تجربی، به متون دینی مراجعه می‌کند و تجربه اجتماعی و تحلیل عقلی را چندان در این زمینه راهگشا نمی‌داند.
- ۴) معیار تحلیل خود را ارزش‌ها و سنت‌های تاریخی جامعه قرار می‌دهد و عقلانیت علمی را وابسته و برآمده از فرهنگ و کنش‌های اجتماعی همان جامعه می‌داند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبدا: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱۰

در علوم اجتماعی جهان اسلام، شناخت اجتماعی فقط به تجربه محدود نیست و از عقل و وحی نیز در کنار داده‌های تجربی استفاده می‌شود. همچنین این رویکرد علاوه بر تبیین وضعیت موجود، امکان ارزیابی و داوری درباره وضعیت مطلوب جامعه را نیز فراهم می‌کند. عقلانیت جهان اسلام، ارزش‌ها و اعتبار روشنفکرانه خود را از متن فرهنگ و کنش‌های عاملان نمی‌گیرد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۶۵

هر یک از مثال‌های زیر، از کارکردهای کدام عقل است؟

- اثبات امتناع اجتماع نقیضین برای نشان دادن این‌که یک گزاره نمی‌تواند هم‌زمان صادق یا کاذب باشد.
- داوری اخلاقی دربارهٔ این‌که استفاده از هوش مصنوعی برای نظارت بر شهروندان، نقض آزادی و اخلاق است.
- بررسی معنای نمادین پوشیدن لباس سیاه در مراسمات عزاداری که در نهایت به معنادهی فعالیت انسان می‌انجامد.
- تحلیل داده‌های کلان شبکه‌های اجتماعی با این هدف که به عوامل مؤثر بر گسترش شایعات در زمان بحران پی ببریم.

۱) عقل نظری - عقل انتقادی - عقل تفسیری - عقل تفسیری

۲) عقل عملی - عقل انتقادی - عقل نظری - عقل ابزاری

۳) عقل نظری - عقل عملی - عقل تفسیری - عقل ابزاری

۴) عقل عملی - عقل عملی - عقل نظری - عقل تفسیری

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۹ و ۱۰

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت اول: بررسی قواعد ریاضی و منطقی، مربوط به حوزهٔ عقل نظری است.

عبارت دوم: داوری اخلاقی از کارکردهای عقل عملی و همچنین عقل انتقادی است.

عبارت سوم: بررسی نمادها و معانی آن‌ها، مربوط به عقل تفسیری است.

عبارت چهارم: تحلیل داده‌ها برای علت‌یابی کردن، از کارکردهای عقل تجربی و ابزاری (تبیینی) است.

• عین الأنسب للجواب في الترجمة أو المفهوم من أو إلى العربية (٨١ - ٨٩):

﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾

۸۱

- (۱) پروردگار من! مرا و دودمانم را نمازگزار قرار ده، پروردگارا دعایمان را قبول کن!
- (۲) پروردگارم! مرا و فرزندان مرا برپای دارندگان نماز گردان، ای پروردگار ما، دعایمان را بپذیر!
- (۳) پروردگارا! من و فرزندانم را از بهجا آوردندگان نماز قرار ده، پروردگارا دعایمان را قبول نمای!
- (۴) پروردگارا! مرا و فرزندانم را بهپادارنده نماز قرار ده، پروردگارا دعایمان را بپذیر!

مشاوره در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتاب هست، پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرید چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی شدن قبل از آزمون دارند.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۵

«مقیم» مفرد یا جمع؟ / «دُعَاءِ» یعنی چی؟

Hint

درس Box

(۱) گاهی اوقات ضمیر «ی: من» از انتهای کلمات حذف می‌شود و یک کسره به جای آن باقی می‌ماند.

در این سؤال «دُعَاءِ» از «دُعَاء» و یک کسره که به جای ضمیر «ی: من» باقی مانده است، تشکیل شده است، برای همین در گزینه صحیح به شکل «دُعای من» ترجمه شده است.

(۲) وقتی کلمه «رَبِّ» در جایگاه منادا قرار می‌گیرد، مجازیم ضمیری را که به آن متصل می‌شود، ترجمه نکنیم!

مثال «رَبَّنَا، اِغْفِرْ لَنَا»: ای پروردگار ما، ما را ببامرز. ✓ پروردگارا، ما را ببامرز. ✓

کلمات مهم: «رَبِّ»: پروردگارا، «اجْعَلْنِي»: مرا قرار ده، «مُقِيمَ الصَّلَاةِ»: بهپادارنده نماز، «ذُرِّيَّتِي»: فرزندانم، «تَقَبَّلْ»: بپذیر، «دُعَاءِ»: دعای من

خطاهای سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): دعایمان («دُعَاءِ» در اصل «دُعَاء + ی» بوده است، بنابراین به معنی «دعایمان» است نه «دعایمان».)

گزینه (۲): برپای دارندگان («مقیم» مفرد است نه جمع.)

گزینه (۳): از به جا آوردندگان (اولاً «از» اضافی است، ثانیاً «مقیم» مفرد است، ولی «به جا آوردندگان» جمع است.)

(عربی، زبان قرآن (۳) - اکتبر نفسک - صفحه ۷۶ کتاب درسی)

﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾

«خَيْرَ النَّبِيِّ الشَّيْمَاءِ بَيْنَ الْإِقَامَةِ مَعَهُ مُعَزَّزَةٌ أَوْ الْعُودَةُ إِلَى قَوْمِهَا رَاضِيَةٌ فَهِيَ اخْتَارَتْ قَوْمَهَا وَأُعْتِقَتْ!»:

- ۱) پیامبر به شیما میان ماندن همراه او عزتمندانه یا برگشت با رضایت به سوی قومش اختیار داد، پس او قومش را برگزید و آزاد شد!
- ۲) پیغمبر شیما را مختار گذاشت میان اقامت همراه عزت با او یا بازگشتن رضایتمندانه نزد قومش، پس او قومش را انتخاب کرد، پس رهانش کردند!
- ۳) پیامبر میان اقامت کردن همراه او با عزت یا برگشتن به سوی قومش با خشنودی، شیما را مختار گذاشته بود، اما او قومش را انتخاب کرد و آزاد شد!
- ۴) پیغمبر به شیما اختیار داد که همراه او عزتمندانه اقامت کند یا با خشنودی نزد قومش برگردد، پس او قومش را برگزید تا رها شود!

مشاوره در سؤالات ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا گزینه‌ها را به شکل عمودی با هم مقایسه کنید و بعد از این که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردید به سراغ معادل عربی آن کلمه رفته و رد گزینه کنید، سپس این کار را با سایر گزینه‌ها ادامه دهید تا زمانی که گزینه صحیح مشخص شود.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۳

خواست به شباهت حال و صفت و همچنین به زمان فعل‌ها باشد.

Hint

دربس Box

۱) اسم نکره منصوبی که درباره یک اسم معرفه به کار برود حال است، نه صفت. پس در ترجمه باید به صورت قید حالت ترجمه شود.

مثال «شَجَعْنَا لَاعِبًا مَسْرُورًا» ← بازیکن خوشحالی را تشویق کردیم.

نکره نکره

«شَجَعْنَا اللَّاعِبَ مَسْرُورًا» ← بازیکن را در حالی که خوشحال بود، تشویق کردیم.

معرفه نکره

۲) برای ترجمه حال باید در تشخیص مرجع آن دقت کنیم. برای این تشخیص اول به جنس و عدد حال دقت کنید و همان اول سراغ ترجمه نروید.

مثال «سَاعَدَ الْوَلَدُ أُمَّهُ مَسْرُورًا» («مسروراً» مذکر است، پس مرجع آن «الولد» است، نه «أُمُّ»). ← «فرزند با خوشحالی مادرش

را کمک کرد.» «سَاعَدَ الْوَلَدُ أُمَّهُ مَسْرُورَةً» («مسرورة» مؤنث است، پس مرجع آن «الأم» است.) ← «پسر مادرش را در حالی که خوشحال بود، کمک کرد.»

در این تست، به ترجمه «مُعَزَّزَةٌ» و «راضية» توجه کنید. هر دوی این اسم‌ها حال هستند نه صفت!

در تست‌های ترجمه، شناخت فعل‌های مجهول اهمیت زیادی دارد. برای تشخیص فعل مجهول باید به شیوه زیر عمل کنیم:

۱) اگر ابتدای فعل ماضی ضمه (ـَ) داشته باشد، مجهول است و غالباً به همراه «شد» ترجمه می‌شود.

مثال «أُنْتَجَّ»: تولید شد

۲) اگر ابتدای فعل مضارع ضمه (ـُ) داشته باشد و عین‌الفعل (دومین حرف از حروف اصلی) فتحه (ـِ) داشته باشد، مجهول است و غالباً به همراه «می‌شود» ترجمه می‌شود.

مثال «تُنْتَجُّ»: تولید می‌شود

در این تست فعل «أُعْتِقَتْ» ماضی مجهول است، بنابراین به شکل «آزاد شد» ترجمه می‌شود.

کلمات مهم: «خَيْرٌ»: اختیار داد، «النَّبِيُّ»: پیامبر، «بَيْنَ الْإِقَامَةِ مَعَهُ»: میان ماندن همراه او، «مُعَزَّزَةٌ»: عزتمندانه، «أَوْ»: یا، «العودة»: برگشت، «إِلَى قَوْمِهَا»: به سوی قومش، «راضية»: با رضایت، «هي اختارت قومتها»: او قومش را برگزید، «أُعْتِقَتْ»: آزاد شد

عربی، زبان قرآن

پاسخ خیلی تشریحی ✓

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): اقامت همراه عزت («الإقامة») و «مُعَزَّة» یک گروه اسمی نیستند، زیرا «مُعَزَّة» حال است نه صفت، ولی «اقامت» همراه عزت «یک گروه اسمی است». - بازگشتن رضایتمندان («راضیة» حال است نه صفت، ولی در «بازگشتن رضایتمندان» به شکل صفت ترجمه شده است). - رهايش کردند («أَعْتَقْتُ» مجهول و مفرد است، ولی «رهايش کردند» معلوم و جمع است).
گزینه (۳): مختار گذاشته بود («خَيْر» معادل ماضی ساده است، ولی «مختار گذاشته بود» ماضی بعید است).
گزینه (۴): اقامت کند («الإقامة» مصدر است نه فعل). - برگردد («العودة» نیز مصدر است نه فعل). - تا رها شود (اولاً کلمه «و» به معنی «تا» نیست، ثانیاً «أَعْتَقْتُ» ماضی است، ولی «رها شود» مضارع التزامی است). - «بَيْنَ» ترجمه نشده است.

رَسُولُ اللَّهِ (ص)، فَعَرَفَهَا وَ أَكْرَمَهَا وَ بَسَطَ لَهَا رِداءً؛ ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَلَيْهِ، وَ خَيَّرَهَا بَيْنَ الإِقَامَةِ مَعَهُ مُعَزَّةً أَوْ العُودَةَ إِلَى قَوْمِهَا سَالِمَةً راضيةً، فَأَخْتَارَتِ الشَّيْمَاءُ قَوْمَهَا، فَأَعْتَقَهَا رَسُولُ اللَّهِ (ص)، وَ أَرْسَلَهَا إِلَى قَوْمِهَا بِإِعْزَازٍ.

(عربی، زبان قرآن (۳) - برگرفته از متن صفحه ۳۹ کتاب درسی)

«هُؤْلَاءِ الْمُذْنِبُونَ الَّذِيْنَ يُسَارِعُونَ فِي الظَّلْمِ فَيَسْقِطُونَ يَوْمَ البَعْثِ نَادِمِينَ: يَا لَيْتَنَا كُنَّا تَرَابًا!»:

- (۱) این‌ها گناهکارانی هستند که برای ستمگری می‌شتابند، پس در روز قیامت با پشیمانی خواهند گفت: ای کاش خاک بودیم!
- (۲) این گناهکاران، کسانی هستند که در ظلم شتاب می‌ورزند، پس روز قیامت پشیمان شده، خواهند گفت: ای کاش خاک شویم!
- (۳) این گناهکارانی که در ستمگری شتاب می‌کنند، روز قیامت با پشیمانی خواهند گفت: ای کاش ما خاک بودیم!
- (۴) این گناهکاران که در ظلم خویش شتاب می‌ورزند، روز قیامت، پشیمان خواهند گفت: ای کاش ما خاک شویم!

مشاوره در سؤالات ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا گزینه‌ها را به شکل عمودی با هم مقایسه کنید و بعد از این که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردید به سراغ معادل عربی آن کلمه رفته و رد گزینه کنید، سپس این کار را با سایر گزینه‌ها ادامه دهید تا زمانی که گزینه صحیح مشخص شود.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

حواست باشه فعل «كُنَّا» از «كَانَ: بود» ساخته شده. / حواست به ترجمه اسم اشاره «هُؤْلَاءِ» هم باشه.

• در ترجمه ساختار «اسم «ال» دار + الّذِي، الّتي، الّذِينَ و ...» به نکات زیر توجه کنید:

(۱) اسم «ال» دار که یک اسم معرفه است را می‌توانیم شبیه به نکره‌ها با «ی» ترجمه کنیم.

(۲) «الّذِي، الّتي، الّذِينَ و ...» را به شکل «که» ترجمه می‌کنیم نه «کسی که/ کسانی که».

مثال «البحر الّذِي»: دریایی که ... ✓ دریا که ... ✓

در این تست، «هُؤْلَاءِ الْمُذْنِبُونَ الَّذِيْنَ» را به شکل «این گناهکارانی که» ترجمه می‌کنیم. البته «این گناهکاران که» نیز صحیح است.

• وقتی ساختار «اسم اشاره + اسم «ال» دار» داشته باشیم، باید به نکات زیر توجه کنیم:

(۱) در ترجمه، این دو کلمه باید به شکل یک گروه اسمی ترجمه شوند و نباید میان آن‌ها مکئی (ویرگول) داشته باشیم.

(۲) از آن‌جا که این ترکیب، یک جمله کامل نیست در ترجمه آن از فعل اسنادی «است/ هستند» استفاده نمی‌کنیم.

مثال «هذه الواقعة»: این اتفاق ✓ این، اتفاقی است ... ✗

در این تست، «هُؤْلَاءِ الْمُذْنِبُونَ الَّذِيْنَ» را به شکل «این گناهکارانی که» ترجمه می‌کنیم نه «این‌ها گناهکارانی هستند که».

کلمات مهم: «هُؤْلَاءِ الْمُذْنِبُونَ الَّذِيْنَ»: این گناهکارانی که، «يُسَارِعُونَ»: شتاب می‌کنند، «سَيَقُولُونَ»: خواهند گفت، «يَوْمَ البَعْثِ»:

روز قیامت، «نادمین»: با پشیمانی، «یا لیتنا»: ای کاش ما، «کُنَّا تَرَابًا»: خاک بودیم

خطاهای سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): این‌ها گناهکارانی هستند که («هُؤْلَاءِ الْمُذْنِبُونَ» یک گروه اسمی است نه یک جمله کامل، در نتیجه فعل «هستند» نادرست است. ضمناً «هُؤْلَاءِ» باید به شکل مفرد ترجمه شود نه جمع، زیرا بعدش یک اسم «ال» دار به کار رفته است.) - برای ستمگری («في» به معنی «در» است نه «برای».)

گزینه (۲): کسانی هستند که («الَّذِينَ» در این عبارت به معنی «که» است نه «کسانی که»، زیرا قبل از آن یک اسم «ال» دار به کار رفته است.) - پشیمان شده («نادمین» حال است، پس باید به شکل قید حالت ترجمه شود، ولی «پشیمان شده» فعل است.) - شویم (معادل «كُنَّا: بودیم» نیست.)

گزینه (۴): ظلم خویش (در «الظَّلم» ضمیری وجود ندارد، بنابراین ضمیر «خویش» اضافی است.) - شویم (مانند گزینه (۲))

«وَأَصَلَ نُوْبِلَ سَعِيَهٗ مُوَأَصَلَهٗ حَتَّى قَدَرَ عَلَيِ الْاِخْتِرَاعِ الدِّيْنَامِيْتِ وَوَصَلَ اِلَى مَا اَرَادَ فَاِبْتِكَاؤُهٗ اَوْصَلَهٗ اِلَى الْغَنِيِّ!»: نوبل ...

- ۱) تلاش خود را بی تردید ادامه داد تا این که توانست دینامیت را اختراع کند و به چیزی که خواسته بود رسید و با ابتکارش به ثروت دست یافت!
- ۲) تلاش خویش را بی وقفه ادامه داد تا قادر بر اختراع دینامیت شود و به آن چه اراده کند، برسد، پس ابتکارش، او را به بی نیازی رساند!
- ۳) به کوشش خود بدون تردید ادامه داد تا این که توانست دینامیت را اختراع کند و به آن چه خواسته بود رسید، پس ابتکارش او را به بی نیازی رسانید!
- ۴) بدون تردید با ادامه دادن تلاش خود قادر بر اختراع دینامیت شد و به هر آن چه خواسته بود دست یافت، پس با نوآوری اش او به توانگری رسید!

مشاوره در سؤالات ترجمه تک عبارتی بهتر است ابتدا گزینه‌ها را به شکل عمودی با هم مقایسه کنید و بعد از این که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردید به سراغ معادل عربی آن کلمه رفته و رد گزینه کنید، سپس این کار را با سایر گزینه‌ها ادامه دهید تا زمانی که گزینه صحیح مشخص شود.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبست: درس ۲

به زمان فعل‌ها و هم‌چنین تفاوت معنایی «وَصَلَ» و «أَوْصَلَ» توجه کن.

۱) در جملات عربی گاهی یک فعل به کار می‌رود و در ادامه جمله، مصدر همان فعل نیز نوشته می‌شود. به این مصدر **مفعول مطلق** گفته می‌شود. حال اگر بعد از این مصدر، صفت، مضاف‌الیه و یا جمله وصفیه به کار برود به آن **مفعول مطلق نوعی** می‌گوییم و اگر بعد از مصدر، صفت، مضاف‌الیه و یا جمله وصفیه به کار نرفته باشد به آن **مفعول مطلق تأکیدی** می‌گوییم.

مثال

• «يتعاش مع الآخرين تعائشاً»

• «أنت تفقده فقدانا أبدياً»

• «استغفرتُ الله استغفار الصالحين»

کاربرد مفعول مطلق تأکیدی و ترجمه آن:

کاربرد ← مفعول مطلق تأکیدی بر وقوع فعل جمله تأکید می‌کند تا مخاطب از وقوع فعل مطمئن شده و هیچ شک و شبهه‌ای برایش باقی نماند.

ترجمه ← برای ترجمه مفعول مطلق تأکیدی خود مصدر را ترجمه نمی‌کنیم و به جای آن باید از قیدهای تأکیدی مانند «قطعاً، حتماً، بی‌شک، بی‌گمان و...» استفاده کنیم. ضمناً این قیدها را بر سر فعل جمله می‌آوریم تا نشان دهیم فقط بر فعل جمله تأکید شده است!

مثال «يتعاش مع الآخرين تعائشاً»: با دیگران قطعاً همزیستی می‌کند.

در این تست، «مُواصَلَهٗ» مفعول مطلق تأکیدی است، بنابراین به شکل قید تأکید «بی‌تردید» ترجمه شده است.

۲) به تفاوت معنایی فعل‌های زیر توجه کنید.

مصدر	مضارع	ماضی
وُصُول (رسیدن)	يُصِلُ (می‌رسد)	وَصَلَ (رسید)
إِيصَال (رسانیدن)	يُؤِصِلُ (می‌رساند)	أَوْصَلَ (رسانید)
مُواصَلَهٗ (ادامه دادن)	يُؤَاصِلُ (ادامه می‌دهد)	وَأَصَلَ (ادامه داد)
إِتِّصَال (تماس گرفتن)	يَتَّصِلُ (تماس می‌گیرد)	إِتَّصَلَ (تماس گرفت)

کلمات مهم: «وَأَصَلَ»: ادامه داد، «سَعِيَهٗ»: کوشش خود، «مُواصَلَهٗ»: بدون تردید (مفعول مطلق تأکیدی)، «حَتَّى قَدَرَ عَلَيِ الْاِخْتِرَاعِ الدِّيْنَامِيْتِ»: تا این که توانست دینامیت را اختراع کند، «وَصَلَ اِلَى»: رسید به، «مَا اَرَادَ»: آن چه خواست/ خواسته بود (ماضی + ماضی ← ماضی ساده/ ماضی بعید)، «أَوْصَلَهٗ»: او را رسانید، «إِلَى الْغَنِيِّ»: به بی نیازی

پاسخ خیلی تشریحی ✓ خطاهای سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): با ابتکارش («با» اضافی است). - دست یافت («أَوْصَلَهُ» متعدی و به معنای «او را رسانید» است).
- گزینه (۲): بی‌وقفه («مُواصَلَةً» مفعول مطلق تأکیدی است، بنابراین باید به شکل قید تأکید ترجمه شود، ولی «بی وقفه» قید تأکید نیست). - تا قادر بر اختراع دینامیت شود («تا قادر ... شود» مضارع است، ولی «قَدَرَ» ماضی است). - اراده کند («أَرَادَ» ماضی است، ولی «اراده کند» مضارع است). - برسد («وَصَلَ» ماضی است، ولی «برسد» مضارع است).
- گزینه (۴): با ادامه‌دادن («با» اضافی است و «واضِلٌ» فعل است نه اسم). - او به توانگری رسید («أَوْصَلَهُ» یعنی «او را رسانید» و با فعل «وَصَلَ» رسید» متفاوت است).

«ما أظلمَ من يقومُ بنشاطاتٍ مُخرِبةٍ تُؤدِّي إلى اختلالِ التوازنِ في البيئَةِ التي نعيشُ فيها!»:

- (۱) چه قدر ظالم است، هر که به فعالیت‌های مخرب می‌پردازد، زیرا که منجر به اختلال تعادل در محیط زیستی می‌شود که در آن زیست می‌کنیم!
- (۲) چه ستمگر است کسی که به فعالیت‌های تخریب‌گرایانه‌ای می‌پردازد که سبب مختل کردن توازن در محیط زیست می‌شود حال آن که در آن زندگی می‌کنیم!
- (۳) کسی که به فعالیت‌های تخریب‌گرایانه‌ای اقدام می‌کند که منجر به اختلال توازن در محیط زیستی که در آن زندگی می‌کنیم، می‌شود، چه قدر ستمگر است!
- (۴) چه قدر ظالم است هر که به فعالیت‌های مخربی اقدام کند که منجر به اختلال تعادل در محیط زیستی شد که در آن زندگی می‌کنیم!

مشاوره در سوالات ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا گزینه‌ها را به شکل عمودی با هم مقایسه کنید و بعد از این که یک تفاوت بین گزینه‌ها پیدا کردید به سراغ معادل عربی آن کلمه رفته و رد گزینه کنید، سپس این کار را با سایر گزینه‌ها ادامه دهید تا زمانی که گزینه صحیح مشخص شود.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: درس ۴

حواس به معرفه یا نکره بودن «نشاطاتٍ مُخرِبةٍ» و زمان فعل «تؤدِّي» باشد.

ترجمه اسم نکره ← اسم نکره در فارسی با «ی» یا «یک» یا هر دوی آن‌ها ترجمه می‌شود.

مثال «طالب» ← دانش‌آموزی ✓ یک دانش‌آموز ✓ یک دانش‌آموزی ✓ دانش‌آموز ×

اگر در فارسی، در کلمه‌ای این نشانه‌ها را نداشته باشیم آن اسم، معرفه است.

مثال دانش‌آموز ← معرفه است، چون «ی» یا «یک» ندارد.

اگر یک موصوف و صفت نکره داشته باشیم، کافی است یکی از آن‌ها را به شکل نکره ترجمه کنیم.

مثال «مکان غیرمناسب»: جایی نامناسب ✓ جای نامناسبی ✓ یک جای نامناسب ✓ جای نامناسب ×

در این عبارت، «نشاطاتٍ مُخرِبةٍ» یک ترکیب وصفی نکره است، بنابراین ترجمه آن به شکل «فعالیت‌های تخریب‌گرایانه‌ای» و «فعالیت‌هایی تخریب‌گرایانه» صحیح است.

کلمات مهم: «ما أظلمَ»: چه قدر ستمگر است، «من»: کسی که، «يقومُ بـ»: اقدام می‌کند به، «نشاطاتٍ مُخرِبةٍ»: فعالیت‌های تخریب‌گرایانه‌ای، «تؤدِّي إلى»: منجر می‌شود، «في البيئَةِ التي»: در محیط زیستی که، «نعيشُ فيها»: در آن زندگی می‌کنیم
خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): فعالیت‌های مخرب («نشاطاتٍ مُخرِبةٍ» نکره است، ولی «فعالیت‌های مخرب» معرفه است. دقت کنید که «ی» در آخر «فعالیت‌های» حرف میانجی است نه نشانه نکره!) - «زیرا» اضافی است.

گزینه (۲): مختل کردن («اختلال» به معنی «مختل شدن» است نه «مختل کردن»). - حال آن که «التي» در این عبارت به معنی «که» است و معادل «حال آن که» نیست.

گزینه (۴): منجر ... شد («تؤدِّي» مضارع است نه ماضی).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

فَيَتِمُّ التَّوَاظُنُ فِي الطَّبِيعَةِ مِنْ خِلَالِ وُجُودِ رَوَابِطٍ مُتَدَاخِلَةٍ بَيْنَ الْكُنَائِنَاتِ الْحَيَّةِ وَ بَيِّنَاتِهَا، وَلَكِنْ ظَلَمَ الْإِنْسَانُ الطَّبِيعَةَ فِي نَشَاطَاتِهِ الَّتِي تُؤدِّي إِلَى اخْتِلَالِ هَذَا التَّوَاظُنِ ظُلْمًا وَاسِعًا!

(عربی، زبان قرآن (۳) - برگرفته از متن صفحه ۵۴ کتاب درسی)

- (۱) لا یفخر المرءُ جهلاً بالتَّسبِ فَإِنَّهُ یفوز بأعمالٍ یحسُّنها!؛ انسان نابخردانه به دودمان افتخار نمی‌کند، زیرا او با کارهای نیکویی که انجام می‌دهد، رستگار می‌شود!
- (۲) لیت جوائز نوبل تُعطی مَنْ یفید البشَریَّةَ فی مجالاتٍ محدَّدة!؛ کاش جایزه‌های نوبل را به کسی بدهند که به بشریت در زمینه‌های مشخص شده سود برساند!
- (۳) کلُّ الأَعین ستصبح باکیَّة یوم القیامة إِلَّا عیناً تُعَصُّ عن محارمِ اللّهِ!؛ همهٔ چشم‌ها روز قیامت گریان خواهند شد جز چشمی که از حرام‌های خدا بر هم نهاده می‌شود!
- (۴) قَدْ عَزَّیْ طُولُ الأَمَلِ فَأُجالس العلماءَ لِلاتِّبَاهِ من نوم الغفلةِ مجالسةً!؛ در ازای آرزو مرا فریب داده است، پس برای بیدار شدن از خواب غفلت با عالمان همنشینی خواهیم کرد!

مشاوره برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید، پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید! این تست‌ها کمی وقت‌گیر هستند، ولی غالباً نباید بیشتر از یک دقیقه وقتتان را بگیرند!

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبدا: درس‌های ۴ و ۵

سریعاً ترجمهٔ تمام کلمات رو بررسی کن!

دروس Box

(۱) برای ترجمهٔ ساختار «لا + مضارع» به حالت‌های زیر توجه کنید:

مثال	حالت‌های مختلف
«لا یذهبُ»: نمی‌رود	اگر «لا» انتهای مضارع را تغییر نداده باشد ← مضارع منفی (غیردستوری)
«لا تذهبوا»: نروید	اگر فعل مخاطب باشد ← دستوری منفی
«لا ینذهبُ»: نباید برود	اگر غایب یا متکلم باشد ← نباید + مضارع التزامی

کسره‌گرفتن انتهای فعل مضارع نشانهٔ ساکن بودن آن است!

مثال «لا یجربُ»: فعل نهی ✓ مضارع منفی ✗

در گزینهٔ (۱) «لا یفخر» نهی غایب و به معنی «نبايد افتخار کند» است.

(۲) در جملات عربی گاهی یک فعل به کار می‌رود و در ادامهٔ جمله، مصدر همان فعل نیز نوشته می‌شود. به این مصدر **مفعول مطلق** گفته می‌شود. حال اگر بعد از این مصدر، صفت، مضاف‌الیه و یا جملهٔ وصفیه به کار برود به آن **مفعول مطلق نوعی** می‌گوییم و اگر بعد از مصدر، صفت، مضاف‌الیه و یا جملهٔ وصفیه به کار نرفته باشد به آن **مفعول مطلق تأکیدی** می‌گوییم.

مثال

● «یتعایش مع الآخرین تعایشاً»

● «أنت تفقده فقداناً ابدیاً»

● «استغفرتُ اللّهُ استغفار الصّالحین»

کاربرد مفعول مطلق تأکیدی و ترجمهٔ آن:

کاربرد ← مفعول مطلق تأکیدی بر وقوع فعل جمله تأکید می‌کند تا مخاطب از وقوع فعل مطمئن شده و هیچ شک و شبهه‌ای برایش باقی نماند.

ترجمه ← برای ترجمهٔ مفعول مطلق تأکیدی خود مصدر را ترجمه نمی‌کنیم و به جای آن باید از قیدهای تأکیدی مانند «قطعاً، حتماً، بی‌شک، بی‌گمان و ...» استفاده کنیم. ضمناً این قیدها را بر سر فعل جمله می‌آوریم تا نشان دهیم فقط بر فعل جمله تأکید شده است!

❖ **مثال** «یتعایش مع الآخرین تعایشاً»: با دیگران قطعاً همزیستی می‌کند.

در گزینه (۴)، «مجالسة» مفعول مطلق تأکیدی است؛ بنابراین باید به شکل قید تأکید (مثل «بدون شک») ترجمه شود.

(۳) ترجمه اسم نکره ← اسم نکره در فارسی با «ی» یا «یک» یا هر دوی آن‌ها ترجمه می‌شود.

❖ **مثال** «طالب» ← دانش‌آموزی ✓ یک دانش‌آموز ✓ دانش‌آموزی ✓ دانش‌آموز * x

اگر در فارسی، در کلمه‌ای این نشانه‌ها را نداشته باشیم آن اسم، معرفه است.

❖ **مثال** دانش‌آموز ← معرفه است، چون «ی» یا «یک» ندارد.

اگر یک موصوف و صفت نکره داشته باشیم، کافی است یکی از آن‌ها را به شکل نکره ترجمه کنیم.

❖ **مثال** «مکان غیرمناسب»: جایی نامناسب ✓ جای نامناسبی ✓ یک جای نامناسب ✓ جای نامناسب * x

در گزینه (۲)، «مجالات محدده» یک ترکیب وصفی نکره است؛ بنابراین ترجمه آن به شکل «زمینه‌هایی مشخص شده» و «زمینه‌های مشخص شده‌ای» صحیح است.

کلمات مهم:

گزینه (۱): «لا یفخر المرء»: انسان نباید افتخار کند، «جهلاً»: نابخردانه، «بالتسب»: به دودمان، «فائه»: زیرا او، «یفوز»: رستگار می‌شود، «بأعمال یحسنها»: با کارهایی که به خوبی انجامشان می‌دهد

گزینه (۲): «لیت»: کاش، «تُعطي»: داده شود، «یفید البشیرة»: به بشریت سود برساند، «فی مجالات محدده»: در زمینه‌هایی مشخص شده

گزینه (۳): «کلّ الأعیین»: همه چشم‌ها، «ستصبح»: خواهند شد، «باکیه»: گریان، «إلا»: جز، «عیناً نَعَصَّ عن محارم اللّٰه»: چشمی که از حرام‌های خدا بر هم نهاده می‌شود

گزینه (۴): «قد غزّنی»: مرا فریب داده است، «طول الأمل»: درازای آرزو، «أجالس العلماء»: با عالمان همنشینی می‌کنم، «لانتباه»: برای بیدار شدن، «من نوم الغفلة»: از خواب غفلت، «مجالسة»: بدون شک (مفعول مطلق تأکیدی) خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): افتخار نمی‌کند «لا یفخر»: نباید افتخار کند» فعل نهی است، چون آخر فعل «ی» دارد، ولی «افتخار نمی‌کند» مضارع منفی و معادل فعل «لا یفخر» است. - کارهای نیکویی که انجام می‌دهد («یحسین» یعنی «به خوبی انجام می‌دهد»)

گزینه (۲): بدهند («تُعطي»: داده شود» فعل مجهول است، ولی «بدهند» معلوم است. - زمینه‌های مشخص شده («مجالات محدده» نکره است، ولی «زمینه‌های مشخص شده» معرفه است.)

گزینه (۴): همنشینی خواهم کرد (اولاً «أجالس» معادل مضارع است نه مستقبل، ثانیاً «مجالسة» مفعول مطلق تأکیدی است و باید به شکل قید تأکید ترجمه شود، ولی اصلاً ترجمه نشده است.)

ترجمه صحیح سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): انسان، نابخردانه نباید به دودمان افتخار کند، زیرا او با کارهایی که آن‌ها را به خوبی انجام می‌دهد، رستگار می‌شود!

گزینه (۲): کاش جایزه‌های نوبل به کسی داده شود که به بشریت در زمینه‌هایی مشخص شده سود برساند!

گزینه (۴): درازای آرزو مرا فریب داده است، پس برای بیدار شدن از خواب غفلت با عالمان بدون شک همنشینی می‌کنم!

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (۱) أعینونی بَوْرَع و اجتهاد و عَقَّة و سَدَاد!؛ مرا با پارسایی و تلاش و پاکدامنی و درستی یاری کردند!
- (۲) قال الخیر للمزارع أَنَّهُ لم یراقب عن حقله مَراقبَةً صحیحَةً!؛ کارشناس به کشاورز گفت که او به درستی از مزرعه‌اش مراقبت نکرده است!
- (۳) یا مجیب الدّعواتِ إِحْمِنی و احمِ بلادی من شرور الحادّات!؛ ای اجابت‌کننده دعاها، من و سرزمینم را از پیشامدهای ناگوار نگاه‌داری کن!
- (۴) لِیذکرِ المؤمن اسمَ اللّٰه عند الطّعام لِأَنَّ فیهِ برکة!؛ مؤمن هنگام غذا نام خدا را باید ذکر کند، زیرا در آن برکت است!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: درس‌های ۴ و ۵

سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن!

درس‌Box

در جملات عربی گاهی یک فعل به کار می‌رود و در ادامه جمله، مصدر همان فعل نیز نوشته می‌شود. به این مصدر **مفعول مطلق** گفته می‌شود. حال اگر بعد از این مصدر، صفت، مضاف‌الیه و یا جمله وصفیه به کار برود به آن **مفعول مطلق نوعی** می‌گوییم و اگر بعد از مصدر، صفت، مضاف‌الیه و یا جمله وصفیه به کار نرفته باشد به آن **مفعول مطلق تأکیدی** می‌گوییم.

مثال

● «یتعایش مع الآخرین تعایشاً»

● «أنت تفقده فقداً أبدياً»

● «استغفر الله استغفار الصالحین»

کاربرد مفعول مطلق نوعی و ترجمه آن:

کاربرد ← مفعول مطلق نوعی بر کیفیت و چگونگی وقوع فعل جمله دلالت می‌کند تا مخاطب از چگونگی وقوع فعل باخبر شود.

ترجمه مفعول مطلق نوعی ← به این بستگی دارد که همراه صفت آمده یا مضاف‌الیه و یا جمله وصفیه.

الف) ترجمه مفعول مطلق با صفت ← خود مصدر را ترجمه نمی‌کنیم و صفت را به شکل قید حالت ترجمه می‌کنیم.

مثال «أنت تفقده فقداً أبدياً»:

فعل	مصدر	صفت
تفقده	فقداً	أبدياً
همان فعل		

تو به طور ابدی (تا ابد) آن را از دست می‌دهی. ✓

ب) ترجمه مفعول مطلق با مضاف‌الیه ← خود مصدر را ترجمه نمی‌کنیم و به جایش از کلمات «مثل، مانند و ...» استفاده می‌کنیم. در واقع در این حالت از تشبیه برای بیان نوع فعل استفاده می‌شود.

مثال «استغفر الله استغفار الصالحین»:

فعل	مصدر همان	مضاف‌الیه
استغفر	استغفار	الصالحین
فعل		

مانند درستکاران از خدا آمرزش خواستم. ✓

ج) ترجمه مفعول مطلق نوعی با جمله وصفیه (نکره + فعل) ← خود مصدر را ترجمه نمی‌کنیم و به جایش از کلماتی مثل «به طوری که، به گونه‌ای که، چنان که و ...» استفاده می‌کنیم.

مثال «أثرت قراءة هذا الكتاب على آرائی تأثیراً غیرتها کثیراً»:

فعل	مصدر	جمله وصفیه
أثرت	قراءة	هذا الكتاب على آرائی
فعل		تأثیراً غیرتها کثیراً
		همان فعل

خواندن این کتاب بر نظرات من تأثیر گذاشت به گونه‌ای که آنان را بسیار تغییر دادم. ✓

در گزینه ۲) «مراقبة» مصدر «لم يراقب» و «صحیحة» صفت آن است، بنابراین مفعول مطلق نوعی با صفت داریم. در نتیجه «صحیحة» را به شکل قید (به درستی) ترجمه می‌کنیم.

کلمات مهم:

گزینۀ (۱): «أعینونی»: مرا یاری کنید، «بُورِعَ»: با پارسایی، «اجتهاد»: تلاش، «عَقَّةٌ»: پاکدامنی، «سَدَادٌ»: درستی

گزینۀ (۲): «قال»: گفت، «الخبیر»: کارشناس، «للمزارع»: به کشاورز، «أَنْ»: که، «لم یراقب»: مراقبت نکرده است، «عن حقله»: از

مزرعه‌اش، «مراقبَةً صحیحَةً»: به درستی

گزینۀ (۳): «یا مجیب الدّعات»: ای اجابت‌کننده دعاهای، «إحْمینی»: من را نگاه‌داری کن، «بلادی»: سرزمینم، «من شرور الحادّثات»:

از پیشامدهای ناگوار

گزینۀ (۴): «لیذکر المؤمن»: مؤمن باید ذکر کند، «عند الطّعام»: هنگام غذا، «لأنّ»: زیرا

خطای این گزینہ:

یاری کردند («أعینوا: یاری کنید» یک فعل امر است نه ماضی. فعل «أعانوا» به معنی «یاری کردند» است).

ترجمۀ صحیح:

«مرا با پارسایی و تلاش و پاکدامنی و درستی یاری کنید!»

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«پیامبر (ص) ناراحت شد، زیرا دختر باخوشحالی نزد پدرش رفت ولی پدر او را نبوسید!» عین الصحیح:

- ۱) حزن التَّبِيِّ (ص) لِأَنَّ الْبِنْتَ ذَهَبَتْ إِلَى الْأَبِ فَرِحَهُ وَ لَكِنَّ وَالِدَهَا لَمْ يَقْبَلْهَا!
- ۲) حزن التَّبِيِّ (ص) حزن لذهاب البنت إلى أبيها وهي فرحة ولكن الوالد ما قبلها!
- ۳) انزعج التَّبِيِّ (ص) لِأَنَّ الْفَتَاةَ رَاحَ نَحْوَ الْأَبِ فَرِحَهُ وَ لَكِنَّ الْوَالِدَ لَا يَقْبَلْهَا!
- ۴) انزعج التَّبِيِّ (ص) لِأَنَّ الْفَتَاةَ رَاحَتْ نَحْوَ أَبِيهَا فَرِحَهُ وَ لَكِنَّ الْوَالِدَ لَمْ يَقْبَلْهَا!

مشاوره در این مدل سؤالات به تفاوت گزینه‌ها مثل بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسمها و ... خیلی دقت کن!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۳

حواس ت به ضمیرها و فعل‌های جمله باشه.

ساختار «لم + مضارع» معادل ماضی منفی (ساده یا نقلی) است.

مثال «لم یَجِدْ»: نیافت ✓ نیافته است ✓

در این تست، «لم یُقْبَلْ» معادل «نبوسید» است.

کلمات مهم: ناراحت شد: «انزعج، حزن»، زیرا: «لأن»، دختر: «الفتاة، البنت»، باخوشحالی: «فرحة»، نزد پدرش: «نحو أبيها»،

رفت: «ذهبت، راحت»، ولی: «لكن»، او را نبوسید: «لم يقبلها، ما قبلها»

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «إلى الأب (ضمیر «ش» در «نزد پدرش» لحاظ نشده است). - والدها (به معنی «پدرش» است، در نتیجه ضمیر «ها» اضافی است).

گزینه (۲): ذهاب (این کلمه، مصدر و به معنی «رفتن» است، ولی «رفت» فعل است). - وهي فرحة «با خوشحالی» حال از نوع اسم است نه جمله. - ما قبله (ضمیر «ه» در واقع به «البنت: دختر» بازمی‌گردد، در نتیجه باید مؤنث باشد، ولی مذکر است؛ بنابراین ضمیر «ها» صحیح است).

گزینه (۳): راح (این فعل برای «الفتاة: دختر» به کار رفته است، در نتیجه باید مؤنث باشد، ولی مذکر است؛ بنابراین «راحت» صحیح است). - نحو الأب (مانند گزینه (۱)) - لا يقبلها (این فعل، مضارع منفی و به معنی «او را نمی‌بوسد» است، ولی «نبوسید» فعل ماضی است).

Hint

درباره Box

پاسخ خیلی تشریحی

وَ بَعْدَ قَلِيلٍ جَاءَتْ بِنَتْنُهُ، وَ سَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ (ص). ثُمَّ رَاحَتْ نَحْوَ وَالِدِهَا. أَمَّا الْوَالِدُ فَلَمْ يَقْبَلْهَا وَ لَمْ يُجْلِسْهَا عِنْدَهُ. فَأَنْزَعَجَ رَسُولُ اللَّهِ (ص).

(عربی، زبان قرآن (۳) - برگرفته از متن صفحه ۳۸ کتاب درسی)

عین الخطأ عن مفهوم العبارات: **۸۹**

- (۱) «أكبر الحمق الإغراق في المدح والذم!»: عیب کسان ننگر و احسان خویش / دیده فرو بر به گریبان خویش
 (۲) «وما الحياة الدنيا إلا لعب و لهو!»: دنیا همه هیچ و اهل دنیا همه هیچ / ای هیچ برای هیچ بر هیچ مپیچ!
 (۳) «لا يوجد أحدٌ كاملٌ إلا الله!»: حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج / فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست!
 (۴) «شرف المرء بالعلم لا بالأصل و التَّسب!»: دانش است آب زندگانی مرد / خنک آن کاب زندگانی بخورد

مشاوره سؤالات مفهوم غالباً بدون تغییر از جملات کتاب درسی طرح می‌شوند، پس باید از قبل بررسی شده باشند!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۴ و ۵

به دنبال بیتی بگرد که مفهومش با مفهوم عبارت عربی قبلش متناسب نباشه.

Hint

پاسخ خیلی تشریحی

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): بزرگ‌ترین حماقت، غرق شدن در مدح و ذم است. / مفهوم بیت فارسی: عیب دیگران را نبین و به خودت نگاه کن. ← تناسب ندارند!
 گزینه (۲): زندگی دنیا فقط بازی و لهو است. / مفهوم بیت فارسی: زندگی دنیوی ارزش چندانی ندارد.
 گزینه (۳): هیچ‌کس کاملی یافت نمی‌شود مگر خدا. / مفهوم بیت فارسی: گل بی خار نداریم، یعنی هیچ‌کس کامل و بی‌نقص نیست.
 گزینه (۴): شرف انسان به علم اوست، نه به اصل و نسب. / مفهوم بیت فارسی: دانش را بسیار حیاتی می‌داند و به اهمیت دانش اشاره دارد.

● اقرأ النَّصَّ التالي ثمَّ أجب عن الأسئلة (٩٠ - ٩٢) بما يُناسبُ النَّصَّ:

في الطَّبيعة موادَّ ومانعاتٌ مُفيدةٌ للإنسانِ جدًّا مثل الذهب و الفضة و الماء و النفط. لا شكَّ أنَّ النفط من أئمن الثروات الطَّبيعية التي حصل عليها الإنسان حتَّى الآن، و لهذا سُمِّيت هذه المادَّة القيِّمة في القرون الأخيرة بالذهب الأسود. توصل الإنسان مُنذ القرن التاسع عشر الميلاديَّ إلى كميات كثيرة من النفط على أثر حفر الآبار في مناطق مختلفة من العالم و استخراج هذا المانع منها. إنَّ أوَّل بئر النفط أُحدث في أمريكا سنة ١٨٥٩ الميلاديَّ، و في إيران حُفرت بئر في مدينة مسجد سليمان لأوَّل مرَّة في سنة ١٢٨٧ السَّمسية. للنفط أثرٌ كبيرٌ في اقتصاد العالم و يُستعمل في أكثر الصناعات و الفنون مثل توليد الطَّاقة و الأقمشة (جمع «قماش») و الأدوية و حركة السيَّارات و غيرها و لهذا نستطيع أن نقول: إن يرتفع أو ينزل ثمن النفط يُؤثر على جميع شؤون البلاد الاقتصادية.

ترجمه متن:

در طبیعت مواد و مایعات بسیار مفیدی برای انسان وجود دارد، مانند طلا، نقره، آب و نفت. شکی نیست که نفت از ارزشمندترین ثروت‌های طبیعی است که بشر تاکنون به دست آورده است. به همین دلیل، این ماده ارزشمند در قرون اخیر «طلای سیاه» نامیده شده است. بشر از قرن نوزدهم میلادی، با حفر چاه‌ها در مناطق مختلف جهان و استخراج این مایع از آن‌ها، به مقادیر زیادی نفت دست یافت. اولین چاه نفت در آمریکا در سال ۱۸۵۹ میلادی ایجاد شد. در ایران، اولین چاه نفت در شهر مسجد سلیمان در سال ۱۲۸۷ شمسی حفر شد. نفت تأثیر بزرگی بر اقتصاد جهان دارد و در بیشتر صنایع و هنرها مانند تولید انرژی، پارچه‌ها، داروها و حرکت خودروها و غیره به کار می‌رود. به همین دلیل می‌توانیم بگوییم: اگر قیمت نفت بالا و پایین برود، بر تمام امور اقتصادی کشورها تأثیر می‌گذارد.

متی حصل الإنسان على مقادير كثيرة من النفط؟

- (١) حينما سُمِّيت هذه المادَّة بالذهب الأسود!
- (٢) بعد أن حُفرت في العالم آبار النفط!
- (٣) عندما أُحْدِثت بئر في مدينة مسجد سليمان!
- (٤) مُنذ القرن الَّذي صنع الإنسان فيه السيَّارات!

٩٠

مشاوره در مورد حل سوالات درک متن چند نکته رو در نظر داشته باشین: (١) سوالات درک متن رو در آخر سوالات عربی جواب بدین.

(٢) متن رو باید با دقت، ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خوندن نصف و نیمه متن خیلی فایده‌ای نداره.

(٣) توی متن و گزینه‌ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً، فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه و ...» دارن، دقت کنین.

(٤) در سوالات درک مطلب برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنید و حتماً همه گزینه‌ها رو بخونید سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنید!

پاسخ: گزینه ٢

زیرمبهمت: درس‌های ٤ و ٥

کلمات مهم:

«الذهب»: طلا، «الفضة»: نقره، «لا شكَّ»: شکی نیست، «أئمن»: ارزشمندترین، «حصل عليها»: آن را به دست آورده است، «لهذا»: به همین دلیل، «سُمِّيت»: نامیده شده است، «القيِّمة»: ارزشمند، «الذهب الأسود»: طلای سیاه، «توصل»: دست یافت، «مُنذ»: از (زمان)، «القرن التاسع عشر»: قرن نوزدهم، «كميات»: مقادیر، «حفر الآبار»: حفر چاه‌ها، «بئر»: چاه، «أُحْدِثت»: ایجاد شد، «سنة»: سال، «حُفرت»: حفر شد، «لأوَّل مرَّة»: برای اولین بار، «يُستعمل»: به کار می‌رود، «الصناعات»: صنایع، «الفنون»: هنرها، «توليد الطَّاقة»: تولید انرژی، «الأقمشة»: پارچه‌ها، «قماش»: پارچه، «الأدوية»: داروها، «نستطيع»: می‌توانیم، «يرتفع»: بالا می‌رود، «ينزل»: پایین می‌رود، «ثمن»: قیمت، «شؤون»: امور، «البلاد»: کشورها

انسان چه زمانی به مقادیر زیادی نفت دست یافت؟

ترجمه گزینه‌ها:

گزینه (۱): زمانی که این ماده «طلای سیاه» نامیده شد!

گزینه (۲): پس از آن که در جهان چاه‌های نفت حفر شد!

گزینه (۳): زمانی که چاهی در شهر مسجد سلیمان ایجاد شد!

گزینه (۴): از قرن‌ها که انسان در آن خودروها را ساخت!

تحلیل گزینه‌ها:

متن اصلی این قسمت رو می‌گه: «تَوَصَّلَ الْإِنْسَانُ مُنذُ الْقَرْنِ الْتَّاسِعِ عَشَرَ الْمِيلَادِيِّ إِلَى كَمِيَّاتٍ كَثِيرَةٍ مِنَ النَّفْطِ عَلَى أَثَرِ حَفْرِ الْأَبَارِ فِي مَنَاطِقٍ مُتَّفِلَةٍ مِنَ الْعَالَمِ وَ اسْتَفْرَاجِ هَذَا الْمَنْعِ مَنَوَا.»

گزینه (۱): متن می‌گه که نفت «طلای سیاه» نامیده شده، چون از ارزشمندترین ثروت‌هاست، ولی این نام‌گذاری دلیل اصلی دسترسی به مقادیر زیاد نفت نبوده. این گزینه به نتیجه اشاره داره نه علت اصلی.

گزینه (۲): این گزینه دقیقاً با متن مطابقت داره. متن می‌گه انسان «به دنبال حفر چاه‌ها در مناطق متفلف جهان» به مقادیر زیادی نفت دست یافت. پس حفر چاه‌ها علت اصلی دسترسی به نفت بوده. ✓

گزینه (۳): متن اشاره می‌کنه که اولین چاه نفت ایران در مسجد سلیمان سال ۱۲۸۷ شمسی حفر شده. این یک «نمونه» از حفر چاه هست، نه «علت کلی» دسترسی به مقادیر زیاد نفت در کل جهان. دسترسی به نفت در کل دنیا قبل یا هم‌زمان با این اتفاق افتاده.

گزینه (۴): متن اشاره می‌کنه که بشر از قرن نوزدهم میلادی به نفت دست یافت. در همین قرن بود که خودروها هم اختراع و تولیدشون شروع شد. اما متن علت دسترسی به نفت رو سافت خودروها ذکر نکرده. دلیل اصلی، حفر چاه‌ها بوده.

- (۱) أوّل بئر التّفط الّذي نعرفها حُفرت في مسجد سليمان!
- (۲) سُمّي التّفط بالذهب الأسود لمشابهة أسلوب استخراجِه بالذهب!
- (۳) حصل الإنسان على التّفط في القرن العشرين!
- (۴) يمكن لسعر التّفط أن يُؤثّر على سعر الكهربيّات!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبمّث: درس‌های ۴ و ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترجمه گزینه‌ها:

گزینه (۱): اولین چاه نفتی که ما می‌شناسیم، در مسجد سلیمان حفر شد!

گزینه (۲): نفت به دلیل شباهت روش استخراجش به طلا، طلای سیاه نامیده شد!

گزینه (۳): انسان در قرن بیستم به نفت دست یافت!

گزینه (۴): قیمت نفت می‌تواند بر قیمت برق تأثیر بگذارد!

تحلیل گزینه‌ها:

گزینه (۱): متن می‌گوید اولین چاه نفت در ایران در مسجد سلیمان حفر شده، اما قبلاً گفته اولین چاه نفت در آمریکا سال ۱۸۵۹ حفر شده، پس این گزینه که می‌گوید «اولین چاه نفتی که ما می‌شناسیم» در مسجد سلیمان بوده، اشتباه است.

گزینه (۲): متن می‌گوید نفت «طلای سیاه» نامیده شده چون «از ارزشمندترین ثروت‌های طبیعی» است. هیچ اشاره‌ای به شباهت روش استخراجش با طلا نشده، پس این گزینه اشتباه است.

گزینه (۳): متن همراهی می‌کند که بشر «از قرن نوزدهم میلادی» به مقادیر زیادی نفت دست یافت، پس دسترسی به نفت از قرن ۱۹ شروع شده، نه قرن ۲۰. این گزینه اشتباه است.

گزینه (۴): متن می‌گوید نفت در «تولید انرژی» استفاده می‌شود و «اگر قیمت نفت بالا و پایین برود، بر تمام امور اقتصادی کشورها تأثیر می‌گذارد». چون برق یکی از اشکال انرژی است که تولیدش به نفت وابستگی دارد، منطقی و مطابق با مفهوم متن هست که بگوییم قیمت نفت روی قیمت برق هم تأثیر می‌گذارد. این گزینه صحیح است.

- (۱) للتفط دورٌ عظیمٌ في اقتصاد العالم و لا يُستعمل إلا في توليد الطاقة!
- (۲) يتأثر سعر الذهب الأسود بالتحوّلات السياسيّة و الاقتصاديّة!
- (۳) حُفر أول بئر التفط في إيران في أوائل القرن الثالث عشر الشمسيّ!
- (۴) في القرن الحالي تُصدّر بعض الدّول كمّيات كبيرة من التفط!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبست: درس‌های ۴ و ۵

ترجمه گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): نفت نقش عظیمی در اقتصاد جهان دارد و فقط در تولید انرژی به کار می‌رود!
- گزینه (۲): قیمت طلای سیاه تحت تأثیر تحولات سیاسی و اقتصادی قرار می‌گیرد!
- گزینه (۳): اولین چاه نفت در ایران در اوایل قرن بیستم حفر شد!
- گزینه (۴): در قرن حاضر، برخی کشورها مقادیر زیادی نفت صادر می‌کنند!
- تحلیل گزینه‌ها:

گزینه (۱): متن می‌گوید که نفت «در بیشتر صنایع و هنرها مانند تولید انرژی و پارچه‌ها و داروها و حرکت خودروها و غیره به کار می‌رود». بخش اول جمله (نقش عظیم در اقتصاد) درست است، اما بخش دومش که می‌گوید «فقط در تولید انرژی به کار می‌رود» اشتباه است، چون در متن به کاربردهای دیگر ای هم اشاره شده. این گزینه اشتباه است.

گزینه (۲): متن می‌گوید که «اگر قیمت نفت بالا و پایین برود، بر تمام امور اقتصادی کشورها تأثیر می‌گذارد». این جمله به طور ضمنی نشون می‌دهد که عوامل سیاسی و اقتصادی روی قیمت نفت تأثیر دارند، چون قیمت اون روی امور اقتصادی تأثیرگذاره. اگرچه متن مستقیماً به «تحوّلات سیاسی» اشاره نکرده، اما مفهوم کلی «تأثیر بر امور اقتصادی» این رو شامل می‌شه. این گزینه صحیح تلقی می‌شه.

گزینه (۳): متن می‌گوید که اولین چاه نفت در ایران در شهر مسجد سلیمان در سال ۱۲۸۷ شمسی حفر شد، پس در قرن سیزدهم بوده.

گزینه (۴): متن اشاره می‌کند که نفت از قرن ۱۹ استخراج شده و اثر بزرگی در اقتصاد جهان داره. این که «در قرن حاضر» (یعنی قرن ۲۱) کشورهای زیادی نفت صادر می‌کنند، کاملاً منطقی و با توجه به اهمیت نفت که در متن اومده، صحیح هست.

● عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي: (۹۳ - ۹۴)

«مُفيدة - أئمن - سُميت - توصل»:

۹۳

- ۱) مُفيدة: اسم - مفرد مؤنث - اسم فاعل من فعل مزيد ثلاثي - معرب - نكرة / صفة و مرفوع بالبتعية
- ۲) أئمن: مفرد مذکر - اسم تفضيل على وزن «أفعل» - معرب / مجرور بحرف الجر
- ۳) سُميت: فعل ماضٍ - للغائب المؤنث - مزيد ثلاثي - مجهول / فعل و نائب فاعله «هذه»
- ۴) توصل: فعل ماضٍ - مزيد ثلاثي (من باب «تفعيل») - لازم - معلوم / فعل و مع فاعله جملة فعلية

مشاوره در این مدل تست‌ها
حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو
می‌خواد یا خطا رو!!!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: درس‌های ۴ و ۵

اول موارد سمت راست رو بررسی کن، چون نیاز به بررسی جمله ندارن. بعد اگر سؤال حل نشد، موارد سمت چپ رو بررسی کن!

Hint

برای تشخیص مزيد یا مجرد بودن یک فعل باید ابتدا فعل را مفرد کنیم و وزن فعل به دست آمده را با وزن‌های جدول باب‌های ثلاثی مزيد مقایسه کنیم. اگر در جدول پیدا شد، ثلاثی مزيد و اگر پیدا نشد، ثلاثی مجرد است.

دربسی Box

جدول باب‌های ثلاثی مزيد					
شماره	وزن ماضی	وزن مضارع	وزن امر	وزن مصدر (نام باب)	حروف زائد
۱	أَفْعَلْ	يُفْعَلُ	أَفْعُلْ	إفْعَال	أ
۲	فَعَّلْ	يَفْعَلُ	فَعَّلْ	تَفْعِيل	تشديد (تكرار عين الفعل)
۳	فَاعَلْ	يُفَاعِلُ	فَاعِلْ	مُفَاعَلَة	ا
۴	إِفْتَعَلَ	يُفْتَعِلُ	إِفْتَعِلْ	إِفْتِعَال	ا - ت
۵	إِنْفَعَلَ	يُنْفَعِلُ	إِنْفَعِلْ	إِنْفِعَال	ا - ن
۶	تَفَاعَلَ	يَتَفَاعَلُ	تَفَاعَلْ	تَفَاعُل	ت - ا
۷	تَفَعَّلْ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلْ	تَفَعُّل	ت، تشديد (تكرار عين الفعل)
۸	إِسْتَفَعَلَ	يَسْتَفَعِلُ	إِسْتَفَعِلْ	إِسْتِفْعَال	ا - س - ت

مثال تَنْظُرُونَ ← ۱) مفرد کردن فعل ← مضارع هست پس حرف اولش را به «ی» تبدیل می‌کنیم. ← تَنْظُرُونَ/ حذف شناسه آخر ← یَنْظُرُ/ ۲) وزن «یَنْظُرُ» ← یَفْعُلُ/ ۳) مقایسه با جدول مزيد ← این وزن در جدول موجود نیست. ← «تَنْظُرُونَ» ثلاثی مجرد است.

تُجَلِّسَانِ ← ۱) مفرد کردن فعل ← مضارع هست پس حرف اولش را به «ی» تبدیل می‌کنیم. ← یُجَلِّسَانِ/ حذف شناسه آخر ← یُجَلِّسُ/ ۲) وزن «یُجَلِّسُ» ← یَفْعُلُ/ ۳) مقایسه با جدول مزيد ← مضارع باب «إفعال» است. (أَفْعَلْ، يَفْعَلُ، إفعال) ← «تُجَلِّسَانِ» ثلاثی مزيد از باب «إفعال» است.

خطای این گزینه:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

من باب تفعیل «توصل» بر وزن «تفعّل» است، در نتیجه ماضی از باب «تفعّل» است نه «تفعیل».

- (۱) الأسود: اسم - مفرد مذکر - اسم تفضیل (مؤنثه «سوداء») - معرفة - معرب/ صفة و مجرور بالكسرة
 (۲) السَّيَّارات: جمع سالم للمؤنث (مفردة: سَيَّارة) - اسم مبالغة - معرّف بأل - معرب/ مضاف إليه و مجرور
 (۳) هذه: اسم الإشارة - للمؤنث القريبة أو لجمع غير عاقل - معرفة - مبنی/ نائب الفاعل و في محلّ الرّفع
 (۴) يُؤثِّر: فعل مضارع - للمفرد المذکر - مزيد ثلاثی (من مصدر «تأثّر») - معرب/ فعل و مع فاعله جملة فعلیة

مشاوره در این مدل تست‌ها
 حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو
 می‌خواد یا خطا رو!!!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبدا: درس‌های ۴ و ۵

اول موارد سمت راست رو بررسی کن، چون نیاز به بررسی جمله ندارن. بعد اگر سؤال حل نشد، موارد سمت چپ رو بررسی کن!

به اسم‌هایی که بر یکی از وزن‌های «أفعل، فُعلی، أفعل، أفعی» باشند و به همراه «تَر/ تَرین» ترجمه شوند، اسم تفضیل می‌گوییم.

مثال «أكبر: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین» / «كبري: بزرگ‌تر، بزرگ‌ترین» / «أقل: کم‌تر، کم‌ترین» / «أقوى: قوی‌تر، قوی‌ترین»

کلمات «خیر» و «شَر» اگر به معنی «بهتر، بهترین» و «بدتر، بدترین» باشند، اسم تفضیل هستند!

مثال «خير الناس أصدقهم»: بهترین مردم، راستگوترین آن‌هاست.

در این عبارت، «خیر» و «أصدق» اسم تفضیل هستند.

تذکر: رنگ‌ها و عیب‌هایی که بر وزن «أفعل» هستند، اسم تفضیل به شمار نمی‌آیند!

مثال «أحمر: قرمز» ← اسم تفضیل * / «أبکم: لال» ← اسم تفضیل *

خطای این گزینه:

اسم تفضیل («الأسود: سیاه» رنگ است، بنابراین اسم تفضیل نمی‌باشد).

درین Box

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● عین الجواب الصّحیح للأسئلة التّالية (۹۵ - ۱۰۰):

عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

۹۵

- ۱) هُوَ خَيْرٌهَا بَيْنَ الْإِقَامَةِ مُعَرَّرَةً أَوْ الْعَوْدَةِ سَالِمَةً رَاضِيَةً!
- ۲) إِنَّ لِكُلِّ مَأْمُومٍ إِمَامًا يَقْتَدِي بِهِ وَيَسْتَضِيءُ بِنُورِ عِلْمِهِ!
- ۳) تَلَوْتُ الْهَوَاءَ مِنَ الْعَوَامِلِ الَّتِي تُسَبِّبُ أَمْطَارًا حَمِضِيَّةً!
- ۴) يُوجَدُ نَوْعٌ مِنَ الْأَسْمَاكِ فِي إِفْرِيقِيَا يُسْتَرُّ نَفْسَهُ عِنْدَ الْجَفَافِ!

مشاوره در این تست‌ها لازم نیست همه حرکت‌ها بررسی بشوند و غالباً با بررسی چند گروه کلمه خاص به پاسخ صحیح می‌رسیم، اما ممکن است گاهی تلفظ کلماتی مثل «النَّفْط» که در فارسی به شکل متفاوتی به کار می‌روند هم مورد سؤال قرار بگیرد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۴

ابتدا برو سراغ وزن فعل‌ها و مصدرهای مزید و حرکت نون در آخر جمع‌های مذکر سالم و مثنی! بعد به اسم تفضیل‌ها، اسم فاعل‌ها و اسم مفعول‌ها و در نهایت به فعل‌های مجهول دقت کن!

ترجمه: «نوعی از ماهیان در آفریقا یافت می‌شود که در هنگام خشکی خودش را پنهان می‌کند.»
خطاهای این گزینه:

نَوْعٌ (تلفظ صحیح این کلمه «نوع» است نه «نوع»). - يُسْتَرُّ (با توجه به معنی جمله و منصوب‌بودن «نفس»، «نفس» مفعول است؛ بنابراین «یستر» نمی‌تواند مجهول باشد؛ بنابراین «یستر: پنهان می‌کند» صحیح است نه «یستر: پنهان می‌شود».)

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عین الصّحیح (في عمل الحروف المشبّهة بالفعل):

- (۱) اعلّموا أنّ حوائج النّاس إلّیکم من نعم الله علیکم!
- (۲) هذا التّمرین سهلٌ و لكنّ أكثر التّلامیذ خائفین!
- (۳) لیت فصل الرّبيع طویلٌ، إنّه قصیرٌ جدّاً!
- (۴) کأنّ إرضاء جمیع النّاس غایة لا تُدرک!

مشاوره یکی از تیپ تست‌های معروف در مبحث حروف مشبّهة بالفعل، تأثیر قواعدی اون‌ها بر جمله و تشخیص اسم و خبر اون‌ها و اعراب هر کدوم است. برای این که بتونید از پس حل این مدل تست‌ها بر بیاید باید بر انواع اعراب و نشانه‌های مختلف اون‌ها مسلط باشید.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱

Hint

منظور از «عمل حروف مشبّهة بالفعل» اینه که بررسی کنید که آیا اعراب اسم اون‌ها منصوب و خبرشون مرفوع هست یا نه. ضمناً حواست باشه گزینه‌ها رو کامل بخونی!

کوتی Box

وقتی حروف مشبّهة بالفعل بر سر یک جمله اسمیه (مبتدا + خبر) می‌آیند، علاوه بر تغییرات معنایی که با هم یاد گرفتیم دو تغییر قواعدی نیز به وجود می‌آورند:

(۱) مبتدا را به اسم حرف مشبّهة بالفعل (مثلاً اسم «إنّ» یا اسم «لَیت») و خبر را به خبر حرف مشبّهة بالفعل (مثلاً خبر «لعلّ» یا خبر «لکن») تبدیل می‌کنند.

(۲) اعراب مبتدا را از مرفوع به منصوب تبدیل می‌کنند.

مثال «البستان جمیل» (باغ، زیبا است). ← «إنّ البستان جمیل» (قطعاً باغ، زیبا است).

مبتدا و خبر و مرفوع	اسم إنّ و خبر إنّ و منصوب مرفوع
---------------------	---------------------------------

«التّلمیذان مجتهدان» (دو دانش‌آموز، تلاشگر هستند). ← «کأنّ التّلمیذین مجتهدان» (گویی دو دانش‌آموز، تلاشگر هستند).

مبتدا و خبر و مرفوع	اسم کأنّ و خبر کأنّ و منصوب مرفوع
---------------------	-----------------------------------

«الشّاتمون نادمون» (دشنام‌گویان، پشیمان هستند). ← «أطمئنّ أنّ الشّاتمین نادمون» (مطمئنم که دشنام‌گویان، پشیمان هستند).

مبتدا و خبر و مرفوع	اسم أنّ و خبر أنّ و منصوب مرفوع
---------------------	---------------------------------

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): «حوائج» اسم «أنّ» است، پس باید منصوب باشد نه مرفوع؛ بنابراین «حوائج» صحیح است.

گزینه (۲): «خائفین» خبر «لکن» است، پس باید مرفوع باشد نه منصوب؛ بنابراین «خائفون» صحیح است.

گزینه (۳): «فصل» اسم «لَیت» و منصوب است و «طویل» خبر «لَیت» و مرفوع است. ضمیر «ه» در «إنّه» اسم «إنّ» و مبنی است و «قصیر» خبر «إنّ» و مرفوع است. ✓

گزینه (۴): «غایة» خبر «کأنّ» است، پس باید مرفوع باشد نه منصوب؛ بنابراین «غایة» صحیح است.

عَيْنَ الصَّحِيحِ عَنْ «لَا» التَّأْفِيَةِ لِلْجِنْسِ:

- (۱) لَا شَيْءٌ أَحْسَنُ مِنَ الْعَفْوِ عِنْدَ الْقُدْرَةِ!
- (۲) لَا سُوءَ أَسْوَأَ مِنَ الْكُذْبِ فِي حَيَاةِ الْإِنْسَانِ!
- (۳) يَا وَلَدِي، لَا الْفَقْرَ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ فَاجْتَنِبْ مِنْهُ!
- (۴) أَجَابَ الْمَدِيرُ: الْيَوْمَ لَا طَالِبَ حَاضِرٍ فِي الْمَدْرَسَةِ!

مشاوره تشخیص لای نفی جنس و قواعد مربوط به آن از ساده‌ترین مباحث عربی دوازدهم است. برای تشخیص آن حتماً باید بر ویژگی‌های اسم بعد از آن و ترجمه‌اش تسلط داشته باشید.

پاسخ: گزینۀ ۴

زیرمبحث: درس ۱

اول چک کن اسم لای نفی جنس «ال» و «تنوین» نداشته باشه، بعد اعراب اسم و خبرش رو چک کن.

وقتی حرف «لا»ی نفی جنس بر سر یک جمله اسمیه (مبتدا + خبر) می‌آید، علاوه بر تغییرات معنایی که با هم یاد گرفتیم دو تغییر قواعدی نیز به وجود می‌آورد:

- (۱) دقیقاً مانند حروف مشبّهة بالفعل بر سر یک مبتدا و خبر می‌آید و مبتدا را به اسم «لا» و خبر را به خبر «لا» تبدیل می‌کند.
- (۲) اعراب مبتدا را از مرفوع به منصوب تبدیل می‌کند. (یادتون نره که فقط یک فتحه می‌گیرد و تنوین نخواهد گرفت!)

مثال «لا فقر أشد من الجهل.» (هیچ فقری شدیدتر از نادانی نیست!)

«فقر» ← اسم لای نفی جنس و منصوب / «أشد» ← خبر لای نفی جنس و مرفوع

اسم لای نفی جنس:

اسمی که بلافاصله بعد از لای نفی جنس به کار می‌رود اسم آن است.

ویژگی‌های اسم لای نفی جنس:

- «ال» نمی‌گیرد.
  - تنوین نمی‌گیرد.
  - ضمیر نیست.
  - همیشه فتحه (-) دارد. (دائماً مفتوح)
  - قید نیست. (مَع، قَبْل، بَعْد، هُنَاكَ، هُنَا، وَرَاءَ، أَمَامَ و ... *)
- در این تست، در گزینۀ (۱) «شیء» تنوین دارد و در گزینۀ (۳) «الفقر» «ال» دارد که هر دو نادرست هستند.

خبر لای نفی جنس:

دقیقاً مانند خبر حروف مشبّهة بالفعل است؛ بنابراین خبر لای نفی جنس نیز مرفوع است.
در این تست، در گزینۀ (۲) «أسوأ» خبر لای نفی جنس است، ولی به جای این که مرفوع باشد منصوب است؛ بنابراین نادرست است.

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینۀ (۱): «شیء» اسم لای نفی جنس است، پس نباید تنوین داشته باشد، در نتیجه «شیء» صحیح است.
گزینۀ (۲): «أسوأ» خبر لای نفی جنس است، پس باید مرفوع باشد نه منصوب، در نتیجه «أسوأ» صحیح است.
گزینۀ (۳): «الفقر» اسم لای نفی جنس است، پس نباید «ال» داشته باشد، در نتیجه «فقر» صحیح است.
گزینۀ (۴): «طالب» اسم لای نفی جنس و «حاضر» خبر آن است و اعراب هر دو صحیح است. ✓

عین عبارتاً ما جاءت فيها الحال:

- ۱) شاهدنا مهندسين مُبتسمين فهُم مشغولونَ بالعمل!
- ۲) عمالٌ ذلك المصنع الكبير كانوا يُعاملونا مُبتسمين!
- ۳) تبقى المحسن حياً و إن تُقل إلى منازل الأموات!
- ۴) رأيتُ أخي الفلاح و هو جالسٌ بين أشجار الرُّمان!

مشاوره برای تشخیص حال حتماً باید بر نقش‌های دیگری مثل صفت که با آن اشتباه گرفته می‌شوند، مسلط باشید.

پاسخ: گزینۀ ۱

زیرمبحث: درس ۲

حواست به معرفه و نکره بودن اسم‌ها باشد تا حال رو با صفت اشتباه نگیری.

Hint

درس‌Box

انواع حال:

حال از نوع اسم: اسم نکره و منصوبی است که غالباً حالت یک اسم معرفه را بیان می‌کند و در ترجمه، جواب سؤال «چگونه» از فعل جمله است.

مثال «يلعب الطُّفْلُ فرحاً». (کودک، با خوشحالی بازی می‌کند).

حال از نوع جمله: حالی است که یک جمله باشد و در واقع فقط یک اسم نیست و از یک «مبتدا + خبر» تشکیل می‌شود و قبل از آن حتماً حرف «و» (واو حالیه) به معنای «در حالی که» به کار می‌رود.

مثال «يلعب الطُّفْلُ و هو فرحاً». (کودک، در حالی که خوشحال است، بازی می‌کند).

چه نقش‌هایی ممکن است با حال اشتباه گرفته بشوند؟

نقش‌هایی که نباید آن‌ها را با حال اشتباه بگیریم عبارت‌اند از:

۱) خبر افعال ناقصه (یاد تونه ریگه به «کان، همار، لیس و اسیح» افعال ناقصه می‌گفتیم و اسم مرفوع و فیه منصوب داشتن).

مثال «کان الطُّفْلُ فرحاً». (کودک، خوشحال بود).

در این مثال، «فرحاً» خبر «کان» هست.

روش تشخیص: تا زمانی که بعد از افعال ناقصه فعل دیگری نداشته باشیم حتماً حال نخواهیم داشت و اگر بعدشان فعل دیگری داشته باشیم باید بررسی کنیم، شاید حال داشته باشیم شاید نداشته باشیم.

مثال «کان الطُّفْلُ یَلْعَبُ فرحاً». (کودک با خوشحالی بازی می‌کرد).

در این جمله، «فرحاً» حال و «الطُّفْلُ» مرجع آن است.

۲) صفت

اگر یک صفت برای یک اسم نکره بیاوریم ممکن است به شدت شبیه حال بشود.

روش تشخیص: باید حواسمان باشد که در این حالت موصوف و صفت هر دو با هم نکره هستند، ولی مرجع حال باید معرفه باشد نه نکره.

مثال «رأيتُ طفلاً مسروراً». (کودک خوشحالی را دیدم).

در این مثال، «مسروراً» صفت است نه حال، چون هم «طفلاً» نکره است و هم «مسروراً». اگر به جای «طفلاً»، «الطُّفْلُ» بود «مسروراً» حال می‌شد.

۳) مفعول

از آن جا که مفعول هم مثل حال منصوب است ممکن است با حال اشتباه شود.

روش تشخیص: دقت به معنی جمله.

مثال «شاهدنا مُنادياً يُريدُ المساعدة». (صداننده‌ای را دیدیم که کمک می‌خواست).

در این جمله، «مُنادياً» مفعول است نه حال، چون جواب سؤال «چه کسی را» هست نه «چگونه».

۴) قیدهای زمان

همان‌طور که گفتیم، حال معادل قید حالت است نه قید زمان.

مثال «هذا الطفل يلعب في الشارع دائماً.» (این کودک همیشه در خیابان بازی می‌کند.)

در این جمله «دائماً» قید زمان است، پس قطعاً حال نیست.

روش تشخیص: دقت به معنی کلمات و قیدها

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): مهندسان خندانی را دیدیم و آن‌ها مشغول کار بودند! ← «مُتَسَمِّينَ» صفت است نه حال.

گزینه (۲): کارگران آن کارخانه بزرگ با ما با لبخند رفتار می‌کردند! ← «مُتَسَمِّينَ» حال است.

گزینه (۳): نیکوکار حتی اگر به خانه‌های مردگان منتقل شود، زنده می‌ماند! ← «حَيًّا» حال است.

گزینه (۴): برادر کشاورزم را دیدم در حالی که بین درختان انار نشسته بود! ← «هُوَ جَالِسٌ» حال (از نوع جمله) است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (۱) لا تعلم زمیلاتی اللغة الفرنسية إلا عطية!
- (۲) ما حلّ الطلاب بعد تدریس المعلم إلا مسألة!
- (۳) ما اشتريت والدتي فاكهة من السوق إلا الأناناس!
- (۴) ما قرأ أخي هذا الكتاب التاريخي إلا مصادره!

مشاوره خوب است بدانید که در تست‌های مربوط به مبحث استثنا در اکثر مواقع باید به دنبال این باشید که مستثنی‌منه در جمله اومده یا حذف شده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: درس ۳

گزینه‌ای رو پیدا کن که مستثنی‌منه نداشته.

Hint

درس Box

وقتی مستثنی‌منه محذوف باشد، اسم بعد از «إلا» مورد تأکید قرار می‌گیرد و در واقع اسمی داریم که مؤکد (مورد تأکید) است.

مثال «لا يقول الصادق إلا الحق». (راستگو فقط حقیقت را می‌گوید).

در این عبارت، مستثنی‌منه نداریم، در نتیجه، «الحق» مورد تأکید (مؤکد) است.

در این تست، در گزینه (۲) مستثنی‌منه نداریم؛ بنابراین «مسألة» مورد تأکید (مؤکد) است.

سؤال از ما عبارتی را می‌خواهد که در آن، کلمه «إلا» به شکل «فقط» ترجمه شود، یعنی مستثنی‌منه محذوف باشد.

ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): همکلاسی‌هایم زبان فرانسه را نمی‌دانند به جز عطیه! ← «زمیلات» مستثنی‌منه است.

گزینه (۲): پس از تدریس معلم، دانش‌آموزان فقط یک مسئله را حل کردند! ← در این عبارت مستثنی‌منه نداریم؛ بنابراین پاسخ صحیح است.

گزینه (۳): مادرم از بازار میوه‌ای جز آناناس نخرید! ← «فاکهة» مستثنی‌منه است.

گزینه (۴): برادرم این کتاب تاریخی را نخواند مگر [بخش] منابعش را! ← «الكتاب التاريخي» مستثنی‌منه است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(۶) لا تعلم زمیلاتی اللغة الفرنسية إلا عطية. (عربی، زبان قرآن (۳) - برگزیده از اقتباز نفسک - صفحه‌های ۴۴ و ۴۶ کتاب درسی)

(۷) حلّ الطلاب مسائل الرياضيات إلا مسألة.

هنگامی که پیش از «إلا» جمله منفی آمده و مستثنی‌منه ذکر نشده باشد، می‌توانیم عبارت را به صورت مثبت و مؤکد نیز ترجمه کنیم؛ مثال:

(۶) قرأت الكتاب التاريخي إلا مصادره.

(۷) اشتريت أنواع الفاكهة إلا الأناناس.

عین المنادی یختلف نوعه: ۱۰۰

- (۱) أَيُّهَا الْفَتِيَّةُ، احمَلوا هذه البضائع إلى مخزن المتجر!
- (۲) يا إخواني، اعملوا بنصائح مُدْرِسِكُمْ في الصَّفِّ!
- (۳) يا صديقي، عليك بكسب العلوم النَّافعة!
- (۴) يا تلاميذ المدرسة، صفوفُكم جاهزةٌ، تفضَّلوا!

مشاوره برای حلّ تست‌های انواع منادا بهتر است همیشه به دنبال این باشید که بعد از منادا مضاف‌الیه آمده است یا نه.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۵

حواس‌ت به حرکت آخر منادا باشه.

درس‌Box

انواع منادا:

منادای غیرمضاف (منادای مفرد):

به منادایی می‌گویند که بدون مضاف‌الیه به کار می‌رود.

مثال «یا اللهُ، اهدنا صراط الحقّ.» (ای خدا، ما را به راه حق هدایت کن.)

در این عبارت «الله: خدا» مورد خطاب واقع شده است و بعد از آن مضاف‌الیه به کار نرفته است. ← «الله» منادای غیرمضاف است.

تذکر: منادای غیرمضاف، تنوین نمی‌گیرد^۱ و در انتهای آن فقط یک ضمه (ـُ) قرار می‌گیرد!

مثال یا مُحَمَّدٌ * یا طالبٌ * یا مُحَمَّدٌ ✓ یا طالبٌ ✓

منادای مضاف:

به منادایی می‌گویند که همراه مضاف‌الیه به کار می‌رود.

مثال «یا صديقي، أعني في هذه الدروس.» (ای دوست من، مرا در این درس‌ها یاری کن.)

در این عبارت «صديق: دوست» مورد خطاب واقع شده است و بعد از آن ضمیر «ي» مضاف‌الیه است. ← «صديق» منادای مضاف است.

تذکر: منادای مضاف، هرگز «ال» و «تنوین» نمی‌گیرد، چراکه مضاف «ال» و «تنوین» نمی‌گیرد!

مثال «یا المعلمَ المدرسة» * «یا معلماً المدرسة» * «یا معلّم المدرسة» ✓

● اگر منادایی به ضمیر «ي» متکلم اضافه شود، می‌توانیم «ي» را حذف کنیم و به جای آن در آخر منادا «کسره» قرار دهیم. این کسره در حالت دیگری در آخر منادا وجود ندارد؛ بنابراین اگر انتهای منادا کسره داشت یعنی یک ضمیر «ي» داریم و منادا مضاف است!

مثال «یا رَبِّ» = «یا رَبِّي» «یا صديقي» = «یا صديقي»

● به تفاوت ضمه‌گرفتن یا کسره‌گرفتن در انتهای یک منادا بسیار دقت کنید!

مثال یا رَبِّ ← منادای غیرمضاف ← منادای مضاف (در اصل «یا رَبِّي» است).

● از این نکته می‌توان در تست‌های ترجمه نیز استفاده کرد!

مثال یا صديقي ← ای دوست ✓ ای دوست من *

یا صديقي ← ای دوست من ✓ ای دوست *

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه ۱: در این عبارت، «أَيُّهَا الْفَتِيَّةُ» گروه منادایی است، در نتیجه این منادا از نوع مضاف نیست، زیرا مضاف‌الیه ندارد.

گزینه ۲: «إخوان» منادا است و ضمیر «ي» مضاف‌الیه آن است؛ بنابراین منادای مضاف است.

گزینه ۳: «یا صديقي» یعنی «یا صديقي»، بنابراین «صديق» منادا است و ضمیر «ي» مضاف‌الیه آن است، در نتیجه منادای مضاف است.

گزینه ۴: «تلاميذ» منادا است و «المدرسة» مضاف‌الیه آن است؛ بنابراین منادای مضاف است.

۱- تنها تنوینی که منادا در موارد خاصی می‌گیرد، تنوین فتحه است که در سطح کتاب درسی نیست، ولی برای محکم‌کاری بد نیست که آن را بدانید! مثال: «یا عالماً بالغیب»

در دوره معاصر و به‌ویژه عصر قاجار، مورخان ایرانی با چه رویکردی کتاب‌هایی در موضوع تاریخ نوشته‌اند؟

- (۱) رویکرد جدید از جنبهٔ بینش
(۲) رویکرد سنتی و جدید
(۳) رویکرد صرفاً جدید از جنبهٔ روش
(۴) رویکرد صرفاً سنتی

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۱

تاریخ‌نگاری جدید در دوره معاصر از نظر بینش و روش متفاوت از تاریخ‌نگاری سنتی بود.

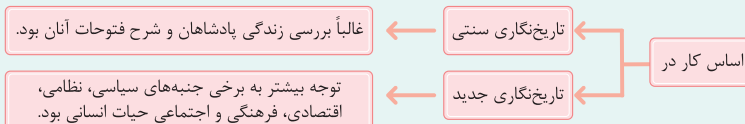
درسی Box

در تاریخ‌نگاری جدید، روش و شیوه کار تاریخ‌نویسان و پژوهشگران بر اصول زیر استوار است:

- (۱) ارزیابی رویدادهای تاریخی با استفاده از روش تحقیق علمی
  - (۲) بهره‌برداری از منابع و اسناد و مدارک معتبر و گزینش و نقد آن‌ها
  - (۳) استفاده از زبان ساده و به دور از تکلف برای بیان یافته‌های علمی
  - (۴) استفاده از نتایج تحقیقات علمی در مطالعه تاریخ (مانند باستان‌شناسی، زبان‌شناسی، جغرافیا، جامعه‌شناسی و اسطوره‌شناسی)
- عواملی که در گسترش و ارتقای روش تاریخ‌نگاری جدید مؤثر بودند عبارت‌اند از:

- گسترش مدارس جدید
- تأسیس دانشگاه و رواج آموزش تاریخ به عنوان یک رشته علمی
- ایجاد مراکز تحقیقاتی و نشریات تخصصی در حوزه مطالعات تاریخی
- تألیف، ترجمه و نشر کتاب‌ها و مقاله‌های علمی فراوان

بینش تاریخ‌نگاری:

در دوره معاصر و به‌ویژه عصر قاجار، مورخان ایرانی با دو رویکرد سنتی و جدید کتاب‌های متعددی در موضوع تاریخ نوشته‌اند.

(نادرستی گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴))

علاوه بر این در همین دوران، چند تن از اروپاییان که اغلب مدتی را در ایران به سر برده بودند، کتاب‌هایی درباره تاریخ ایران نوشتند که جزء منابع آن دوره به شمار می‌روند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

شماره‌های (۱) و (۲) مشخص شده بر روی نقشه، قسمت‌هایی از خاک ایران هستند. این نواحی طبق کدام قرارداد و

عهدنامه در دوره قاجار از ایران جدا شدند؟

- (۱) شماره (۱)، عهدنامه گلستان - شماره (۲)، عهدنامه پاریس
- (۲) شماره (۲)، عهدنامه آخال - شماره (۱)، عهدنامه گلداسمیت
- (۳) شماره (۲)، عهدنامه آخال - شماره (۱)، عهدنامه گلستان
- (۴) شماره (۱)، عهدنامه گلستان - شماره (۲)، عهدنامه گلداسمیت

مشاوره در درس تاریخ برخلاف جغرافیا، از تصاویر و نقشه‌ها در کنکور سؤال مطرح نمی‌شود، اما چند نقشه هست که هر سال مورد توجه طراحان سؤال در امتحان نهایی هست! یکی‌ش این نقشه هست!

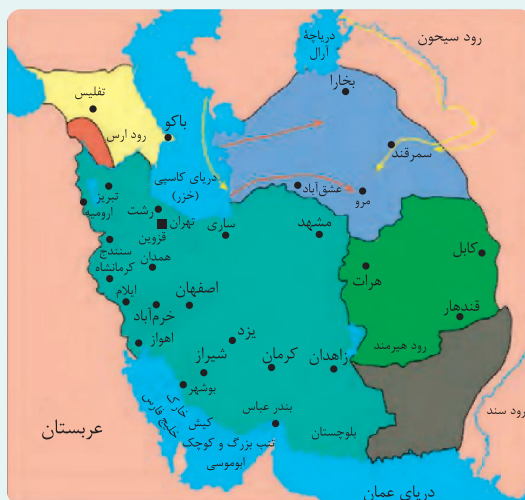
پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: تاریخ دوازدهم - درس ۳

خواست به عهدنامه‌ها و قراردادهایی که روس‌ها و انگلیسی‌ها با ایران بستند هم باشه!

در دوره قاجار، برخی نواحی طی عهدنامه‌هایی از ایران جدا شدند و به دست دولت‌های روس و انگلیس افتادند. در زیر به بررسی این نواحی می‌پردازیم:

- عهدنامه گلستان ← بین ایران و روسیه ← واگذاری بخش‌هایی از غرب دریای کاسپی
- عهدنامه ترکمانچای ← بین ایران و روسیه ← واگذاری بخش‌هایی از غرب دریای کاسپی
- عهدنامه آخال ← بین ایران و روسیه ← واگذاری بخش‌هایی از شرق دریای کاسپی
- عهدنامه پاریس ← بین ایران و انگلستان ← جدایی افغانستان و هرات از ایران
- عهدنامه گلداسمیت ← بین ایران و انگلستان ← جدایی مناطقی از سیستان و بلوچستان

- مناطقی که به موجب عهدنامه گلستان از ایران جدا شدند.
- مناطقی که به موجب عهدنامه ترکمانچای از ایران جدا شدند.
- مناطقی که به موجب عهدنامه آخال از ایران جدا شدند.
- مناطقی که براساس عهدنامه پاریس از ایران جدا شدند.
- مناطقی که به موجب قرارداد گلداسمیت از ایران جدا شدند.
- مسیرهای پیشروی روس‌ها

نکته نقشه سرزمین‌های جدا شده از ایران در دوره قاجار، بسیار حائز اهمیت هست و چند بار در دو سال گذشته در امتحان نهایی مورد سؤال قرار گرفته است؛ پس حسابی بهش توجه کن. نقشه رو به خاطر بسپرا!

نواحی غربی دریای کاسپی (خزر) طی عهدنامه‌های گلستان و ترکمانچای به روسیه واگذار شد.

روس‌ها، نواحی شرقی آن شامل کشورهای کنونی ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان و قزاقستان نیز تسخیر و طی عهدنامه آخال از ایران جدا کردند.

انگلستان در زمان ناصرالدین‌شاه طی قرارداد پاریس، افغانستان و هرات و طی قرارداد گلداسمیت، مناطقی از سیستان و بلوچستان را از ایران جدا و ضمیمه خاک هندوستان کرد.

کاربست شواهد و مدارک تاریخی:

بر روی نقشه شماره‌هایی نوشته شده است. مشخص کنید که این بخش‌های خاک ایران طبق کدام قرارداد و عهدنامه در دوره قاجار از ایران جدا شدند؟

(سوال ۱۰ - امتحان نهایی شهریور ۱۳۰۴)

الف) شماره ۱، قرارداد .....

ب) شماره ۲، قرارداد .....

کدام مورد دربارهٔ پیامدهای مهم انقلاب صنعتی در کشورهای اروپایی درست است؟

الف) نارضایتی اجتماعی و آلودگی زیست‌محیطی

ب) گسترش استعمار و غارت کشورهای آسیایی و آفریقایی

ج) به وجود آمدن فاصلهٔ طبقاتی و گسترش بی‌رویهٔ شهرها

د) افزایش استثمار و بهره‌کشی از کارگران در داخل اروپا

۱) «الف» - «ب»

۲) «ج» - «د»

۳) «ب» - «د»

۴) «ب» - «ج»

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

انقلاب صنعتی موجب تغییر مناسبات انسانی، اجتماعی و اقتصادی در اروپا و جهان شد.

Hint

درسی Box

گسترش استعمار و غارت کشورهای آسیایی و آفریقایی

پیامدهای مهم انقلاب صنعتی

افزایش استثمار و بهره‌کشی از کارگران (در داخل اروپا)

مشکلات و مسائل انقلاب صنعتی:

- گسترش بی‌رویهٔ شهرها
- رشد سریع جمعیت
- به وجود آمدن فاصلهٔ طبقاتی
- نارضایتی اجتماعی و اقتصادی
- آلودگی‌های زیست‌محیطی

پیامد مهم انقلاب صنعتی تنها در عبارت‌های «ب» و «د» به درستی ذکر شده است و عبارت‌های «الف» و «ج» از مسائل و مشکلات انقلاب صنعتی به شمار می‌روند.

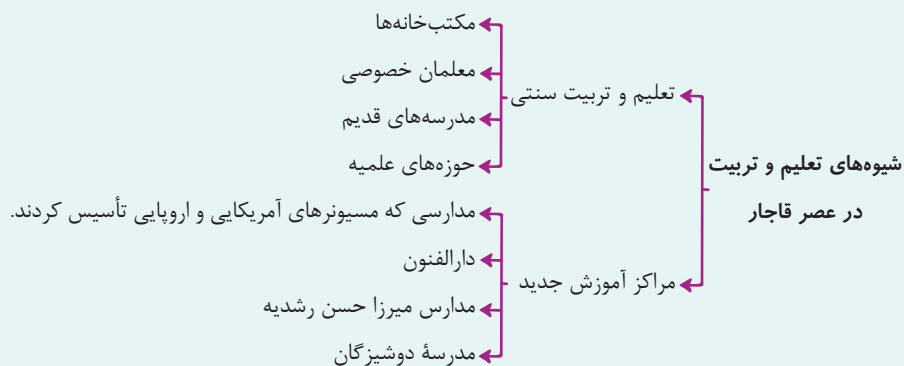
پاسخ خیلی تشریحی ✓

- کدام مورد به ترتیب درباره اهداف امیر کبیر و میرزا حسن رشديه از تأسیس مراکز آموزشی جدید درست بیان شده است؟
- (الف) آموزش علوم مختلف و فنون جدید به دانشجویان ایرانی در داخل و خارج از کشور
 (ب) نظارت بر محتوا و روش‌های تدریس اساتید
 (ج) فراهم آوردن زمینه سوادآموزی به فرزندان تمام قشرهای جامعه
 (د) فراهم آوردن زمینه تحصیل برای دانش‌آموزان مایل به ادامه تحصیل با توانایی مالی
- (۱) «ب» - «ج»
 (۲) «الف» - «د»
 (۳) «الف» - «ب»
 (۴) «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس‌های ۳ و ۴

درس‌Box

اهداف امیر کبیر:

- آموزش علوم مختلف و فنون جدید به دانشجویان ایرانی در داخل کشور
- نظارت بر محتوا و اساتید و روش‌های تدریس آنها

اهداف رشديه:

فراهم آوردن شرایط برای سوادآموزی به فرزندان تمام قشرهای مختلف جامعه
 تشریح عبارتهای نادرست:

- (الف) آموزش علوم مختلف و فنون جدید به دانشجویان ایرانی در داخل کشور بود.
 (د) پیش از اقدامات امیر کبیر و میرزا حسن رشديه هم دانش‌آموزانی که توانایی مالی داشتند و علاقه‌مند به تحصیل بودند وارد مدرسه‌های قدیم و حوزه‌های علمیه می‌شدند.

اهداف امیر کبیر و میرزا حسن رشديه را در تأسیس مراکز آموزشی جدید با هم مقایسه کنید.

(سؤال ۱۰ (قسمت ب) - امتحان نهایی دی ۱۴۰۴)

کدام مورد دربارهٔ حمایت علما و مراجع تقلید نجف و نقش آن‌ها در مقاطع مختلف تاریخی درست است؟

- الف) حمایت از ستارخان و باقرخان در تبریز در دوران استبداد صغیر
 ب) اعتراض به اعمال نفوذ غرب‌گرایان در نهضت مشروطه و انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیه
 ج) اعتراض به فرصت‌طلبی بی‌پرم‌خان ارمنی در تشکیل دادگاه فرمایشی و محاکمهٔ شیخ فضل‌الله نوری
 د) تأیید تصویب‌نامهٔ اصل دوم متمم قانون اساسی با تلاش‌های شیخ فضل‌الله نوری

۱) «الف» - «ب»

۲) «الف» - «د»

۳) «ج» - «د»

۴) «ب» - «د»

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبهمت: تاریخ دوازدهم - درس ۵

تشریح عبارتهای نادرست:

ب) شیخ فضل‌الله نوری (نه علمای نجف) به دلیل اعمال نفوذ غرب‌گرایان در نهضت مشروطه و انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیه از صف طرفداران مشروطه جدا شد.

ج) مورخان شهادت شیخ فضل‌الله نوری را از فجیع‌ترین اعمال مشروطه‌خواهان می‌دانستند.

بی‌پرم‌خان ارمنی که پس از پیروزی مشروطه‌خواهان، با فرصت‌طلبی مدارج ترقی را به سرعت طی کرده بود، مأمور دستگیری شیخ فضل‌الله نوری شد.

مشاوره این که یک گروه، یک طبقه یا یک فرد چه تأثیری در رویدادهای تاریخ معاصر داشته خیلی جزئی هست، ولی چند سالیه که تو کنکور مورد توجه قرار گرفته؛ پس مورد جزئی رو هم دقیق بخون!

پاسخ خیلی تشریحی ✓

رابطه علت و معلولی در کدامیک از گزینه‌های زیر رعایت شده است؟

- (۱) انقلاب اکتبر ۱۹۱۷م ← تقویت معترضان توسط دولت آلمان
- (۲) کاهش قدرت امپراتوری عثمانی ← تشکیل اتفاق سه‌گانه
- (۳) تشکیل جامعه ملل ← ورود آمریکا به جنگ جهانی اول
- (۴) انقلاب صنعتی و تولید سلاح‌های پیشرفته ← گسترش استعمار در جهان

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

انقلاب صنعتی و تولید سلاح‌های پیشرفته مانند توپ و کشتی‌های جنگی، موجب گسترش استعمار در جهان شد.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه (۱): یکی از عوامل پیروزی انقلاب اکتبر ۱۹۱۷، حمایت و تقویت معترضان به امپراتوری تزاری، توسط آلمان بود.

گزینه (۲): کاهش قدرت امپراتوری عثمانی منجر به دخالت کشورهای اروپایی در بالکان به بهانه حمایت از اقلیت‌های دینی و قومی شد.

گزینه (۳): علت تشکیل جامعه ملل: پس از جنگ جهانی اول، فاتحان جنگ، تشکیلی را طراحی کردند تا سلطه قدرت‌های مستکبر بر دنیا که آن را «صلح و امنیت جهانی» می‌نامیدند، در معرض تهدید قرار نگیرد و رقبای بالقوه و بالفعل آن‌ها توان و مجال قدرت‌یافتن نداشته باشند.

رابطه علت و معلولی در کدامیک از گزینه‌های زیر رعایت شده است؟ (سؤال ۴ (قسمت الف) - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

- (۱) خروج فرانسه از انزوای سیاسی ← تشکیل اتحاد سه‌گانه
- (۲) انقلاب کمونیستی ← خروج ایتالیا از اتحاد مثلث
- (۳) رشد جریان ملی‌گرایی ← وحدت ایتالیا
- (۴) عقد قرارداد ورسای ← فروپاشی جمهوری ترکیه

در کدام مورد تغییرات ایجاد شده توسط رضاشاه مربوط به شیوه اداره کشور است؟

- (۱) افزایش تعداد وزارتخانه‌ها - ساماندهی نهادهای آموزشی - احداث خط راه آهن سراسری
- (۲) انباشت سرمایه شخصی - ساماندهی ادارات دولتی و دادگستری - ایجاد ارتش منظم
- (۳) افزایش تعداد وزارتخانه‌ها - ساماندهی ثبت احوال و اسناد - اصلاحات در ادارات دولتی و دادگستری
- (۴) یک شکل کردن لباس‌ها - افزایش تعداد وزارتخانه‌ها - ممنوع کردن فعالیت نهادهای آموزشی

پاس: گزینه ۳

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۷

اصلاحات مدنظر سؤال فقط شیوه اداره کشور است.

 Hint

 درس Box

برخی از برنامه‌های اصلاحی رضاشاه در ایران عبارت‌اند از:

- ← ایجاد ارتش منظم
- ← تغییرات در شیوه اداره کشور
- ← احداث خط راه آهن سراسری
- ← اسکان عشایر
- ← انباشت سرمایه شخصی
- ← یک شکل کردن لباس‌ها و کشف حجاب

این تغییرات مورد تأیید روشنفکران ایران بود.

این اقدامات در نهایت باعث تثبیت موقعیت رضاشاه در جایگاه خود شد.

رضاشاه در حوزه شیوه اداره کشور، اجرای برنامه‌هایی را برای اداره ایران در نظر گرفت.

با افزایش تعداد وزارتخانه‌ها و بازسازی آن‌ها، دولت دست به اصلاحاتی مانند ساماندهی ثبت احوال و اسناد، نهادهای آموزشی، ادارات دولتی و دادگستری زد.

پس احداث راه آهن سراسری، انباشت سرمایه شخصی، یک شکل کردن لباس‌ها و ایجاد ارتش منظم، گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) از جمله تغییرات ایجاد شده برای اداره کشور نیستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام مورد درباره مقایسه وضعیت سیاسی ژاپن بین دو جنگ جهانی (۱) و پس از جنگ جهانی دوم (۲) درست است؟

(۱) در (۲) قانون اساسی جدید به تقویت دموکراسی پرداخت و در (۱) به جامعه ملل ملحق شد.

(۲) در (۱) به چین لشکرکشی کردند و با آلمان و ایتالیا دولت‌های محور را شکل دادند و در (۲) قدرت سیاسی را از اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی خارج کردند و به نمایندگان منتخب سپردند.

(۳) در (۱) نظامیان هدایت سیاست داخلی و خارجی را در اختیار گرفتند و در (۲) به همراه آلمان و ایتالیا کشورهای محور را شکل دادند.

(۴) در (۲) قدرت سیاسی در اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی قرار گرفت و در (۱) به کشورهای همسایه از جمله چین حمله کرد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبنا: تاریخ دوازدهم - درس ۸

درس‌نویس Box

ژاپن در فاصله دو جنگ جهانی:

- نظامیان هدایت سیاست داخلی و خارجی ژاپن را در اختیار گرفتند. این کشور را در جهت اهداف توسعه‌طلبانه نظامی سوق دادند.
  - از جامعه ملل خارج شدند.
  - به چین لشکرکشی کردند.
  - به همراه آلمان و ایتالیا کشورهای محور را شکل دادند.
- ژاپن بعد از جنگ جهانی دوم:
- به اشغال آمریکا درآمد.
  - قانون اساسی جدید آن کشور، دموکراسی را تقویت کرد.
  - قدرت سیاسی از اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی خارج شد.
  - قدرت سیاسی به نمایندگان منتخب مردم سپرده شد.
  - با سخت‌کوشی و برنامه‌ریزی به موفق‌ترین قدرت پیشرو اقتصادی در جهان تبدیل شدند.

تشریح گزینه‌های دیگر:

- گزینه (۱): ژاپن در فاصله دو جنگ، از جامعه ملل خارج شد.
- گزینه (۳): هر دو مورد مربوط به ژاپن در فاصله دو جنگ جهانی است.
- گزینه (۴): ژاپن پس از شکست در جنگ جهانی دوم، به واسطه قانون اساسی جدید خود، به تقویت دموکراسی پرداخت و قدرت سیاسی را از اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی خارج کرد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

وضعیت سیاسی ژاپن بین دو جنگ جهانی را با وضعیت سیاسی آن پس از جنگ جهانی دوم مقایسه کنید.

(سؤال ۷ (قسمت الف) - امتحان نوبتی فروردین ۱۴۰۴)

در کدام مورد علل مخالفت نمایندگان عضو جبهه ملی با قرارداد الحاقی به درستی بیان شده است؟

الف) نادیده گرفتن حقوق مادی مردم ایران

ب) نقض حاکمیت ملی و استقلال کشور

ج) اختلاف دامنه دار درباره نحوه عملکرد

د) کاهش سهم ایران از قرارداد نفت و مشتقات آن

۲) «الف» - «ب»

۱) «ب» - «ج»

۴) «ج» - «د»

۳) «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۹

این قرارداد در سال‌های پیش به نام گس - گلشائیان معروف بود که الان به پاورقی منتقل شده!

 Hint

 درس Box

مبارزه برای ملی کردن نفت:

بعد از لغو امتیاز نفت شمال (بین ایران و شوروی) و مخالفت با قرارداد نفت جنوب (بین ایران و انگلستان)، نمایندگان مجلس شانزدهم، ضمن مخالفت با قرارداد الحاقی، طرح ملی شدن صنعت نفت ایران را پیشنهاد دادند.

دلایل مخالفت نمایندگان عضو جبهه ملی به رهبری مصدق با قرارداد الحاقی:

● نادیده گرفتن حقوق مادی مردم ایران

● نقض حاکمیت ملی و استقلال کشور

● مشروعیت بخشیدن به تسلط بیگانگان بر منابع و صنعت نفت

تشریح عبارت‌های نادرست:

ج) پس از نهضت مشروطه همواره میان دولت ایران و انگلستان اختلاف دامنه‌داری درباره نحوه عملکرد شرکت نفت ایران و انگلیس و پرداخت سهم ایران وجود داشت.

د) مربوط به امتیاز نفت شمال است که نمایندگان واگذاری امتیاز استخراج نفت و مشتقات آن را به خارجی‌ها ممنوع کردند.

 پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام یک از گزینه‌های زیر ارتباط تاریخی مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) پس از سرکوب تظاهرات آبان ۱۳۵۷، با برقراری حکومت نظامی از سرعت انقلاب کاست ← از هاری
- (۲) با شعار آشتی ملی به نخست‌وزیری منصوب شد ← آموزگار
- (۳) اصلاحات ارضی در این دوره پیگیری شد ← اسدالله علم
- (۴) آخرین نخست‌وزیر پهلوی و از اعضای جبهه ملی ← شاپور بختیار

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۱۰

درس Box

اقدامات یا رویدادهای مربوط	نام نخست‌وزیر	
● فرمانده کودتایچیان علیه دولت مصدق و نخست‌وزیر شدن پس از پیروزی در کودتای ۲۸ مرداد	فضل‌الله زاهدی	دوره محمدرضاشاه
● رقابت شاه با او و نهایتاً برکناری وی	علی امینی	
● شروع نخستین مرحله برنامه‌های اصلاحی با عنوان اصلاحات ارضی	اسدالله علم	
● جانشین امینی و مأمور اجرای اصلاحات	حسنعلی منصور	
● ترور توسط یکی از اعضای هیئت‌های مؤتلفه اسلامی به نام محمد بخارایی	امیرعباس هویدا	
● افزایش چشمگیر درآمدهای نفتی	جمشید آموزگار	
● جانشین هویدا	جعفر شریف‌امامی	
● مأمور ایجاد فضای باز سیاسی در کشور	ارتشبد غلامرضا ازهاری	
● برقراری حکومت نظامی در اصفهان در مرداد ۱۳۵۷	شاپور بختیار	
● جانشین جمشید آموزگار		
● انتصاب وی به این سمت با شعار آشتی ملی		
● جانشین شریف‌امامی		
● با هدف کاستن از سرعت حرکت انقلاب با برقراری حکومت نظامی		
● آخرین نخست‌وزیر پهلوی		
● از اعضای جبهه ملی و از مخالفان رژیم		
● دوران نخست‌وزیری: نیمه دی ۱۳۵۷ تا نیمه بهمن همان سال		

گزینه ۲: جعفر شریف‌امامی با شعار آشتی ملی جانشین جمشید آموزگار شد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است. (سؤال ۲ - امتحان نوپای فرداد ۱۴۰۴)

الف) آغازکننده اصلاحات ارضی در ایران	(۱) جعفر شریف‌امامی
ب) طراح شعار آشتی ملی در دوره پهلوی	(۲) جمشید آموزگار
ج) اصلاح‌کننده قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی	(۳) علی امینی
	(۴) اسدالله علم

کدام مورد درباره اهداف تشکیل نهاد جهاد سازندگی درست است؟

الف) دستگیری سران جنایتکار رژیم پهلوی

ب) پاسداری از آرمان‌ها و دستاوردهای انقلاب اسلامی

ج) عمران، آبادی و رفع فقر

د) رفع محرومیت از روستاها

۱) «الف» - «ج»

۲) «ب» - «د»

۳) «الف» - «ب»

۴) «ج» - «د»

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۱۱

درس Box

تأسیس نهادهای انقلابی:

تأسیس نهادهای انقلابی یکی از گام‌های مهم و تأثیرگذار در روند استقرار نظام جمهوری اسلامی محسوب می‌شود که هم‌زمان با تشکیل ارکان سیاسی روی داد. تنوع و گستره وسیع این نهادها که ابعاد مختلف سیاسی، امنیتی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه را در بر می‌گرفت، بیانگر بینش مدیریت منسجم و جامع حضرت امام بود.

نهادهای انقلابی	
بلافاصله پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به فرمان امام خمینی تأسیس شد.	کمیته انقلاب اسلامی
وظیفه حفظ نظم و امنیت و دستگیری سران جنایتکار رژیم پهلوی را بر عهده داشت.	
کمی بعد از تشکیل کمیته، جوانان شجاع و مبارز ایرانی آن را به وجود آوردند تا از آرمان‌ها و دستاوردهای انقلاب پاسداری کنند.	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
برای عمران، آبادانی و رفع فقر و محرومیت از روستاها شکل گرفت.	جهاد سازندگی
برای حمایت از محرومان و مستضعفان شکل گرفت.	کمیته امداد امام خمینی
با هدف ترویج فرهنگ سوادآموزی و کاهش و رفع بی‌سوادی شروع به کار کرد.	نهضت سوادآموزی
کمی بعد و به فرمان رهبر انقلاب اسلامی به وجود آمدند.	بنیاد شهید، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان
برای رسیدگی به پرونده مقامات و مأموران رژیم سابق تشکیل شدند.	دادگاه‌ها و دادرهای انقلاب اسلامی

پاسخ خیلی تشریحی ✓ ● کمیته انقلاب اسلامی به فرمان امام خمینی با هدف حفظ نظم و امنیت و دستگیری سران جنایتکار پهلوی تشکیل شد.

(نادرستی «الف»)

● سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، برای پاسداری از آرمان‌ها و دستاوردهای انقلاب تشکیل شد. (نادرستی «ب»)

کدام مورد درباره اهداف صدام از جنگ تحمیلی بر ایران درست است؟

- (۱) اختلاف افکنی و تفرقه میان اقوام ایرانی - جلوگیری از انتشار افکار کمونیستی میان مردم عراق - جدایی خوزستان از ایران
- (۲) رسیدن به رهبری جهان عرب - جدایی جزایر سه گانه - ایفای نقش ژاندارمی در منطقه
- (۳) تضعیف و نابودی اسلام - حاکمیت بر آبراه هرمز - جلوگیری از افکار انقلابی
- (۴) رسیدن به رهبری جهان اسلام و جلوگیری از انتشار افکار انقلابی در میان مردم جهان - تضعیف نهادها و نظام جمهوری اسلامی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۱۲

درس Box

انگیزه و اهداف صدام از تحمیل جنگ بر ایران

مهم ترین انگیزه صدام برای هجوم نظامی به ایران و هدف های او از این هجوم عبارت بودند از:

- (۱) حاکمیت بر آبراه مهم اروندرود، دسترسی و تسلط بر خلیج فارس و جدایی جزایر سه گانه ابوموسی، تنب کوچک و بزرگ و استان خوزستان از ایران؛
- (۲) تضعیف و نابودی انقلاب اسلامی و جلوگیری از انتشار افکار انقلابی در میان مردم عراق و مسلمانان سایر کشورها؛
- (۳) رسیدن به رهبری جهان عرب و ایفای نقش ژاندارمی در منطقه.

تشریح سایر گزینه ها:

گزینه (۱): جلوگیری از افکار انقلابی میان مردم عراق

گزینه (۳): حاکمیت بر آبراه اروندرود

گزینه (۴): رسیدن به رهبری جهان عرب و جلوگیری از انتشار افکار انقلابی در میان مردم مسلمان عراق

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۱۴ - امتحان نوبتی شهریور ۱۴۰۴)

یکی از مهم ترین اهداف صدام از تحمیل جنگ بر ایران چه بود؟

کدام مورد درباره عوامل فروپاشی شوروی در ۱۹۹۱ م. درست است؟

- (۱) رقابت تنگاتنگ با آمریکا در زمینه‌های صنعتی، علمی، توسعه تکنولوژی و فناوری جاسوسی
- (۲) رقابت و تنش مکرر با آمریکا و جنگ‌های نیابتی با حمایت رسانه‌های داخلی
- (۳) اصرار بر جذب متحدین بیشتر و ایجاد پیمان‌های سیاسی و نظامی ناتو و ورشو
- (۴) افزایش اعتراضات مردمی در پی مشکلات سیاسی و اقتصادی در اتحاد جماهیر شوروی و حمایت دستگاه رسانه‌ای بلوک غرب با دامن‌زدن به آن

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۸

خراب‌شدن دیوار برلین نماد فروپاشی شوروی است.

Hint

درس‌Box

عوامل فروپاشی شوروی در ۱۹۹۱ م:

- آمریکا و شوروی، که دو ایدئولوژی مختلف برای اداره جامعه ارائه می‌دادند، در زمینه‌های مختلف علمی، صنعتی، توسعه تکنولوژی، تجهیزات نظامی، فناوری جاسوسی و حتی ورزش و صنعت مُد رقابت تنگاتنگ داشتند. آن‌ها برای جذب متحدین بیشتر به برقراری اتحادها و پیمان‌های سیاسی و نظامی مانند ناتو و ورشو دست زدند. بین شوروی و آمریکا هرگز رویارویی نظامی و جنگ مستقیم اتفاق نیفتاد، ولی رقابت و تنش‌های مکرر (مانند ساخت دیوار برلین) و جنگ‌های نیابتی (مانند جنگ کره و جنگ ویتنام) باعث شد که از این دوران، تحت عنوان جنگ سرد یاد کنند.
- مشکلات اقتصادی و سیاسی در اتحاد جماهیر شوروی به مرور زمان اعتراضات مردمی را افزایش داد و بلوک غرب نیز با استفاده از دستگاه رسانه‌ای خود به آن‌ها دامن می‌زد. رهبران شوروی سعی کردند تا با انجام اصلاحاتی، این اعتراضات را مهار کنند، ولی در نهایت در ۱۹۹۱ م. این اتحاد فروپاشید و به دنبال آن بلوک شرق از صفحه تاریخ محو شد. خراب‌شدن دیوار برلین نماد این فروپاشی است.

گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) درباره رقابت شوروی با آمریکا در دوران جنگ سرد است و ارتباطی با دلیل فروپاشی شوروی ندارد.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

- در رابطه با مفهوم «مقر» و «موقعیت»، کدام عبارات صحیح است؟
- الف) معمولاً هسته اولیه شهرها و روستاها بافت تاریخی آنها است.
- ب) امروزه برنامه‌ریزان شهری به حفاظت از موقعیت روستاها و شهرها توجه می‌کنند.
- ج) قلعه‌های دفاعی و بازارهای محلی می‌تواند از عوامل شکل‌گیری هسته اولیه شهرها باشد.
- د) دسترسی به دریا یا شبکه ارتباطی خط آهن باعث ایجاد یک مقر مناسب است.
- ۱) «الف» - «ج»
- ۲) «ب» - «د»
- ۳) «الف» - «د»
- ۴) «ب» - «ج»

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

درس‌Box

مقر: مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین است.

مقر هر روستا یا شهر، هم‌چنین هسته اولیه آن را شامل می‌شود.

منظور از هسته اولیه مکانی است که مردم برحسب نیاز، آن را برای زندگی انتخاب کرده و به اشغال درآورده‌اند و بعدها روستا یا شهر از آن محل گسترش یافته است.

در کشور ایران دسترسی به آب، قلعه‌های دفاعی، بازارهای محلی و قرارگرفتن در تقاطع راه‌ها از مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری هسته اولیه روستاها و شهرها بوده است.

موقعیت: وضعیت آن سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون خود و هم‌چنین جایگاه آن در سطح ناحیه است.

دسترسی یک شهر به دریا یا شبکه ارتباطی خط آهن در یک منطقه، موقعیت مناسبی برای رونق تجارت و مشاغل مربوط در آن شهر به وجود می‌آورد.

بررسی عبارت‌ها:

الف) درست است.

توجه متماً متن و عبارات فعالیت‌های کتاب درسی رو خوب بخون، می‌تونه منبع سوال برای طرح باشه.

ب) نادرست است؛ امروزه برنامه‌ریزان به حفاظت از هسته اولیه روستاها و شهرها، بازسازی و جلوگیری از تخریب و نابود آن توجه می‌کنند.

ج) درست است.

د) نادرست است؛ دسترسی به دریاها یا شبکه‌های ارتباطی موقعیت مناسب ایجاد می‌کند نه مقر مناسب.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

یک شرکت هواپیمایی در حال برنامه‌ریزی برای یک سفر از دبی به نیویورک است. با توجه به تصویر و توضیحات زیر، کدام گزینه درست است؟

- الف) زمان حرکت از دبی، ۱۰ صبح و طول مدت سفر حدود ۱۴ ساعت خواهد بود.
ب) دبی حدوداً در ۵۰ درجه شرقی و نیویورک حدوداً در ۷۰ درجه غربی است.

- (۱) در جهت به مشکل نخوردن در دوره اقامت در نیویورک، بهتر است مسافران هنگام رسیدن به مقصد، ساعت خود را حدود ۸ ساعت به عقب بکشند.
(۲) با توجه به هم‌جهت بودن حرکت هواپیما و جهت چرخش زمین به دور خورشید، در زمان رسیدن هواپیما به مقصد، کماکان ساعت واقعی، ۱۰ صبح خواهد بود.
(۳) در پایان سفر، ساعتی که به وقت دبی تنظیم شده باشد، حدود ساعت ۱۸ بعدازظهر و ساعتی که به وقت نیویورک تنظیم شده باشد حدود ۱۶ بعدازظهر خواهد بود.
(۴) به دلیل عبور مسیر از روی نصف‌النهار مبدأ، نیاز است مسافران علاوه بر تنظیم ساعت خود، تقویم را هم یک روز به عقب ببرند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبنا: جغرافیای دوازدهم - فنون و مهارت‌های جغرافیایی ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بیا این‌ها را کامل سؤال رو بررسی کنیم؛ ما ساعت ۱۰ صبح به وقت دبی، با دو تا ساعت توی دستمون، سوار هواپیما می‌شیم، ساعت اولی به وقت دبی هستش، ساعت دوم به وقت نیویورک، برای این‌که ساعت دوم رو تنظیم کنیم، باید اختلاف ساعت دبی و نیویورک رو داشته باشیم؛ اختلاف درجه دو شهر دبی و نیویورک:

درجه $120 = 50$ (دبی) درجه شرقی + 70 (دبی) درجه غربی

هواست باشه، وقتی می‌خواه اختلاف درجه دو تا شهر رو حساب کنی، آنگه هفتادون شرقی و یا غربی بودن، عددها رو از هم کم کن، اما آنگه یکی شرقی و اون یکی غربی بود، عددها رو با هم جمع کن.

اختلاف ساعت دو شهر دبی و نیویورک:

ساعت $-8 = 15 \div 120$ درجه

خب، اختلاف دبی با نیویورک ۸ ساعت می‌شه و چون نیویورک، نسبت به دبی تو غرب قرار داره، ساعتش عقب‌تره، پس آنگه دبی ۱۰ صبح باشه، اون‌جا ساعت ۰۲:۰۰ (یا همون ۲ بامداد فودمونه).

حالا ما ۱۴ ساعت توی پرواز هستیم (مهم نیست روی زمین باشیم یا توی هوا، در هر صورت ۱۴ ساعت گذشته)، پس موقع رسیدن، ساعتی که به وقت دبی تنظیم شده، ساعت ۲۴ (۰۰:۰۰) شب (۱۴+۱۰) و ساعتی که به وقت نیویورک تنظیم شده، ساعت ۱۶ بعدازظهر رو نشون می‌ده. (۱۴+۲)

حالا برای این‌که اقامتتون توی نیویورک به مشکل ن‌فوره، ساعت دبی مون رو ۸ ساعت می‌کشیم عقب‌که با وقت نیویورک یکی بشه. (۱۴-۸)

فالا شاید برات سوال بشه که چرا اینایی که با هواپیما سفر طولانی می‌رن، وقتی به مقصد می‌رسن ساعت بدن و ترمور شون از زمان به هم می‌ریزه؟ تو همین مثال شما ساعت ۱۰ صبح سوار هواپیما شدی و ۱۴ ساعت توی راه بودی، طبیعتاً توقع داری موقع رسیدن به مقصد، ساعت حدود ۱۲ شب باشه، اما در کمال شگفتی ساعت ۷ بعد از ظهره! این باسدت که همه چی به هم می‌ریزه.

بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): جهت چرخش زمین به دور خورشید (غرب به شرق)، مخالف جهت حرکت هواپیما (شرق به غرب) است. حتی اگه هم جهت هم بودن، در زمان رسیدن هواپیما به مقصد، کماکان ساعت واقعی، ۱۰ صبح نخواهد بود.

گزینه (۳): در پایان سفر، ساعتی که به وقت دبی تنظیم شده باشد، حدود ساعت ۲۴ شب و ساعتی که به وقت نیویورک تنظیم شده باشد حدود ۱۶ بعد از ظهر خواهد بود.

گزینه (۴): آگه از روی فط روزگردان رد می‌شدیم باید تقویم رو تغییر می‌دادیم، الان نیازی به اون کار نیست.

با توجه به موارد، کدام گزینه عبارت صحیحی را بیان می‌کند؟

- الف) در شهرهای بزرگ بر اثر مهاجرت، مشاغل غیررسمی رشد کرده است.
 ب) در برخی از شهرهای بزرگ جهان تعداد افراد کارتن‌خواب رو به افزایش است.
 ۱) رعایت‌نشدن عدالت اجتماعی در توزیع خدمات تأمین اجتماعی، علتی برای «ب» و «الف» مصداقی برای اسکان غیررسمی می‌باشد.
 ۲) رعایت‌نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها، علتی برای «ب» و «الف» مصداقی برای وندالیسم شهری است.
 ۳) مورد «ب» شکلی از اسکان غیررسمی است که در حاشیه شهرها به وجود می‌آید.
 ۴) رعایت‌نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها، علتی برای «ب» و برخلاف «الف» می‌باشد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

فقیران شهری به علت اختلاف طبقاتی شدید، رعایت‌نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها و بی‌توجهی حکومت‌ها به حمایت‌های تأمین اجتماعی، پول کافی برای اجاره یا خرید مسکن ندارند. در برخی از شهرهای بزرگ جهان، شمار افراد بی‌خانمان (کارتن‌خواب) که در کنار خیابان‌ها یا روی نیمکت پارک‌ها می‌خوابند، رو به افزایش است. مهاجران از روستاها و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ مهاجرت می‌کنند تا شغلی بیابند و درآمد بیشتری کسب کنند. آن‌ها عمدتاً کارگر ساده و فاقد مهارت و تخصص‌اند. از سوی دیگر، فرصت‌های شغلی در شهر محدود است؛ به همین سبب، مهاجران به کارهایی مانند کارگری موقتی و روزمرد یا خدمتکاری در رستوران‌ها و نظایر آن مشغول می‌شوند اما درآمدها برای هزینه‌های مسکن، خوراک و پوشاک و زندگی در یک شهر بزرگ کافی نیست. به علاوه، در اقتصاد این شهرها بخش غیررسمی یا بخش غیرقانونی اشتغال رشد می‌کند.

کدام عبارت در مورد مبلمان شهری نادرست است؟

- ۱) صاحب‌نظران معتقدند که در طراحی مبلمان شهری باید فرهنگ و هنر بومی و ملی تقویت گردد.
- ۲) مبلمان شهری مفهومی گسترده است و تابلوهای راهنمایی رانندگی و آگهی‌ها هم جزئی از آن است.
- ۳) طراحی خط بساواپی مخصوص عبور نابینایان و رمپ عبور ویلچر از مصادیق این مفهوم است.
- ۴) هر چه جمعیت یک شهر یا یک منطقه بیشتر شود، توجه به مبلمان شهری نیز باید بیشتر شود.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبمبث: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مبلمان شهری مفهومی گسترده است و به معنای مجموعه وسیعی از وسایل و نمادها و عناصری مانند: نیمکت‌ها، سطل‌های زباله، مجسمه‌ها و نمادهای میدان‌ها، نرده‌ها و حفاظ‌ها، تزئیناتی چون آب نماها، پرچم‌ها و گلدان‌ها، طراحی فضای سبز جدول‌ها و پارک‌ها، نورپردازی و روشنایی معابر، تابلوهای آگهی، علائم راهنمایی و رانندگی، طراحی، جدول بندی و کف پوش پیاده‌روها است که مورد استفاده عموم ساکنان شهر قرار می‌گیرد.

صاحب‌نظران معتقدند که در طراحی مبلمان شهری باید فرهنگ و هنر بومی و ملی تقویت گردد. همچنین، به نیازهای افراد ویژه مانند معلولان و جانبازان و سالخوردگان توجه شود؛ مانند طراحی خط بساواپی مخصوص عبور نابینایان و رمپ عبور ویلچر در ساختمان‌های عمومی و پارک‌ها.

فوبه بروئی که جمعیت یک منطقه ارتباطی به توجه بیشتر و اهمیت بیشتر مبلمان شهری ندارد. مسلماً در یک شهر پرجمعیت میزان مبلمان شهری می‌تواند بیشتر باشد، اما در جهان شاهد شهرها و روستاهایی هستیم که با جمعیت زیاد به این امر توجهی نشده و یا بالعکس.

نکته

مانتریس «الف» و «ب» به ترتیب مرتبط با «طول مسیرها» و «تعداد نقاط» موجود بین ۳ شهر است. با توجه به این مانتریس، پاسخ سؤال‌های زیر در کدام گزینه آورده شده است؟

جمع مسیر (کیلومتر)	شهران	شهرزیا	نوشهر	«الف»
۲۹۰	۲۴۰	۵۰	۰	نوشهر
۸۱۰	۷۶۰	۰	۵۰	شهرزیا
۱,۰۰۰	۰	۷۶۰	۲۴۰	شهران

جمع تعداد نقاط	شهران	شهرزیا	نوشهر	«ب»
۹	۵	۴	۰	نوشهر
۱۰	۶	۰	۴	شهرزیا
۸	۰	۶	۲	شهران

الف) مطلوب‌ترین دسترسی، مربوط به کدام شهر است؟ چرا؟

ب) احتمال وجود ترافیک در کدام مسیر بیشتر است؟ چرا؟

ج) اگر کوتاه‌ترین مسیر بین نوشهر با شهران و شهرزیا، به ترتیب ۲۰۰ و ۱۲۵ کیلومتر باشد، میزان انحراف کدام مسیر بیشتر است؟

۱) شهرزیا - تعداد نقاط بالایی که در مسیرهای این شهر وجود دارد، با افزایش ارتباطات این شهر، قابلیت دسترسی مطلوب‌تری برای آن به وجود آورده است. / شهران - شهرزیا - به دلیل تعداد نقاط بیشتری که بر سر راه این دو شهر قرار دارد. / نوشهر به شهرزیا

۲) شهرزیا - تعداد نقاط بالایی که در مسیرهای این شهر وجود دارد، با افزایش ارتباطات این شهر، قابلیت دسترسی مطلوب‌تری برای آن به وجود آورده است. / شهران - شهرزیا - به دلیل طولانی‌تر بودن مسیر میان این دو شهر. / نوشهر به شهرزیا

۳) نوشهر - مجموع تعداد نقاطی که در مسیرهای این شهر وجود دارد، از سایر شهرها کم‌تر و مجموع طول مسیرها کوتاه‌تر است. / شهران - شهرزیا - به دلیل طولانی‌تر بودن مسیر میان این دو شهر. / نوشهر به شهران

۴) نوشهر - مجموع تعداد نقاطی که در مسیرهای این شهر وجود دارد، از سایر شهرها کم‌تر و مجموع طول مسیرها کوتاه‌تر است. / شهران - شهرزیا - به دلیل تعداد نقاط بیشتری که بر سر راه این دو شهر قرار دارد. / نوشهر به شهران

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: جغرافیای دوازدهم - درس ۴

بررسی سؤالات مطرح‌شده:

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

الف) قابلیت دسترسی، نوشهر به دلیل وجود نقاط کم‌تر در مسیر و همین‌طور طول کم‌تر مسیرها، مطلوب‌تر از دو شهر شهران و شهرزیا است.

ب) احتمال وجود ترافیک در مسیر شهران - شهرزیا بیشتر است.

چرا؟ به دلیل تعداد نقاط بیشتری که بر سر راه این دو شهر قرار دارد.

متن کتاب: برای رفتن از یک مکان به مکان‌های دیگر، هر چه تعداد نقاطی که بر سر راه قرار می‌گیرند کم‌تر باشد، قابلیت دسترسی آن مکان مطلوب‌تر است. زیرا تعداد نقاط بیشتر، به معنای تراکم رفت‌وآمد و تأخیر زمانی بیشتر است.

ج) برای به دست آوردن میزان انحراف هر مسیر، از فرمول زیر استفاده می‌کنیم:

$$\frac{100}{1} \times \frac{\text{طول مسیر قابل احداث بین دو مکان}}{\text{طول مسیر مستقیم بین دو مکان}} = \text{شاخص انحراف (\%)}$$

شاخص انحراف مسیر نوشهر به شهران:

$$\frac{240}{200} \times \frac{100}{1} = 120\%$$

شاخص انحراف مسیر نوشهر به شهرزیبا:

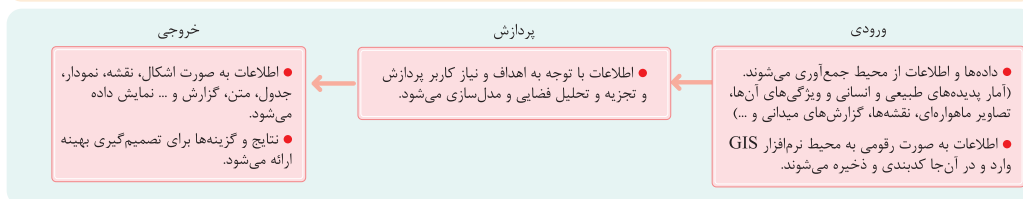
$$\frac{5^\circ}{125} \times \frac{1^\circ}{1} = 4\%$$

شاخص انحراف مسیر نوشهر به شهران، بیشتر از شاخص انحراف مسیر نوشهر به شهرزیبا است.

- کدام یک از موارد زیر با سامانه اطلاعات جغرافیایی و قابلیت‌های آن مطابقت دارد؟
- الف) در مرحله پردازش اطلاعات با توجه به اهداف کاربر به صورت رقومی کدبندی می‌شوند.
- ب) سامانه اطلاعات جغرافیایی قابلیت پیدا کردن ارتباط منطقی و ریاضی بین انواع اطلاعات را دارد.
- ج) با توجه به اهداف کاربران نتایج در قالب یک لایه کلی ارائه داده می‌شوند.
- د) تحلیل فضایی و مدل سازی در مرحله دوم سامانه اطلاعات جغرافیایی انجام می‌شود.
- (۱) «الف» - «ب»
- (۲) «الف» - «ج»
- (۳) «ج» - «د»
- (۴) «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبست: جغرافیای دوازدهم - فنون و مهارت‌های جغرافیایی (۱)

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی موارد نادرست:

- الف) اطلاعات در مرحله (۱) (ورودی) به صورت رقومی به محیط نرم‌افزار GIS وارد و در آنجا کدبندی می‌شوند.
- ج) با توجه به اهداف کاربران اطلاعات به صورت قالب‌های جداگانه طبقه‌بندی و ترکیب می‌شوند.

هر یک از اقدامات زیر در کدام مرحله کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی GIS (ورودی - پردازش - خروجی) صورت می‌گیرد؟

(سوال ۱۰ - امتحان نوبتی شهریور ۱۴۰۴)

- الف) کدبندی و ذخیره اطلاعات
- ب) تحلیل فضایی اطلاعات
- ج) مدل‌سازی
- د) نمایش اطلاعات به صورت نقشه

کدام گزینه به علت وقوع عبارت زیر به درستی اشاره دارد؟ **۱۲۰**

«عصر اکتشافات جغرافیایی در قرن ۱۵ و ۱۶ میلادی بود که در آن اروپاییان سرزمین‌های جدید را کشف کردند.»

- (۱) وقوع انقلاب صنعتی و تولید دستگاه‌های مجهز به موتور بخار
- (۲) پیشرفت در دریانوردی و ساخت کشتی‌های پیشرفته
- (۳) کشف و استخراج نفت و استفاده از آن به جای زغال سنگ
- (۴) استعمار و استفاده از مستعمره‌های خود برای پیشرفت اقتصادی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبدا: جغرافیای دوازدهم - درس ۳

در عصر اکتشافات جغرافیایی، پیشرفت در دریانوردی و ساخت کشتی‌های پیشرفته‌تر سبب شد سرزمین‌های جدید کشف شوند و تحولات بسیاری در این نواحی جهان پدید آید.

استعمار و استفاده از مستعمره‌ها برای پیشرفت اقتصادی از پیامدهای عصر اکتشافات جغرافیا است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

با توجه به موارد زیر کدام گزینه عبارت صحیحی را بیان می‌کند؟

- الف) هزینهٔ احداث آن در نواحی کوهستانی و مرتفع زیاد برآورد می‌شود.
 ب) از نظر دسترسی به نقاط مختلف انعطاف‌پذیری بالایی دارد.
 ج) متداول‌ترین شیوهٔ حمل‌ونقل که در تمامی قاره‌ها رایج است.
 د) بیشترین امنیت سفر را در میان انواع روش‌های حمل‌ونقل دارد.
- ۱) مورد «الف» همانند «د» و برخلاف «ب» با حمل‌ونقل ریلی مطابقت دارد.
 ۲) مورد «ب» همانند «ج» و برخلاف «الف» با حمل‌ونقل جاده‌ای مطابقت دارد.
 ۳) مورد «الف» همانند «ب» و برخلاف «ج» با حمل‌ونقل هوایی مطابقت دارد.
 ۴) مورد «د» همانند «ج» و برخلاف «ب» با حمل‌ونقل جاده‌ای مطابقت دارد.

مشاوره تست در ظاهر سخت به نظر می‌رسد، اما با بررسی یک‌به‌یک موارد گفته‌شده در صورت سؤال و تطابق با متن کتاب درسی به راحتی حل می‌شود! پس سعی کنین تست‌های بزرگ رو در اول به بخش‌های کوچک‌تر تقسیم کنین و بعد حل کنین. 😊

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبمش: جغرافیای دوازدهم - درس ۳

بررسی موارد:

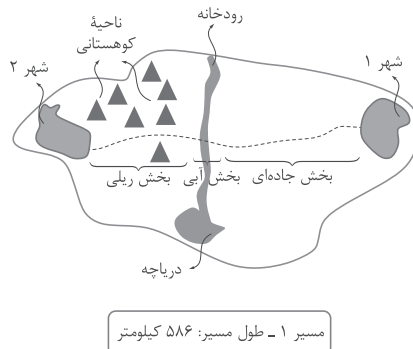
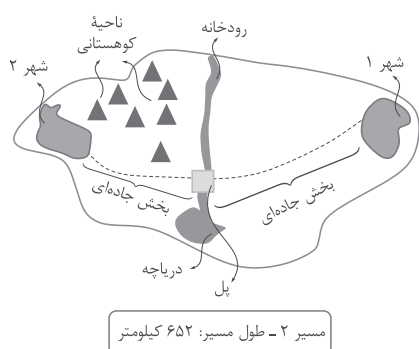
✓ پاسخ خیلی تشریحی

- الف) هزینهٔ احداث خطوط ریلی و حمل‌ونقل ریلی در مناطق کوهستانی و مرتفع زیاد برآورد می‌شود.
 ب) حمل‌ونقل جاده‌ای از نظر دسترسی به نقاط مختلف انعطاف‌پذیری بالایی دارد.
 ج) حمل‌ونقل جاده‌ای متداول‌ترین شیوهٔ حمل‌ونقل است و در همهٔ قاره‌ها رایج می‌باشد.
 د) حمل‌ونقل هوایی دارای بیشترین امنیت سفر در میان شیوه‌های حمل‌ونقل است.
 پس با این توضیحات تنها گزینهٔ (۲) جملهٔ درستی را تبیین می‌کند.

۱۲۲ برای اتصال دو شهر به یکدیگر با فاصله مستقیم ۵۵۰ کیلومتری، دو مسیر مختلف پیشنهاد شده است. با توجه به این دو مسیر:

الف) کدام مسیر بهینه و منطقی به نظر نمی‌رسد؟ چرا؟

ب) ارتباط میان «شاخص انحراف مسیر» و «میزان مصرف سوخت»، چگونه است؟

- ۱) مسیر ۲ - میزان مصرف سوخت در حمل‌ونقل جاده‌ای زیاد است. / ارتباط خاصی میان این دو وجود ندارد. - افزایش شاخص انحراف باعث افزایش هزینه‌های سوخت می‌شود.
- ۲) مسیر ۱ - استفاده از حمل‌ونقل آبی برای عبور از عرض رودخانه منطقی نیست. / مستقیم - افزایش شاخص انحراف باعث کاهش مصرف سوخت می‌شود.
- ۳) مسیر ۲ - انحراف مسیر بسیار زیاد است. / مستقیم - افزایش شاخص انحراف باعث افزایش مصرف سوخت می‌شود.
- ۴) مسیر ۱ - هزینه‌های بالای احداث خطوط راه‌آهن در نواحی کوهستانی / ارتباط خاصی میان این دو وجود ندارد. - افزایش طول مسیر باعث افزایش مصرف سوخت می‌شود.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: جغرافیای دوازدهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) مسیر شماره ۱ منطقی به نظر نمی‌رسد، به دلیل:

- ۱) احداث خطوط راه‌آهن در نواحی کوهستانی هزینه بالایی دارد.
- ۲) استفاده از حمل‌ونقل آبی برای عبور از عرض رودخانه منطقی نیست.
- ۳) استفاده از راه‌آهن در مسیرهای کوتاه (زیر ۴۰۰ کیلومتر) مناسب و به‌صرفه نیست. (تقریباً کم‌تر از نصف مسیر اقراره ریلی باشد که مطمئناً کم‌تر از ۳۰۰ کیلومتره)

ب) بین «شاخص انحراف» و «میزان مصرف بنزین» ارتباط خاصی وجود ندارد.

- افزایش طول مسیر باعث افزایش مصرف سوخت می‌شود.
- افزایش شاخص انحراف باعث افزایش هزینه احداث مسیر می‌شود.

۱۲۳ در صورتی که سرانه کاربری فضای سبز یک شهر ۳ متر مربع برای هر نفر باشد و جمعیت آن شهر ۲۰,۰۰۰ نفر باشد،

مساحت این شهر چه اندازه است؟

(۱) ۰/۰۳ کیلومتر مربع

(۲) ۶ کیلومتر مربع

(۳) ۰/۰۶ کیلومتر مربع

(۴) ۳ کیلومتر مربع

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\text{سرانه} = \frac{\text{مساحت (متر مربع)}}{\text{جمعیت (نفر)}}$$

$$3 = \frac{X}{20000} \rightarrow X = 60000 \text{ متر مربع}$$

هر یک کیلومتر مربع برابر با ۱ میلیون متر مربع می‌باشد.

$$\frac{60000 \text{ متر مربع}}{1000000} = 0.06 \text{ کیلومتر مربع}$$

پس:

با توجه به جدول به سؤالات پاسخ دهید.

(ذکر فرمول و مراحل محاسبه الزامی است.)

نام شهر	شهر «الف»	شهر «ب»
مساحت فضای سبز	۲۴۰,۰۰۰ متر مربع	۴۸۰,۰۰۰ متر مربع
جمعیت	۸,۰۰۰ نفر	۳۰,۰۰۰ نفر

الف) سرانه شهر «الف» را محاسبه کنید.

ب) سرانه شهر «ب» را محاسبه کنید.

ج) اگر حداقل سرانه استاندارد فضای سبز تعیین شده برای شهرهای یک استان ۲۰ متر مربع باشد، کدام شهر شرایط

مطلوب‌تر از حد استاندارد دارد؟

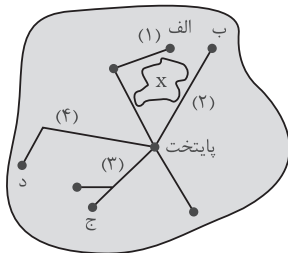
(سؤال ۸ - امتحان نهایی شهریور ۱۴۰۴)

با توجه به تصویر، پاسخ پرسش‌های زیر، در کدام گزینه آورده شده است؟

الف) میزان ترافیک مسیر ۳ (شهر «ج» به پایتخت) بیشتر است یا مسیر ۲ (شهر «ب» به پایتخت)؟ چرا؟

ب) ناحیه X چه پدیده‌ای می‌تواند باشد؟ چه تأثیری بر مسیر ۱ داشته است؟

ج) اگر فاصله مستقیم شهر «د» تا پایتخت ۵۸۰ کیلومتر و شاخص انحراف مسیر «۴»، ۱۲۵٪ باشد، طول مسیر ۴ چند کیلومتر است؟

۱) مسیر ۲ - طول مسیر ۲ طولانی‌تر است و این موضوع باعث تأخیر زمانی بیشتر خواهد شد. / کوهستان یا دریاچه - انحراف مسیر / ۴۶۴ کیلومتر

۲) مسیر ۳ - در مسیر ۳، یک نقطه (شهر) دیگر در میانه مسیر وجود دارد که تراکم رفت‌وآمد و تأخیر زمانی را بیشتر می‌کند. / کوهستان یا دریاچه - انحراف مسیر / ۷۲۵ کیلومتر

۳) مسیر ۲ - طول مسیر ۲ طولانی‌تر است و این موضوع باعث تأخیر زمانی بیشتر خواهد شد. / زمین‌های پست و هموار - هزینه‌های احداث آن را بیشتر کرده است. / ۴۶۴ کیلومتر

۴) مسیر ۳ - در مسیر ۳، یک نقطه (شهر) دیگر در میانه مسیر وجود دارد که تراکم رفت‌وآمد و تأخیر زمانی را بیشتر می‌کند. / زمین‌های پست و هموار - هزینه‌های احداث آن را بیشتر کرده است. / ۷۲۵ کیلومتر

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۴

بررسی سؤالات:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) میزان ترافیک مسیر ۳ از مسیر ۲ بیشتر است، به این دلیل که تعداد نقاط بیشتری در این مسیر وجود دارد و باعث می‌شود تراکم رفت‌وآمد و تأخیر زمانی در آن بیشتر باشد.

ب) منطقه X می‌تواند یک ناحیه کوهستانی، دریاچه و یا هر مانع طبیعی و یا انسانی دیگری باشد، وجود این مانع، باعث انحراف مسیر ۱ شده است. (چرا این پدیده نمی‌تونه به مسیر پست و هموار باشه؟ چون آگه مسیر پست و هموار بود، دلیلی نداشت که مسیر انحراف پیدا کنه.)

ج) همیشه ما طول مسیر مستقیم و طول مسیر احداث شده رو داشتیم و قرار بود شافهن انحراف رو مناسبه کنیم. حالا مهوول مون شده طول مسیر احداث شده که اصلاً به دست آوردنش سخت نیست.

ساده‌ترین راهش اینه که عدد مسیر مستقیم رو در $1/25$ ضرب کنیم، چرا؟ چون مسیر احداث شده، ۱۲۵٪ طولانی‌تره دیگه!

کیلومتر $580 \times 1/25 = 725$

حالا بریم به پور دیگه مناسبه‌ش کنیم:

شاخص انحراف مسیر ۴:

$$\frac{x}{580} \times \frac{100}{1} = 125$$

$$\frac{100 \times x}{580} = 125$$

$$10,000 \times x = 72,500$$

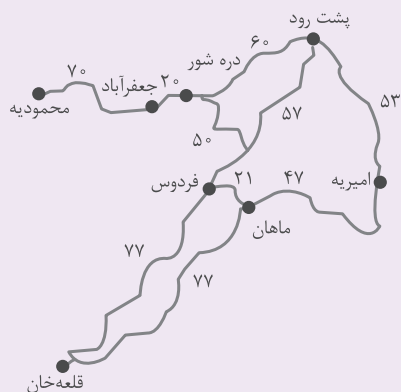
$$x = 725$$

در نتیجه:

تیزبازی

(سوال ۱۲ - امتحان نوبتی فرورد ۱۴۰۴)

با توجه به نقشه به سوالات پاسخ دهید.

الف) از محمودیه تا پشت رود چند گره وجود دارد؟

ب) اگر مسیر مستقیم محمودیه به پشت رود ۱۰۰ کیلومتر باشد.

با توجه به مسافت‌های درج‌شده بر روی نقشه، شاخص انحراف را محاسبه کنید. (نوشتن راه‌حل الزامی است.)

در کدام گزینه به ترتیب مصداقی صحیح برای تصاویر زیر ارائه داده است؟ **۱۲۵**

د	ج	ب	الف
بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت و نقش مهم در تجارت جهانی	توکیو - یوکاهاما	افزایش جمعیت مادرشهر + گسترش حومه	اصفهان و مشهد

- ۱) کلان شهر - منطقه مادرشهری - مگالاپلیس - جهان شهر
- ۲) منطقه مادرشهری - کلان شهر - جهان شهر - مگالاپلیس
- ۳) جهان شهر - مگالاپلیس - منطقه مادرشهری - کلان شهر
- ۴) مگالاپلیس - جهان شهر - منطقه مادرشهری - کلان شهر

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مادرشهر (متروپل) بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک ناحیه، استان یا یک کشور است. در کشور ایران طبق مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی، به مادرشهرهایی که بیش از ۱ میلیون نفر جمعیت داشته باشند، کلان‌شهر گفته می‌شود؛ مانند تهران، مشهد، اصفهان، کرج، قم و ... (تصویر «الف»)

با افزایش جمعیت مادرشهرها و گسترش حومه‌های آن‌ها به تدریج منطقه مادرشهری به وجود می‌آید. در پیرامون برخی از مادرشهرها، شهرها و شهرک‌های اقماری پدید آمده‌اند. (تصویر «ب»)

در برخی از بخش‌های جهان، در نتیجه گسترش فوق‌العاده زیاد دو یا چند مادرشهر در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل، زنجیره‌ای از مادرشهرها یا کلان‌شهرها پدید آمده‌اند که به آن‌ها مگالاپلیس گفته می‌شود. در مگالاپلیس، حومه‌ها و شهرک‌های اقماری یک مادرشهر به حومه‌ها و شهرک‌های مادرشهر دیگر پیوند می‌خورد. برخی، مگالاپلیس را منطقه ابرشهری نامیده‌اند. مگالاپلیس شمال شرق ایالات متحده آمریکا (از بوستن تا واشنگتن) و مگالاپلیس ژاپن (توکیو - یوکوهاما) نمونه‌هایی از اولین مگالاپلیس‌های جهان‌اند. (تصویر «ج»)

برخی از شهرهایی با بیش از ده میلیون نفر جمعیت در جهان، به سبب نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی، حوزه نفوذ بسیار وسیعی در سطح جهان دارند و جهان‌شهر نامیده می‌شوند. (تصویر «د»)

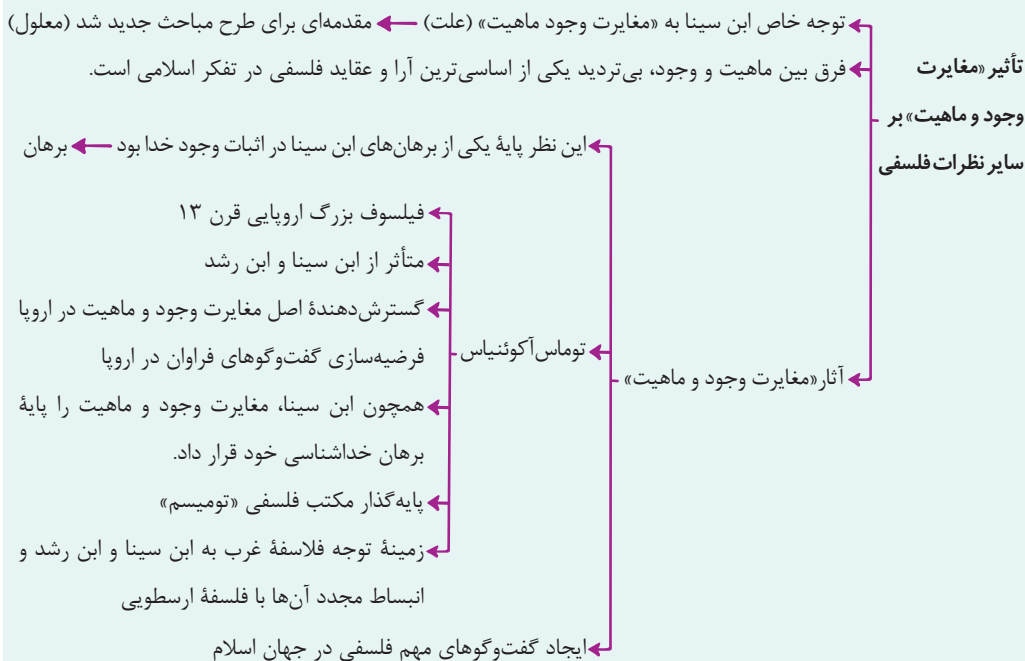
۱۲۶ اگر وجود و ماهیت را مغایر ندانیم، کدام گزینه لزوماً قابل قبول نیست؟

- (۱) همه چیز باید موجود شود و واجب‌الوجود شود.
- (۲) حمل وجود بر هر موضوعی، ذاتی و بی‌نیاز از دلیل خواهد شد.
- (۳) همه ماهیات عین یکدیگر می‌شوند و هیچ تفاوتی میان آن‌ها نخواهد بود.
- (۴) امور فرضی و تخیلی دیگر معنایی نخواهند داشت و همه چیز واقعی خواهد بود.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اگر وجود و ماهیت را مغایر ندانیم یا عین هم هستند یا جزئی از هم. چه عین هم باشند و چه جزئی از هم باشند، وجود را نمی‌توان از هیچ چیز نفی کرد یا به عبارتی همه چیز واجب‌الوجود می‌شود و یا امور فرضی دیگر معنا نخواهد داشت و از طرفی حمل وجود بر همه چیز بی‌نیاز از دلیل می‌شود. اما یکی شدن همه ماهیت‌ها فقط نتیجه عینیت وجود و ماهیت است، اما نتیجه جزئیت وجود و ماهیت نیست، پس در صورت مغایر نبودن وجود و ماهیت، لزوماً نمی‌توان آن را نتیجه گرفت.

حمل «ممتنع الوجود» بر «مربع سه ضلعی» از نظر نسبت‌های سه‌گانه مشابه کدام حمل است؟

(۱) مربع بر مستطیل

(۲) ممکن الوجود بالذات بر ممکن الوجود بالغير

(۳) یگانه بر غنی بالذات

(۴) چوبی بر میز

پاسخ گزینه ۳

زیرمبست: فلسفه دوازدهم - درس ۲

درسی Box

نسبت‌های سه‌گانه قضایا = رابطه میان

(۱) ضروری = واجب ← عقل این حمل را می‌پذیرد اما خلاف آن را نمی‌پذیرد.
 (۲) امکانی ← عقل این حمل را می‌پذیرد، خلاف آن را هم می‌پذیرد.
 (۳) امتناعی = محال ← عقل این حمل را نمی‌پذیرد اما خلاف آن را می‌پذیرد.

موضوع و محمول

پاسخ خیلی تشریحی ✓

حمل «ممتنع الوجود» بر «مربع سه ضلعی» یعنی «مربع سه ضلعی ممتنع الوجود است» که یک حمل ضروری است، چراکه مربع سه ضلعی جمع نقیضین است و حتماً ممتنع الوجود بالذات است.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): مستطیل مربع است، یک حمل امکانی است، چراکه برخی مستطیل‌ها که چهار ضلع برابر دارند، مربع هستند و برخی مربع نیستند.

گزینه (۲): ممکن الوجود بالغير، مصداق ممتنع الوجود بالذات است، پس حمل ممکن الوجود بالذات بر ممکن الوجود بالغير، امتناعی است.

گزینه (۳): غنی بالذات همان خدا است و حمل‌های مرتبط با خدا ضروری هستند.

گزینه (۴): میز چوبی است، امکانی است.

حمل‌های مرتبط با خدا ضروری اما نیازمند دلیل هستند.

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.
 (سؤال ۱۲۷ - سؤال ۲ (قسمت الف) - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۴)
 رابطه موضوع و محمول در حمل «ممتنع الوجود» بر «مربع سه ضلعی»، ..... است.

۱۲۸

کدام گزینه نشان‌دهنده یکی از نتایج اصل سنخیت میان علت و معلول است؟

- (۱) میان وجود یک ماهواره و عدم آن، حالت دیگری وجود ندارد.
- (۲) میان وزن و سرعت پرتاب ماهواره به فضا، ارتباط و پیوستگی وجود دارد.
- (۳) اگر تمام شرایط پرتاب ماهواره فراهم باشد، قطعاً ماهواره به فضا پرتاب می‌شود.
- (۴) با توجه به زاویه پرتاب ماهواره و سرعت آن، قابل پیش‌بینی است که ماهواره در کدام مدار قرار می‌گیرد.

پاسخ گزینه ۴

زیرمبست: فلسفه دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برخی از نتایج اصل سنخیت عبارت‌اند از:

- (۱) انتظار آثار متناسب از هر چیز
  - (۲) نظم جهانی
  - (۳) امکان پژوهش و تحقیق علمی
  - (۴) امکان پیش‌بینی و پیشگیری موارد
  - (۵) کلی بودن قوانین علمی
  - (۶) یکسان عمل کردن طبیعت و ...
- بررسی گزینه‌ها:
- گزینه (۱): نتیجه وجود علی و معلولی است.
- گزینه (۲): بیانگر اصل علیت است.
- گزینه (۳): بیانگر وجود علی و معلولی است.
- گزینه (۴): نتیجه اصل سنخیت است.

کدام گزینه فقط نشان‌دهنده دیدگاه همه تجربه‌گرایان در باب علیت است؟ **۱۲۹**

- (۱) تکرار و توالی پدیده‌ها با حس و تجربه درک می‌شود.
- (۲) با مشاهده تکرار و توالی پدیده‌ها می‌توان به علیت پی برد.
- (۳) علیت باید با حس و تجربه درک شود، نه هیچ راه دیگری.
- (۴) درک علیت یک امر فطری، اما وابسته به عقل و خرد انسان است.

پاسخ گزینه ۳

زیرمبنا: فلسفه دوازدهم - درس ۳

درسی Box

اکثر تجربه‌گرایان

- به عقیده آن‌ها، هر چیزی براساس حس و تجربه تحلیل می‌شود.
- به نظر آن‌ها، انسان از طریق حس، توالی یا هم‌زمانی پدیده‌ها را مشاهده می‌کند و رابطه ضروری میان علت و معلول را درک می‌کند.
- مثال: چون زمین همواره با خورشید روشن می‌شود و با ناپدید شدن آن، تاریک می‌گردد، انسان متوجه رابطه میان آن‌ها می‌شود.

همه تجربه‌گرایان، حتی هیوم معتقدند که علیت باید با تجربه درک شود، البته که به نظر هیوم هیچ راه تجربی برای درک علیت وجود ندارد، پس علیت واقعی نیست، اما سایر تجربه‌گرایان معتقدند با مشاهده تکرار و توالی پدیده‌ها می‌توان به ادراک علیت رسید. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): اشتراک نظر همه فلاسفه است، نه فقط تجربه‌گرایان.

گزینه (۲): نظر سایر تجربه‌گرایان به‌جز هیوم است.

گزینه (۴): بیانگر نظر دکارت است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موارد بیان شده در کدام گزینه، به ترتیب بیانگر نفی غایت‌مندی جهان و نفی وجوب علی و معلولی است؟

- (۱) رنگ پوست خرس قطبی به طور اتفاقی با محیط سازگار شده است. - پیدایش جهان اتفاقی بوده است.
- (۲) امکان دارد پس از خروج از منزل دچار تصادف و سانحه رانندگی شویم. - پیدایش جهان اتفاقی بوده است.
- (۳) رنگ پوست خرس قطبی به طور اتفاقی با محیط سازگار شده است. - امکان دارد به طور اتفاقی از ابر، سنگ ببارد.
- (۴) امکان دارد پس از خروج از منزل دچار تصادف و سانحه رانندگی شویم. - امکان دارد به طور اتفاقی از ابر، سنگ ببارد.

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۴

درس Box

معنای اول اتفاق = انکار اصل علیت یا انکار وجوب علی و معلولی یا انکار هر دو
 معنای دو اتفاق = انکار اصل سنخیت میان علت و معلول
 معنای سوم اتفاق = انکار غایت‌مندی و هدف‌مندی جهان
 معنای چهارم اتفاق = رخ دادن حادثه پیش‌بینی نشده

پاسخ خیلی تشریحی

نفی غایت‌مندی معنای سوم اتفاق است که برای مثال دیدگاه زیست‌شناسان مبنی بر این که تحولات موجودات به صورت اتفاقی با محیط سازگار شده است نمونه‌ای از آن است.

نفی وجوب علی و معلولی یا نفی علیت همان معنای اول اتفاق است که برای مثال اگر پیدایش جهان را اتفاقی و بدون علت بدانیم به همان معنا است.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): معنای سوم اتفاق - معنای اول اتفاق

گزینه (۲): معنای چهارم اتفاق - معنای اول اتفاق

گزینه (۳): معنای سوم اتفاق - معنای دوم اتفاق

گزینه (۴): معنای چهارم اتفاق - معنای دوم اتفاق

عبارت‌های «پیدایش جهان، اتفاقی بوده است» و «رنگ پوست خرس قطبی، به طور اتفاقی با محیط سازگار شده

(سؤال ۳ - قسمت ب) امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۴

است» به ترتیب بیانگر کدام معنای اتفاق است؟

(۱) نفی وجوب علی و معلولی - نفی غایت‌مندی

(۲) نفی سنخیت - نفی وجوب علی و معلولی

۱۳۱ چه عاملی سبب شد که بسیاری از تجربه‌گرایان علی‌رغم نداشتن استدلال برای اثبات وجود خدا، او را انکار نکنند؟

- (۱) غلبه جریان‌های دینی و مذهبی بر جامعه
- (۲) فشار کلیسا و پیروان آن‌ها بر فلاسفه تجربه‌گرا
- (۳) احساس نیاز درونی انسان به خدا
- (۴) تکیه به برهان نظم

پاسخ گزینه ۳

زیرمبث: فلسفه دوازدهم - درس ۵

اکثر تجربه‌گرایان استدلالی برای اثبات وجود خدا نیاوردند حتی دلایل موجود برای اثبات خدا را هم نپذیرفتند، اما خدا را هم انکار نکردند چراکه احساس نیاز درونی به خدا دارند.

البته اگر احساس نیاز درونی به خدا با اثبات عقلی وجود خدا همراه شود، اعتقاد به خدا در زندگی پررنگ و محکم می‌شود.

دقت کنید که برخی از تجربه‌گرایان براساس برهان نظم وجود خدا را پذیرفتند اما گروه دیگری که استدلال‌های اثبات خدا را نپذیرفتند هم به دلیل احساس نیاز درونی به خدا او را انکار نکردند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

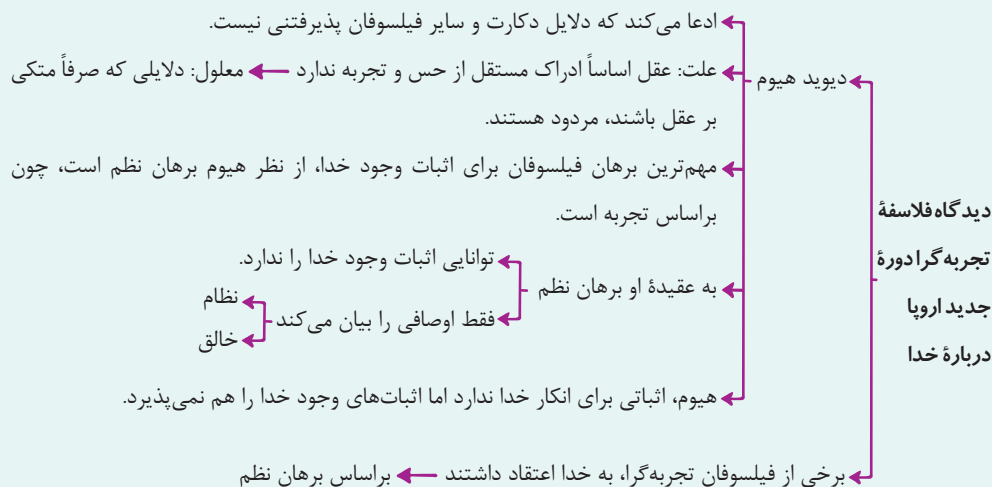
نقد هیوم به برهان نظم در کدام گزینه بهتر به تصویر درآمده است؟

- (۱) برهان نظم نتوانسته وجود پروردگار و آفریدگاری حکیم را اثبات کند.
- (۲) برهان نظم علی‌رغم نشان دادن وجودی ناظم و مدبر، اما اثبات نکرده که این وجود، همان خدا است.
- (۳) این برهان نمی‌تواند وجود یک محرک بلاتحرك را در سلسله حرکت‌های عالم طبیعت نشان دهد.
- (۴) برهان نظم توانسته یک وجود ازلی و ابدی را اثبات کند، اما نتوانسته نشان دهد این موجود بی‌نیاز از علت است.

پاسخ گزینه ۲

زیرمبنا: فلسفه دوازدهم - درس ۵

درسی Box

به نظر هیوم بهترین برهان فیلسوفان الهی برهان نظم است که براساس تجربه است. هیوم معتقد است برهان نظم در اثبات وجودی خالق (آفریدگار)، ناظم، حکیم و مدبر (پروردگار) موفق است، اما نمی‌تواند نشان دهد که این وجود همان خدا یا موجودی ازلی، ابدی، نامتناهی و بی‌نیاز از علت است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به رسالهٔ عشق ابن سینا، کدام گزینه درست است؟

- (۱) عشق را حتی برای پرندگان و چرندگان هم می‌توان در نظر گرفت.
- (۲) نتیجهٔ بهره‌مندی از عشق الهی، گرایش فطری به خوبی‌ها و بی‌زاری از بدی‌ها است.
- (۳) ابن سینا وجود هر یک از ممکنات را محل ادراک و بهره‌مندی از جاذبهٔ عشق الهی می‌داند.
- (۴) تعریف ابن سینا از عشق با معیار احساس تعهد و مسئولیت نسبت به یک موجود متعالی در ارتباط است.

پاسخ گزینهٔ ۱

زیرمبست: فلسفهٔ دوازدهم - درس ۶

به نظر ابن سینا همهٔ ممکنات (از جمله انسان، پرندگان، چرندگان و ...) می‌توانند بهره‌مند از جاذبهٔ عشق الهی باشند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): گرایش فطری به خوبی‌ها و بی‌زاری از بدی‌ها، تعریف عشق است نه نتیجهٔ آن. نتیجهٔ عشق، بقای جهان است.

گزینهٔ (۳): ذات و حقیقت وجودی ممکنات، محل بهره‌مندی از عشق است نه وجود آن‌ها.

گزینهٔ (۴): تعریف ابن سینا از عشق با معیارهای هدفمندی جهان، هدفمندی انسان و گرایش ذاتی به خوبی‌ها و بی‌زاری از بدی‌ها ارتباط دارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

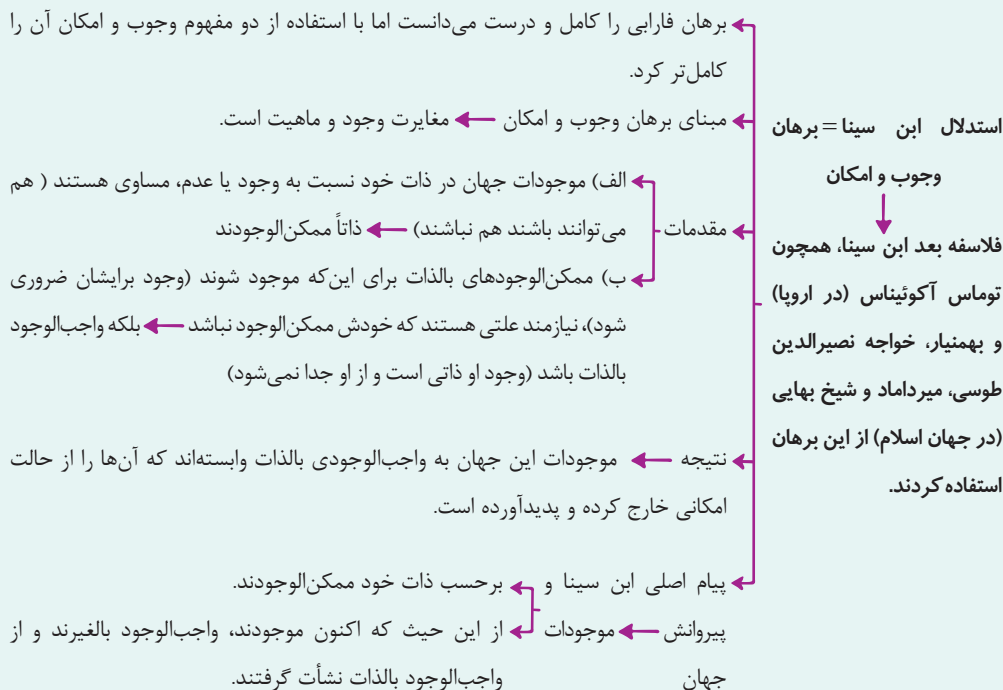
عشق چیست؟ گرایش ذاتی به خوبی‌ها و بی‌زاری از بدی‌ها
 از نظر ابن سینا ← عشق برای چه کسانی است؟ همهٔ ممکنات و مخلوقات
 ← نتیجهٔ عشق چیست؟ بقای جهان

- با توجه به مقدمات مطرح شده توسط ابن سینا در برهان وجوب و امکان، کدام گزینه را می‌توان به عنوان نتیجه آن پذیرفت؟
- (۱) واجب‌الوجود بر دو قسم است، بالذات و بالغیر.
  - (۲) جهان هستی دارای یک علت غیرمعلول است که همان خدا است.
  - (۳) خداوند به عنوان وجود بی‌نیاز و رافع نیاز اشیا جهان موجود است.
  - (۴) موجودات پیرامون ما ذاتاً امکان وجود دارند و در صورت فراهم شدن علت برایشان موجود می‌شوند.

پاسخ گزینه ۳

زیرمبث: فلسفه دوازدهم - درس ۶

درسی Box

برهان وجوب و امکان با هدف اثبات وجود خدا طرح شده است، پس نتیجه آن، اثبات وجود خدا که واجب‌الوجود بالذاتی که است که نیاز و امکان ذاتی سایرین را رفع می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): این مطلب با برهان وجوب امکان ابن سینا مرتبط است، اما نتیجه آن نیست.
- گزینه (۲): علت غیرمعلول یا همان علت‌العلل نتیجه برهان علیت فارابی است، نه ابن سینا.
- گزینه (۴): مقدمه برهان ابن سینا است، نه نتیجه آن.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام مورد از کارکردهای عقل عملی با توجه به نظر ارسطو است؟

- (۱) رعایت حقوق شهروندی
 (۲) ادراک روز و شب
 (۳) یک چیز نمی تواند هم باشد هم نباشد.
 (۴) عقل انسان ابزار شناخت است.

پاسخ گزینه ۱

زیرمبدا: فلسفه دوازدهم - درس ۷

درس Box

ارسطو، عقل مجرد و متعالی دارد اما به عقل به عنوان قوه استدلال انسان، توجه ویژه‌ای کرد.

عقل، یکی است اما براساس کارکردش، دو جنبه دارد - عقل نظری
 عقل عملی

عقل نظری درباره هست و نیست صحبت می کند.
 درباره چگونگی هستها صحبت می کند.

عقل عملی درباره باید و نباید صحبت می کند.
 درباره اخلاقیات و امور اختیاری صحبت می کند.

براساس کارکردهای نظری و عملی عقلی، دانش بشری (علم، حکمت) هم به دو قسم تقسیم می شود
 (نه برعکس) - عقل در نظر ارسطو

علم نظری ← دانشی که از عقل نظری به دست می آید.
 اقسام علم ← علم عملی ← دانشی که از عقل عملی به دست می آید.

ارسطو، انواع استدلالها را در بخش منطق آثار خود تدوین کرد و کاربردشان را روشن کرد.
 استدلال تجربی
 استدلال عقلی

انسان، حیوان ناطق است.
 نظرات ارسطو درباره انسان «نطق» که همان قوه «تعقل و تفکر» است، ویژگی ذاتی انسان است.
 «نطق» انسان را از سایر حیوانات جدا می کند.

علت: ارسطو، عقل را ذاتی انسان می دانست ← معلول: تصویر روشن تری از عقل ارائه کرد.

عقل عملی می تواند موجب ادراک بایدها و نبایدها و همچنین امور ارادی و اخلاقی باشد. از جمله این امور می توان به رعایت حقوق شهروندی اشاره کرد.

سایر گزینهها نمونههای ادراک هست و نیستها هستند که اراده انسان نقشی در آنها ندارد و کارکرد عقل نظری است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه در رابطه با عقول درست است؟ **۱۳۶**

- (۱) راه دستیابی آن‌ها به حقایق اشیا، شهود است.
- (۲) موجودات عقلانی نمی‌توانند از استدلال بهره‌مند شوند.
- (۳) قطعاً در قید زمان و مکان نیستند، اما شاید از ابزارهای مادی استفاده کنند.
- (۴) بیانگر کاربرد عقل در معنای معرفت‌شناسانه و مورد قبول عموم مردم هستند.

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۷

درس‌Box

موجودات عقلانی عالم عقل هستند.

عقول در ابتدا زمان و مکان نیستند و از ابزارهای مادی در افعال خود استفاده نمی‌کنند.

عقول

- ← مصادیق عقول
  - ← خدا ← در مواردی از او با نام «عقل کل» یاد شده است.
  - ← بسیاری از فرشتگان
  - ← روح انسان اگر تهذیب نفس کند و مجرد کامل برسد.
- ← عقول برای رسیدن به معرفت، نیازی به استدلال ندارد و شهود می‌کنند.
- ← راه معرفت یافتن انسان نسبت به عقول، استدلال است.

راه دستیابی عقول به علم، شهود است و راه ادراک عقول توسط انسان، استدلال است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): عقول می‌توانند استدلال کنند، اما نیازی به آن ندارند.

گزینه (۳): عقول هم در قید زمان و مکان نیستند و هم در افعال خود از ابزارهای مادی استفاده نمی‌کنند.

گزینه (۴): عقول بیانگر عقل متعالی یا عقل در معنای وجودی آن هستند، نه عقل در معنای رایج میان مردم که همان دستگاه

تفکر و استدلال است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

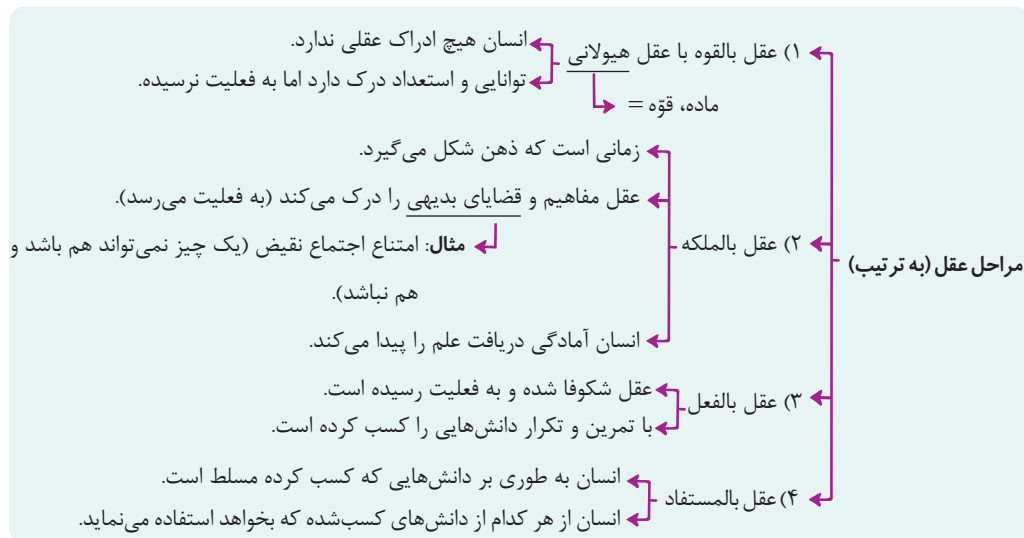
هر کدام از موارد زیر به ترتیب با کدام یک از مراحل رشد عقل انسان به نظر فلاسفهٔ مسلمان، در ارتباط است؟

- داشتن تسلط و ابتکار در بازی فوتبال
  - برای کودک بودن با نبودن توپ متفاوت است.
- (۱) عقل بالمستفاد - عقل بالفعل
- (۲) عقل فعال - عقل بالقوه
- (۳) عقل بالمستفاد - عقل بالملکه
- (۴) عقل بالفعل - عقل هیولانی

پاسخ گزینهٔ ۳

زیرمبحث: فلسفهٔ دوازدهم - درس ۸

درسی Box

داشتن تسلط بر دانش کسب‌شده به حدی که بتوان با آن حل مسئله کرد و از آن در عرصه‌های مختلف استفاده کرد و ابتکار به خرج داد، عقل بالمستفاد است.

درک این که یک چیز نمی‌تواند هم باشد و هم نباشد، همان اصل امتناع اجتماع نقیضین است که یک اصل بدیهی است. بدیهیات در مرحلهٔ عقل بالملکه درک می‌شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۱۳۸

عقیده حکمای مشاء مبنی بر این که حکمت، وجود را آن چنان که هست بررسی می کند، با دیدگاه کدام فیلسوف در

تضاد است؟

(۲) دکارت

(۱) کانت

(۴) بیکن

(۳) کنت

پاسخ گزینه ۳

زیرمبدا: فلسفه دوازدهم - درس های ۷ و ۹

درسی Box

به نظر ابن سینا، حکمت ← فنی استدلالی و فکری است. (روش فلسفه)
 که وجود را آن چنان که هست بررسی می کند. (موضوع فلسفه) ← فیلسوف مشائی
 براساس واقعیت ←

به نظر آگوست کنت ← عقل فلسفی و کار عقل در تأسیس فلسفه کاملاً ذهنی (غیرواقعی) است.

بنابر دیدگاه حکمای مشاء، فلسفه وجود را براساس واقعیت بررسی می کند، اما آگوست کنت معتقد است که کار فلسفه ساخته و پرداخته ذهن است و عقل محض و فلسفه واقعنما نیستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه را نمی‌توان به عنوان یکی از ویژگی‌های رئیس‌مدینه فاضله از نظر فارابی دانست؟ **۱۳۹**

- (۱) در جهت نیل به سعادت حقیقی حرکت می‌کند.
- (۲) دارای روحی بزرگ و سرشتی عالی است.
- (۳) اتصال پیوسته به عالم بالا دارد.
- (۴) به عالی‌ترین درجات تعقل رسیده است.

پاسخ گزینه ۱

زیرمبنا: فلسفه دوازدهم - درس ۹

درسی Box

رئیس‌مدینه فاضله ← رهبر جامعه، کسی جز پیامبر خدا نیست ← البته نبوت شرط ریاست نیست و ائمه هم می‌توانند این مقام را داشته باشند.

علت: از آن‌جا که پیامبران و امامان اتصال پیوسته به عالم بالا دارند ← معلول: جامعه را به درستی و در جهت نیل به سعادت حقیقی رهبری می‌کنند.

گزینه (۱): بیانگر هدف و وظیفه رئیس‌مدینه فاضله است، نه ویژگی‌های او.

سایر گزینه‌ها به‌علاوه این‌که می‌تواند احکام و قوانین الهی را دریافت کند، ویژگی‌های رئیس‌مدینه فاضله است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به طبیعت‌شناسی ابن سینا، کدام گزینه درست نیست؟

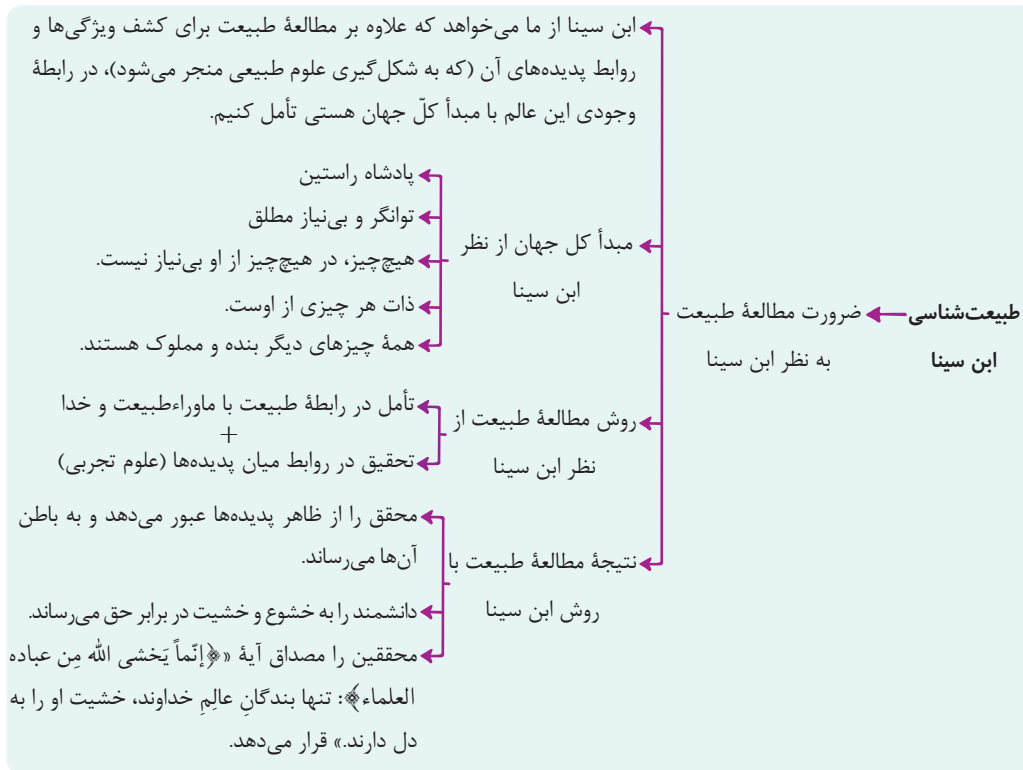
- (۱) طبع کل عالم هستی موجب حرکات و تغییرات در آن می‌شود.
- (۲) اشیا به واسطه طبع و ذات خود، رسیدن به کمال و خیر مطلوب را تجربه می‌کنند.
- (۳) آن چه موجب به نظر رسیدن شر و بدی در عالم می‌شود داشتن نگاه جزئی به آن است.
- (۴) برای مطالعه طبیعت باید علاوه بر مطالعه روابط میان پدیده‌ها، به رابطه پدیده‌ها با ماوراء هم پرداخت.

پاسخ گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۱۰

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دقت کنید که طبع هر شیء آن را به سوی خیر و کمال مطلوبش سوق می‌دهد و اگر مانعی بر سر راه آن نباشد به خیر می‌رسد، اما لزوماً به آن نمی‌رسد.

آن چه قطعاً در طبیعت خیر است و به خیر می‌رسد، کل عالم طبیعت است، نه اجزا.

۱۴۱

کدام مورد توضیح مناسبی برای جهان میانی به نظر شیخ اشراق است؟

- (۱) محل خدا و فرشتگان مقرب است.
- (۲) میان مشرق کامل و مغرب است و پایین ترین درجه نور است.
- (۳) آمیخته‌ای از نور و ظلمت است.
- (۴) هیچ بهره‌ای از نور ندارد.

پاسخ گزینه ۳

زیرمبنا: فلسفه دوازدهم - درس ۱۰

درسی Box

در فلسفه شیخ اشراق، آن معنای زمینی را ندارد.

مشرق و مغرب ← مشرق: نور محض یا محل فرشتگان مغرب است که مجرد هستند و برای موجودات خاکی قابل مشاهده نیست.

مغرب ← مغرب کامل: جهان تاریکی یا عامل ماده که از نور بهره ندارد.

جهان میانی: میان مشرق و مغرب کامل ← در آمیختن نور و ظلمت (موجودات)

به نظر سهروردی، مشرق محل خدا و فرشتگان مقرب است و مغرب بی بهره از نور است و جهان میانی میان مشرق و مغرب است که آمیخته و ترکیبی از نور و ظلمت است که محل موجودات مختلف است.

تا قبل از کتاب چاپ ۱۴۰۴، به جای عبارت «جهان میانی» از عبارت «مغرب وسطی» استفاده شده است.

نکته

مقدمات استدلال ملاصدرا برای اثبات وحدت وجود، در کدام گزینه بیان شده است؟

- (۱) اصالت وجود و اشتراک وجود
(۲) اصالت وجود و اعتباری بودن ماهیت
(۳) مراتب وجود و اشتراک وجود
(۴) مراتب وجود و اعتباری بودن ماهیت

پاسخ گزینه ۱

زیرمبدا: فلسفه دوازدهم - درس ۱۱

درس Box

بنیان دوم فلسفه صدرایی است که البته عرفا هم به آن اشاره کرده‌اند.

معنای حقیقت وجود ← هستی یک حقیقت و یک واحد حقیقی می‌باشد.
آن چه از کثرت در جهان مشاهده می‌کنیم، دلیل بر وجودهای مختلف و متکثر نیست، بلکه معنای دیگری دارد.

عرفا به وحدت حقیقت وجود معتقد بودند.
مصدق وحدت حقیقت وجود در میان عرفا:
که یکی هست و هیچ نیست جز او وحده لا اله الا هو

(۱) عارفان با شهود عرفانی دریافته‌اند که هستی یکی است و یک حقیقت است و کثرت‌های جهان اصالت ندارند.
عرفا نظرات خود را با تشبیه و تمثیل به دیگران می‌رساندند و کم‌تر از استدلال استفاده می‌کردند.

مثال ← دریا و موج ← تمام موج‌ها همان دریا هستند.
← شیء و سایه ← تمام سایه‌ها همان شیء هستند.
← موجود و تصویر در آینه ← تمام تصاویر در آینه همان موجود هستند.

ملاصدرا: خود عارف برجسته‌ای بود و وحدت را شهود کرده بود.
(۲) صدرای شیرازی می‌خواست حقیقت وحدت وجود را با برهان فلسفی اثبات کند.
اصالت وجود، کار ملاصدرا را برای اثبات فلسفی وحدت وجود ساده کرد.
می‌دانیم که ماهیت ویژگی ذاتی و منحصر به فرد هر شیء است.
(۳) مفهوم وجود میان همه اشیا مشترک است.
به نظر ملاصدرا، حقیقت یکی
بیش نیست و جایی برای تکثر
علت + وجود، مفهوم مشترک موجودات است.
واقعی در عالم نیست.

چند نکته مهم
در باره وحدت حقیقت وجود
به نظر ملاصدرا جایی برای تکثر واقعی در عالم نیست، اما تکثر ظاهری وجود دارد.
هر چه می‌بینیم خداست و تجلی اوست و غیر خدا نیست.

در اشعار
عرفانی
همه چیز
تجلی خدا بودن
در آیات قرآن ← (هو، هم اول است و هم آخر. هم ظاهر است و هم باطن و او به هر چیزی علیم است).

حسن روی تو به یک جلوه که در آینه کرد (وحدت وجود)
این همه نقش در آینه او هام افتاد
این همه عکس می و نقش نگارین که نمود
یک فروغ رخ ساقی است که در جام افتاد (تجلی خدا)

ملاصدرا مانند سایر عرفا وحدت وجود را شهود کرده بود، اما برای این که از دایره فلسفه خارج نشود، با استفاده از اصالت وجود و این که وجود میان همه موجودات مشترک است به اثبات وحدت وجود پرداخت. این گونه که فقط یک چیز واقعی در جهان داریم که وجود است و وجود هم میان همه مشترک است، پس وجود واحد است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

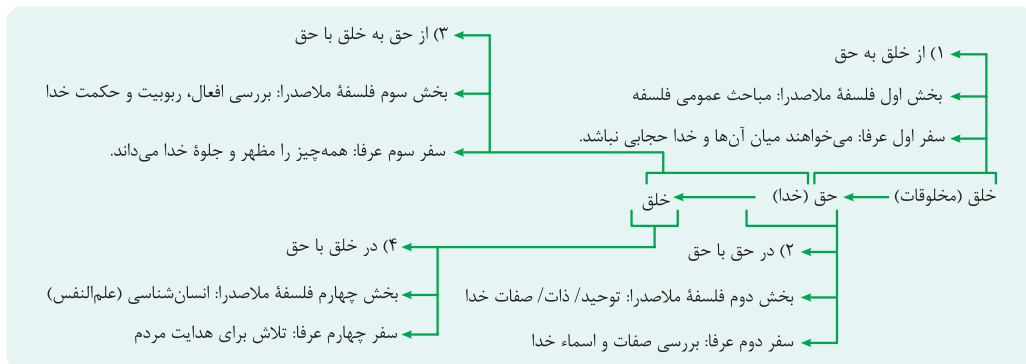
۱۴۳ از موارد مطروح در بخش سوم کتاب اسفار ملاصدرا، کدام است؟

- (۱) ادراک قوانین کلی و عام حاکم بر هستی
- (۲) ادراک خالقیت خدا و برنامه‌ریزی امور توسط خدا
- (۳) ادراک نفس و حقیقت انسان
- (۴) درک وحدانیت خدا

پاسخ گزینه ۲

زیرمبمبث: فلسفه دوازدهم - درس ۱۱

درسی Box

در بخش سوم کتاب ملاصدرا که متناظر با سفر سوم عرفا است، فیلسوف به بررسی افعال، حکمت و ربوبیت الهی می‌پردازد. برای مثال خالقیت خدا از افعال خدا است و برنامه‌ریزی امور توسط خدا هم نشان‌دهنده ربوبیت خدا است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): مباحث عمومی فلسفه است که در بخش اول کتاب ملاصدرا بررسی می‌شود.

گزینه (۳): انسان‌شناسی فلسفی در بخش چهارم کتاب ملاصدرا بررسی می‌شود.

گزینه (۴): مباحث مربوط توحید و ذات خدا در بخش دوم کتاب ملاصدرا بررسی می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سوال ۱۴ - امتحان نوبتی فروردین ۱۴۰۴)

کدام یک از مباحث فلسفه ملاصدرا، متناظر با سفر سوم سالک است؟

۱۴۴

تمام موارد زیر از منابع حکمت متعالیه محسوب می‌شوند، به جز .....

- (۱) عرفان اسلامی به خصوص اندیشه‌های محی‌الدین عربی
- (۲) فلسفه غرب به خصوص اندیشه‌های دکارت و کانت
- (۳) حکمت مشاء به خصوص اندیشه‌های ابن سینا
- (۴) قرآن و احادیث رسول خدا (ص) و ائمه اطهار (علیهم‌السلام)

پاسخ گزینه ۲

زیرمبدا: فلسفه دوازدهم - درس ۱۱

منابع حکمت متعالیه عبارت‌اند از:

- (۱) حکمت مشاء به خصوص دیدگاه‌های ابن سینا
- (۲) حکمت اشراق و دیدگاه‌های سهروردی
- (۳) عرفان اسلامی و به خصوص اندیشه‌های محی‌الدین عربی
- (۴) قرآن و احادیث

دقت کنید که برای ملاصدرا «حکمت متعالیه، استدلال عقلی مبنا بوده و شهود یا وحی فقط نقش تأیید یا شاهد را دارند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۱۴۵

حاصل مذاکرات علامه طباطبایی و هانری کربن در کدام کتاب آمده است؟

- (۱) اصول فلسفه و روش رئالیسم
- (۲) رسالت تشیع
- (۳) مصباح‌الهدایه
- (۴) بدایة‌الحکمه

پاسخ گزینه ۲

زیرمبث: فلسفه دوازدهم - درس ۱۲

حاصل مذاکرات علامه طباطبایی با پروفسور هانری کربن، دو کتاب «شیعه» و «رسالت تشیع» بود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓